

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Sıla KAPTAN

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E İZMİR EĞİTİM YAPILARI
(İL MERKEZİ)

Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2018

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Sıla KAPTAN

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E İZMİR EĞİTİM YAPILARI
(İL MERKEZİ)

Danışman

Prof. Dr. Mustafa DENKTAŞ

Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2018

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Sıla KAPTAN'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Yıldıray ÖZBEK (İmza)

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. Mustafa DENKTAŞ (İmza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Cenk BERKANT (İmza)

Tez Başlığı: Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İzmir Eğitim Yapıları (İl Merkezi)

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 06/07/2018

Mezuniyet Tarihi : 16/07/2018

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e İzmir Eğitim Yapıları (İl Merkezi)” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Sıla KAPTAN

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Sıla KAPTAN
Öğrenci Numarası	20145247009
Enstitü Ana Bilim Dalı	Sanat Tarihi
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Mustafa DENKTAŞ
Tez Başlığı	Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İzmir Eğitim Yapıları (İl Merkezi)
Turnitin Ödev Numarası	980743513

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 286 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 06/07/2018 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 6

alıntılar dahil % 7'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

06/07/2018

(imza)
Prof. Dr. Mustafa DENKTAŞ

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	iv
ÖZET	v
SUMMARY	vi
ÖNSÖZ	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E OSMANLI DEVLETİ'NDE VE İZMİR'DE EĞİTİM FAALİYETLERİ VE TANZİMAT DÖNEMİ EĞİTİM YAPILARININ MİMARİSİ

1.1. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Osmanlı Devleti'nde Eğitim Faaliyetleri	6
1.2. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İzmir'de Eğitim Faaliyetleri.....	10
1.3. Tanzimat Dönemi Eğitim Yapılarının Mimarisi	15

İKİNCİ BÖLÜM

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E İZMİR EĞİTİM YAPILARI (İL MERKEZİ)

2.1. Namık Kemal Lisesi	18
2.2. Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	28
2.3. İzmir Atatürk Lisesi.....	41
2.4. İzmir Kız Lisesi	51
2.5. Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu.....	61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME

3.1. Tipoloji	66
3.1.1. Dikdörtgen Plana Sahip Okullar	66
3.1.2. “H” Plana Sahip Okullar	68
3.2. Malzeme ve Teknik	70

3.2.1. Taş.....	70
3.2.2. Mermer.....	71
3.2.3. Tuğla	71
3.2.4. Ahşap	72
3.2.5. Alçı.....	72
3.2.6. Demir	73
3.3. Süsleme.....	74
3.3.1. Malzeme ve Teknik	74
3.3.2. Bitkisel Süsleme	74
3.3.2.1. C kıvrımlar	74
3.3.2.2. Palmet.....	75
3.3.2.3. Girland	75
3.3.2.4. Gül.....	76
3.3.2.5. Kymation.....	76
3.3.2.6. Astragal	76
3.3.2.7. Çelenk	77
3.3.2.8. Çiçek demetleri	77
3.3.2.9. Akantus	77
3.3.3. Geometrik Süsleme.....	77
3.3.3.1. “X” Biçimli Geometrik Süsleme.....	78
3.3.3.2. Düğüm Biçimli Süsleme	78
3.3.3.3. Yürek Biçimli Süsleme	78
3.3.3.4. Ay ve Yıldız	78
3.3.3.5. Dikdörtgen	79
3.3.3.6. Altıgen Biçimli Panolar.....	79
3.3.3.7. Üçgen	79
3.3.3.8. Kum Saati Biçimli Süsleme	79
3.3.3.9. Kare, Çokgen ve Baklava Motifi	80
3.3.3.10. Daire ve Diş Frizleri.....	80
3.3.3.11. Örgü	80
3.3.3.12. Madalyon	81
3.3.4. Figür.....	81
3.3.4.1. Kartal.....	81
3.3.4.2. Saksı	81

3.3.5. Yazı.....	81
3.4. Yapı Elemanları.....	81
3.4.1. Duvarlar	81
3.4.2. Üst Örtü Elemanları.....	82
3.4.3. Taşıyıcı Ayak ve Sütunlar.....	82
3.5. Cephe Elemanları	83
3.5.1. Kapılar	83
3.5.2. Pencereleer.....	84
3.5.3. Üçgen Alınlık.....	85
3.5.4. Pilastr	85
3.5.5. Konsol ve Diş Frizleri.....	86
3.5.6. Silme	86
3.5.7. Dikdörtgen Çerçeve	87
SONUÇ	88
KAYNAKÇA.....	90
EK 1- Fotoğraflar Listesi	97
EK 2- Fotoğraflar	110
EK 3- Planlar Listesi	254
EK 4- Planlar	255
EK 5- Çizimler Listesi	267
EK 6- Çizimler	268
ÖZGEÇMİŞ	274

KISALTMALAR LİSTESİ

A.V.S.	Aydın Vilayet Salnamesi
B.	Receb
bk.	Bakınız
B.O.A.	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
cm.	Santimetre
İ.A.Z.N.	İrade Adliye ve Mezahib
İ.D.H.	İrade Dahiliye
İ.M.	İrade Maarif
m.	Metre
m ²	Metrekare
No	Numara
s.	Sayfa
S.	Sayı
vd.	Ve diğerleri
Y.A RES	Yıldız Sadaret Resmi Mazurat Evrakı
Z.	Zilhicce
Z.A.	Zilkade

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti’nde etkisini göstermeye başlayan Batılılaşma hareketleriyle modernleşme yolunda bir adım atılmıştır. Özellikle Tanzimat Dönemi ile birlikte birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da yenileşme meydana gelmiştir. Eğitim alanındaki değişimlere paralel olarak da modern tarzda, dönemin mimari ve süsleme anlayışını yansıtan eğitim binaları inşa edilmiştir.

Bu çalışmada Tanzimat’tan Cumhuriyet’e İzmir il merkezinde inşa edilmiş beş eğitim yapısı ele alınmıştır. Çalışma sürecinde bir takım bürokratik prosedürler sebebiyle çeşitli konularda sıkıntılar yaşanmıştır. Araştırma ile ilgili çeşitli yasal izinler tamamlandıktan sonra bile araştırmacının işini zora sokan bazı kurum ve kuruluş çalışanları ne yazık ki sürecin sıkıntılı geçmesine neden olmuştur. Gene de bu davranışlara karşı iyi niyetli yaklaşım gösterilerek tez çalışması tamamlanmıştır. Bu olumsuz durumlar dışında, bize her türlü yardımı gösteren, ilgilenen, işimizi kolaylaştıran çalışanlara da teşekkür ederiz.

Öncelikle tez çalışmam boyunca bana yol gösteren tez danışmanım Prof. Dr. Mustafa Denktaş’a, fotoğrafların çekiminde ve ölçülerin alınmasında bana yardımcı olan arkeolog Rıza Tahsin Şahin’e, Osmanlıca belgelerin okunmasında yardımcı olan yeminli tercüman Yasin Özdemir’e, planların çizimini yapan mimar Selin Taşlıoğlu’na, cephe çizimini yapan mimar Yaşar Noyan’a teşekkür ederim. Tez yazım aşamasında kaynaklara ulaşmamda bana yardım eden ve engin bilgilerini benimle paylaşan Prof. Dr. Yıldırım Özbek’e ve Dr. Öğretim Üyesi Cenk Berkant’a teşekkür ederim. Ayrıca çalışmam sırasında bana her türlü yardımda bulunan Burak Çenber, Serap Çenber ve Ekrem Yaşa’ya, arkadaşlarım Hazal Aydoğan ve Ayşenur Arda’ya, eğitim hayatım süresince maddi ve manevi desteğini esirgemeyen anneme ve babama teşekkür ederim.

Sıla KAPTAN

Antalya, 2018

ÖZET

Bu çalışmada İzmir’de Tanzimat’tan Cumhuriyet’in ilanına kadar inşa edilmiş olan eğitim yapıları ele alınmıştır.

Tez, “Giriş”, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Osmanlı Devlet’inde Eğitim Faaliyetleri, Tanzimat’tan Cumhuriyet’e İzmir’de Eğitim Faaliyetleri, Tanzimat Dönemi Eğitim Yapılarının Mimarisi”, “Katalog”, “Değerlendirme” ve “Sonuç” bölümü olmak üzere altı ana başlık altında incelenmiştir.

Giriş kısmında konunun tanımı, amacı, sınırlandırılması ele alınarak araştırma yöntemi ortaya konulmuş, konu ile ilgili kaynaklar değerlendirilmiş, İzmir’in tarihçesine kısaca değinilmiştir.

Birinci bölümde Tanzimat Dönemi’ndeki eğitim faaliyetleri ile Tanzimat Dönemi eğitim yapılarının mimarisinden bahsedilmiştir.

“Katalog” bölümünde Tanzimat’ın İlanından Cumhuriyet’in İlanına Kadar İzmir’de bulunan beş eğitim yapısının sahip oldukları bütün mimari ve diğer özellikleri tanıtılmıştır.

“Değerlendirme” bölümünde katalogda yer alan yapılar tipoloji, malzeme, süsleme, yapı ve cephe elemanları gibi ana başlıklar altında değerlendirilmiştir ve çağdaş örneklerle karşılaştırılmıştır.

“Sonuç” bölümünde araştırmanın sonucunda elde edilen verilere dayanarak genel yargılar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İzmir, Tanzimat, Cumhuriyet, Eğitim, Mimari.

SUMMARY

EDUCATION STRUCTURES IN İZMİR FROM TANZİMAT TO THE REPUBLIC (CENTRUM)

In this thesis, education architectures in İzmir handled from the beginning of the Ottoman Tanzimat Reform Era to the proclamation of the Republic of Turkey.

This thesis examined under six main headlines: “Prologue”, “The Educational Activities In The Ottoman State From The Tanzimat To The Republic”, “The Educational Activities In The İzmir City From The Tanzimat To The Republic”, “The Architecture Of The Educational Buildings During The Tanzimat Period”, “Catalogue”, “Assessment” and “Conclusion”.

In “Prologue” section handled description, objective and limits of the subject; examined resources about the subject; shortly mentioned about history of the İzmir City.

In the first part, the educational activities in the Tanzimat period and the architecture of the Tanzimat period educational buildings are mentioned.

In “Catalogue” section, five education architectures in İzmir introduced with their all architectural and the other features.

In “Assessment” section, architectural works are examined under the titles of typology, material, ornamentation, construction elements and facade elements. And this structures compared with the contemporary examples.

The “Conclusion” section puts forward some thoughts depending upon the findings obtained through the research.

Keywords: İzmir, Tanzimat, Republic, Education, Architecture.

GİRİŞ

Konunun Tanımı, Amacı, Sınırları ve Önemi

Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İzmir Eğitim Yapıları (İl Merkezi) isimli bu araştırmanın konusu, Tanzimat Dönemi ilanından Cumhuriyet dönemi ilanına kadar (1839-1923) İzmir il merkezinde inşa edilmiş beş eğitim yapısını kapsamaktadır.

1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı ile ekonomik, sosyal, askeri, mimari gibi birçok alanda değişim yaşanmıştır.

İzmir'de Tanzimat sonrası dönemde ortaya çıkan farklı yapı türlerinden biri olan eğitim yapıları ile ilgili ayrıntılı bir çalışma henüz yapılmamıştır. Günümüze kadar yapılan araştırmalarda bazı yapıların tek başına ele alındığı görülmektedir. İlk kez bu çalışma ile bahse konu olan eğitim yapıları bütün yönleri ile incelenerek bilim dünyasına tanıtılacaktır.

Tanzimat Dönemi'nden Cumhuriyet'in ilanına kadar olan dönemde İzmir'de bulunan eğitim yapıları örneklerinden yola çıkılarak bu dönem hakkında bazı değerlendirmeler yapılmaya çalışılmıştır. Bu değerlendirmeler sonucunda eğitim yapılarının dönemin sanat özelliklerini tüm yönleriyle yansıtır yansıtmadığı bu araştırma sonucunda ortaya konulacaktır.

Araştırma Yöntemleri

Bu çalışmada, İzmir il merkezinde bulunan eğitim yapıları kataloğa dahil edilmiştir. Bütün okulların ölçüleri alınarak planları çizilmiş ve ayrıntılı olarak fotoğrafları çekilmiştir. Eserlerin katalog bölümünde tanıtılmasında tipolojiye değil kronolojiye bağlı kalınmıştır.

Başbakanlık Osmanlı Arşivinde eğitim sisteminde meydana gelen değişiklikler ve açılan yeni okullara ait belgeler ve katalogda yer alan yapılarla ilgili belgeler tespit edilmiştir. Tanzimat dönemi ve Batılılaşma dönemi ile ilgili tezler ve makale gibi çeşitli araştırmalardan ve Aydın Vilayet Salnamesi'nden yararlanılmıştır. Katalogdaki beş okulun da inşa kitabesi bulunmamaktadır. Nizamname, Aydın Vilayet Salnamesi, Başbakanlık Osmanlı Arşivinde yer alan bilgilerden ve yapıların taşıdığı mimari özelliklerden inşa tarihi ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır.

Değerlendirme bölümünde katalogda yer alan eğitim binaları öncelikle kendi içerisindeki gelişimleri bakımından ele alınmış, daha sonra da başka bölgelerde bulunan eserlerle karşılaştırması yapılmıştır. Böylece İzmir'de Tanzimat ve Cumhuriyet Dönemi arasında yapılan eğitim binalarının hem kendi içerisinde hem de Anadolu kapsamında değerlendirmesi yapılmıştır.

Konuyla İlgili Kaynaklar

İzmir’de Tanzimat Dönemi ilanından Cumhuriyet dönemi ilanına kadar (1839-1923) inşa edilmiş eğitim yapılarını tüm yönleriyle ve ayrıntılı olarak ele alan bir çalışma henüz yapılmamıştır. Günümüze kadar yapılan çalışmalarda da bu eğitim yapıları tek tek ele alınarak bilim dünyasına tanıtılmıştır. Bu araştırmada, Tanzimat Dönemi’nden Cumhuriyet’in ilanına kadar günümüze ulaşan eğitim yapıları tüm yönleri ile incelenerek bilim dünyasına tanıtılacaktır. Çalışmada kullanılan arşiv belgeleri Başbakanlık Osmanlı Arşivi ve Aydın Vilayet Salnamesinden temin edilmiştir.

İzmir’in tarihi, kültürü ve sosyo-ekonomik yapısı ile ilgili çalışmalardan yararlanılmıştır¹.

Rauf Beyru’nun hazırlamış olduğu “19. Yüzyılda İzmir Kenti” isimli eserinde; İzmir İdadisi (Atatürk Lisesi), ve ıslahhane (Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi) hakkında kısa bilgilere yer vermiştir.

Ahmet Gürel’in, “İzmir’in Eğitim Çınarı Okulları” adlı makalesinde Atatürk Lisesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Deniz Güner, “İzmir’in Kentsel Tarihi” adlı kitabında Atatürk Lisesi hakkında kısa bilgi vermiştir.

Melih Tinal, “İzmir Atatürk Lisesi Tarihçesi” adlı kitabında 19. Yüzyıldan 21. Yüzyıla okulun geçirdiği değişimleri tüm yönleriyle ele alarak tanıtmıştır.

Özen Eyüce, “20. Yüzyılın Eşiğinde İzmir’de Eğitim Mekanları” adlı makalesinde Namık Kemal Lisesi, Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Atatürk Lisesi ve Kız Lisesi hakkında detaylı bilgilere yer vermiştir.

Mithat Vural’ın, “Cumhuriyet Dönemi’nde İzmir’de Eğitim” adlı makalesinde Namık Kemal Lisesi, Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Atatürk Lisesi ve Kız Lisesi’nin tarihçesi hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşılmaktadır.

Neslihan Onat, “İzmir’de Cumhuriyet Dönemi Yapıları” adlı makalesinde kısaca Kız Lisesi’nin tarihçesinden ve mimarisinden bahsetmiştir.

Yaşar Ürük’ün, “İzmir’i İzmir Yapan Adlar” isimli kitabında Namık Kemal Lisesi, Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Atatürk Lisesi ve Kız Lisesi’nin kuruluş tarihi ile ilgili detaylı bilgilere ulaşılmaktadır.

¹ İzmir’in tarihi, kültürü ve sosyo-ekonomik yapısı ile ilgili olarak daha ayrıntılı bilgiler için bk. Taş, 1989: 533; Ortaylı, 2000: 32.; Kütükoğlu, 2001: 519.; Kayın, 2013: 264.; Döbel, 1994: 12.; Deniz, 2005: 85.; Martal, 1993: 121.; Özgün, 2008: 4.; Alpaslan, 2015: 48.; Çadırcı, 1993: 77.; Atay, 1998: 172.; Beyru, 2011: 350.; Baykara, 1974: 16.; Demirtürk, S. ve Kaya, M., 2012: 127.

Yalçın Koca'nın, "Yangın Sonucu Mermer Sütunların Özelliklerindeki Değişimler" adlı bildiri kitabında Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin geçirmiş olduğu yangın ve restorasyon hakkında kısa bilgiler yer almaktadır.

Başak İpekoğlu ve Mine Hamamcıoğlu'nun, "İzmir Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi Binasının Tanıtımı, Yangın Sonrası Durumu ve Onarım Kararları" adlı makalesinde Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin tarihi süreç içinde devam eden kullanımı, çevre özellikleri ve mimari özellikleri hakkında detaylı olarak bilgi verilmiştir.

Başak İpekoğlu'nun "İzmir Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi Binası Restorasyon Projesi ve Uygulama Danışmanlığı" adlı makalesinde, Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin geçirmiş olduğu yangın ve restorasyon hakkında kısa bilgi yer almaktadır.

Başak İpekoğlu ve Mine Hamamcıoğlu'nun, "İzmir Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi Yangın Sonrası Restorasyonu" adlı kitabında Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin mimarisi, tarihi, restorasyon süreci ve restorasyon çalışmaları hakkında detaylı bilgilere ulaşılmaktadır.

Cemil Öztürk', "İslahhane" adlı makalesinde ıslahhanelerden bahsederek, Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi hakkında kısa bilgiye yer vermiştir.

İnci Kuyulu'nun, "İzmir Mekteb-i Sultanisi (Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi Binası)" adlı makalesinde okulun tarihi ve süslemeleri ile ilgili detaylı bilgiler yer almaktadır.

Tanzimat Dönemi'nden Cumhuriyet'in İlanına Kadar İzmir'in Tarihçesi

Osmanlı Devlet'inde 3 Kasım 1839 yılında, Sultan Abdülmecid döneminde Hariciye Nazırı Koca Mustafa Reşit Paşa tarafından ilan edilen Tanzimat Fermanı ile toplumda siyasal, sosyal, askeri, ekonomik ve mimari anlamda birçok değişim meydana gelmiştir². Bu değişimlerin meydana geldiği yerler arasında İzmir de yer almaktadır. Tanzimat'ın ilk uygulamalarından biri de muhasıllık meclisleridir³. 1840 yılından itibaren de İzmir'e muhasıl⁴ gönderilmiş ve muhasıllık meclisleri⁵ kurulmaya başlanmıştır. Zaman içerisinde kurulan teşkilatlarla ve yapılan idari düzenlemelerle birlikte İzmir önemli bir merkez ve eyalet haline gelmiştir. İzmir, 1841 yılından itibaren Aydın eyaletine bağlanmış ve dönem dönem bu eyaletin merkezi konumunu almıştır⁶.

² Taş, 1989: 533.

³ Ortaylı, 2000: 32.

⁴ Devlete ait vergi ve resimleri toplayan görevlilere verilen ad. bk. Özyaka ve Akyıldız, 2006: 18.

⁵ Muhasıllara yardım etmek amacıyla, vergilerin tesbit ve tevzii konularla ilgili görüşme yapmak üzere sancak merkezlerinde oluşturulan meclis. bk. Özyaka ve Akyıldız, 2006: 19.

⁶ Kütükoğlu, 2001: 519.

İzmir, kıyılarının girintili çıkıntılı olması, verimli kaynaklara ve limanlara sahip olması bakımından ticari anlamda önemli bir yere sahiptir⁷. Farklı inançlara sahip insanların bir arada bulunduğu bu şehirde ticaret genellikle Ermeni, Hristiyan ve Yahudilerin elinde bulunmaktadır. İpek, pamuk, deri gibi daha birçok malzemeleri üreten ve bunları dünyaya satan fabrikalar önemli yer tutmaktadır. Özellikle İzmir Halıları dokuma alanında büyük bir gelişme göstermiştir⁸. XVII. yüzyıl ile XX. yüzyıl ortalarına kadar dokunan bu halılar Avrupa'ya ihraç edilmiştir⁹.

19. Yüzyılın ikinci yarısında ulaşım ve haberleşme alanlarında yapılan yatırımlar sonucunda İzmir'de sosyal ve ekonomik anlamlarda değişimler olmuştur. İzmir'in diğer bölgelerle ticaret yapmasını kolaylaştırabilmek için ulaşım alanında yeniliklere gidilmiştir. İzmir-Aydın demiryolu 1860'da İngilizlerin, İzmir-Kasaba demiryolu ise 1866'da Fransızların yatırımları sonucunda açılmıştır. Bu demir yollarının açılmasıyla birlikte İngiliz ve Fransızlar İzmir'de toprak almaya başlamışlar ve ticari anlamda etkili konuma yükselmişlerdir¹⁰. Demiryolunun geçtiği yerlerde özellikle pamuk ekiminin yer aldığı göze çarpmaktadır. İzmir'de 1863 yılında 45.000 balya olan pamuk üretimi 1872 yılında 72.000 balyaya kadar yükselmiştir. Pamuk üretimindeki bu artışın iki nedeni vardır. Bunlardan biri, hükümetin almış olduğu karar bir diğeri ise İngilizlerin İzmir'de satın almış oldukları topraklarda pamuk tarımı yapmalarıdır¹¹. Pamuk dışında İzmir'de yetişen buğday, üzüm, incir, palamut, tütün ve daha birçok ürün Avrupa'ya hatta Amerika pazarlarına kadar gitmeye başlamıştır¹².

İzmir'de 19. Yüzyılda gerçekleştirilen en önemli uygulamalardan biri de kente rıhtım inşa edilmesidir. Bu rıhtım inşaatı yabancıların girişimleriyle gerçekleşmiştir. Demir yollarının inşa edilmesinden sonra iç bölgelerdeki malların ve ürünlerin gümrüğe getirilmesi, ardından gemiler aracılığıyla bunların yurtdışına ulaşması için bir limana ihtiyaç duyulduğundan rıhtım yapmak için girişimlerde bulunulmuştur. Rıhtım ve İzmir Limanının yapılmasıyla birlikte Osmanlı Devleti ticari ve maddi anlamda kazanç elde etmiştir¹³. İzmir'de ticaretin artmasıyla birlikte şehirde yoğun bir şekilde nüfus artışı gerçekleşmiştir. Bunun sonucunda mahalle sayıları artmış, şehir mekânsal olarak genişlemiş ve yeni yapılar inşa edilmeye başlanmıştır¹⁴.

İzmir'de giderek artan yabancı iş adamı, aileler ve ülke temsilcileri şehrin daha da çağdaş bir görünüme sahip olmasını sağlamışlardır. 19. yüzyılda İzmir'de çırçır fabrikası, hava

⁷ Kayın, 2013:264.

⁸ Döbel, 1994: 12.

⁹ Deniz, 2005: 85.

¹⁰ Martal, 1993: 121.

¹¹ Özgün, 2008: 4.

¹² Atay, 1998: 172.

¹³ Beyru, 2011: 350.

¹⁴ Alpaslan, 2015: 48.

gazı fabrikası, un fabrikası gibi çeşitli fabrikalar açılmıştır. Şehire aydınlatma ve içme suyu sağlanmıştır. Telli telgraf, belediye örgütünün kurulması, alt yapı çalışmalarının gerçekleştirilmesi gibi önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Bunun dışında ıslahhane, hastane, rüşdiye mektebi, postane gibi birçok yeni ve farklı tipte yapılar kurularak özellikle Tanzimat Dönemi'nde İzmir daha da önemli bir merkez haline gelmiştir¹⁵.

İzmir tarihinde gerçekleşen en önemli olaylardan biri de 1919 ve 1922 yılları arasında meydana gelen Yunan işgalidir¹⁶. 1922 yılında çıkan yangında İzmir'de barınma, ulaşım, su, sağlık, iş gibi birçok alanda sıkıntılar yaşanmıştır. Kentte, yeniden imarı sağlamak, yaşam kalitesini arttırmak üzere yabancı ülkelerden yetkililer getirilmiştir. Gerçekleştirilecek olan bu imar faaliyetleri de 1940'lı yıllara kadar sürmüştür¹⁷.

¹⁵ Çadırcı, 1993: 77.

¹⁶ Baykara, 1974: 90.

¹⁷ Demirtürk ve Kaya, 2012: 127.

BİRİNCİ BÖLÜM

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E OSMANLI DEVLETİ'NDE VE İZMİR'DE EĞİTİM FAALİYETLERİ VE TANZİMAT DÖNEMİ EĞİTİM YAPILARININ MİMARİSİ

1.1. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Osmanlı Devleti'nde Eğitim Faaliyetleri

XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti birçok alanda olduğu gibi eğitim ve ilim alanında da geri kalmıştır. 1839 yılında Tanzimat fermanının¹⁸ ilan edilmesiyle birlikte birçok reform gerçekleştirilmiştir. Yapılacak olan bu reformlar arasında eğitimden bahsedilmemiştir. Ancak; Batı tarzındaki eğitim seviyesine ulaşabilmek, halkın bilinçlenmesi aynı zamanda ileri yönde gelişmesi için aydın kişilerin ve iyi bir kadronun oluşturulması gerektiği devlet adamları tarafından düşünülmektedir¹⁹. Bu dönemde eğitim yeniliklerinin amaçları arasında toplumda disiplini sağlamak, öğrencilere dini değerlerin benimsetilmesi ve devlete dürüst bir toplum yetiştirilmesi bulunmaktadır²⁰.

Tanzimat Döneminden önce sadece askeri alanda ilerleme gösteren eğitim kurumları, Tanzimat Döneminde sivil eğitim alanında da gelişme göstermeye başlamıştır²¹. Tanzimat dönemine kadar medrese ve cemaat etkisi altında olan eğitim, askeri alanda yapılan yeniliklerle birlikte modern bir hale dönüşmüştür²².

Eğitim alanında yapılacak olan yenilikler belli bir düzene ve sıraya göre yapılmıştır. Bu değişikliklerde ilk olarak medrese ve ulemanın tepkisini çekmemek ve medreselerin etkisinde bulunan sıbyan mekteplerinden daha farklı okulların açılması hedeflenmiştir²³.

Meclis-i Maarif-i Umumiye teşkilatı ile modern tarzda eğitime geçişte önemli bir adım atılmıştır²⁴. Mekatib-i Umumiye Nezareti'nin kurulmasıyla da medrese ulemasının etkisi büyük ölçüde azaltılmıştır²⁵. Eğitimde ilerleme konusunda atılan adımlardan bir tanesi de sivil okulların, rüşdiyelerin ve öğretmen okullarının açılmasıdır²⁶. Meclis-i Maarif-i Muvakkat ile

¹⁸ Gühane Hattı, gelenekçi kalıplar altında şeriata ve gelenekçi devlet anlayışına saygı göstermekle birlikte, kanun ve devlet anlayışı ve idare ilkelerinde modern kavramlar getirmektedir. Bunun dışında belirli pratik hedeflerle idareyi yeni baştan düzenlemeyi amaçlamaktaydı. Sonraları bu hedefler gelişerek modern Türk tarihinin ana gelişme istikametleri halini almıştır. Türkiye'de anayasa rejimi, laikleşme akımları gibi devrimci akımlar Gülhane Hattı'na bağlanabilir. bk. İnalçık ve Seyitdanlıoğlu, 2017: 109-110.

¹⁹ Akyüz, 1997: 124.

²⁰ Somel, 2010: 333.

²¹ Tekeli ve İlkin, 1999: 63. ayrıca bk. Atuf, 1931: 60.

²² Karataş, 2003: 238.

²³ Baytal, 2000: 25. ayrıca bk. İhsanoğlu, 1992: 366.

²⁴ Ürekli, 2002: 392.

²⁵ Uzun, 2013: 5.

²⁶ Alkan, 2000: 3-4.

birlikte eğitimde bir kademelenme kararı alınmıştır. Bu kademelenme ilk, orta ve yüksek eğitim şeklindedir²⁷. Meclis-i Maarif-i Muvakkat, sıbyan mekteplerinin iyileştirilmesi, rüşdiyelerin daha ileri seviyeye taşınması ve gelişmesi, yüksek okul düzeyinde de Darülfunun açma kararı vermiştir²⁸. Bu okullarda okutulacak olan kitapları kararlaştıran bir kurul olan Encümen-i Daniş kurulmuştur. Bu kurul, halkın araştırmaya ve öğrenmeye ilgisinin artmasını hedeflemiştir. Bunun dışında kurul edebiyat, tarih ve bilimsel alanda birçok eserin yazılmasına olanak sağlamıştır²⁹.

1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile birlikte eğitim düzenli bir hale getirilerek, öğretimde kademelenmeye gidilmiştir³⁰. İlköğretim düzeyinde eğitim veren sıbyan mekteplerinde öğrenim süresi dört yıldır. Her mahalle ve köyde bir adet sıbyan okulu olması gerekmektedir³¹. Kız öğrenciler için 6-10, erkek öğrenciler için ise 7-11 yaş arasında öğrenime devam etme zorunluluğu getirilmiştir³². Sıbyan mekteplerinde Usul-ü Cedid hareketi ile birlikte okuma ve yazma alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır³³. Meşrutiyet döneminde ilkokullara iptidai mektep denmeye başlanmıştır. 1880 yılında İstanbul'da toplamda yirmi iki adet iptidai mektep açılmıştır. Sıbyan mektepleri de zaman içerisinde iptidai mekteplere dönüştürülmüştür³⁴.

Meclis-i Umur-ı Nafia tarafından hazırlanmış olan lahiyada sıbyan mekteplerinin devamı niteliğinde mektep olan Sınıf-ı Sani mekteplerinin açılması kararlaştırılmıştır. Dönemin pahişahı olan II. Mahmut, Sınıf-ı Sani ismi yerine bu mekteplere Mekatib-i Rüşdiye denmesini istemiştir³⁵. Meclis-i Umur-ı Nafia tarafından hazırlanan lahiyanın Takvim-i Vekayi'de yayınlanması için hazırlanan hattı hümayunda rüşdiye mekteplerinin iyileştirilmesi ve düzenlemesi için gerekli nizamnamenin yayınlaması şeklinde ibare bulunmaktadır³⁶.

²⁷ Somel, 2015: 150-151 ayrıca bk. Akyıldız, 1993: 246-247.

²⁸ Koçer, 1970: 53.

²⁹ Uzun, 2013: 5.

³⁰ Alkan, 2000: 3-4.

³¹ B.O.A., İrade, Meclis-i Mahsus, Dosya No:37, Gömlek No: 1541 arşiv belgesine göre; Her mahalle ve karyede ve icabına göre bir iki mahalle veyahud bir iki karyede lâ-ekal birer sıbyân mektebi bulunacak ve muhtelit olan karye ve mahallelerde İslâm mektebi başka ve etfâl-i gayr-ı müslime mektebi başka olacaktır. Mekâtib-i sıbyâniyenin müddet-i tahsiliyesi dört sene olup zîrde muharrer dersler tadrîs olunacaktır. Bu müddetden sonra hıfz-ı Kur'ân etmek isteyen bir müddet daha mektebde kalmakda muhayyerdir.

³² Gelişli, 2002: 47. ayrıca bk. Unat, 1964: 39.

³³ Ergün ve Çiftçi, 2006: 1.

³⁴ Gelişli, 2002: 48.

³⁵ Demirel, 2002: 64. ayrıca bk. Takvim-i Vakayi 21 Zilkade 1254, No:176.

³⁶ B.O.A., Hattı-Hümayun, Dosya No:494, Gömlek No:24232, arşiv belgesine göre; "Saye-i müceddediyet-vaye-i hazret-i şahanede bu defa tertib ve tanzim buyurulmuş olan Mekatib-i Rüşdite Nizam-at-i müstahsenesine dair nüsha Takvim-i Vekayi'e derç olunmak üzere Meclis-i Umur-ı Nafia'dan tahrir olunmuş olan ilm ve haber ile diğer iki maddeyi havi kaleme aldırılan bir kıt'a müsvedde manzûr-ı mualî mevfur hazret-i mülûkâne buyurulmak için leffen irsal su-i samileri kılınmağla keyfiyet-i nizam-at-ı hüsnâ-i mezkurenin ber mucib-i ilm ve haber tab'ı ve müsvedde-i merkumenin sebk-i riyaseti muvaffak irade-i seniyye-i mülûkâne buyurulur ise iş'arı menut himmet-i behiyeleridir efendim. Ma'aruz-ı bende-i müsteimleridir ki

Mekteb-i Maarif-i Adliye ve Mekteb-i Ulum-ı Edebiye açılan ilk rüşdiye mektepleridir. Rüşdiyeler, medreselerin tepkisini çekmemek için başlangıçta askeri tarzda oluşturulmuştur³⁷. Rüşdiye mekteplerinde öğrenim süresi dört yıl olarak belirlenmiştir. Bu mektepte okuyup sınavda başarı gösterenler idadilerde öğrenim görecektir, sınavda başarısız olanlar ise bu mektep de kendi istekleri doğrultusunda bir yıl daha okuyabileceklerdir³⁸.

Rüşdiyelerde eğitim verecek olan öğretmenleri yetiştirecek okul olan Darülmualimin-i Rüşdiye kurulmuştur³⁹. Rüşdiye mekteplerinden mezun olan öğrencileri yüksek okullara hazırlamak amacıyla İdadi mektepleri açılmıştır. 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nde idadi mektepleri, dört yıllık rüşdiyelerin üzerine üç yıl öğrenim görülecek olan mektepler olarak belirtilmiştir⁴⁰. Bu mekteplere 11 ve 14 yaş aralığında olan öğrenciler kabul edilmiştir⁴¹. Bu mekteplerde eğitim verecek olan öğretmen ihtiyacını sağlamak amacıyla Darülmualimin-i Rüşdi'de bir idadi birimi kurulmuştur⁴². Zaman içerisinde idadi mektepleri, sultani mekteplerine dönüştürülmüştür⁴³.

Sultani mektebinin ilk örneği 1868 yılında açılan Mekteb-i Sultani yani Galatasaray Sultanisidir. Fransız eğitim modelini örnek alarak eğitim veren bu okul batı tarzı eğitimi yansıması bakımından önemli bir yere sahiptir⁴⁴.

Tanzimat döneminde genel eğitimin dışında mesleki alanda da eğitim veren okullar açılmaya başlanmıştır. Bu okullar belli ihtiyaçlar doğrultusunda açılıp, Maarif Nezaretinden daha çok diğer bakanlıklara bağlı durumdadır⁴⁵. Tanzimat Dönemi'nden, Cumhuriyet'in ilanına kadar açılan mesleki okullar arasında ticaret okulları, memur okulları, erkek teknik öğretim okulları, kız teknik öğretim okulları ve ziraat orman okulları bulunmaktadır. Lonca örgütleri dışında, halkın sanatı öğrenmesini sağlayan okullar bu dönemde Mithat Paşa tarafından

İş bu tezkire-i alileri müsvedde-i mezkura takdim atıbbe-i felek kükbe-i hazret-i cihanbani kılman ve manzur-ı mualimevfur cenab-ı padişahi buyurulmuş ve müsvedde-i mezkurenin sebk ve siyakı muvaffak olduğundan istizan buyurulduğu veçhiyle keyfiyet-i nizamât hüsne-i mezkurenin ber-mucib-i ilm ve haber tabi irade-i seniyye-i mülûkâne mütekaza-yı münifden bulunmuş ve müsvedde-i mezkure leffen iade kılınmış olmağla ol babda emr ve ferman hazret-i veliü'l-emrindir."

³⁷ Alkan, 2000: 6.

³⁸ B.O.A., İrade, Meclis-I Mahsus, Dosya No:37, Gömlek No: 1541 arşiv belgesine göre; Mekâtib-i rüşdiyenin müddet-i tahsiliyesi dört sene olup zîrde muharrer dersler tadrîs olunacaktır. Mekâtib-i rüşdiyede müddet-i tahsiliyyesini ikmâl edip de İmtihan Nizâm-nâmesi mücebine şehâdetnâme alanlar bilâ-imtihan idâdiyeye kabul kılınacak ve imtihanda isbat-ı ehliyet edemeyenler istedikleri hâlde bir sene daha mektebde kalabileceklerdir.

³⁹ Alkan, 2000: 6.

⁴⁰ B.O.A., İrade, Meclis-I Mahsus, Dosya No:37, Gömlek No: 1541 arşiv belgesine göre; Mekâtib-i idâdiye, mekâtib-i rüşdiyede ikmâl-i tahsil etmiş olan İslâm ile sunûf-ı gayr-ı müsliime çocuklarının muhteliten talim ve tadrîsleri için mevzû'dur. Mekâtib-i idâdiyenin müddet-i tahsiliyesi üç sene olup zîrde muharrer dersler tadrîs olunacaktır.

⁴¹ Akyüz, 2009: 166

⁴² Alkan, 2000: 6.

⁴³ Öztürk, 2000: 466.

⁴⁴ Uzun, 2013: 5. ayrıca bk. Berkes, 2012: 231-240.

⁴⁵ Akkutay, 1984: 22.

açılmaya başlanmıştır⁴⁶. Yetim ve öksüz olan ya da fakir olan Müslüman ve gayrimüslim çocukların meslek kazanması amacıyla kurulan ıslahhaneler de Mithat Paşa zamanında kurulmuştur⁴⁷. 1867 tarihli nizamname ile ıslahhanelerin açılması için vilayetlere talimat gönderilmiştir. Açılan bu ıslahhaneler, sanayi mekteplerinin temelini oluşturmuştur⁴⁸.

Islahat fermanı ile birlikte gayrimüslimlere de eğitim görme ve kendi okullarını açma olanağı sağlanmıştır. Maarif-i Umumiye Nizamnamesinde yabancı okulların uyması gereken kurallar belirlenmiştir. Buna göre, okulların ruhsatı olması ve Osmanlı Devleti'ne karşı zararlı olan derslerin okutulmaması gerekiyordu. II. Abdülhamid Dönemi'nde de ruhsatsız olan okullar kapatılmıştır. I. Meşrutiyetin ilanı sonrası uygulamaya konulan Kanuni- Esasi'de de eğitim, öğretim alanıyla ilgili maddeler yer almaktadır. Buna göre, herkese eğitim ve öğretim hakkı tanınmıştır. Ayrıca, Osmanlı halkının tümü için ilköğretim zorunlu hale gelmiştir⁴⁹.

Tanzimat Dönemi'nde eğitim alanında gerçekleştirilen yenilikler daha çok İstanbul'da sınırlı kalıp diğer vilayetlere yayılmamıştır. Eğitim alanındaki ilerlemelerin imparatorluk genelinde yayılması daha çok II. Abdülhamid Dönemi'nde gerçekleşmiştir⁵⁰. Bu dönemde açılan yabancı okulların sayısının artması, devletin başındaki yöneticileri harekete geçirmiş ve Müslüman okullarının yapılması, çoğalması hızlanmıştır⁵¹. İlk kez sağır, dilsiz ve körler için eğitim vermeye başlanmıştır⁵². Darülfunun'un tekrardan eğitim hayatında etkin olabilmesi için önemli adımlar atılmıştır. Azınlık ve yabancı eğitim kurumlarında az da olsa denetim sağlanarak, bu kurumlara eğitim vermek amacıyla Türk öğretmenler görevlendirilmiştir⁵³.

Özellikle II. Meşrutiyet döneminde eğitim alanında ilerlemeler kaydedilmiştir. Zaman içerisinde sıbyan mektepleri kapatılmaya başlanmıştır. Öğretmen yetiştirmek amacıyla girişimlerde bulunulmuştur. Öğretmenler mesleki örgütler oluşturmuşlardır. Ana okulları açılarak, okul öncesi eğitimiyle ilgili ilerlemeler kaydedilmiştir. Eğitimde nitelikten çok niceliğe önem verilerek, öğretmen ve öğrenci sayıları arttırılmaya çalışılmıştır⁵⁴.

II. Meşrutiyet dönemine kadar kızların eğitim gördüğü kurumlar kız rüşdiyeleri ve kız sanat okullarıdır. II. Meşrutiyet ile birlikte kız öğrenciler için daha üst seviye de eğitim kurumları oluşturulmaya başlanmıştır⁵⁵. Yine bu dönemde öğrenim süresi beş yıl olan Kız

⁴⁶ Duman, 2002: 102.

⁴⁷ Öztürk, 1999: 190.

⁴⁸ Keleş, 2013: 201. ayrıca bk. Koyuncu, 1992: 11-12.

⁴⁹ Ürekli, 2002: 402. ayrıca bk. Cevad, 2001: 493.

⁵⁰ Tekeli ve İlkin, 1999: 75.

⁵¹ Uyanık, 2009: 69. ayrıca bk. Alkan, 2001: 377-407.

⁵² Ayas, 1948: 34.

⁵³ Baytal, 2000: 28.

⁵⁴ Akyüz, 2011: 19.

⁵⁵ Tekeli ve İlkin, 1999: 87.

Muallim Mektepleri açılmıştır⁵⁶. Bunun dışında resmi ve özel olan anaokulları kurulmuştur. Anaokulunda eğitim verecek olan öğretmenlerin yetiştirileceği kurum olan İstanbul Darülmualimat'ı kurulmuştur⁵⁷. Bu dönemde eğitim alanında dinamik bir düşünce yapısı hakimdir. Meslek kuruluşlarının çeşitli kentlerde eğitim kongreleri verdiği, birçok dernek ve partinin de programında eğitimle ilgili konulara yer verildiği görülmektedir⁵⁸

Sonuç olarak, Osmanlı Devlet'inde modern anlamda eğitim Tanzimat Dönemi'nde verilmeye başlanmıştır. Bu dönemde yenilikler geleneksel eğitim kurumu olan medreselerin ve halkın tepkisini çekmemek için birden değil, zaman içerisinde gerçekleştirilmiştir⁵⁹. Bu dönemde çok sayıda okul açılmıştır. Türkçe öğretime ağırlık verilmiş ve Avrupa'ya öğrenci gönderilmiştir⁶⁰. Eğitim alanındaki değişimler sayesinde de öğretmenler mesleki anlamda kendilerini daha iyi yetiştirme olanağı bulmuştur⁶¹.

1.2. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İzmir'de Eğitim Faaliyetleri

İzmir'de Türk toplumunun geri kalmasının nedenleri arasında ekonomik alandaki zayıflamalar ve uzun süren savaşların yanında eğitim alanındaki bozulmalar ve yetersizlikler de etkili olmuştur. 19. yüzyılın ortalarında İzmir'deki Türk okulları sadece erkek çocukları için eğitim vermiştir. O dönemde toplam 18 okul bulunmaktadır. Okulda dinsel eğitim ve sınırlı sayıda aritmetik öğretilmiştir. Eğitim ücretleri düşük olup öğrenciler de çoğunlukla düşük ve orta seviyedeki gelir gruplarından oluşmaktadır. Durumu yerinde olan zengin aileler ise özel öğretmenler tutarak erkek çocuklarının eğitimi görmesini sağlamıştır⁶². İmparatorluk genelinde olduğu gibi İzmir'de de Müslümanların eğitimi devlet aracılığıyla denetlenmiştir⁶³.

1874 yılında İzmir'deki Türk okullarının tekrardan düzene sokulması amacıyla bir komisyon oluşturulmuştur. 1874 yılının sonlarında komisyonun önerileri sonucunda Türk mahalleleri etrafında okul yaptırılmak üzere, bir tanesi Konak'ta diğeri ise Tilkilik mevkisinde iki arsa satın alındığı bilinmektedir. Bu gelişmeler sonucunda İzmir'de 19. yüzyılın son çeyreğinde eğitim alanında bazı olumlu girişimlerde bulunulduğu görülmektedir⁶⁴. İzmir'de 1890 yılı başında 22 ilkokul, 3 rüşdiye ve 1 idadi bulunmaktadır. Rüşdiyelerden iki tanesi erkek öğrenciler içindir. Rüşdiyelerden bir tanesinde 90, diğeri ise 185 öğrenci bulunmaktadır. Yüzyılın sonlarında Türk okullarının sayısında önemli bir artış olduğu göze çarpmaktadır.

⁵⁶ Kansu, 1932: 82.

⁵⁷ Türk, 2011: 170-171.

⁵⁸ Ergün, 1996: 547.

⁵⁹ Akyüz, 1989: 512.

⁶⁰ Ürekli, 2002: 403.

⁶¹ Akyüz, 1989: 512.

⁶² Beyru, 2000: 300.

⁶³ Özeçoğlu, 2009: 518.

⁶⁴ Beyru, 2000: 301.

Okullarda nicelik yönünden artış olmasının yanısıra nitelik yönünden de gelişmeler yaşanmıştır. İzmir’de kurulan idadi, eğitim alanındaki boşluğu dolduran bir kurum olmuştur⁶⁵. 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında İzmir’de sıbyan mekteplerinin yerine ibtidai mektepleri kurulmuştur⁶⁶. 1873 yılında 45.000 Müslüman’ın yaşadığı İzmir’de 24 tane ibtidai mektebi bulunmaktadır. Bu mekteplere 350-400 erkek öğrenci devam etmekteydi. Öğrenciler, okullara senelik 18 kuruş katkı payı ödemiştir. Fakir olan öğrencilerden ise para alınmamıştır. İbtidai mekteplerinin çoğunluğu varlıklarını, yardımsever Müslümanlara borçlu olmuştur⁶⁷. İzmir merkezdeki Müslümanların ibtidai eğitiminde geleneksel yapının sürdüğü ancak zaman içerisinde modern eğitim anlayışını benimsediği göze çarpmaktadır⁶⁸. İzmir’de günümüze gelemeyen ibtidai mektepleri arasında Teshiliye⁶⁹, Hamidiye⁷⁰, Natırzade⁷¹, Sahiliye⁷², Namazgah⁷³, Selanikizade⁷⁴, Memduhiye⁷⁵, Değirmendağı⁷⁶, Feyziye⁷⁷, Gayret Zükur⁷⁸,

⁶⁵ Beyru, 2000: 303.

⁶⁶ Özeçoğlu, 2009: 386.

⁶⁷ Scherzer, 2001: 35

⁶⁸ Özeçoğlu, 2009: 518.

⁶⁹ Teshiliye mektebi 1873 yılında kurulmuştur. bk. A.V.S., 1307: 268-269.

⁷⁰ Hamidiye Mektebi 1874 yılında kurulmuştur. 1880 ve 1889 yılları arasında mektepten toplamda 306 öğrenci mezun olmuştur. bk. A.V.S., 1307: 266. Usul-ı cedide göre eğitim yapılan mektepte 1893 yılında toplamda 8 öğretmen, 312 öğrenciye ders vermektedir. bk. A.V.S., 1311: 135.

⁷¹ 1878 yılında kurulan mektep İkiçeşmelik’te bulunmaktaydı. Erkeklerle mahsus olan mektepte usul-ı cedide göre öğretim yapılmaktaydı. bk. A.V.S., 1307: 268-269.

⁷² 1879 yılında kurulan mektepten 1881 ve 1889 yılları arasında toplamda 129 öğrenci mezun olmuştur. bk. A.V.S., 1307: 268-269.

⁷³ 1880 yılında erkeklerle mahsus olarak kurulan mektepten 1883-1889 yılları arasında 212 öğrenci mezun olmuştur. bk. A.V.S., 1307: 268-269.

⁷⁴ Usul-ı cedide göre eğitim yapan mektep 1885 yılında kurulmuştur ve erkeklerle mahsustur. bk. A.V.S., 1307: 268-269; 1311: 136.

⁷⁵ Mektep 1882 yılında kurulmuştur. bk. A.V.S., 1307: 268-269.

⁷⁶ Mektep erkek öğrenciler için kurulmuştur. Mektebin öğretmeni Yusuf Ziya Efendiydi. bk. A.V.S., 1313:125;1320:87;1326:137.

⁷⁷ 1895 yılında erkeklerle mahsus olarak açılan mektebin 68 öğrencisi vardı. 1902 yılında okul 1 öğretmene ve 65 öğrenciye sahipti. bk. A.V.S., 1313: 125; 1320: 87.

⁷⁸ 1898 tarihinde mektebin 1 öğretmeni ve 110 öğrencisi bulunuyordu. 1899 yılında 175 öğretmeni 1902 yılında da 4 öğretmeni vardı. 1908 yılında okul müdürü Muallim-i Evvel Hafız Niyazi Efendi’ydi. bk. A.V.S.,1316:99;1317:98;1320:86;1326:87.

Mamuretü'l Hamid⁷⁹, Sahlebcizade⁸⁰, Namazgah İnas⁸¹, Mecidiye İnas⁸², Hamidiye İnas⁸³, Terakki İnas⁸⁴, Gayret İnas⁸⁵ ve Karşıyaka İbtidaileri gibi mektepler⁸⁶ bulunmaktadır.

19. yüzyılda İzmir'de bulunan rüşdiye mekteplerinde yararlı dersler dışında Türkçe, Arapça ve Farsça dillerinin öğretildiği, Avrupa dillerinin ise öğretilmediği bilinmektedir. Mektepte el yazısı olan “sülüs⁸⁷” ve ticaret yazısı olan “rika⁸⁸” öğretilmektedir⁸⁹. Günümüze gelemeyen rüşdiye mektepleri arasında İzmir Rüşdiye Mektebi⁹⁰ (Plan 1), İnas Rüşdiye Mektebi⁹¹ ve Karşıyaka Rüşdiye mektebi⁹² gibi eğitim yapıları bulunmaktadır.

Islahat Fermanı ile birlikte gayrimüslimlere verilen haklar sonucunda bu durumdan yararlanmak isteyen azınlıklar, başta İstanbul olmak üzere birçok yerde okul açma faaliyetlerini hızlandırmıştır. Kendilerine verilen haklar sonucunda kendi dillerinde ayin ve eğitim yapma olanağı bulan Rumlar da kendi eğitim ve öğretim kurumlarını açmaya başlamıştır. Bu eğitim kurumları başta kiliselere bağlı olduğu için dini yönü ağır basan bir eğitim programı uygulanmıştır⁹³. Bunun dışında Rumlar, laikleşme çabaları, Yunan pedagojisi içerikli dersler ve eğitim alanındaki faaliyetleriyle gayrimüslimler arasında dikkat çeken grup olarak karşımıza çıkmaktadır⁹⁴. İzmir'deki Rum mekteplerinde masraflar gönüllülerin bağışları, miras ve

⁷⁹ 1908 yılında açılan mektebin bu tarihte 55 öğrencisi mevcuttu. Muallimi ise Hafız Hilmi Efendi'ydi. bk. A.V.S., 1326: 137.

⁸⁰ İzmir şehri eşrafından olan Salepçizade Hacı Ahmet Efendi malının üçte birini, Küçükhan içinde medrese inşa edilmesini vasiyet etti. 1895 yılında taş ve kargir olarak inşasına karar verilen caminin altında erkek çocuklarına mahsus iptidai mektebi ile birer muallim ve müderris odası yapılacaktı. Ayrıca tahtani olarak sekiz odalı bir medrese inşa edilecekti. bk. Tutsak, 1996: 39.; Mektep 1904 yılında açılmıştır. bk. A.V.S., 1326: 159.

⁸¹ Mektep 1874 yılında açılmıştır. 1876 ve 1888 yılları arasında 23 öğrenci mezun olmuştur. bk. A.V.S., 1307: 268-269.

⁸² Namazgah'ta bulunan mektebin 1881 yılında 150, 1888 yılında ise 147 öğrencisi bulunmaktaydı. bk. A.V.S., 1298: 89.

⁸³ Namazgah'ta bulunan mektebin 1883 yılında 150 öğrencisi bulunuyordu. bk. A.V.S., 1300: 82.

⁸⁴ Mektep 1887 yılında kurulmuştur. bk. A.V.S., 1307: 268-269.

⁸⁵ 1898 yılında mektebin 125 öğrencisi vardı. bk. A.V.S., 1316: 99.

⁸⁶ Özeçoğlu, 2009: 57-69.

⁸⁷ Hat sanatında kullanılan yazı türüdür. Kuran yazımından çok levha yazılarında ve başlıklarda kullanılmıştır. bk. Sözen ve Tanyeli, 2012: 286.

⁸⁸ Arap yazısının bir türü. Daha çok yazışmalarda kullanılır. bk. Sözen ve Tanyeli, 2012: 259.

⁸⁹ Scherzer, 2001: 36.

⁹⁰ 10 Eylül 1856 tarihinde İzmir'de bir rüşdiye mektebi açılmasına karar verilmiştir. İnşaatın duvarları yapıldığı halde binanın masrafı belirlenen miktardan fazla olacağı gerekçesiyle inşaattan 1857 yılında vazgeçilmiştir. Daha sonra İzmir Rüşdiye Mektebi 1858 yılında Hacı Mahmud Ağa Sıbyan Mektebi'nde törenle eğitime başlamıştır. Sonraki yıllarda Rüşdiye Mektebi binası olarak iki katlı bir bina inşa edilmiştir. Sekiz odalı olan bu mektep binası 200 öğrenciyi alacak şekilde yapılmıştır. Alt katın dört odasının sıvaları döküldüğü için sadece ikinci katta eğitim görülmüyordu. Sıbyan mekteplerinden mezun olan talebenin çoğalmasından dolayı alt kattaki odaların tamir edilmesi gerekiyordu. Rüşdiye Mektebi için yeni bir bina, şehrin zenginlerinden olan Limoncuzade İbrahim Efendi'nin arsasına tesis edilecekti. İbrahim Efendi bu arsayı mektebe bağışlamıştır. Bu arsa üzerine yeni bir Rüşdiye Mektebi inşa edilmiş olmalıdır. bk. Tutsak; 1996: 133-134.

⁹¹ İzmir'in Turna Sokağı'nda Maarife gelir getirmesi amacıyla 1888-1889 yılları arasında inşa edilmiştir. bk. Tutsak, 1996: 138.

⁹² Karşıyaka'da kızlar için bir rüşdiye mektebine ihtiyaç duyulmaktaydı. Vilayetten gelen istek üzerine, tahsis edilen 200 lira ile tek katlı rüşdiye binası inşasına başlanmıştır. bk. A.V.S., 1326: 148.

⁹³ Dinçel, 2012: 39.

⁹⁴ Özeçoğlu, 2009: 518-521.

talebelerden alınan ücretlerden sağlanmaktadır⁹⁵. Rum okullarının büyük bir bölümü kiliselere bağlı olup çoğunlukla kendi adlarını taşıdıkları kilise bahçelerinde yer almaktadır⁹⁶. İzmir’de günümüze ulaşamayan Rum okulları arasında Aya Dimitri⁹⁷ (Plan 2-3), Evangelistra⁹⁸, Mezarlık⁹⁹, Papadaki¹⁰⁰, Aya Yorgi, Aya Peraskevi¹⁰¹, Küpecioğlu¹⁰², Aya Fotini¹⁰³ gibi daha birçok okul bulunmaktadır. Bunun dışında İzmir Yeni Mahalle’de¹⁰⁴ (Plan 4), Karşıyaka’da¹⁰⁵. (Plan 5), İzmir ve Sinekli¹⁰⁶ (Plan 6) arasında da Rum cemaatine ait günümüze ulaşamayan okullar vardır¹⁰⁷.

İzmir’de Rumlardan sonra eğitim konusunda Ermenilerin de faaliyette bulundukları görülmektedir. 19. Yüzyılın ortalarında İzmir’deki Ermeni nüfusunun artış göstermesi ve cemaatin refah seviyesinin yükselmesi ile şehirde yeni Ermeni okulları açılmıştır¹⁰⁸. Günümüze gelemeyen Ermeni okulları arasında Hripsime Mektebi¹⁰⁹, Kasap Hızır Mahallesi’ndeki Ermeni Kız Mektebi¹¹⁰ gibi yapılar bulunmaktadır¹¹¹.

İzmir’de Rum ve Ermeni eğitim kurumlarının dışında Yahudi okulları da kurulmuştur. 19. Yüzyılın ikinci yarısında İzmir’de iki farklı Yahudi eğitim kurumu yer almaktadır. Bunlardan biri Hevrot (hevralar) diğeri ise Yeşivot’tur (din akademileri). 6-13 yaş arasında eğitim verilen Hevrot’ta, çocuklara Tevrat’ın ilk beş kısmı öğretilmektedir. Yeşivot ise daha üst seviyede din eğitimi veren bir kurumdur. Bu kurumlar daima sinagoglara bitişik olan binalarda faaliyet göstermektedir. Her iki eğitim kurumunda da öğretmenler, din adamlarıdır¹¹².

⁹⁵ Tutsak, 1996: 231.

⁹⁶ Dinçel, 2012: 40.

⁹⁷ Okul 1860 yılında kurulmuştur. bk. Mihail, 1998: 30.

⁹⁸ Okul 1879 yılında kurulmuştur. bk. Mihail, 1998: 30.; İbtidai derecesinde olan bu Rum erkek okulu 1891 yılında 3 öğretmen ve 180 öğrenciye sahipti. bk. A.V.S., 1307: 277.

⁹⁹ Okul, 1878 yılında kurulmuştur. bk. Mihail, 1998: 30.

¹⁰⁰ Okul, 1873 yılında kurulmuştur. 1891 yılında 11 öğretmene ve 114 kız öğrenciye sahipti. bk. A.V.S., 1307: 277.

¹⁰¹ 1907 yılında açılan okul Aya Peraskevi Kilisesi’nin bahçesinde bulunmaktadır. bk. Özeçoğlu, 2009: 166.

¹⁰² Okul 1872 yılında açılmıştır. 1891 yılında 7 öğretmen ve 382 erkek öğrencisi bulunmaktaydı. bk. A.V.S., 1307: 277.

¹⁰³ 1830 yılında kurulan okul İzmir’in ilk Rum Kız Okuludur. bk. Özeçoğlu, 2009: 168.

¹⁰⁴ Birunabad nahiyesinin Karşıyaka Karyesinde Rum Cemaatine ait bir mahallede bir mektep ile bir de kilise inşası için Rum patrikliği tarafından ruhsat istenmiştir. 4 Muharrem 308 tarihli izin kağıdı ile belirtilen arsada kilise ve mektebin yapılmasına karar verilmiştir. bk. Dinçel, 2012: 60

¹⁰⁵ Karşıyaka mevkiinde Donanmacı Mahallesi Karadonri bahçesinde Arazi-i Emiriye’den bir arsa üzerine Rum cemaati çocuklarına ait bir sıbyan mektebinin yapılmasına 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesinin 129. maddesine göre karar verilmiştir. Bu mektebin 16 m boyunda, 10 m genişliğinde ve 6 m yüksekliğinde taştan ve tuğladan yapılması istenmiştir. bk. Dinçel, 2012: 61.

¹⁰⁶ İzmir ve Sinekli arasında yer alan Aya Ana ayazması civarında Rum cemaatine ait bir kilise ve papaz odaları ile birlikte bir de mektep inşasına ruhsat istenilmiştir. 5 zirai büyüklüğünde mektep inşa edilmesine karar verilmiştir. bk. Dinçel, 2012: 62

¹⁰⁷ Dinçel, 2012: 60-63.

¹⁰⁸ Özeçoğlu, 2009: 201.

¹⁰⁹ Okul 1849 yılında Bayan Hripsime Sustanyan tarafından yaptırılmıştır. bk. Candemir, 2000: 122.; 1891 yılında okulda 5 öğretmen ve 210 kız öğrenci bulunmaktaydı. bk. A.V.S., 1307: 278.

¹¹⁰ Okul 1891 yılında yapılmıştır. bk. Özeçoğlu, 2009: 211.

¹¹¹ Özeçoğlu, 2009: 210-211.

¹¹² Özeçoğlu, 2009: 228.

19. Yüzyılda İzmir’de Alliance gelene kadar Yahudilerin eğitim seviyesinin düşük olduğu görülmektedir¹¹³. Alliance’ın İzmir’deki Yahudilere eğitimde destek vermesiyle modern anlamda okullar kurulmuştur. Bunun sonucunda da Yahudi eğitimi gelişme göstermeye başlamıştır¹¹⁴. Özellikle 1908 yılında İzmir’de Yahudi okullarının sayısında bir artış göze çarpmaktadır. Bu tarihteki Yahudi okulları arasında Gabriel Arye, İsak Aba, Kohen, Haham Behor, Yako Hazan, Galmidi, Vanbel Gaon gibi okullar vardır¹¹⁵. Alliance’ın İzmir’deki Yahudi cemaatin eğitim durumunu düzeltmek için açtığı okullar arasında da Alliance Israelite Universelle Erkek, Alliance Israelite Universelle Kız, Alliance Israelite Universelle Sanayi Kız Mektepleri gibi kurumlar bulunmaktadır¹¹⁶.

İzmir’de yabancılar da eğitim alanında faaliyet göstermiştir. İzmir’deki İtalyan okulları çoğunlukla İtalya Devleti’nin himayesinde kurulmuştur. Okullarda rahip ve rahibelerin yönetiminde etkin olduğu görülmektedir¹¹⁷. Bu okullarda İtalyanca dil eğitimi dışında Fransızca, Almanca ve Rumca gibi diller öğretilmektedir¹¹⁸. Modernleşme sürecinde İzmir’de yapılan ve günümüze ulaşamayan okullar arasında Ecole Italienne¹¹⁹, Ecole de l’Immaculee Conception, Ecole de Santa-Maria, Ecole Saint Polycarpe, Ecole de San Rocco, İtalyan Kız Mektebi (Eski), İtalyan Kız Mektebi (Yeni) gibi okullar bulunmaktadır¹²⁰.

Alman okullarında rahibeler yönetiminde etkin olmuştur. Okulda Alman, Ermeni, Rus, İtalyan ve Hollandalı öğrenciler bulunmaktadır. Bunun dışında okulda Almanca, İngilizce, Fransızca, Rumca ve Ermenice dilleri öğretilmektedir¹²¹. İngilizlerin İzmir’deki en önemli okulları “Özel Ticaret Okulu” adıyla bilinmektedir. Okulda İngilizce, İtalyanca, Fransızca, Türkçe, Farsça gibi diller öğretilmektedir. İngiliz eğitiminin çoğunlukla ticari ve ulusal olduğu görülmektedir¹²². Fransız okullarında temel eğitim Fransızca üzerinedir. Bunun dışında İngilizce, Ermenice, Almanca, Rumca gibi diller gösterilmektedir¹²³. Avusturya’nın İzmir’de kurduğu okullar Katolik tarikatların okullarıdır¹²⁴. Özellikle Katolik rahiplerin Ermeni çocuklar için kurduğu Mekitarist Mektebi önemli bir yere sahiptir¹²⁵. Avusturya’nın, bu mektepte

¹¹³ Bora, 1995: 153-154.

¹¹⁴ Nahum, 2000: 101-149.

¹¹⁵ A.V.S., 1326: 165-166.

¹¹⁶ Özeçoğlu, 2009: 244-252.

¹¹⁷ Scherzer, 2001: 41.

¹¹⁸ Tutsak, 1996: 244.

¹¹⁹ Okul, 1865 yılında inşa edilmiştir. Sadece İtalyanca’nın öğretildiği okulda etütler ücretsizdi. Okulun, 1890 yılında 85 öğrencisi bulunuyordu. bk. Özeçoğlu, 2008: 4. ayrıca bk. Cuinet, 1894: 461.

¹²⁰ Özeçoğlu, 2009: 298-302.

¹²¹ Beyru, 2000: 312-3 13.

¹²² Beyru, 2000: 310.

¹²³ Özeçoğlu, 2000: 409. ayrıca bk. Rougon, 1892: 44-47; Cuinet, 1894: 458-461.

¹²⁴ Scherzer, 2001: 39.

¹²⁵ Özeçoğlu, 2009: 410. ayrıca bk. Huyugüzel, 2004: 150.

eğitimin Almanca yapılması şartı ile her yıl mektebe yardım yaptığı bilinmektedir¹²⁶. Mektepte Ermenice, Türkçe ve Fransızca gibi dersler öğretilip, katalolik bir eğitim verilmektedir¹²⁷. Amerika, kurduğu okullar aracılığıyla Osmanlı Devleti'ne karşı olan politikalarını gerçekleştirmeyi hedeflemiştir¹²⁸. Amerikalı misyonerlerin İstanbul'dan sonra yöneldikleri ikinci merkez İzmir olmuştur¹²⁹. Amerikalıların 1880'li yıllarda İzmir'de Kindergarden, Hungtinton Kindergarden, yüksek okul, yatılı kız okulu gibi birçok eğitim kurumu bulunmaktadır¹³⁰.

Sonuç olarak; İzmir'de inşa edilen Rum, Ermeni, Alman, İtalyan, Yahudi, Amerikan ve Türklere ait okulların büyük bir bölümü günümüze ulaşamamıştır. İzmir'de modernleşme döneminde eğitim alanında birçok gelişme yaşanmıştır. Kentte Müslümanların dışında gayrimüslim ve yabancılarında eğitim alanında etkin oldukları görülmektedir. Özellikle Osmanlı Devlet'i 19. yüzyılın sonlarında İzmir'de eğitim alanında birçok yatırım yapmıştır. İzmir'de açılan eğitim kurumları, Cumhuriyet döneminde kentte açılan eğitim kurumlarının temelini oluşturmuştur¹³¹.

İzmir'de Yunan işgali sırasında şehirde eğitim faaliyetleri kesintiye uğramıştır. İşgalden sonra maarif müdürü olan Vasıf Çınar Bey'in çabalarıyla temel eğitime önem verilerek kullanılamaz durumda bulunan mekteplerin tamiri yapılmıştır. Özellikle 1922 ve 1923 yılları arasında İzmir kazasında 42 resmi ilk mektep açılmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında da mevcut okullar ihtiyaçlar karşısında yetersiz kaldığı için bina sıkıntısı çekilmiştir. Zaman içerisinde bu ihtiyaçlar giderilerek kentte birçok okul açılmıştır¹³².

1.3. Tanzimat Dönemi Eğitim Yapılarının Mimarisi

Tanzimat Fermanı ilan edilene kadar Osmanlı Devleti'nin eğitim kurumları arasında medreseler, sıbyan mektepleri ve Enderun mektepleri bulunmaktadır. Ulema'nın denetiminde olan bu kurumlarda zaman içerisinde rüşvet, yobazlık gibi olaylar meydana gelmiştir. Uzun yıllar varlığını sürdüren bu eğitim kurumları 19. yy'da yavaş yavaş etkisini kaybetmeye başlamıştır. Tanzimat dönemi ile birlikte eğitim alanında birçok reform yapılmıştır. Yapılan yenilikler sonucunda da Batı etkisinde ve modern tarzda binalar inşa edilmeye başlanmıştır¹³³. Batılı devletlerden geri kalan Osmanlı devleti bu açığı kapatmak amacıyla öncelikli olarak

¹²⁶ Scherzer, 2001: 39.

¹²⁷ Özeçoğlu, 2009: 410. ayrıca bk. Cuinet, 1894: 458.

¹²⁸ Akgün, 1990: 591-602.

¹²⁹ Şenocak, 2008: 118. ayrıca bk. Ertuğrul, 1998: 168.

¹³⁰ Tozlu, 1991: 79-82-144.

¹³¹ Vural, 2013: 225.

¹³² Vural, 2013: 228.

¹³³ Poyraz, 2013: 309.

askeri alanda ve orduya doktor yetiştirmek amacıyla kurumlar oluşturma yoluna gitmiştir. 19. yy'dan itibaren de meslek eğitime ve yüksekokulların açılmasına olanak sağlanarak ilk ve orta kademedeki eğitim sisteminin doğru bir şekilde temellenmesi amaçlanmıştır. Bunun sonucu olarak da 19. yy'da modern tarzda eğitim binalarının ortaya çıkması konusunda bir adım atılmıştır.

19. yy'da toplumun ihtiyaç duyduğu ve ortaya çıkan farklı yapı tiplerinden biri de eğitim binalarıdır. Çoğunlukla yabancı mimarların tasarımında etkin olduğu modern tarzdaki eğitim binalarında Batı etkisi görülmektedir. Endüstriyel gelişmelere bağlı olarak yapılarda cam, çelik, betonarme gibi malzemelerin kullanıldığı göze çarpmaktadır¹³⁴. Bu dönemdeki eğitim yapılarının hangi düzeyde olursa olsun plan olarak belli bir ortak özelliği bulunmamaktadır. Daha çok dikdörtgen planda, "U" planda ve kanatlı kütlelere sahip eğitim binaları görülmektedir¹³⁵. Genellikle bodrum kat üzerinde yükselen bu yapıların cephesinde Neoklasik¹³⁶ etkileri taşıyan mimari unsurlar bulunmaktadır. Binalar, ihtiyaçlar doğrultusunda laboratuvar, konferans salonu, yatakhane, yemekhane gibi bölümleri de bünyesinde barındırmaktadır. Simetrik olarak düzenlenen binaların ortasına asıl giriş kapısı, yanlarda yer alan kütlelere de diğer giriş kapıları yerleştirilmiştir. Ana giriş, vurgulanması amacıyla dışa taşıntı yapar şekilde düzenlenmiştir. Cephelerde yer alan yatay şekilli silmeler, pilastrlar, kornişler sütunlar, alınlıklar, konsollar, farklı pencere formları Eklektisist¹³⁷ bir üslubu sergilemektedir¹³⁸.

Özellikle Batı tarzı bir eğitim anlayışını benimseyen idadi binalarının inşasında devletin kararlaştırdığı ve ihtiyaca göre cevap veren mimari bir tarzın benimsendiği gözlenmektedir. Bu binaların daha çok iki, üç katlı ve beş, yedi sınıflı olarak düzenlendiği görülmektedir. Malzeme olarak daha çok dış mekanda kesmetaş, iç mekanda ise ahşap malzemenin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Süslemelerin de dış cephede sade olarak uygulandığı gözlenmektedir¹³⁹. Bunun dışında idadilerin Fransa'da ki eğitim yapıları örnek alınarak yapıldığı görülmektedir. Simetrik bir görünüme sahip olan idadi binalarında Neo-Klasik üslup hâkimdir. Binalar kemerli veya alınlıklı pencereler, süslü merdivenler, kapılar, eklemli saçaklar gibi birçok mimari öğelerle bezenmiştir¹⁴⁰. İdadi binalarının hepsi yeni binalarda eğitime başlamamıştır. Daha önceden var

¹³⁴ Acar, 2000: 257.

¹³⁵ Batur, 1985: 1057.

¹³⁶ 18. Yüzyılın ikinci yarısında Avrupa'yı etkisi altına alan bir sanat anlayışı. Barok ve Rokoko'ya bir tepki olarak, onların özgün biçim repertuarını bir yana bırakarak, Antikite'ye öykünen bir tasarım ve tutum ön görülmüştür. bk. Sözen ve Tanyeli, 2012: 323.

¹³⁷ Başka çağların sanatına yönelip, onların üsluplarından seçilen öğeleri yeni bir tasarım için kullanma eylemi. bk. Turani, 2010: 38.

¹³⁸ Acar, 2000: 258.

¹³⁹ Duymaz, 2014: 249.

¹⁴⁰ Fortna, 2005: 174.

olan yapılar ekonomik sebeplerden dolayı okul haline dönüştürülmüştür¹⁴¹. Bunun dışında idadi binalarında çoğunlukla padişahın tuğrası, padişahın iyiliklerini anlatan duvar resimleri ya da hilal motifinin kullanıldığı göze çarpmaktadır¹⁴².

Batılılaşma dönemi içerisinde önemli bir yere sahip olan sanayi mektebi binaları da modern görünümleri ile vilayetlerde dikkat çekmektedir. Bu binalar çoğunlukla iki üç bloktan meydana gelmektedir. Bunun dışında, ön bahçe ve avlu düzenlemesine sahip olup geniş bir alana yayılan binalar topluluğunu içermektedir. Ana binada idari birimler ve sınıflar, diğer bloklarda ise atölyelere yer verilmiştir. Yatılı öğrenciler için hamam, yemekhane, çamaşırhane, terzihane gibi bölümleri bulunmaktadır¹⁴³.

Osmanlı Devleti'nde 18. Yüzyılın başlarına kadar üslup birliğinin ve klasik özelliklerin olduğu göze çarpmaktadır. Bu yüzyıldan sonra Avrupa mimari akımları, Osmanlı mimarlığında da görülmeye başlanmıştır. Barok ve Rokoko etkili süslemeler yorumlanarak kullanılmıştır. 19. Yüzyıldan itibaren de mimarideki üslup anlayışında değişim meydana gelmiştir. Tanzimat Dönemi mimarisini yansıtan üslup olarak da karşımıza daha çok Neoklasik üslup çıkmaktadır¹⁴⁴. Neoklasik uygulamanın yaygın kullanılmasının dışında Avrupa ülkelerinden uyarlanmış ve bunun sonucunda üslup farklılıkları taşıyan uygulamalar da göze çarpmaktadır¹⁴⁵.

Sonuç olarak, yönetim değişikliklerinin, Batılılaşma anlamında atılan adımların ülkenin mimarisini ve kentsel dokusunu değiştirdiği göze çarpmaktadır. Değişimler sonucunda mimari biçimlerde, plan kurgusunda, malzemelerde, üslup anlayışı ve yapım tekniklerinde farklılıklar ortaya çıkmıştır¹⁴⁶. Tanzimat Dönemi eğitim yapılarına bakıldığında kitlesel bir özellik taşıdığı, kent dokusu içerisinde dikkat çekici halde tasarlandığı görülmektedir. Eğitim binaları planı, cephe düzenlemesi ve süslemeleriyle bir anlamda eğitime verilen önemi de yansıtmaktadır. Binaların iç kısmının da gelecekte kuşakların aldığı eğitimde daha faydalı olacak ve yaşam kalitesini arttıracak şekilde düzenlenen zengin mekanlar olduğu görülmektedir¹⁴⁷.

¹⁴¹ Fortna, 2005: 178.

¹⁴² Fortna, 2005: 176.

¹⁴³ Özgüven, 2016: 51.

¹⁴⁴ Yazıcı, 2007: 121-122.

¹⁴⁵ Batur, 1985: 1057.

¹⁴⁶ Can, 1999: 130.

¹⁴⁷ Eyüce, 2015: 59.

İKİNCİ BÖLÜM

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E İZMİR EĞİTİM YAPILARI (İL MERKEZİ)

2.1. Namık Kemal Lisesi

Sholi Evangeliki (İzmir Namık Kemal Lisesi) İzmir ilinin Konak ilçesi Alsancak semtinde Doktor Mustafa Bey Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Günümüzde okul işlevini devam ettiren yapının inşa kitabesi yoktur ve mimarı bilinmemektedir¹⁴⁸. Kuruluş adı Sholi Evangeliki¹⁴⁹ Okulu olan yapının geçmişi 1733 yılına kadar uzanmaktadır. Önceden Aya Fotini ile Saint George arasında bulunan okul geçirdiği yangın sonucunda daha gelişmiş bir programla 1909-1922 yılları arasında yeniden inşa edilmiştir¹⁵⁰. Yapı, zaman içerisinde İzmir Kız Sultanisi, Kız Lisesi gibi farklı isimler almıştır¹⁵¹. Bina 20. yüzyılın başında Evangeliki Kız Okulu olarak kullanılmıştır. O dönemlerde “Merkez Kız Mektebi” ya da “Kendrikon Parthenagogion” isimleriyle anılmıştır. Cumhuriyet’in ilanından sonraki dönemde İzmir Kız Lisesi olarak kullanılan bina, adı geçen okulun Karataş’taki binasına taşınması üzerine pansiyon olarak kullanılmıştır. Daha sonraki dönemde binanın Erkek Lisesi öğrencileri tarafından kullanılmasına izin verilmiştir. Yapı, 1939 yılında İkinci Erkek Lisesi adını almıştır. 1942 yılında İnönü Lisesi adını alan okul 1952 yılında Namık Kemal Lisesi adını almıştır¹⁵². Yukarıdaki tüm bilgilerden hareketle yapının 20. yy başında inşa edildiği anlaşılmaktadır.

Yapı; bodrum, zemin ve birinci kat ile birlikte üç kattan oluşmaktadır. “H” şeklinde bir plana sahip olan okulun, ana binasının doğusuna dışarı doğru çıkıntı yapan sütunlu giriş, batısına ise konferans salonu konumlandırılmıştır (Fotoğraf 1-2). Bunun dışında ana binanın olduğu yerin üst katında günümüzde kullanılmayan ve harap halde olan lojman vardır (Fotoğraf 3). Ana binayı dik olarak kesen kütlelerde güney ve kuzey yönlerinde bulunmaktadır (Fotoğraf 4-5).

Okulun doğu, batı, güney ve kuzey beden duvarlarında kesmetaş kullanılırken, bodrum kat seviyesinde yeşil renkli kesme taş kullanılmıştır. Pencerele cephelere iki kademeli ve simetrik olarak yerleştirilmiştir. Her cephede pencere sayısı farklılık göstermektedir.

¹⁴⁸ Namık Kemal Lisesi ile ilgili şimdiye kadar yapılan çalışmalarda herhangi bir mimar ya da sanatçı adının geçtiği esere rastlanmamıştır. Dr. Öğretim Üyesi Cenk Berkant ile Tanzimat Dönemi İzmir Mimarisi hakkında söyleşi, 10. 02. 2018, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

¹⁴⁹ Sholi Evangeliki tarih, matematik, felsefe, Latince ve Fransızca gibi derslerin zorunlu olduğu bunun dışında liberal eğitim düşüncesine sahip olan bir okuldur. Fransız himayesinde kurulan okulun mezuniyet belgesi, Fransa’daki mezuniyet diplomasının muadili olup 1862 tarihinden itibaren de Atina Üniversitesi’ne girebilmek için yeterli görülmüştü. 1900 yılında okulun 1650-1700 öğrencisi olduğu bilinmektedir. bk. Eyüce, 2015: 55.

¹⁵⁰ Eyüce, 2015: 55.

¹⁵¹ 1942 yılında İnönü Lisesi, 1952 ve 1953 yılında da Namık Kemal adını alan okul günümüzde de aynı isimle öğretime devam etmektedir. bk. <http://izmirnamikkemallisesi.meb.k12.tr>. (erişim tarihi: 08.06.2017).

¹⁵² Ürük, 2008: 192.

Yapının ana kütesinin doğu cephesinde öne doğru taşıntı yapan giriş bölümü yer almaktadır. Bu bölümün bodrum katında dört, zemin katında iki, birininci katında ise beş adet pencere bulunmaktadır. Taşıntı yapan bölümün güney ve kuzeyinde yer alan cephenin bodrum ve zemin katında birer adet pencereye yer verilip, birinci katında da pencere boyutunda bir niş açılmıştır. Öne doğru taşıntı yapan bölümün güney ve kuzey yanlarında bulunan kolların her üç katında da sekiz adet pencere bulunmaktadır. Bodrum ve zemin kattaki pencerelerde demir parmaklıklara yer verilirken birinci kattaki pencerelerde demir parmaklıklara yer verilmemiştir.

Yapının ana kütesinin batı cephesinde de bodrum katta yedi adet, zemin ve birinci katta da sekizer adet pencere bulunmaktadır. Bu cephedeki pencereler, doğu cephesindeki göre daha geniş tutulmuştur. Doğü cephesinde olduğu gibi sadece bodrum ve zemin kattaki pencerelerde demir parmaklıklar yer almaktadır.

Ana kütleinin üzerine konumlandırılan lojmanın doğu cephesinin zemin katında yedi adet, kuzey cephesinde iki adet, güney cephesinde ise dört adet pencere vardır. Lojmanın doğu cephesinin birinci katında üç, güney cephesinde bir adet pencere ve kuzey cephesinde de iki adet kare formlu niş bulunmaktadır.

Yapının ana kütesine dik olarak yerleştirilen güneydeki kütleinin doğu cephesinin bodrum katında dört adet pencere ve iki adet niş vardır. Zemin katında altı, birinci katında ise dört adet pencere ve iki adet niş bulunmaktadır. Güneydeki kütleinin batı cephesinin her üç katında da üçer adet pencereye yer verilmiştir. Güney yönünde yer alan kütleinin güney cephesinin ortasına merdivenlerle ulaşılan sütunlu giriş yerleştirilmiştir. Bodrum katta, merdivenin doğu ve batısında kare formunda sekiz adet demir parmaklıklı pencere ve dört adet kare formlu niş bulunmaktadır. Zemin katta da girişin doğu ve batısına dörder adet dikdörtgen formda pencere yerleştirilmiştir. Birinci katta da dikdörtgen formda on bir adet pencere bulunmaktadır. Güneydeki kütleinin kuzeydoğu cephesinin her üç katında da altı adet pencere yer almaktadır. Güneydeki kütleinin kuzeybatı cephesinde de bodrum katta bir pencere ve iki adet niş vardır. Zemin katta pencereye yer verilmemiştir. Birinci katta da bir adet pencere bulunmaktadır.

Yapının ana kütesine dik olarak yerleştirilen kuzeydeki kütleinin doğu cephesi de güneyde bulunan kütleinin doğu cephesi ile aynı şekilde düzenlenmiştir. Sadece, güneyde yer alan kütleinin doğu cephesinin bodrum katında dört adet pencereye yer verilirken burada altı adet pencereye yer verilmiştir. Kuzeyde yer alan kütleinin batı, güney ve kuzey cephelerinde de aynı sayı da ve formda pencereye yer verilmiştir.

Yapının ana kütleisi ve bunun güney, kuzey yönlerine eklenen kütlelerin cepheleri sadedir. Tüm cephelerde benzer süslemeler görölmektedir. Yapının tüm cephelerindeki yatay

silmelerle, pencere yanlarına açılan nişlerle ve üçgen alınlıklarla hareketlilik sağlanmıştır. Genellikle cephelerin bodrum katında kare formda küçük nişlere yer verilmiştir. Bazı cephelerin de zemin katında pencere yerine dikdörtgen formlu nişler açılmıştır. Yine cephelerde üst pencerelerin üzerinde kalan çatıya yakın kısımlarda kornişlere yer verilmiştir (Fotoğraf 6-7). Bunun dışında tüm üst ve alt kat pencerelerinin arasına pilastrlar eklenmiştir. Pilastrlardan bazılarının başlığı sade tutulurken, bazılarında ise volüt, akantus ve bitkisel formda bezemelere yer verilmiştir (Fotoğraf 8-9).

Yapıya giriş üç yönden sağlanmaktadır. Bunlardan bir tanesi ana kütlein doğu cephesinin ortasına yerleştirilen giriş kapısıdır. İkinci ve üçüncü girişlerde ana kütleyle dik olarak konumlandırılan kuzey ve güneydeki kütlelerin ortasına yerleştirilmiştir. Sekiz basamaklı merdivenle ulaşılan stylobat üzerine oturan, ortada Attik İon kaideli iki sütun ve kenarlarda dikdörtgen kaide üzerine oturan, dikdörtgen biçimli iki taşıyıcı sütun bulunmaktadır (Fotoğraf 10). Kenarda bulunan iki sütun yivsiz monoblok sütunlardır. Palmet ile süslü olan sütunun başlığı abacus ile son bulmaktadır. Ortada yer alan sütunlar İon tipi olup, yivli ve monoblok sütunlardır (Fotoğraf 11). Palmet ile süslü bilezik kısmının üzerinde yumurta frizi bulunmaktadır. Bu frizin üzerine de İon volütlü başlık oturmaktadır. Volüt başlık da üzerinde yumurta frizinin bulunduğu abacus ile son bulmuştur (Fotoğraf 12).

Okulun girişindeki sütunun taşıdığı ilk blok üç fascialı arşitrav bloğudur. Arşitrav bloğu üzerinde friz bloğu yer almaktadır. Bu blok boş bırakılarak en üstte yumurta dizilerinden oluşan friz ile son bulmuştur. Friz bloğu üzerinde yer alan saçak kısmı ince dikdörtgen bir biçimde yapının ön cephesine doğru çıkıntı yapmış ve en üstte de yumurta dizisi ile bezenmiştir (Fotoğraf 13). Okulun giriş kısmında kullanılan bu mimari öğeler ve süslemeler Grek mimari özelliklerini yansıtmaktadır¹⁵³.

Yapının doğu, güney ve kuzey yönündeki sütunlu açıklıklardan sonra okula girişi sağlayan kapıların ve farklı mekanların olduğu hol şeklindeki bölüm yer almaktadır. Ana kütlein doğusunda bulunan hol şeklindeki alanın zemini karo döşeme ile kaplanmıştır. Tavanı ise yetmiş iki adet kasete ayrılmıştır. Bu holün batı duvarının ortasına giriş kapısı ve her iki yanına iki adet pencere yerleştirilmiştir. Okula girişi sağlayan ve yanında bulunan her iki pencerede demir malzemeden olup parmaklıklarla kaplanmıştır (Fotoğraf 14). Okula giriş kapısının en üstünde iki fascialı arşitrav benzeri taşıyıcı blok yer almaktadır. Bu bloğun altında iki adet konsol vardır. Konsolun alt kısmında akantus benzeri bir bitkisel motif bulunmaktadır (Fotoğraf 15-16-17). Kapının arşitrav benzeri blok altında kalan kısmı ve iki yanındaki söveleri üzerinde lesbos kymationu, astragal ve gül motifleri yer almaktadır (Fotoğraf 18).

¹⁵³ Eyüce, 2015: 55.

Kuzey ve güney duvarında da 201 ve 202 numaralı mekanlar bulunmaktadır. Her iki mekanda 4.23x2.14 m ölçülerinde boyuna planda düzenlenmiştir. Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarlar mavi renkli badana ile boyanmıştır. Duvarda 2.25x1.30 m ölçülerinde iki adet pencere bulunmaktadır. Mekanların kapı söveleri mermer malzeme ile kaplanmış ve etrafında süslemeye yer verilmemiştir (Fotoğraf 19).

Güney ve kuzeyde yer alan kütlelerin sütunlu girişinden sonra yer alan hol şeklindeki alanın zemini, ana kütlelerin doğusunda yer alan giriş ile aynıdır. Her iki kütlelerin tavanı beyaz renkli badana ile boyanmıştır. Her iki kütlelerin de okula girişi sağlayan kapıları etrafındaki söveler mermerden olup, yüzeyleri sade bırakılmıştır (Fotoğraf 20-21). Güneyde yer alan kütlelerin kuzey duvarında okula girişi sağlayan bir kapı ve yanında da iki adet pencere bulunmaktadır. Doğu duvarlarında bir adet niş ve bir sınıf (9-C), batı duvarında ise iki adet sınıf (9-D,9-E) bulunmaktadır (Fotoğraf 22).

9-C ve 9-D sınıfı, 8.54x6.05 m ölçülerinde ve 4.75 m tavan yüksekliğine sahip olup boyuna planda düzenlenmiştir. Zemini karo döşeme ile kaplıdır. Bu karo döşemelerin dört köşesine birden siyah renkli eşkenar dörtgenler yerleştirilmiştir. 9-C sınıfında duvarların üst kısmı beyaz, alt kısmı ise sarı renkli badana ile boyanmıştır. 9-D sınıfında ise farklı olarak duvarın alt kısmında mavi renkli badananın kullanıldığı görülmektedir. 9-D sınıfında duvara gömülü iki adet sütun yer almaktadır. Duvarda dört adet pencere vardır. 9-C sınıfındaki pencereler 1.30x1.15 m, 9-D sınıfındaki pencereler 3.14x1.28 m, ölçülerindedir (Fotoğraf 23-24).

9-E sınıfına giriş 8.47x2.91 m ölçülerinde bir hol ile sağlanmaktadır. Holün duvarına içine gömük iki adet sütun yerleştirilmiştir. Bu sütunun altındaki kare formu platform mermerdendir. Gövdesi beyaz renkli badana ile boyanan sütunun, kaidesi attik iyon düzenindedir. Sütunun üst kısmına da başlık görünümlü bir platform yerleştirilmiştir. Sınıf, 9.51x6.33 m ölçülerine ve 4.75 m tavan yüksekliğine sahiptir. Duvarda 3.07x2.00 m ölçülerinde olan üç adet pencere yer almaktadır (Fotoğraf 25-26).

Bodrum kata ulaşım zemin katın A, B ve C koridorunda bulunan merdivenler ile sağlanmaktadır. İki adet bodrum kat bulunmaktadır. Bunlardan biri A koridorundan inildiği zaman dikdörtgen plana sahip bir hol ve bu holün etrafında yer alan farklı boyut ve plandaki mekanların bulunduğu bodrum katıdır. Diğer bodrum kata ulaşım ise B ve C koridorlarında bulunan merdivenler ile sağlanmaktadır. Bu merdivenlerle de yine dikdörtgen planlı bir hol ve holün etrafında farklı işlevlere sahip mekanlara açılan bodrum katına ulaşılmaktadır.

A koridorundan inildiği zaman ulaşılan bodrum katının holü 16.31x4.89 m ölçülerinde dikdörtgen bir plana sahiptir (Plan 7). Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Tavan asma

tavan şeklindedir. Dikdörtgen plana sahip holün dört bir yanında farklı boyutlarda ve işlevlerde mekanlar yer almaktadır. Doğu duvarında seminer salonu ve mescid, batı duvarında kilitli durumda olan arşiv ve işlik, güney duvarında kullanılmayan boş mekan, kuzey duvarında da ofis bulunmaktadır (Fotoğraf 27).

Seminer salonu, 18.82x5.96 m ölçülerinde dikdörtgen bir plana sahiptir. Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarlar sıvanarak, beyaz renkli badana ile boyanmıştır. Tavanı asma tavan şeklindedir. Salonun batı duvarında 1.02x4.14 m ölçülerinde sekiz adet pencere bulunmaktadır (Fotoğraf 28).

Mescid bölümüne ulaşım 8.72x2.65 m ölçülerinde ve 2.69 m tavan yüksekliğine sahip olan bir hol ile sağlanmaktadır. Bu holün doğu duvarında 1.04x1.15 m ölçülerinde bir adet pencere bulunmaktadır. Holün güney duvarında da 6.70x2.70 m ölçülerinde boş bir mekan yer almaktadır. Holün batı duvarında yer alan kapı ile ikinci bir hol kısmına geçilmektedir (Fotoğraf 29-30). Bu holde 8.30x2.69 m ölçülerine sahiptir. Bu ikinci holden de mescid bölümüne ve yanında bulunan depoya ulaşılmaktadır. Bayan mescidi “L” şeklinde bir plana sahiptir. “L” şekilli mekanın kısa kolu 4.74x2.19 m, uzun kolu ise 6.0x3.20 m ölçülerinde ve 2.65 m tavan yüksekliğine sahiptir. Zemin döşemesinde holdeki ile aynı karo döşemeler kullanılmıştır. Duvarlar ve tavan beyaz renkli badana ile boyanmıştır (Fotoğraf 31).

Mescid bölümünün yanında yer alan ve depo olarak kullanılan mekan 8.80x2.81 m ölçülerine sahiptir. Zemin döşemesi, duvarları ve tavanı mescid ile aynı şekilde düzenlenmiştir. Batı ve güney duvarında birer adet 1.06x1.17 m ölçülerinde pencereye yer verilmiştir.

İşlik bölümüne 8.76x2.64 m ölçülerinde bir hol ile ulaşım sağlanmaktadır. Holün zemini parke ile döşenmiştir. Duvarları beyaz renkli badana ile boyanmıştır. Tavan asma tavan şeklindedir. Bu hol bölümünden sonra 6.0x8.34 m ölçülerindeki asıl mekana geçilir. Buranın zemini karo döşemedir. Karo döşemenin dört köşesine siyah renkli kare motif yerleştirilmiştir. Bu karenin de dört tarafına ortasına denk gelecek şekilde eşkenar dörtgenler eklenmiştir. Tüm bu karo döşemelerin etrafını da siyah renkli meander motifli bir bordür çevrelemektedir (Fotoğraf 32).

Kuzey duvarda bulunan ofis 4.81x2.56 m ölçülerine sahiptir. Zemini parke ile döşenmiştir. Duvarları beyaz renkli badana ile boyanmıştır. Tavanı ise asma tavadır. Güney duvarda ise kilitli bir mekan bulunmaktadır.

B ve C koridorlarında bulunan merdiven ile ulaşılan bodrum katının holü dikdörtgen planda 52.26x4.80 m ölçülerinde olup 2.23 m tavan yüksekliğine sahiptir (Plan 8). Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Tavan asma tavan şeklinde düzenlenmiştir. Holün doğu duvarında müzik odası, bir numaralı ve iki numaralı sınav salonu bulunmaktadır. Batı

duvarında personel odası, kazan dairesi, C koridorunun olduğu yerdeki sınıfların bulunduğu mekana çıkışı sağlayan kapı ve üç adet pencere yer almaktadır. Kuzey duvarında da kilitli bir mekan bulunmaktadır (Fotoğraf 33).

Bir ve iki numaralı sınav salonu boyuna planda düzenlenmiştir. Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarların üst kısmı ve tavanı beyaz, alt kısmı ise sarı renkli badana ile boyanmıştır. Duvarlarda dört adet pencere bulunmaktadır. Her iki salonda 2.60 m tavan yüksekliğine sahiptir. Bir numaralı sınav salonu 9.36x5.97 m, iki numaralı sınav salonu ise 9.95x5.99 m ölçülerinde boyuna planda düzenlenmiştir (Fotoğraf 34).

Müzik odası ve depo olarak kullanılan üç mekana giriş 8.30x2.63 m ölçülerinde ve 2.67 m ölçülerinde tavana sahip olan bir hol ile sağlanmaktadır. Müzik odası, 9.26x5.99 m ölçülerinde ve 2.67 m tavan yüksekliğine sahip olup dikdörtgen planlıdır. Duvarda üç adet 1.03x1.15 m ölçülerinde pencere bulunmaktadır.

Müzik odasının yanında yer alan depo şeklindeki mekanlardan bir kapı ile diğerine geçiş sağlanmaktadır. Birinci ve üçüncü mekan, 6.03x2.33 m, ikinci mekan 6.03x3.05 m ölçülerinde boyuna planlı olarak düzenlenmiştir. Birinci ve üçüncü mekanda bir adet, ikinci mekanda ise iki adet pencere bulunmaktadır.

Personel odası, 8.20x8.58 m ölçülerinde olup “L” şeklinde plana sahiptir. Tavan yüksekliği 2.07 metredir. “L” şeklindeki planın kısa olan kolu da 6.65x4.58 m ölçülerine sahiptir. Odanın batı duvarında yedi, güney ve kuzey duvarında ise dört adet pencere yer almaktadır.

“H” şeklinde plana sahip olan yapının zemin kat döşemesin karo taş kullanılmıştır. Beyaz renkli ve kare forma sahip olan karo döşemelerin dört bir köşesine siyah renkli eşkenar dörtgenler eklenerek zeminde hareketlilik sağlanmıştır. Koridor duvarları sıvanarak yüzeyi iki renge boyanmıştır. Duvarların üst kısmında beyaz renkli badana kullanılırken, alt tarafında bej rengi yağlı boya kullanılmıştır. Duvarlarda nişler ve pilastrlara yer verilmiştir. Pilastrların üst tarafı altın rengine boyanmıştır (Fotoğraf 35-36).

53.35 m uzunluğa ve 4.95 m genişliğe sahip olan koridorun orta noktalarına yerleştirilen demirden iki kanatlı kapılar ile koridor üç bölüme ayrılmıştır (Plan 9). Bunlar A koridoru, B koridoru ve C koridorudur. A koridorunun doğu duvarında bir sınıf, (10-B) bir memur odası, duvarın kuzeyde yer alan kolunda da bir sınıf (10-A) bulunmaktadır. Batı duvarında da bir sınıf (10-C), tuvaletler, bodrum kata inişi ve ikinci kata çıkışı sağlayan merdiven bulunmaktadır (Fotoğraf 37-38). Duvarın güneye doğru uzanan kolunda ise iki sınıf (10-D,10-E) vardır. Koridordaki beş sınıfta boyuna planda düzenlenmiştir. Bir sınıfın zemininde (10-A) parke kullanılırken, diğer sınıfların zemininde koridordaki gibi karo döşeme kullanılmıştır.

Sınıflardaki pencere sayıları farklılık göstermektedir. 10-B ve 10-C sınıfında dört adet, 10-A ve 10-D sınıfında üç adet, 10-E sınıfında ise iki adet pencere bulunmaktadır. 10-A ve 10-B sınıfında bulunan pencereler 3.03x1.93 m ölçülerindedir. 10-C sınıfındaki pencereler 3.10x1.30 m, 10-E ve 10-D sınıfındaki pencereler ise 2.88x1.30 m ölçülerindedir. Her üç sınıfında (10-A,10-B,10-C) kapıları 3.40x1.50 m ölçülerindedir. 10-D ve 10-E sınıflarının kapıları ise 2.15x90 m ölçülerindedir. Tüm sınıfların duvarları ve tavanları aynı renkte boyanmıştır. Duvarların alt kısmı sarı renkli yağlı boya, üst kısmı krem rengi badana, tavanları ise beyaz renkli badana ile boyanmıştır. Tüm sınıfların tavan yüksekliği 4.75 metredir. 10-B ve 10-C sınıfları 8.50x6.20 m, 10-A sınıfı 9.50x6.20 m, 10-D ve 10-E sınıfları ise 6.70x6.20 m ölçülerine sahiptir (Fotoğraf 39).

Memur odasının zemini parke ile kaplanmıştır. Duvarları açık mavi renkli badana ile boyanmıştır. Memur odasının ortasında bulunan dolap ile oda ikiye bölünüp, geri kalan kısım müdür odası olarak kullanılmaktadır. Bu oda 9.55x6.15 m ölçülerine ve 4.75 m tavan yüksekliğine sahiptir. Duvarda dört adet 3.10x1.50 m ölçülerinde pencere bulunmaktadır. Memur odasının kapısı 3.40x1.20 m, müdür odasının kapısı ise 3.40x1.40 m ölçülerindedir (Fotoğraf 40). Tuvaletin bulunduğu alan 7.50x4.05 m ölçülerine sahiptir. Tuvaletin olduğu yerde bulunan merdiven ile bodrum kata iniş sağlanmaktadır.

B koridorunun doğu duvarında müdür, müdür yardımcısı odası, fotokopi odası, resim odası bulunmaktadır. Doğü duvarında yer alan kütlede sütunlu bölüm ve gerisinde de rehberlik ve ikinci bir müdür yardımcısı odası yer almaktadır. Koridorun batı duvarında dört adet 3.10x2.20 m ölçülerinde pencere vardır. Koridorun batı duvarının ortasına yerleştirilen kütlenin olduğu yerde de konferans salonu, iki adet sınıf (12-C, boş sınıf), üst kata çıkışı sağlayan ve bodrum kata inişi sağlayan iki adet merdiven bulunmaktadır (Fotoğraf 41-42-43).

Bu koridorda yer alan farklı işlevlerdeki mekanlar enine ve boyuna olmak üzere iki tipte düzenlenmiştir. Tüm mekanların zemini parke ile döşenmiştir. Resim odası hariç diğer mekanların duvarı krem rengi badana ile boyanmıştır. Resim odasının ise üst duvarı beyaz badana, alt duvarı sarı renkli badana ile boyanmıştır. Tavan yüksekliği 4.75 olan bu mekanların hepsinin duvarında iki adet 3.15x1.50 m ölçülerinde pencereye yer verilmiştir. Resim odasının kapısı 1.15x3.50 m ölçülerinde iken diğer mekanların kapıları 1.45x3.50 m ölçülerindedir. Doğü koridorunda bulunan müdür yardımcısı odası 5.0x6.15 m, sütunlu alanın gerisinde kalan müdür yardımcısı odası 6.15x4.67 m, Rehberlik odası ise 6.10x4.63 m ölçülerinde enine plana sahiptir (Fotoğraf 44-45-46). Fotokopi odası 6.15x4.55 m, resim odası ise 6.13x4.70 m ölçülerinde olup boyuna planda düzenlenmiştir (Fotoğraf 47-48). Konferans salonu, 8.45x16.80 m ölçülerinde boyuna planda düzenlenmiştir. Zemini parke ile döşeli olup duvarları da beyaz

renkli badana ile boyanmıştır. Konferans salonunun kuzeyinde 12-C sınıfı, güneyinde ise boş bir sınıf bulunmaktadır. 12-C sınıfı 6.75x4.80 m ölçülerinde ve 5.50 m yüksekliğinde olup boyuna planda düzenlenmiştir. -Zemininde karo döşeme kullanılmıştır. Beyaz renkli taşların dört köşesine birden kırmızı renkli eşkenar dörtgenler yerleştirilmiştir. Bunun çevresini de kırmızı renkli sarmal örgü şekilli motife sahip olan bordür çevrelemektedir. Duvarların üst kısmı beyaz renkli badana, alt tarafı ise kahverengi badana ile boyanmıştır. Duvarda 2.05x1.33 m ölçülerinde iki adet pencere bulunmaktadır. 12-C sınıfının karşısında bulunan boş sınıf ise 6.75x4.80 m ölçülerinde ve 3.40 m tavan yüksekliğine sahiptir. Zemin döşemesinde koridordaki ile aynı şekilde düzenlenen karo döşeme kullanılmıştır. Duvarlar beyaz renkli badana ile boyanmıştır. Duvarda 3.40x1.30 m ölçülerinde iki adet pencereye yer verilmiştir.

C koridorunun doğu duvarında müzik odası, batı duvarında 9-A, 9-B sınıfı ile bodruma inışı sağlayan ve üst kata çıkışı sağlayan merdivenler bulunmaktadır. Koridorun güney duvarında da dışarıya çıkışı sağlayan 3.50x1.70 m ölçülerinde bir kapı ve yanında da iki adet 2.65x1.0 m ölçülerinde pencereye yer verilmiştir. Koridorun batı duvarında da üç adet pencere bulunmaktadır. İki yanda yer alan pencereler 3.10x1.50 m, ortada bulunan pencere ise 1.90x1.50 m ölçülerine sahiptir (Fotoğraf 49-50-51). Bu koridorda yer alan sınıflar enine ve boyuna olmak üzere iki tipte düzenlenmiştir. Her iki sınıfında zemin döşemesinde koridordaki ile aynı şekilde oluşturulmuş karo döşemeler kullanılmıştır. İki sınıfta da duvarların üst kısmı beyaz, alt kısmı ise sarı renkli yağlı boya ile boyanmıştır. Her iki sınıfında tavan yükseklikleri 4.75 metredir. 9-A sınıfı, 9.60x6.45 m ölçülerinde boyuna planlıdır. Duvarda dört adet 2.85x1.30 m ölçülerinde pencereye yer verilmiştir. Sınıfın kapısı 2.30x90 m ölçülerindedir. 9-B sınıfı, 5.96x7.53 m ölçülerinde enine planlıdır. Duvarda 2.85x1.30 m ölçülerinde beş adet pencereye yer verilmiştir (Fotoğraf 52-53). Müzik odası, 6.11x4.70 m ölçülerinde olup 4.75 m tavan yüksekliğine sahiptir. Duvarda iki adet 3.12x1.12 m ölçülerinde pencere bulunmaktadır (Fotoğraf 54).

A koridoru, B koridoru ve C koridorunun batı duvarında bulunan merdivenler ile üst kata ulaşım sağlanmaktadır. A ve C koridorundaki merdivenler tek yönlü, B koridorundaki merdiven ise iki yönlüdür. Tüm merdivenler mermer basamaklara ve demir korkuluklara sahiptir. A ve C merdivenin tavanı beyaz renge boyanarak, sade tutulmuştur. B merdivenin tavanı üç şeride bölünmüştür. Bu şeritlerin etrafını da kymation dizi çevrelemektedir. Her bir şeridin içi on sekiz kasete bölünmüştür. B merdivenin batı duvarında iki kademeli olarak yerleştirilmiş altı adet pencere yer almaktadır. Pencerelerin arasında da iki adet süslemesiz pilastr bulunmaktadır.

Birinci katta, zemin kattaki gibi “H” şeklinde plana sahiptir (Plan 10). Koridor alt kattaki gibi A, B ve C koridoru olmak üzere demir parmaklıklı kapılarla üç bölüme ayrılmıştır. Üç koridorun toplam ölçüsü 59.27x4.95 m. olup 4.80 m tavan yüksekliğine sahiptir. A ve C koridorunun tavanı beyaz renkli badana ile boyanmıştır. B koridorunun tavanı ise sekiz şeride bölünmüştür. Bu her şeridin içinde de on altı adet kasete yer verilmiştir. Koridorun duvarları zemin kat ile aynı şekilde düzenlenmiştir. Zemin döşemesinde zemin kattan farklı olarak karo döşemelerin kenarlarında siyah renkli meander motifleri vardır. Alt kattaki koridorlar pilastrlarla hareketlendirilirken bu katta duvarlar sade tutulmuştur.

A koridorunun kuzey yönünde uzanan kolu 23.40x2.92 m. ölçülerine sahiptir. Burada altı adet sınıf (11-A,11-B,11-C,11-D,11-E,11-H) bulunmaktadır. Koridorun güneydoğu duvarında bir adet, güneybatı duvarında ise üç adet pencere bulunmaktadır (Fotoğraf 55).

Tüm sınıfların zemini taş malzeme ile kaplanmıştır. Duvarları, koridor ile aynı şekilde boyanmıştır. Tüm sınıfların tavan yüksekliği 4.90 metredir. Tek kanatlı kapıya sahip olan sınıfların (11-A,11-C,11-D) kapıları 2.90x87 m ölçülerindedir. Çift kanatlı kapıya sahip olan sınıfların (11-B,11-E) kapıları 2.90x1.18 m ölçülerindedir. Kuzey yönünde bulunan sınıflar boyuna planda düzenlenmiştir. Her sınıfta pencere sayısı ve ölçüsü farklılık göstermektedir. 11-A ve 11-B sınıfında üç adet 2.85x1.30 m ölçülerinde pencere vardır. 11-C ve 11-D sınıflarında dört adet 3.10x1.30 m ölçülerinde pencere bulunmaktadır. 11-E sınıfında üç adet 3.03x1.95 m ölçülerine sahip pencere bulunmaktadır. 11-H sınıfında da üç adet pencere vardır. Ortada yer alan pencere 3.10x1.73 m, diğer iki pencere ise 3.10x1.0 m ölçülerine sahiptir (Fotoğraf 56).

11-A sınıfı, 7.67x6.08 m., 11-B sınıfı, 9.82x6.32 m., 11-C sınıfı 8.73x6.42 m. 11-D sınıfı, 8.70x6.40 m., 11-E sınıfı 9.55x6.33 m., 11-H sınıfı 6.75x5.0 m. ölçülerinde olup boyuna planda düzenlenmiştir.

A koridorunun, kuzeyde bulunan kolların dışındaki alanında da sınıflar bulunmaktadır (Fotoğraf 57). Doğu duvarında iki adet sınıf (11-F,11-G) vardır. Bu iki sınıfında zemin döşemesi, duvarları, tavan yüksekliği, kapıları aynıdır. 11-F sınıfında iki adet kapı bulunmaktadır. Her iki sınıfta kuzey kolda bulunan sınıflar gibi boyuna planda düzenlenmiştir. 11-F sınıfı, 9.67x6.22 m. ölçülerindedir. Duvarda dört adet 3.17x1.36 m. ölçülerinde pencereye yer verilmiştir. 11-G sınıfı, 6.43x6.21 m. ölçülerine sahiptir. Duvarda 3.18x1.39 m. ölçülerinde üç adet pencere bulunmaktadır.

A koridorunda bulunan demir kapıdan B koridorunun olduğu bölüme geçilmektedir (Fotoğraf 58). B koridorunun doğu duvarında rehberlik servisi ve öğretmenler odası bulunmaktadır. Batı duvarında da bir adet sınıf (11-N), kuleye çıkışı sağlayan bir kapı ve kadın öğretmen tuvaleti yer almaktadır. Rehberlik servisi 6.20x2.97 m ölçülerinde olup 4.86 m.

yüksekliğe sahiptir. Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarların alt kısmı mor renkli badana üst kısmı ise sarı renkli badana ile boyanmıştır. Duvarda 3.18x1.40 m ölçülerinde bir adet pencere bulunmaktadır. Sınıfın kuzey duvarında da öğretmenler odasına bağlanan bir adet kapı bulunmaktadır (Fotoğraf 59).

Öğretmenler odasının girişine iki adet iyon başlıklı sütun yerleştirilmiştir. Odaya girişi sağlayan üç adet kapı vardır. Bu kapılardan ikisinin önüne dolap konduğu için ortada yer alan büyük kapı kullanılmaktadır. 11.55x11.15 m. ölçülerine sahip olan mekanın zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarlar yeşil renkli badana ile boyanmıştır. Odanın tavanı üç yüz otuz adet kasete bölünmüştür. Doğu duvarında 2.85x1.35 m ölçülerinde beş adet pencere bulunmaktadır. Kuzey duvarında, rehberlik odası ile bağlantılı olan kapı bulunmaktadır. Kuzey ve güney duvarlarında altışar adet pilastra yer verilmiştir. Pilastrların başlıkları süslemesiz olup sade bırakılmıştır. Pilastrların üzerinde bulunan alanda da dış frizleri ve daire şekilli süslemeler bulunmaktadır (Fotoğraf 60-61-62-63). Koridorun batı duvarında bulunan 11-N sınıfı 6.79x4.82 m ölçülerinde ve 5.83 m tavan yüksekliğine sahiptir. Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarlar, koridor ile aynı renkte boyanmıştır. Duvarda 2.45x1.30 m ölçülerinde üç adet pencere yer almaktadır.

B koridorundan demir parmaklıklı kapı ile C koridoruna geçilmektedir. C koridorunun doğu duvarında iki adet sınıf (11-I, 11-İ) vardır. Koridorun batı duvarında da 3.20x2.20 m ölçülerinde dört adet pencere ve aşağı kata inışı sağlayan merdiven bulunmaktadır (Fotoğraf 64). Her iki sınıfta zemin döşemesinde taş kullanılmıştır. Duvarları, koridor ile aynı şekilde boyanmıştır. Her iki sınıfta 9.70x6.20 m ölçülerinde boyuna plana sahiptir. Duvarlarda 3.20x1.40 m ölçülerinde dört adet pencereye yer verilmiştir.

C koridorunun kuzey yönünde uzanan kolu 23.40x2.92 m ölçülerine sahiptir. Burada beş adet sınıf (11-J,11-K,11-L,11-M,11-O) ve müdür yardımcısı odası bulunmaktadır. Koridorun kuzeydoğu duvarında bir adet, kuzeybatı duvarında ise üç adet pencere bulunmaktadır (Fotoğraf 65). Tüm sınıfların zemini taş malzeme ile kaplanmıştır. Duvarlar, koridor ile aynı şekilde boyanmıştır. Boyuna planda düzenlenen sınıfların tavan yüksekliği 4.75 metredir. Üç sınıfta (11-K,11-L,11-M) dört adet pencere bulunurken, diğer iki sınıfta (11-O,11-J) üç adet pencere bulunmaktadır. 11-J sınıfı 9.55x6.30 m, 11-K sınıfı 8.65x6.45 m, 11-L sınıfı 8.75x6.45 m, 11-M sınıfı 9.55x6.37 m ölçülerine sahiptir.

Müdür yardımcısı odası, 6.85x4.95 m ölçülerindedir. Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarlar ve sınıflar koridor ile aynı şekilde boyanmıştır. Duvarda üç adet pencereye yer verilmiştir. Ortada yer alan pencere 3.10x1.72 m, iki yandaki pencereler ise 3.10x1.03 m ölçülerine sahiptir (Fotoğraf 66).

Değerlendirme

Yapının inşa kitabesi yoktur ve mimarı bilinmemektedir. Elde edilen bilgiler¹⁵⁴ ve plan, süsleme gibi özellikleri değerlendirildiğinde okulun 20. yy başında inşa edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Namık Kemal Lisesi, Tanzimat dönemi içerisindeki eğitim yapılarında görülen “H” plan kurgusuna sahip olması bakımından önemli bir yere sahiptir. Bodrum katla birlikte üç katlı olan yapının ortasına ana bina, bunun kuzey ve güney yönlerine de simetrik biçimde kütleler eklenmiştir. Yapının zemin katındaki koridorlardan iki farklı bodrum katına ulaşılması dikkat çekici bir özelliktir. Okulun bodrum, zemin ve birinci katındaki koridorlarda, sınıflarda ve farklı işlevlere sahip mekanlarda ulaşımın hol ile sağlandığı görülmektedir. Okulun girişinde yer alan sütunlar dışında zemin kat ve birinci katta da sütunların kullanıldığı göze çarpmaktadır. Koridorların ve sınıfların geniş ve ferah tutulup, aydınlatma bakımından yeterli olması önemlidir. Okul, mimari özellikleri bakımından Avrupa’da yaygın olarak kullanılan Grek canlandırmacı üslup özelliklerini taşımaktadır. Sütunlu girişler, pilastrlar, üçgen alınlıklar, mermer merdivenler, süslemeler, dövme demir korkuluklar Grek canlandırmacı¹⁵⁵ özelliklerini yansıtmaktayken, yatay şekilli silmeler, dış frizleri ve bodrum kat seviyesinde kullanılan taş işçiliği Rönesans canlandırmacı etkilerini yansıtmaktadır¹⁵⁶.

2.2. Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

İzmir İslahhanesi, (İzmir Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi) İzmir ilinin Konak ilçesinde Mithatpaşa Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Günümüzde okul işlevini devam ettiren yapının inşa kitabesi olmayıp, mimarı bilinmemektedir. Mithatpaşa’nın Niş, Sofya ve Rusçuk’ta açtığı ıslahhanelerden gerekli başarı elde edilince 1867 tarihinde tüm vilayetlerde ıslahhane açılması kararlaştırılmıştır. İslahhaneler için bir nizamname hazırlanmış ve 1867 yılında vilayetlere gönderilmiştir. İzmir İslahhanesi de İslahhanelere Dair Nizamname’ye dayanılarak açılmış ilk ıslahhanedir. Okulun açılış tarihi 1868-1869 yıllarına denk gelmektedir. Aydın Vilayeti İdare Meclisi 1869 tarihinde sadrazama okulun açıldığını ve eğitime başlandığını bildirmekteydi¹⁵⁷. Kuruluş adı İzmir İslahhanesi olan yapı zaman içerisinde İzmir Mekteb-i Sanayi, Hamidiye Sanayi Mektebi gibi farklı isimler almıştır¹⁵⁸.

¹⁵⁴ Kuruluş adı Sholi Evangeliki Okulu olan yapının geçmişi 1733 yılına kadar uzanmaktadır. Önceden Aya Fotini ile Saint George arasında bulunan okul geçirdiği yangın sonucunda daha gelişmiş bir programla 1909-1922 yılları arasında yeniden inşa edilmiştir. bk. Eyüce, 2015: 55.

¹⁵⁵ 18. Yüzyıl sonu ile 19. Yüzyılda gelişmiş canlandırmacı mimarlık üslubu. Önce İngiltere’de ortaya çıkmıştır. Antik Yunan mimari biçimlerini kendinden önce görülmemiş bir titizlikle yineleyip bunlarla bezenmiş yapıtlar vermeye çalışmıştır. bk. Sözen ve Tanyeli, 2012: 121.

¹⁵⁶ Eyüce, 2015: 55.

¹⁵⁷ Koyuncu, 1997: 27. ayrıca bk. Unat, 1962: 5.

¹⁵⁸ II. Meşrutiyet’ten sonra Osmanlı Sanayi Mektebi, Cumhuriyet’in ilk yıllarında Sanatlar Mektebi, 1943 yılında Mithatpaşa Erkek Sanat Okulu, 1974-1975 yılında Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi, 1988 yılında Mithatpaşa

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 1868-1869 yılında eğitim ve öğretime başlamıştır. İslahhane, şu anda Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin yanında yer alan askeri hastanenin olduğu alan ve Sahil Sıhhiye Karantina Tahaffuzhanesi'nin işgal ettiği alan üzerinde kurulmuştur. Daha sonradan Tahaffuzhane Urla iskelesine taşınmıştır. Kimsesiz ve fakir çocuklara meslek kazandırmak amacıyla kurulan ıslahhanede ilk yılın sonunda 200'e yakın öğrenci bulunmaktaydı¹⁵⁹. İslahhane'nin ilk yılında öğrenciler kıraat, kitabet, terzilik, doğramacılık, kunduracılık, coğrafya, ilm-i hesap ve risale-i ahlak gibi dersler görmüşlerdir¹⁶⁰. İslahhanedeki öğrencilerin yaptıkları kunduralar İstanbul'a gönderilmiş ve çok beğenilmiştir. Bunun dışında öğrencilere coğrafya ve hendese eğitiminin verilmesi de uygun bir karar olarak görülmüştür¹⁶¹. Baykara¹⁶² ve Kuyulu'ya¹⁶³ göre; Karantina'da bulunan Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ilk olarak Mekteb-i Sultani olarak yapılmıştır. Ancak yeterli talebe bulunamadığından terkedilmiştir¹⁶⁴. Mektebin, İzmir içinde belli gelirleri bulunmaktadır. Bunlar, bir han, yirmi parça mağaza ve dükkân, Tire kazasın'daki Kadife-i Kebir çiftliğinin yarım hissesi ve Balçova'da bulunan ılıca, tarla ve bağ kiralardan elde edilen 1300 liralık gelirlerdir¹⁶⁵. Vali Halil Rıfat Paşa'nın izniyle 1889 yılında düzenlenmiş olan piyangodan mektep hissesine kalan 2.500 liranın bir bölümü ile, İzmir'e bir saat mesafede bulunan ve "Agamemnon Kaplıcaları" ile ünlü olan mevkii de Mekteb-i Sanayi'ye gelir olmak üzere otel, apartman, hamam, lokanta, gazino ve dükkân inşa ettirilmiştir¹⁶⁶. Mevkiinin güzelliği ve

Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Günümüzde de Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adıyla öğretime devam etmektedir. bk. Vural, 2013: 231.

¹⁵⁹ Özeçoğlu, 2009: 127.

¹⁶⁰ Vural, 2013: 227.

¹⁶¹ Çadirci, 1993: 79. ayrıca bk. Ayniyat, 817, 1869 s.579.

¹⁶² Karantina'da, şimdiki Midhat Paşa Sanat Okulu binası, önce Mekteb-i Sultani olarak yapılmıştı. Fakat yeteri kadar talebe olmadığından öğretime başlayamadı. bk. Baykara, 1974: 108.

¹⁶³ Şimdi Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi'ne ait olan bina, İzmir'de açılması planlanan Mekteb-i Sultani için yaptırılmış olan binadır. Ancak, bina hiçbir zaman Mekteb-i Sultani olarak açılmamıştır. Mekteb-i Sultaniler gibi yine bu dönemde ortaya çıkan bir başka kuruma İzmir İslahhanesine tahsis edilmiştir. bk. Kuyulu, 1997: 72.

¹⁶⁴ Aydın Vilayet Salnamesi, 1308, s.552'de; Ez cümle bundan yedi sekiz sene mukaddem Karantine'da Mekteb-i Sultanî olmak üzere yapıldığı halde karşuluk ve talebe bulunmadığı cihetle küşşad olunamayarak muattil kalmış iken ahiren (Hamidiye) nam aliyesiyle kesb-i şeref ve intizam iden ve sanayi mektebine ihsan buyurulan bina-yı fahirü'l-hal şayan-ı takdirdir. Bunun intisalinde bulunan ve esra-yı zenciyye'ye mahsus olmak üzere misafirhane ittihaz idilen Mekteb-i sanayin eski binası dahi bu kabil-i ebniye sırasında tadad olunabilir. Karantinada vaki Hamidiye Mekteb-i Sanayi'nin eski binası olub elyevm misafirhane-i zenciya ittihaz olunmuştur.

¹⁶⁵ A.V.S., 1307, 273. Sayfasına göre; mektebin varidat-ı mukannesi İzmir dahilinde bir han ile yirmi parça mağaza ve dükkân ve Tire kazasında Kadife-i Kebir Çiftliği'nde nısf hissesiyle Balçova'daki ılıca ve çend kıt'a bağ ve tarla icaratından senevi bin üç yüz lira raddesinde tahassül iden mebalighden ibaret olub halbuki ma'aşat, me'kulat, melbusat ve sa'ir masarifat-ı seneviyenin mikdarı, iki bin lira reşide olmakda bulunduğundan mektebin idaresi gittikçe fenalaşmakta idi.

¹⁶⁶ A.V.S., 1307, 273 ve 274. sayfasına göre; Vali-i lahık Devletlü Halil Rıfat Paşa Hazretlerinin evvelki ve bu def'aki valiliklerinde müşarüniyleh hazretlerinin görülen delalaet ve inayet-i celileriyle erbab-ı hayr yetmiş bin gurusun bir kısmı kapadılmakda ve diğer kısmı dahi bi'z-zarure açık kalarak seneden seneye devir idilmekde ve mektebin devam-ı intizamı varidat-ı cedideye ihtiyaç kat'ı görünmekde idi. İşte mektebin tamamıyla te'min-i idaresinin varidat-ı mukannesinin tezyinine vabeste olduğunu takdir iden zat-ı ali-i vilayet-penahi bi'l- istizan istihsal buyurdukları müsa'ade-i aliyye üzerine üç yüz altı senesi zarfında keşide itdirilen piyango hasılatından mekteb-i hissesine musib iki bin beş yüz liranın bir kısmıyla İzmir'e bir sa'at mesafede vaki ve ezmine-i kadimeden

kaplıcaların faydalı olduğu bilindiğinden zaman içerisinde mektep değer kazanmış olacak ve böylece daha fazla gelir sağlanacaktı. Halil Rıfat Paşa'nın önceki piyangodan daha büyük bir piyango oluşturması girişiminden beklenen fayda sağlanırsa da mektebin gelirleri giderlerinden daha fazla olacak ve böylece çok sayıda yetime hizmet verilebilecekti¹⁶⁷. Türkçe okuma ve yazma zorunluluğu olan mektepte¹⁶⁸ fakir ve kimsesiz olan kız çocuklar için bir şube açılması ve Gördes, Kula gibi yerlerden getirilen kadın ustalar aracılığıyla da halıcılık sanatının öğretilmesi planlanmıştır¹⁶⁹.

II. Abdülhamid'in adına ıslahhane, "Hamidiye Sanayi Mektebi" adını almıştır¹⁷⁰. Ülkedeki siyasi gelişmeler sonrasında II. Meşrutiyet zamanında ise okul "Osmanlı Sanayi Mektebi" adını almıştır. İşgal döneminde okuldaki eğitim ve öğretim faaliyetlerine ara verilmiştir. 1930 yılında meydana gelen sel felaketi ile mektebin giriş kısmı zarar görmüştür. Döküm, teneke ve tesviye atölyeleri de yıkılmıştır. 1943 yılında "Mithatpaşa Erkek Sanat Okulu, 1974 ve 1975 yıllarında Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi, 1988 yılında da Mithatpaşa Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi adını almıştır¹⁷¹. Yapı, 1997 yılında çıkan yangın sonucu İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Mimari Restorasyon Bölümü tarafından restore edilmiştir¹⁷².

Yapı; bodrum, zemin ve birinci kat olmak üzere üç katlı olarak düzenlenmiştir. Okul, kuzey güney yönlerinde dikdörtgen bir alan üzerine konumlandırılmıştır. Yapıdan ayrı olarak

beri (Ağamemnun) kaplıcaları namıyla benam ve harab olub müddet-i medideden beri istifade-i umumiyyeden müstağni kalan miyah-ı ma'deniye mevki'nde mekteb-i sanayi'a irad olmak üzere dörder odalı yedi apartmandan, yan'ni yedi da'ireden müteşekkil bir otel ile ayrıca münasib mikdar oda ve içinde muntazam banyolatı havi dört köşk ve birbiriyle ihtilalı olamamak üzere yirmi dört odadan müteşekkil ve fukaraya mahsus diğer bir otel ve bu otelde ikamet idenler için müte'addid banyolar ile salifu'z-zikr altı apartmanda oturanlara mahsusen yedi da'ireden ibaret olarak, müta'addid hamamlardan başka bir gazino ve lokanta ve birkaç dükkan inşa itdirmektedirler.

¹⁶⁷ A.V.S., 1307, 274. Sayfasına göre; Mevki'in letafet ve havanın ciyadetinden başka, bu ılıcalardaki miyah-ı ma'deniyyenin terkiben Çeşme ma'den sularından daha münif olduğu tahakkuk ittiğine nazaran iş bu ılıcaların az zamanda pek çok rağbet kazanacağı ve nina'en aleyh inşaat-ı vakı'adan matlub olan istifade ma'a ziyade te'min edilmiş olacağı tabi'i ve şidiki halde, işbu inşaatdan senevi her ne kadar dört yüz lira raddesinde bir faide tahmin ediliyorsa da, mamu'l-arz muhasenat cihetiyle, bu mikdarın bi iki sene zarfında teza'uf ideceği bedihidir. Binaenaleyh bu dahi mektebin iradı senevisinde zam idilcek olursa mektebin varidat-ı seneviyesi bin sekiz yüz lirayı tecavüz itmiş ve açık dahi iki yüz liraya tenezzül iylemiş olacaktır. Halbuki vali-i vilayet Devletlü Halil Rıfat Paşa Hazretlerinin evvelkinden daha büyük ve hissedaran için ihtimalat-ı nafi'ası, daha çok olma üzere te'sisine teşebbüs buyurdıkları bir ikinci piyangodan müntazir ve muhammen olan feva'id dahi inzimam edecek olursa, o zaman mektebin iradı masarifine galebe edecek ve o halde mekteb şimdikinden daha ziyade etfale ağuş-i şefkatini açabilecektir.

¹⁶⁸ A.V.S., 1307, 275. Sayfasına göre; Mektebi sanayi'de Türkçe okumak ve yazmak mecburi bulunduğundan şagirdan-ı mevcude şimdilik dört sınıf teşkil itmekle cedvel-i mahsusunda gösterilen ulum ve funun her gün muvazzaf mu'allimler tarafından tedris idilmekte ve fahri surette devam iden Rum, Ermeni mu'allimleri ma'rifetleriyle dahi Hristiyan şagirdan ile beraber ihtiyari olarak sa'ir arzu iden talebeye de hafta da üç gün Rumca veyahut Ermenice ders virilmektedir.

¹⁶⁹ A.V.S., 1307, 276. Sayfasına göre; mektebe yine fukara ve bi-keslere mahsus olarak kariben bir de kız şubesi açılıb, bunda Gördes ve Kula'dan meclub kadın ustalar vasıtasıyla halıcılık san'atları ta'lim itdirecektir.

¹⁷⁰ A.V.S., Mali, 1307, I, s.272-273.

¹⁷¹ Vural, 2013: 230-231.

¹⁷² Koca vd, 2001: 198.

tasarlanan ve binanın doğu cephesinden başlayarak güney cephesine kadar devam eden asimetrik yapılar günümüzde farklı fonksiyonlara cevap vermektedir. Bu yapılardan model atölyesi, konferans ve misafirhane bölümlerinin ana bina ile çağdaş olması muhtemeldir. Tesviye ve ağaç işleri atölyesi ise ana binaya 1950'li yıllarda eklenmiştir¹⁷³.

Okulun doğu, batı ve güney beden duvarları kesme taş malzemeyle inşa edilmiştir. Doğru, batı ve güney cephelerinin pencere ve kapı pervazları hariç tamamı betonla sıvanarak yüzeyi sarı renkte boyanmıştır (Fotoğraf 67-68-69). Kuzey cephe ise tamamen taş malzeme ile kaplanmıştır (Fotoğraf 70). Pencereleer cephelere iki kademeli ve simetrik olarak yerleştirilmiştir. Doğru cephede diğerlerinden farklı olarak bodrum kata da küçük dikdörtgen şekilli pencereler açılmıştır. Her cephede pencere sayısı farklılık göstermektedir. Doğru cephede alt katta on bir, üst katta on iki adet pencere ve bir adet kapı yer almaktadır. Batı cephede alt ve üst katta on üç adet pencere ve bir adet kapıya yer verilmiştir. Güney cephede alt ve üst katta toplam sekiz pencere bulunmaktadır. Bu pencereler dikdörtgen formlu ve yayvan sivri kemerlidir. Alt kat pencerelerinde demir parmaklıklar yer almaktadır. Doğru, batı ve güney cepheleri kuzey cepheye göre daha sadedir. Bu üç cephede de süslemeler pencere etrafında görülmektedir. Batı ve güney cephelerinin alt ve üst kat pencerelerinde aynı süslemeler bulunmaktadır. Dikdörtgen formlu pencere yüzeyi yivli sövelere atılmış sivri kemerle biçimlendirilmiştir. Pencere kemerinin üzeri beş dilimli tacla çevrelenmiştir. Tacın orta dilimi bir ay yıldız kabartması ile süslenmiştir. Taç dilimlerinin yüzeyi dairesel kabartmalarla doldurulmuştur. Pencere eşiğinin altında yer alan dikdörtgen çerçeve içine de geometrik karakterli süslemeler eklenerek hareketlilik sağlanmıştır (Fotoğraf 71). Doğru cephede yer alan pencerelerde de aynı şekilde süslemeler bulunmaktadır. Ancak alt kattaki bazı pencereler farklı forma ve süslemeye sahiptir. Alt kattaki pencerelerin bazılarının üstüne küçük formda kare pencereler açılmıştır. Bu küçük kare pencerenin üstüne yayvan sivri kemer yerleştirilmiştir. Yayvan sivri kemerin ortasına kilit taşı yerleştirilmiştir. Kemerin yanlarında da üzengi taşı vardır (Fotoğraf 72). Doğru cephedeki alt kat pencerelerinin alt tarafındaki süslemelerden bazıları, güney cephedeki alt kat pencerelerinin alt tarafındaki süslemelerin tümü düşmüştür. (Fotoğraf 73-74).

Yapının ana girişı olan kuzey cephe tamamen taş malzeme ile süslenmiştir. Cephenin en üst bölümünde çatıyı gizleyen ve cephe boyunca uzanan parapet¹⁷⁴ duvarı yer almaktadır.

¹⁷³ Doğuda, ana binaya paralel olarak kuzeye Mithatpaşa Caddesine kadar uzanan ve cadde cephesini de oluşturacak şekilde yamuk avlunun kuzey kenarında konumlanan ek binalardan model atölyesi, konferans ve misafirhane bölümlerinin ana bina ile çağdaş olması muhtemeldir. Doğudaki yapılardan avlunun doğu ve güney bölümlerini oluşturan tesviye ve ağaç işleri atölyesi de 1950'lerde inşa edilmiştir. bk. İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 11.

¹⁷⁴ Sözen ve Tanyeli, 2012: 238.

Bu parapet duvarının üzerinde den danları andıran üç farklı şekilde düzenlenmiş tepelikler bulunmaktadır. Bu tepeliklerin yüzeyinde kimisinde kum saatini andıran süsleme, kimisin de kaş kemere benzeyen bir süsleme, kimisinde ise simetrik olan geometrik bir süsleme yer almaktadır. Bu parapet duvarının yüzeyi farklı ölçülerde panolara ayrılmış olup, panoların yüzeyi sade tutulmuştur. Bazı kare ve oval formlu panoların içine daire bunun da içine artı işareti şeklindeki süslemeler yerleştirilmiştir (Fotoğraf 75).

Parapet duvarının iki köşesinde üçgen alınlık vardır. Yanlarda pabuçluklarla sınırlandırılan üçgen alınlığın merkezinde dairesel bir çelenk motifi yer almaktadır. Alınlığın alt kısmında simetrik olarak yerleştirilmiş iki üçgen kabartma gözlenmektedir. Üçgen alınlığın üst bölümü iki adet düz silmelerle sınırlandırılmış olup alınlık ay yıldızlı bir alemle tamamlanmış bir tepeliğe sahiptir. Bu tepeliğin üzerinde başı ve kolları C kıvrımları, kuyruğu ise yelpaze şeklinde oluşturulmuş heraldik duruşlu kartalı andıran bir figür bulunmaktadır. Üçgen alınlığın alt ve üst köşe yüzeylerinde akantus yapraklı kıvrım dallar yer almaktadır (Fotoğraf 76).

Parapet duvarının orta kısmına etrafı derin bir yivle boşaltılmış dairesel madalyon yerleştirilmiştir. Bu madalyonun ortasında dışarıya taşkın şekilde yuvarlak kabartmadan bir süsleme bulunmaktadır. Bu süslemenin etrafı bitkisel motifler ve yapraklarla bezenmiştir. Dışarı taşkın olan yuvarlak kabartmanın alt tarafında bulunan bayrak ya da kumaş benzeri bir motifle hareketlilik sağlanmıştır (Fotoğraf 77). Parapet duvarının alt kısmında bulunan saçak dekoratif taş konsollar üzerine bindirilmiş silmeli taştan oluşturulmuştur. Konsol aralarındaki kabartmalar X biçimindeki motifler ile bezenmiştir (Fotoğraf 78).

Yapının ana girişi olan kuzey cephede de pencereler iki kademeli olarak düzenlenmiştir. Üst katta on bir, alt katta ise sekiz pencere yer almaktadır. Ahşap dikdörtgen formlu, yayvan sivri kemerli olan bu pencerelerin sadece alt katında demir parmaklıklar yer almaktadır. Alt kat ve üst pencereleri birbirinden bir silme ile ayrılmıştır. Alt kat ve üst kat pencerelerinin etrafında bulunan süslemeler farklılık göstermektedir. Üst kat pencerelerinin hepsinde yayvan sivri kemerin ortasına kilit taşı ve yanlarına da üzengi taşı şeklinde süslemeler yerleştirilmiştir. Kilit taşı ve üzengi taşının içi diğer cephelerden farklı olarak boş bırakılmıştır. Pencerelerden on adeti sivri kemerli basamak biçiminde silmeli bir çerçeve ile kuşatılmıştır. Çerçevenin alt bölümleri dairesel rozet kabartmalarıyla, üst kısmı ise “C” şeklinde kıvrımlar yapan basit yaprak kabartmalarıyla süslenmiştir. Çerçeve tepeliği üç dilimli palmet kabartmasıyla tamamlanmıştır (Fotoğraf 79). Üst kat pencerelerinden en ortada bulunanın üst süslemesi farklıdır. Burada kademeli basamak yerine iki yandan birer konsolla sınırlandırılmış girland kabartmasına yer verilmiştir. Girlandın üst kısmında da mermerden boş bir pano ve ortasında

çember bulunmaktadır (Fotoğraf 80). Üst katta yer alan toplam on bir pencereden sekiz adetinin alt süslemeleri aynı özelliklere sahipken, ortada bulunan üç pencerenin süslemeleri bunlardan farklıdır. Aynı özelliklere sahip olan bu sekiz pencerenin alt tarafı eksenlerde geçme yapan şerhlerin oluşturduğu geometrik tasarımla süslenmiştir (Fotoğraf 81). Aynı özelliklere sahip olan diğer üç pencereden iki adetinin alt tarafına geometrize edilmiş yürek biçimli şeklin geçme yapmasıyla oluşan geometrik kompozisyon motifleri yerleştirilmiştir (Fotoğraf 82). Ortada bulunan pencerelerden birisine klima motoru yerleştirildiği için burada taş süsleme bulunmamaktadır. Üst kat pencerelerinin aralarında da farklı süslemelere sahip sekiz pilastr ve dikey dört adet çerçeve vardır. Pilastrların hepsinin üzeri küçük dokuz kareye bölünmüştür. Pilastrlardan dört adetinin üzeri küçük yuvarlak kabartmalarla doldurulmuştur. Diğer iki adeti üzerinde de petek oluşturacak biçimde geçmeler yapan süslemeler bulunmaktadır. Geriye kalan iki pilastrın üzeri de boş bırakılmıştır. Pencereler arasında bulunan dikey çerçeve dört adettir. Bu çerçevelerin alt ve üst uç kısımları kademeli basamak şeklinde düzenlenmiştir. Çerçevelerin iç kısmına da üçer adet haç benzeri motif yerleştirilmiştir (Fotoğraf 83).

Kuzey cephenin alt kat pencerelerinden dört adeti girişin sağ tarafına geriye kalan dört adeti de sol tarafına yerleştirilmiştir. Bu sekiz pencerenin üstünde ve altında bulunan süslemeler aynı özelliklere sahiptir. Pencereler dikdörtgen formda, ahşaptan, demir parmaklıklı ve yayvan sivri kemerlidir. Yayvan sivri kemerin ortasına kilit taşı yerleştirilmiştir. Kilit taşı ve üzengi taşlarının içi küçük yuvarlak kabartmalarla süslenmiştir. Kilit taşı ile üzengi taşı arasında kalan boşluklarda da iki adet spiral şekilli süsleme vardır. Kemerin üst tarafı iki kademeli basamak şeklinde düzenlenmiştir. Bu kademeli basamak bölümünün içi de küçük yuvarlak kabartmalarla doldurulmuştur. Küçük taş kabartmaların bulunduğu yere de ikişer adet ay, yıldız ile baklava motifi yerleştirilmiştir. İki kademeli olan bu süslemenin dış tarafına da “C” kıvrımlı motifler eklenmiştir. Pencerelerin alt tarafında da düğümlü geçmeli geometrik süslemelere yer verilmiştir (Fotoğraf 84).

Alt kat pencerelerinin aralarına dört adet dikey şekilli pano ve dört adet pilastr yerleştirilmiştir. Dikey ekseninde birbirine eklenmiş altıgen panoların etrafı iç ve dış bükey silmelerle çerçevelendirilmiştir (Fotoğraf 85).

Alt kat pencerelerinin aralarında bulunan dört pilastr, on adet taş bloktan oluşmuştur. Bu taşların üzerinde düz silmeler ile çerçevelenmiş yüzeyleri pahlanmış dikdörtgen süsleme bulunmaktadır (Fotoğraf 86). Bu pilastrların yan tarafına alt alta gelecek şekilde dört adet yuvarlak şekilli süslemeler yerleştirilmiştir. Yuvarlak haldeki süslemenin içine artı şekilli süsleme konmuştur. Bu artı şekilli süslemenin dört ucu ve ortasına delikler açılmıştır (Fotoğraf 87).

Kuzey cephede alt katın orta kısmına mermerden dört kolonun taşıdığı üç yayvan sivri kemerli açıklık yerleştirilmiştir. Bu yayvan sivri kemerlerden ortadaki hariç diğer ikisinin kemer taşı üzerinde de çarpı şeklinde süslemeler bulunmaktadır. Kemerler iç taraftan mavi, beyaz, sarı, yeşil ve kırmızı renkli camlarla kaplanmıştır (Fotoğraf 88). Kemerleri taşıyan mermer kolonlar sekiz parçadan oluşmaktadır. Bu kolonların üzerinde de yatay şekilli kum saati benzeri süslemeler bulunmaktadır. Mermer kolonların her iki yanında taştan pilastr süsleme bulunmaktadır. Bu pilastrlar dokuz parçadan oluşmaktadır. Bunların üzerinde petek oluşturacak şekilde geçmeler yapan şeritlerin meydana getirdiği geometrik kompozisyon görülmektedir (Fotoğraf 89).

Kuzey cephenin ortasında yer alan giriş kapısına dört basamaklı bir merdivenle ulaşılır. Bu kapıdan girdikten sonra camekanlarla düzenlenmiş giriş holü şeklinde adlandırabileceğimiz 5.44x7.39 m ölçülerinde ve 5.13 m tavan yüksekliğine sahip ayrı bir bölüm yer almaktadır (Fotoğraf 90). Bu bölümün zemininde dama görünümlü taş kullanılmıştır. Duvarlar ve tavan beyaz renkli badana ile boyanmıştır. Tavan kısmında alçıdan süslemelere yer verilmiştir (Fotoğraf 91). Tavanının orta kısmında yer alan kiremit rengi madalyonun içine C kıvrımları ve dallardan oluşan bir kompozisyon yerleştirilmiştir. Bu madalyonun dışı mavi renge boyanıp, etrafını daha büyük bir madalyon sarmaktadır. Büyük olan bu madalyonun etrafını da C kıvrımları, çiçek demetleri ve stilize dallardan oluşan bir kompozisyon oluşturmaktadır. Tavanın ortasında bulunan bu alçıdan süslemenin etrafını dikdörtgen şekilli bir şerit çevrelemektedir. Bu dikdörtgen şeridin kısa ve uzun kenarlarında toplam sekiz adet içe doğru girinti bulunmaktadır. Girintilerin karşısına denk gelecek şekilde sekiz adet alçıdan süslemeye yer verilmiştir. Bu süslemeler kıvrımlar ve dallardan oluşan bitkisel karakterlidir. Bu süslemenin etrafını dışa doğru sekiz yerden çıkıntı yapan dikdörtgen bir şerit sarmaktadır. Tüm bu tavan süslemesinin en dış kısmı alçıdan ince uzun şeritlerle sonlandırılıp, bunların aralarına da baklava ve çiçek motifli süslemeler konulmuştur.

Giriş holü olarak adlandırabileceğimiz bu bölümün doğu ve batı duvarlarının ortasına birer kapı ve bunun her iki yanına da yuvarlak kemerli nişler açılmıştır. Kapılar 3.38x1.57 m ölçülerine sahiptir. Kapıların üst kısmı ahşaptan ve demir parmaklıklı olup, alt kısmı demir kepenkler ile kaplanmıştır. Kapının etrafını mermerden kemer şeklinde süslemeler sarmaktadır. Bu mermerlerin üzerinde altıgen şekilli, dikdörtgen, kum saati ya da zincir benzeri olarak tanımlayabileceğimiz süslemeler yer almaktadır. Kemerin yere oturan ayak kısmında da uçları testere biçiminde işlenmiş dikdörtgen süslemeler vardır. Kapıların her iki yanına yerleştirilen nişlerde mermerdendir. 2.06x90 m ölçülerinde ve 30 cm derinliğe sahip olan bu nişlerin kavsara kısmı istiridye kabuğuna benzer şekilde oluşturulmuştur. Nişin kenarlarında da uzun altıgen ve

kum saati benzeri süslemelere yer verilmiştir (Fotoğraf 92). Giriş holünün güney duvarının orta kısmında da 3.35x1.90 m ölçülerinde bir kapı ve iki yanında da 2.60x1.30 m ölçülerinde pencere bulunmaktadır. Pencereleler ahşaptan, dikdörtgen formlu ve demir parmaklıklıdır. Pencerelelerin etrafını sivri kemer şeklinde mermerden söveler sarmaktadır. Bu kemerin kilit taşı üzerinde üç dilimli taca benzer sade bir süsleme yer almaktadır. Ortada bulunan kapı demir doğramalı ve etrafı sivri kemerli mermer söve ile çevrilmiştir. Kapıdaki mermer süslemeler doğu ve batı duvarlarında bulunan kapılarla aynı şekilde düzenlenmiştir (Fotoğraf 93).

Bodrum kat; dikdörtgen planlı olup kantin olarak kullanılmaktadır (Plan 11). Dikdörtgen planlı mekan 38.30x6.42 m ölçülerindedir (Fotoğraf 94). Tavan yüksekliği 2.09 m'dir. Zemin döşemesinde beyaz ve kırmızı renkli taş kullanılmıştır. Duvar ve tavan beyaz badana ile boyanmıştır. Tavan yüzeyi şeritlere bölünmüştür. Doğu duvarında dokuz adet pencereye yer verilmiştir. Kantinin batı duvarında yer alan merdiven ile zemin katın doğu koridoruna ulaşılmaktadır (Fotoğraf 95).

Giriş holünden sonra zemin katın iç mekanına ulaşılmaktadır (Plan 12). Yapının içine girdiğimiz zaman zemini karolarla oluşturulmuş, üç adet yayvan sivri kemerli bir açıklıkla şeref merdiveni bölümüne geçiş sağlanmaktadır (Fotoğraf 96). Bu kemerlerin kolonları üst üste dokuz adet küp şekilli taşların oturtulması ile meydana gelmektedir. Ortada yer alan kemer 4.05x2.02 m, yandaki iki kemer ise 3.85x1.61 m ölçülerine sahiptir. 7.24x10.65 m ölçülerinde ve 10.70 m yüksekliğe sahip olan şeref merdiveni bölümüne ulaşım ilk olarak altı basamakla sağlanmaktadır. Bu basamaklardan çıktıktan sonra merdivenin güney duvarının ortasına yerleştirilmiş bir alan bulunmaktadır. Bu alanın içi metal malzeme ile kaplanmış ve üzerine de Atatürk'ün yüzünün bulunduğu bir portre yerleştirilmiştir (Fotoğraf 97). Eski fotoğraflardan bu metal kaplı yarım daire kemerli yerden orta avluya ulaşılan bir kapı olduğu anlaşılmaktadır¹⁷⁵ (Fotoğraf 98). Altı basamakla ilk ulaşım sağlandıktan sonra şeref merdiveni sağa ve sola doğru iki yöne doğru ayrılmaktadır. Mermer basamaklara ve demir korkuluklara sahip olan bu merdiven gösterişli bir görünüme sahiptir. Merdivenin güney, doğu ve batı duvarlarında bulunan silmeler ve küçük şekilli pilastrlarla da duvarlarda hareketlilik sağlanmıştır (Fotoğraf 99). Şeref merdiveninin güneyinde yani zemin katın tam merkezinde kuzey ve güney yönlerinde uzanan bir avlu yer almaktadır (Fotoğraf 100). Üzeri önceden ahşap, kiremit örtülü ve kırma çatı olan avlunun üst örtüsü yangından sonra çelik ve cam malzeme ile kaplanmış¹⁷⁶. Avlunun etrafındaki mekanlar, revaklar ve şeref merdiveni ile bağlantısı yarım daire formlu kemerlerle sağlanmıştır. Avlunun zemini karo taşlarla kaplanmış. Beyaz renkli taşların dört

¹⁷⁵ İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 1998: 16.

¹⁷⁶ <http://web.iyte.edu.tr> (erişim tarihi:03.12.2016).

bir köşesine siyah renkli eşkenar dörtgenler yerleştirilmiştir. Bunun etrafını da siyah renkli meander motiflerinin bulunduğu bordür çevrelemektedir (Fotoğraf 101). Karo desenli kaplı olan avlunun ortasına 5.20x 2.23 m ölçülerinde kare bir havuz yerleştirilmiştir. Havuzun bulunduğu zemin avludan farklı olarak düzenlenmiştir (Fotoğraf 102). Kahverengi zemin üzerine beyaz çiçekler yerleştirilmiştir. Çiçeğin orta kısmına bordo renkli yuvarlak motif ve bunun da dört bir köşesine küçük yaprak motifleri eklenmiştir. Bu kompozisyonun etrafını da siyah renkli S kıvrımı şeklinde bitkisel motifli bordür çevrelemektedir. Bu bitkisel kıvrımların uç kısmı da kırmızı renkli çiçek benzeri motif ile süslenmiştir. Avlu yer döşemesinin ilk yapıldığı zamanlarda taş ile kaplı olduğu eski fotoğraflardan belirlenebilmektedir¹⁷⁷.

Avlunun doğu ve batı yönlerinde yedi adet yarım daire kemerli revak ve güney yönünde de üç adet yarım daire kemerli revak bulunmaktadır. Revaklar taş malzemedendir. Avlunun şeref merdiveni ile bitişik olduğu kuzey yönünde de 3.74x3.15 m ölçülerinde üç adet sağır kemer vardır. Ortada yer alan sağır kemerin olduğu yere Atatürk'ün büstü yerleştirilmiştir (Fotoğraf 103). Avlunun güney, doğu ve batı yönlerinde sınıflar ve idari mekanlar yer alırken kuzey yönünde üst kata çıkışı sağlayan şeref merdiveni, kuzeybatısında da sığınak yer almaktadır.

Şeref merdiveni ve bunun güneyinde yer alan avluyu dört yönden koridor çevrelemektedir. Doğru ve batıda yer alan koridor 37.x4.13 m ölçülerine sahiptir. Güneyde yer alan koridor 26.5x3.39 m, kuzeyde yer alan koridor ise 20.04x4.40 m ölçülerindedir. Doğru, batı ve güneyde yer alan koridorun zemin döşemesinde beyaz renkli taş kullanılırken, kuzeyde yer alan koridorun zemin döşemesinde dama görünümlü taş kullanılmıştır. Tavanlar beyaz badana ile boyanmış ve yüzeyleri şeritlere bölünmüştür. Doğru, batı, güney duvarlarının üst kısmı sarı renkli badana ile boyanırken alt kısmı ahşap malzeme ile kaplanmıştır. Bu duvarların alt bölümlerinin bazı yerlerinde ahşap yerine kahverengi badana kullanılmıştır (Fotoğraf 104-105-106). Kuzeyde bulunan duvarın üst bölümü diğer duvarlarla aynıyken, alt bölümü tamamen kahverengi badana ile boyanmıştır (Fotoğraf 107).

Doğru koridorunun bulunduğu yerde sekreter odası, müdür odası ve dört adet sınıf bulunmaktadır. Sınıflardan bir adedi kilitli durumdadır. Sekreter odası 6.56x2.96 m ölçülerinde boyuna planda düzenlenmiştir. Tavan yüksekliği 5.07 m'dir. Duvarda bir adet pencereye yer verilmiştir. Pencere 2.77x1.20 m ölçülerindedir. Bu odada bulunan kapı ile müdür odasına geçilmektedir. Müdür odası, 6.93x6.11 m ölçülerinde ve 5.06 m tavan yüksekliğine sahip olup boyuna planda düzenlenmiştir. Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarlar beyaz

¹⁷⁷ İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 39.

badana ile boyanmıştır. Doğu duvarında bir, kuzey duvarında iki adet olmak üzere toplamda üç pencereye yer verilmiştir. Bu pencerelerin ölçüleri sekreter odasındaki pencereler ile aynıdır.

Sınıflar, enine ve boyuna olmak üzere iki tipte düzenlenmiştir (Fotoğraf 108-109). Zemin döşemesinde beyaz renkli taş kullanılmıştır. Duvarlar sıvalı olup üst kısmı beyaz badana, alt kısmı ise pembe renkli badana ile boyanmıştır. Tavanlar beyaz badana boyalı olup yüzeyi şeritlere bölünmüştür. Üç sınıfta da ikişer adet 2.0x1.20 m ölçülerinde kare pencereler bulunmaktadır. Pencerelerin çerçeveleri ahşap malzemedendir. Sınıflardan iki adedin de (9-A,9-C) iki kapı varken, diğerinde (9-B) bir adet kapı vardır. Kapılar 2.50x1.36 m ölçülerine sahiptir. Tüm sınıfların tavan yüksekliği 2.85 metredir. Sınıfların sadece genişlik ve uzunlukları birbirinden farklılık göstermektedir. 9-A sınıfı, 7.44x6.55 m. ölçülerinde boyuna planda, 9-B sınıfı 6.55x7.33 m. ve 9-C sınıfı da 6.58x7.50 m ölçülerinde enine planda düzenlenmiştir.

Koridorun batı duvarında öğretmenler odası, bahçeye çıkan bir kapı, müdür yardımcısı odası ve dört adet de sınıf bulunmaktadır.

Öğretmenler odası, 16.08x6.47 m ölçülerinde boyuna planda düzenlenmiştir. Tavan yüksekliği 5.05 m'dir. Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarlar beyaz badana ile boyanmıştır. Tavan da beyaz renge boyanıp, yüzeyleri şeritlere bölünmüştür. Batı duvarında dört, kuzey duvarında ise 2.77x1.20 m ölçülerinde kare pencerelere yer verilmiştir. Doğu duvarına da günümüzde kullanılmayan bir adet kapı yerleştirilmiştir. Bu kapı ile bahçeye çıkışı sağlayan koridora ulaşılmaktadır.

Müdür yardımcısı odası 4.74x3.91 m ölçülerinde boyuna planlıdır. 5.09 m tavan yüksekliğine sahiptir. Zemin döşemesi, duvarları ve tavanı öğretmenler odası ile aynı şekilde düzenlenmiştir. Odanın batı duvarında 2.46x1.20 m ölçülerinde bir adet pencere bulunmaktadır.

Sınıflar, boyuna planda düzenlenmiştir. Zemin döşemesinde beyaz renkli taş kullanılmıştır. Duvarlar sıvalı olup üst kısmı beyaz badana, alt kısmı ise pembe renk badana ile boyanmıştır. Tavanlar beyaz badana ile boyanıp, yüzeyi şeritlere bölünmüştür. Tavanlar 5.10 m ölçülerindedir. Pencereler, 2.49x1.20 m ölçülerinde kare formdadır. Kapılar, 2.50x1.36 m ölçülerindedir. 9-E ve 9-D sınıfında iki adet, 9-F sınıfında ise dört adet pencere bulunmaktadır. 9-E sınıfı, 8.16x6.48 m, 9-F sınıfı, 7.49x6.43 m, 9-D sınıfı, 7.86x6.56 m ölçülerine, 9-D sınıfının yanında yer alan sınıfta müdür yardımcısı odası ile aynı ölçülere sahiptir.

Koridorun güney duvarında bilgisayar odası ve iki adet de sınıfa yer verilmiştir. Sınıflardan bir adedi kitli olup, kullanılmamaktadır. Bilgisayar odası, 11.5x7.5 m ölçülerine sahiptir. Yangında zarar görmeyen mekanlardan biri olan bilgisayar odasının tavan kısmının merkezinde kare bir bölüm ve bunun da üzerinde göbekli bir süsleme bulunmaktadır.

Duvarların üst kısımlarında içbükey şekilli silmelere yer verilmiştir¹⁷⁸ (Fotoğraf 110) Bilgisayar odasının yanında bulunan koridorda bayan öğretmen tuvaleti ve üst katta bulunan kütüphaneye ulaşımı sağlayan merdivenler bulunmaktadır. Koridorun güneydoğusuna yerleştirilen bir merdivenle de üst kata çıkış sağlanmaktadır. 8 nolu sınıf, 6.50x4.67 m ölçülerinde ve 2.90 m tavan yüksekliğine sahiptir. Zemin döşemesinde beyaz renkli taş kullanılmıştır. Duvarlar sıvalı olup üst kısmı beyaz badana, alt kısmı ise pembe renk badana ile boyanmıştır. Tavanlar beyaz badana ile boyanmış ve yüzeyi şeritlere bölünmüştür. Güney duvarda bir, doğu duvarda iki adet olmak üzere, 2.49x1.20 m ölçülerinde kare formda üç pencereye yer verilmiştir. Kapı, 2.50x1.36 m ölçülerindedir.

Birinci kata çıkış hem şeref merdiveni yönünden hem de güneydoğu da bulunan merdiven ile sağlanmaktadır (Plan 13). Güneydoğuda yer alan merdiven bir yandan doğuda yer alan ek binalara geçişi sağlarken diğer yandan da birinci kata geçişi sağlamaktadır (Fotoğraf 111-112). Şeref merdiveni tarafından üst kata çıkıldığı zaman sütunlu dolaşım koridoruna ulaşılmaktadır. Korint başlıklı sütunlar birbirine beş adet sivri kemerli açıklık ile bağlanmıştır. Köşede yer alan iki kemerin duvara oturduğu noktalara da korint başlıkları eklenmiştir. Sütunların her biri 3.62 m boyunda olup, 50,5x50,5 ölçülerinde ve 19 cm yüksekliğinde kare platform üzerine oturtulmuştur (Fotoğraf 113). Dolaşım koridorunun olduğu yerde doğu ve batı yönlerinde yedişer adet, güney ve kuzey yönlerinde ise üçer adet avluya açılan yuvarlak kemerli açıklıklar bulunmaktadır. Bu açıklıkların hepsi 3.35x1.68 m ölçülerine sahiptir. Yuvarlak kemerli açıklıkların kavsine uygun şekilde demirden bitkisel motifler yapılmıştır. Eski fotoğraflarda bu açıklıkların giyotin pencere olarak kullanıldığı görülmektedir¹⁷⁹ (Fotoğraf 114-115-116).

Doğu ve batıda yer alan koridor 37.11x4.20 m ölçülerine sahiptir. Güneyde yer alan koridor 27.24x3.95 m, kuzeyde yer alan koridor ise 20.13x3.95 m ölçülerindedir. Eski fotoğraflarda birinci katın ahşap malzeme ile kaplı olan yer döşemesinin yangında tahrip olduğu ve onarılamaz hale geldiği anlaşılmaktadır¹⁸⁰. Günümüzde doğu, batı ve güneyde yer alan koridorun zemin döşemesinde aynı desende karo taşlar kullanılırken, kuzeyde yer alan koridor da farklı desende karo döşeme kullanılmıştır (Fotoğraf 117-118-119-120). Doğu, batı ve güneyde yer alan koridorun zemini üç bölüme ayrılmıştır. Ortadaki bölümde siyah, beyaz ve gri renkli üçgen prizma şekilli motifler kullanılmıştır. Bunun etrafını “S” şekilli motiflerin oluşturduğu bordür çevrelemiştir. Yanda kalan iki bölümde de beyaz renkli sekizgenlerin içine gri renkli dikdörtgen motifler yerleştirilmiştir. Her bir sekizgen motifin arasına da siyah renkli

¹⁷⁸ İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 24.

¹⁷⁹ İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 40.

¹⁸⁰ İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 41.

baklava motifi eklenmiştir. Tüm bu kompozisyonun kenarlarını da “S” şeklindeki bitkisel dallara benzeyen motiflerin oluşturduğu bordür sarmaktadır (Fotoğraf 121).

Kuzeyde yer alan koridorun zeminindeki karo döşemelerde gri renkli eşkenar dörtgen içine beyaz renkte sekiz adet baklava motifi yerleştirilmiştir. Baklava motiflerinin arasında kalan boşluklar bordo renk ile boyanmıştır. Yan yana dizilen eşkenar dörtgenlerin birleşme noktalarına da bordo renkli eşkenar dörtgenler eklenmiştir. Bir araya gelen bu motifler bir çiçek ya da sekiz kollu yıldızı andırmaktadır. Bu kompozisyonun etrafını da gri, siyah ve turuncu renklerin oluşturduğu hasır örgü şekline benzer motif çevrelemektedir (Fotoğraf 122). Tüm koridorun tavanları sıvanarak beyaz badana ile boyanmıştır. Ancak; eski fotoğraflardan koridor tavan örtülerinin çatı ile birlikte yandığı ve bu örtülerin gerçekte ahşap malzeme ile kaplı olduğu anlaşılmaktadır¹⁸¹ (Fotoğraf 123). Tüm koridor duvarlarının üst kısmı sarı renkli badana ile boyanırken, alt kısmı ahşap malzeme ile kaplanmıştır. Bu katta bulunan sınıfların hepsi boyuna planda düzenlenmiştir (Fotoğraf 124-125). Bu sınıfların, ilk kullanım yıllarında yatakhane birimleri olarak kullanıldığı ve birimlerin daha büyük boyutlu olduğu saptanmıştır (Fotoğraf 126)¹⁸². Bunun dışında bu kattaki sınıfların tavan örtülerinin gerçekte ahşap malzeme ile kaplı olduğu eski fotoğraflardan anlaşılmaktadır¹⁸³.

Doğu koridorunun bulunduğu yerde müdür yardımcısı odası, dört adet sınıf ve aşağı kata inen merdiven bulunmaktadır. Sınıfların üç adedinin (9-İ,9-H,42nolu) zemin döşemesinde beyaz renkli taş kullanılırken 43 numaralı sınıfta karo taş kullanılmıştır. Duvarlar sıvalı olup üst kısmı beyaz badana, alt kısmı ise pembe renkli badana ile boyanmıştır. Üç sınıfta (9-İ,9-H,43 numaralı) iki adet pencere varken 42 numaralı sınıfta bir adet pencereye yer verilmiştir. Tavanlar beyaz badana boyalı olup yüzeyi şeritlere bölünmüştür. Sınıfların kapıları 2.56x1.34 m, pencereleri 2.73x1.20 m, tavanları ise 2.51 m ölçülerine sahiptir. Boyuna planda düzenlenen bu sınıfların sadece genişlik ve uzunlukları farklılık göstermektedir. 9-İ sınıfı, 9.77x6.50 m, 9-H sınıfı 7.85x6.51 m, 42 numaralı sınıf 6.54x3.80 m ve 43 numaralı sınıfta 7.43x6.51 m ölçülerindedir.

Batı koridorunda yedi adet sınıfa yer verilmiştir. Sınıfların zemin döşemesi, duvarları ve tavanı doğu koridoruyla aynı şekilde düzenlenmiştir. Kapı, pencere ve tavan ölçüleri de doğu koridorunda bulunan sınıflar ile aynıdır. Tüm sınıflar boyuna planda düzenlenmiştir. Sadece sınıfların ölçüleri ile pencere sayıları değişiklik göstermektedir. 27 numaralı sınıf 6.48x3.90 m, 28 numaralı sınıf 7.22x6.36 m, 29 numaralı sınıf 6.38x4.88 m, 30 numaralı sınıf 7.06x6.36 m, 31 numaralı sınıf 6.35x2.04 m, 32 numaralı sınıf 7.02x6.36, 33 numaralı sınıf 9.02x6.35 m

¹⁸¹ İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 41.

¹⁸² İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 37.

¹⁸³ İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 39.

ölçülerine sahiptir.27 ve 29 numaralı sınıfta bir adet pencere, 28-30 ve 32 numaralı sınıfta iki pencere, 33 numaralı sınıfta ise dört adet pencere bulunmaktadır.

Güney koridorunda bir adet sınıf (34 numaralı), iki adet rehber öğretmen odası, müdür yardımcısı odası ve bayrak odası yer almaktadır. 34 numaralı sınıf 5.84x5.45 m ölçülerinde boyuna planlı olup, doğu ve batı koridorunda yer alan sınıflarla aynı özelliklere sahiptir.

Kuzey koridorunda iki sınıf (22,26 numaralı), boş bir oda (23 numaralı), bir adet kilitli oda (24 numaralı), ve rehberlik odası yer almaktadır. 22 ve 26 numaralı sınıflar diğer koridorlarda yer alan sınıflarla aynı özelliklere sahiptir. 22 numaralı sınıf, 7.95x6.38 m, 26 numaralı sınıf 8.05x6.43 m ölçülerine sahiptir. Her iki sınıfta da dörder adet pencere bulunmaktadır. 23 numaralı boş oda 6.58x2.82 m ölçülerine sahiptir. Odanın zemini doğu, batı ve güney koridorunun zemini ile aynı karo döşemelere sahiptir. Burada bulunan merdivenlerle de ara katta bulunan kütüphaneye ve zemin kattaki avluya ulaşılmaktadır. 24 numaralı sınıf, yangından zarar görmeyen mekanlardan birisidir. Cami odası olarak adlandırılan bu mekanda tavan bağdadi tekniğinde yapılıp, çıtaların üzeri alçı ile sıvanmıştır. Tavanın orta kısmında, giriş holündeki gibi alçıdan süslemeli bir göbek ve kenar silmelerine yer verilmiştir¹⁸⁴ Bunun dışında odanın tavana yakın kısımlarında üçer adet tepe penceresi bulunmaktadır. (Fotoğraf 127)

Değerlendirme

Okulun inşa kitabesi yoktur ve mimarı bilinmemektedir¹⁸⁵. Ancak Mithatpaşa'nın önderliğinde hazırlanan Islahhaneler Nizamnamesi'ndeki bilgilere dayanarak yapının yapının 1867'de inşa edildiği anlaşılmaktadır¹⁸⁶.

1997 yılında meydana gelen yangın sonrasında yapı kullanılamaz duruma gelmiştir. İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Restorasyon Bölümü'nün yapmış olduğu restorasyon ile yapı plan, cephe ve mimari elemanlarıyla birlikte özgün karakteriyle korunmuştur¹⁸⁷.

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, merkezinde bir avlu ve bunun etrafında bulunan mekanlarla klasik medrese planını yansıtmaktadır. Okul, geçirdiği restorasyon ve değişikliklere rağmen dönemin anlayışını günümüze kadar sürdürebilmiştir. Yapı,19. Yüzyıl Neoklasik mimari özellikleri taşıyan cephe düzenlemesi ile dikkat çekmektedir¹⁸⁸. Bunun

¹⁸⁴ İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 24.

¹⁸⁵ Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile ilgili şimdiye kadar yapılan çalışmalarda herhangi bir mimar ya da sanatçı adının geçtiği esere rastlanmamıştır. Dr. Öğretim Üyesi Cenk Berkant ile Tanzimat Dönemi İzmir Mimarisi hakkında söyleşi, 10. 02. 2018, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

¹⁸⁶ Öztürk,1999: 190.

¹⁸⁷ İpekoğlu, 2015: 14.

¹⁸⁸ İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 1998: s.19.

dışında İzmir’de beden duvarlarında taş malzemenin yoğun bir şekilde kullanılması bakımından önemli bir yere sahiptir. Osmanlı Dönemi Batılılaşma özelliklerini yansıtan okulda simetrik bir anlayış göze çarpmaktadır. 19.yy’da inşa edilen okul, hastane, kışla gibi yapılarda karşımıza çıkan merkezde bir avlu ve bunun dört yönünde uzanan koridor düzenlemesi Büyük Selçuklu eğitim yapıları ve Osmanlı ticaret yapılarında da görülmektedir. Yapının zemin katındaki şeref merdiveni düzenlemesi, üçgen kemerli açıklıklar ve birinci katındaki korint tarzı sütunlar dikkat çekici mimari unsurlardır. Avludaki revak kemerlerinde süsleme ögesi olarak kullanılan kilit taşları ve kesme taş blokların kanallı bir şekilde düzenlenmesi Batılı etkileri göstermektedir¹⁸⁹. Yapının giriş cephesindeki üçgen alınlıklar ve madalyonun yüzeyini bezeyen çelenk, sancak, C-S kıvrımları gibi motifler ile cepheleri süsleyen palmet, kıvrık dal, ay-yıldız gibi çeşitli motifler Batılı ve İslami öğelerin bir arada kullanıldığı seçmeci bir anlayışta ele alınmıştır¹⁹⁰. Okulun ön cephesinde yer alan bahçe ve park düzenlemesi de Avrupa’daki açık alan düzenlemelerinden etkilenildiğini göstermektedir. Kuzey cephede yer alan üç kemerli açıklık, pencere düzenlemesi, yatay karakterli silmeler, parapet duvarında yer alan pilastrlar, kornişler, üçgen ve daire biçimli alınlıklar Batılı bir anlayışı yansıtmaktadır. Pencere etrafında, altında ve aralarında yer alan çerçeve ve kartuşlarda süslemeler bitkisel ve geometrik karakterlidir. Okul, Osmanlı kültüründe yer almayan mimari öğeler ve süslemelerle, geleneksel plan şemasının bir araya getirilmesi bakımından önemli bir yere sahiptir¹⁹¹.

2.3. İzmir Atatürk Lisesi

İzmir Mekteb-i İdadisi (İzmir Atatürk Lisesi) İzmir ilinin Alsancak semtinde Lozan meydanında bulunmaktadır. Günümüzde okul işlevini devam ettiren yapının inşa kitabesi yoktur ve mimarı bilinmemektedir¹⁹². Kuruluş adı İzmir Mekteb-i İdadisi olan yapı zaman içerisinde İzmir Mekteb-i Sultanisi, İzmir Birinci Mekteb-i Sultanisi gibi farklı isimler almıştır¹⁹³. 1846 yılında İzmir’de idadi mektebi açma fikri bulunmaktaydı¹⁹⁴. Mektebin, tamir edilmesi gereken eski askeri kışla binasında açılması planlanmıştır. Ancak; padişahın emri üzerine mektep inşaatından vazgeçilip, sadece askeri kışlanın tamirinin yapılması istenmiştir¹⁹⁵.

¹⁸⁹ İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 46.

¹⁹⁰ Kuyulu, 1997: 77.

¹⁹¹ İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 47.

¹⁹² Atatürk Lisesi ile ilgili şimdye kadar yapılan çalışmalarda herhangi bir mimar ya da sanatçı adının geçtiği esere rastlanmamıştır. Dr. Öğretim Üyesi Cenk Berkant ile Tanzimat Dönemi İzmir Mimarisi hakkında söyleşi, 10. 02. 2018, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

¹⁹³ İzmir(Erkek) Lisesi, İzmir Birinci Erkek Lisesi olarak anılan okul,1942 tarihinde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’nün okulu ziyaret etmesi sonrasında isteği üzerine okul İzmir Atatürk Lisesi adını almış ve günümüzde de aynı isimle öğretime devam etmektedir. bk. Tınal, 2008: 125.

¹⁹⁴ Tutsak, 1996: 143.

¹⁹⁵ B.O.A, İrade, Dahiliye, Dosya No:116, Gömlek No: 5876 arşiv belgesine göre; Seniü’l-himema devletlû inayetlû aufetlû efendim hazretleri; İzmir’de inşası mukarrer olan bir aded mekteb-i idadiyenin ber mucib-i defter

1886 tarihli Aydın Vilayet Salnamesinde 1886 yılında İzmir Mekteb-i İdadi'sinin tamamlandığı belirtilmektedir¹⁹⁶ (Fotoğraf 128). Yine başka bir bilgide okulun 23 Temmuz 1886 yılında İzmir'in ileri gelenlerinin de aralarında bulunduğu halk katılımıyla kutlanan törenin ardından açıldığı bilgisi bulunmaktadır¹⁹⁷. İzmir Mekteb-i İdadisi'nin Hükümet Konağına yakın olan bir alanda yapılması kararlaştırılmıştır¹⁹⁸. On sekiz bin lira masraf yapılarak inşa edilen¹⁹⁹. Mektebi

keşf mesarif-i muktezası iki yük doksan bin bu kadar gurus ve mahal-i mezburede kain Asakir-i Nizamiye-i Şahane kışlasının masarif-i tamiriyesi dahi bir yük yirmi bir bin yüz elli gurusu baliğ olmacağı anlaşılmış ve tensikat-ı askeriye icabınca ordular dairelerinde küşadı tasvir olunan mekâtib-i idadiyenin münasib ebniye-i miriyye ve muattal medrese misüllü mahaller olduğu halde cezai tamir ve tesviye ile tahsis-i lazım gelir ise de sure-i hale göre İzmir'de o makule ebniye-i mevcude ve münasebe olduğu ve mekteb-i mezkurun müceddeden inşası icabı edeceği tebeyyun eylemiş olduğundan zikr olunan mekteb ve kışlanın ol mikdar masraf ile inşa ve temir olunmak üzere tesviye-i iktizası istizanını şamil Maliye Nazırı devletlû Paşa hazretlerinin bir kıtsa takrir-i iş bu Pazar günü Meclis-i Hassa-i Vükelada karait olunarak cereyan iden müzakerenin fezlekesinde salefû'z-zik ordular için mahal-i malume ve münasebeye üçer gurusdan ceman on beş aded mekteb teşkil ve inşası mukaddema vukubulan müzakere ve müteallik buyurulan irade-i seniyye iktizasından olub fakat masarif-i inşaaiesine daha karşılık tedarik ve tahsis olunamamış olmakdan naşi hem tensikat-ı askeriyyeye hâlel gelmemek ve hemde defaten karşılık tedarikinden dolayı sefalet ve hazine-i celile-i şahaneye bar ve külfet olmamak ve ilerüde inşalar için karşuluklarının dahi istihsaline gayret olunmak üzere şimdilik Edirne ve Manastırda mahalleri tehiye kılınan mekteblerin inşası geçende Meclis-i Vala-yı Ahkâm-ı Adliyyede bilmutalaa karargir olarak şerefsudur buyurulan irade-i seniyye-i şahane mucibince tesviye-i muktezalî Nezaret-i Maliyyeye havale olunmak ve bu karara göre İzmir mevki-i mektebinin dahi bundan böyle diğerleri sırasında inşasına bakmak iktiza edeceği ve fakat kışla-i mezkur ziyadece harab bulunarak tehiri halinde sonra daha ziyade masrafı muhtac olacağından ve mahal-i mezkurununda mevki-i saireye mukisi olmayacağından anın keşfi vechle inşası icabı edeceği ve izahatden bulunmuş idüğüne mebnî bu defalık mekteb-i mezburun hal-i hazır hazine-i celile münasebetiyle inşasından sarf-ı nazar olunarak yalnız kışla-i mezkurun tamirat-ı lazimesi icrasına bakılması beynü'l-hazar tensib ve tasvib kılınması ve manzur-ı alî buyurulmak için takrir-i mezbur su-yı atufetlerine gönderilmiş olmağla ol babda her ne vechle emr ü irade-i isabet ifade-i hazret-i padişahi müteallik ve şerefsudur buyurulur ise icra-yı mukteza-yı minifine ibtidar olacağı beyanıyla tezkire-i senaveri terkîm kılınıdî efendim Maaruz-ı çaker-i mesad Daha pira-yı terkîm olan iş bu tezkire-i samiye-i asafaneleriyle takrir-i mezbur manzur-ı alî-i hazret-i şahane buyurulmuş ve meclisce tasvib ve istizan buyurulduğu vechle bu defalık mekteb-i mezburun inşasına sarf-ı nazar olunarak yalnız kışla-i mezkurun tamirat-ı lazimesi icrasına bakılması müteallik ve şerefduru buyurulan irade-i seniyye-i cenab-ı mülûkane icab-ı alisinden bulunmuş ve zikr olunan takririne savb-ı samî-i sadaretpenahilerine iade ve isbal kılınmış olmağla ol babda emr ü ferman hazret-i veliü'l-emrindir.

¹⁹⁶ A.V.S., 1303 (R), s. 88'e göre; Saye-i maaruf vaye-i hazret-i padişahiden iş bu mekteb-i idadi 302 senesi şehir-i temmuzunda küşşad olunmuş ve alınan şakirdanın iktidarları birinci ve ikinci ve üçüncü sene sınıfları teşkil idilmesi ve sene-i mezkur gayesinde vuku bulan imtihanda gösterdikleri ehliyet ve kemalat-ı saikasıyla mevcud bulunan talebe terfî sınıfı idülüp saye-i terkıyatevaye-i cenab-ı padişahide dördüncü sene dahi teşkil.

¹⁹⁷ Beyru, 2000: 303.

¹⁹⁸ AVS,1308, s. 551'e göre; Hükümet konağına muttasıl dinilecek derecede yakın ve hakikaten büyük bir himmetin eseri bulunan ve tedrisat-ı nokta-i nazardan dahi faikü'l-emsal olan mekteb-i idadî-i mülkî gerek dahilen ve haricen pek latif ve pek âlî ve şayan-ı iftihar emakin-i emriyededir. İş bu ebniye-i aliyye-i fahirenin cümlesi Padişah-ı faruk şiar ve şehinsah-ı kesirü'l-asar efendimizin saye-i ömr-i envaye-i hazret-i tacdarilerinde meydana gelmiş olduğundan ol şehriyar akdisin burada dahi külliyyenin dua-yı hilafetpenahiyesini ref'-i bargâh ahdiyet kılmağa vezaif-i ubudiyet ve kader-i şinasiyeden görürüm.

¹⁹⁹ Nevsal-i İktisad, H.1321, s. 163-164'e göre; Mekteb-i idadi hükümet dairesine muttasıl mahalde mebnî bulunub iş bu bina on sekiz bin lira masrafla vücuda gitirilerek resm-i küşşadı 1302 tarihinde icra kılınmıştır. Mekteb-i mezbur üç katdan ibaret olub alt katı dört taamhane, bir anbar, bir depo daireleriyle bir cami-i şerif ve bir terzihaneyi şamildir. Orta kat dahi etrafı tuğla sütunlarla muhat açık bir koridor ile bir müdür-i sani ve bir muavin odasını ve yedi dersane ve bir kimyahaneyi ve üst kat ise sekiz yatakhane, ve muavinin yatakhane ve bir hastahane ile büyük bir koridoru havidir. Mektebin iş bu müstemilatından başka bağçenin ikinci kordon caddesi üzerine tesadüf iden cihetinde bir müdür odası ile sınıf ve kapıcı odası ve cimnastik hane civarında bir hademe odası ve mektebin arka cihetinde bulunan teneffühane dahilinde bir bakkal dükkanı ve yine mektebin arka cihetinde mekteb binasından ayrı bulunan bir hamami bir matbah, çamaşurhane ve bir de berber dükkanı vardır. Mektebin memurin-i daimisi bir müdür, bir müdür-i sanir, üç muavin, mübasır, bir katib, bir anbar ve depo memuru, bir imam, bir tabib ve b müstehadmir-i sairesi de on altı hademe, bir aşçı, bir çamaşırcı, bir terzi, bir bağçıvandan ibaretdir. Mektebde, her birinin uhdesinde ikişer üçer ders bulunan müdür, müdür-i sani ve muavininden başka on muallim daha mevcuddur. Mektebin talebe-i mevcudesi 230 neferi leyli ve 330 neferide

İdadi, 1886 yılının Temmuz ayında, Konak meydanında bulunan hükümet konağına bitişik olan binada eğitim ve öğretime başlamıştır²⁰⁰(Fotoğraf 129-130-131). Başta gündüzlü olarak eğitim veren mektep sadece İzmir’de oturan öğrencilere imkan sağlamaktaydı. Mektep müdürü İzmir dışından gelen öğrencilerin de burada eğitim görmeleri için Aydın Valiliği’ne 1887 yılında yazı göndermiştir. Menemen, Bergama, Urla, Çeşme, Ödemiş ve Tire’de bulunan halkın tayin ettiği vekiller ile sadrazama mektebin yatılı olarak hizmet vermesi için arzu hallerini bildirmişlerdir²⁰¹. Yukarıdaki tüm bilgilerden hareketle okulun 1886’da inşa edildiği anlaşılmaktadır. Yunan işgali sırasında eğitimi aksayan okul binası Yunan Adliyesi olarak kullanılmış ve İzmir’in kurtuluşundan sonra da bina Türk Adliyesi olmuştur²⁰². Yapı, Cumhuriyet’in ilanından sonra “Rum Gündüzlü Kız Okulu” nun yerine taşınmıştır²⁰³

nehari olmak üzere ceman 560 talebeden ibaretdir. İdadi Şubesi Çakmak fırını civarında bulunan iş bu mekteb iki katdan ibaret büyük bir daire-i milliye ile geniş bir bağçeye şamildir. Şehrimizde idadi mektebi henüz tesis ve küşşad edilmeden evvel beş sınıfı şamil olan mekteb-i mezkur rüşdiye namını iken saye-i maarufvaye-i hazret-i hilafetpenahide idadiye bir şube ittihaz olunmuş mamafih yine rüşdi derecesinde bulunmuşdur. Şubenin heyet-i idare ve talimiyesi bir müdür, iki muavin, beş muallimin siyare ile iki mübaşir, bir hademedden ibaretdir. Talebe-i mevcudesi 377 neferdir. Diğer idadi mekâtibi mülhakatdan sancak merkezleri olan Manisa, Aydın, Muğla ve Denizli şehirlerindedir. Bunların kâfesi nihari olub müdavimini ber vech-i atidir.

²⁰⁰ A.V.S, 1303 (R), S. 88’e göre; Saye-i Maarifvaye-i hazreti padişahide, iş bu mekteb-i idadi üçyüz iki senesi şehir-i Temmuzunda küşad olunmuş ve alınan şakirdanın iktidarlari birinci ve ikinci ve üçüncü sınıflarin teşkiline kafi görünmekle dördüncü ve beşinci sene sınıflari henüz teşkil edilememiş ve birinci sene şakirdanın adedi ziyade olmak mülahasesiyle iki şubeye taksim olunmuştur.

²⁰¹ B.O.A, İrade, Meclis-i Mahsus, Dosya No:99, Gömlek No: 4199 arşiv belgesine göre; Huzur-ı ali-i hazret-i sadrazamiye arzuhalimizdir. Maaruz kullarıdır ki Saye-i maarufvaye-i hazret-i şehriyaride İzmir’de inşaa olunmuş olan mekteb-i idadi nehari olmasıyla İzmir’in zenginlerine inhisar itmiş gibi bir halde bulunduğundan hâlbuki mektebin inşa ve idaresi masarifi taşra yani kaza ve nevahi ahalisinin semere-i mesaisi olan mahsulat-ı araziyeinin seb’ ve bir rubuyla temin idilüb leyli olmaması hasebiyle bundan bi’z-zaruse kura kazalarının ve ba-husus fukara ve muhacirinin istifade idememesi rehin-i cevaz olamayacağından bahisle bundan evvel rikab-ı kamertab-ı hazret-i şehinşahiye bir arzuhal-i umumi takdim itmiş idik mekteb-i mezburun leyliye tahvili hakkında henüz bir irade-i isabetade-i hazret-i şehriyari şeref-sünuh itmemiştir. Malum-ı dakika dani-i efehimleri olduğu üzere mekâtib-i idadiyenin varidat-ı umumiyesi için rençperan tarafından temin idilmekte iken geceleri İzmir’de çocuklarımızı beytütet itdirecek yerlerimiz olmadığından müsaade olsa bile senevi otuz kırk lira virmeğe hiç birimizin iktidarı müsaid değildir. İzmir Dersaadet’e muktezi olmayub ticaret mutlaka Fransızca ve Rumca bilmeğe mutevakkıdır. İzmirli zenginler idadiyede mükemmelce fûnun-ı lazıme ve lisan-ı muktezayı evladlarına güzelce talim itdirebileceklerdir. Evvelce ecnebi Hristiyanlar leyli mekteplerine yalvarırcasına çocuklarımızı kabul ve mücena üçer dörder sene fûnun-ı lazıme talim itdirirler hem bizim hem tüccarın işlerine yarar ve mahsulatımızı bile bile satar ve evladlarımız dahi envâr-ı muarifden istifade idebilürdi. Şimdi oda mazarrat-ı siyasiye ve akaid-i diniyyeye mebnî güya ba-irade-i seniyye hükümet tarafından men’ buyurulurdu. Çocuklarımızı mekteb-i idadiye götürmüş isek müdür-i mektebe leyli çocuk kabul idemeyeceğini katiyen cevap virüb şehri çocuklarına güzelce fûnun-ı lazıme talime gayretini hisar itdi. Mekteb-i idadinin varidatı rençperanın temin idilmekte iken bu mektebdan çocuklarımızın istifade-i finun idememesi bittabi rehin-i cevaz olamaz. Bizim çocuklarımız cehalet-i mutlaka içinde kaldı şekavet-i serserilik bundan neşait ider layiha İzmir’de bulunan bu kadar muhacirin çocukları saika-i cehaletle her dürlü fezahati irtikaba istidad peyda eylemekdedir. Neşr-i muarif arzu idilübde şehirleri zenginleri alim-i fûnun itmek rençperanı fukarayı, muhacirini, kazalıları, cehalet içinde bırakmak bilacize bunları şehirli zenginlerin ve bilhassa ecnebi ve Hristiyanların zekavetleri fazilleri altında esir bırakır bu ise rıza-yı merahim-i irtiza-yı hazret-i şehriyariye tevafuk itmez. Bu mektebdan bir zavallılarında temin-i istifadeleri için mektebin leyliye tahvili iradesinin istihsalini zammının her dakikasını adalet huruf iden zan-ı Samilerinden eteklerinizi öperek istirham ideriz bu babda ve hatibe-i ahvalde emr ü ferman hazret-i minlehü’l-emrindir. Fi Gurre-i Rebiü’l-ahir sene (1)305 ve fi 4 Kanun-ı Evvel sene (1)303

İmzalanlar: Menemen, Bergama, Çeşme, Urla, Tire, Ödemiş kazası ahalisi kulları vekilleri

²⁰²Gürel, 2016: 70.

²⁰³ Özeçoğlu, 2009: 145. ayrıca bk. Atilla, A. N., 2001: 21.

II. Meşrutiyet'in ilanı ile vilayet merkezlerinde yer alan idadiler Sultanilere çevrilmiştir²⁰⁴. İzmir Mekteb-i İdadisi de bu dönemde Sultaniye'ye çevrilerek Mekteb-i Sultani adını almıştır. İşgal zamanında eğitim ve öğretim faaliyetleri aksayan okul, 1 Ekim 1922 tarihinde tekrardan öğrenci alımına başlamıştır. Hükümet konağının bitişiğinde yer alan bina fiziki bakımdan yetersiz kalmıştır. Bunun sonucunda mektep 1921 ve 1922 yıllarında yapımı tamamlanan ve işgal yılları zamanında Rum Hastanesi olarak kullanılan binaya taşınmıştır²⁰⁵. 1922 yılında okul; İzmir Erkek Lisesi, 1942 yılından itibaren de Atatürk Lisesi adını almıştır²⁰⁶.

Yapı; kuzey-güney yönlerinde bir alan üzerinde konumlandırılmış olup üç katlıdır. Yapının doğu ve batısına bitişik olarak tasarlanan ek binalar orijinal olmayıp sonradan eklenmiştir. Yapının doğusunda yer alan yemekhane 1925-1926 yıllarında, batısında yer alan spor salonu ise 1930-1931 yıllarında eklenmiş ve yapı bugünkü halini almıştır²⁰⁷.

Okulun doğu, batı, güney ve kuzey beden duvarlarının tamamı betonla sıvanarak yüzeyi sarı renkli badana ile boyanmıştır. Ancak, eski fotoğraflarda tüm cephelerin kesme taş ile kaplı olduğu görülmektedir (Fotoğraf 132-133-134-135).

Yatay "H" şeklinde bir plana sahip olan yapının doğu ve batı cephelerinde pencerelere yer verilmemiştir. Güney ve kuzey cephelerinde bulunan pencereler cephelere iki kademeli ve simetrik olarak yerleştirilmiştir. Güney cephede ortada taşıntı yapan bölümün alt ve üst katında dikdörtgen formlu beş adet pencere vardır. Bu taşıntı yapan bölümün doğu ve batı yönünün üst katında birer adet pencereye ve alt katın doğu ve batı yönünde de birer adet kapıya yer verilmiştir (Fotoğraf 136). Taşıntı yapan bölümün iki yanında yer alan kolların zemin katında on bir, birinci katında on bir, ikinci katında ise dört adet dikdörtgen pencere bulunmaktadır (Fotoğraf 137).

Yapının kuzey cephesinin ortasında taşıntı yapan ana kütlelinin ikinci ve birinci katında beş, zemin katında ise iki adet pencereye yer verilmiştir. İkinci kattaki pencerelerden ortada bulunan üç adedi kare formda olup, pencere yüzeyleri X şeklinde ahşap çıtalarla hareketlendirilmiştir. İkinci katta yer alan diğer iki pencere ise dikdörtgen formda dar ve küçük tutulup, önlerine korkuluk şeklinde demirler eklenerek balkon görünümü verilmeye çalışılmıştır. Birinci katın ortasında yer alan üç pencere dikdörtgen formda olup yüzeyi X şeklinde çıtalarla bölünmüştür. Yanda yer alan diğer iki pencere ise ortadaki pencerelere göre daha küçük ve dar tutulup dikdörtgen formdadır. Zemin katta yer alan dikdörtgen formdaki iki pencere de dar tutulmuştur. (Fotoğraf 138).

²⁰⁴ Tinal, 1999: 42.

²⁰⁵ Vural, 2013: 229.

²⁰⁶ Akkurt vd., 2005: 13.

²⁰⁷ Eyüce, 2015: 57.

Dışarıya doğru taşıntı yapan ana kütlelerin doğu ve batısında yer alan kütlelerin cephelerinde de pencerelere yer verilmiştir. Her iki kütlelerin de üst katında altı, alt katında ise dört adet pencere ve birer adet de ahşaptan kapı bulunmaktadır (Fotoğraf 139).

Ana kütlelerin en dışına “H” şeklindeki planın kolları eklenmiştir. Bu kolların kuzey cephesinin ikinci ve birinci katında ikişer adet pencereye yer verilmiştir (Fotoğraf 140). Doğuda yer alan kolun doğu cephesinin her üç katında da dörder t pencere bulunmaktadır. Batıda yer alan kolun batı cephesinde de aynı formda ve sayıda pencere vardır.

Yapının doğu ve batı cephesinde süsleme bulunmamaktadır. Güney ve kuzey cephelerde alçıdan yapılmış yatay ve dikey hatlı silmeler ve pilastrlarla cephede hareketlilik sağlanmıştır (Fotoğraf 141). Kuzey cephenin her iki yanında bulunan H şeklindeki kolların üst bölümünde üçgen bir alınlığa yer verilmiştir (Fotoğraf 142). Kuzey cephedeki ana kütlelerin saçak kısımlarında alçıdan yapılmış kornişler, konsollar ve dış frizleri yer almaktadır (Fotoğraf 143).

Yapının ana girişi olan kuzey cephe gösterişli bir görünüme sahiptir. Gövdesi yivli korint başlıklı dört sütunlu girişin üzerinde üçgen alınlık bulunmaktadır. Dışta yer alan her iki sütunun yanına da mermer malzemeden yapılmış, bir kaide üzerine oturan saksılar konulmuştur. Bu saksıların yüzeyinde de girland motiflerine yer verilmiştir (Fotoğraf 144-145). Sütunlu alanın zemini karo döşeme ile kaplanmıştır. Baklava motifleri içine altı kollu yıldızlar yerleştirilmiştir. Bu baklava motiflerinin dört bir köşesine de tekrardan baklava motifleri eklenmiştir. Tüm bu kompozisyonun etrafını da siyah renkli meander motifi çevrelemektedir. Yapıya giriş 4.50 m boyundaki üç adet ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Kapılardan ortada bulunan 1.85 m, yanda bulunan iki kapı ise 1.75 m enine sahiptir (Fotoğraf 146).

Yapıya girildiği zaman 8.0x7.40 m ölçülerinde bir hol bölümü bulunmaktadır (Fotoğraf 147). 5.90 m tavan yüksekliğine sahip olan bu bölümün tavan kısmı dokuz kasete bölünmüştür. Zemin döşemesinde karo taşlar kullanılmıştır. Beyaz renkli taşların dört bir köşesine siyah renkli eşkenar dörtgenler yerleştirilmiştir. Bunun etrafını da siyah renkli meander motifli bir bordür sarmaktadır. Duvarların üstü beyaz, alt kısmı ise krem rengi badana ile boyanmıştır. Giriş holünde simetrik olarak yerleştirilmiş farklı işlevlerde dört adet mekan ve orta kuleye ulaşımı sağlayan bir merdiven bulunmaktadır (Plan 14). Bu dört mekan müdür başyardımcısı odası, memur odası, hizmetli odası ve arşiv odasıdır (Fotoğraf 148-149). Dört mekanında yer döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarları beyaz renkli badana ile boyanmıştır. Pencere ölçüleri ve sayıları farklılık göstermektedir.

Memur odası ve arşiv odası 4.09x2.53 m ölçülerine ve 5.88 m tavan yüksekliğine sahiptir. Memur odasında 2.56x1.25 m ölçülerinde iki adet pencere vardır. Müdür başyardımcısı odası 5.97x5.01 m ölçülerinde ve 5.87 m tavan yüksekliğine sahiptir. 2.50x1.35

m ölçülerinde üç adet pencere bulunmaktadır. Hizmetli odası 2.08x2.48 m ölçülerine ve 3.94 m tavan yüksekliğine sahiptir.

Holün güney duvarında ortada bir kapı ve iki yanında da vitrine yer verilmiştir. 4.50x2.0 m ölçülerine sahip olan bu kapı ve vitrinin arasında iki adet pilastr bulunmaktadır. Pilastr yüzeyi sadedir. Kapı ve vitrinin üzerinde ahşaptan yapılmış dış frizleri ve daire şekilli süslemelere yer verilmiştir (Fotoğraf 150). Holün güneyinde yer alan kapıdan sütunlu iki katlı bir galeriye sahip ikinci bir hole geçilmektedir. 18.32x13.57 m ölçülerine ve 11 m tavan yüksekliğine sahip olan bu bölümün zemin döşemesi ve duvarları da giriş holü ile aynı şekilde düzenlenmiştir. Holün ortasında bulunan sütunlardan kuzeyde ve güneyde olanların köşesindeki ikişer sütun doğu ve batıda yer alan sütunlarla ortak olmak üzere toplamda on altı sütun vardır. Zemin katta revak düzenini oluşturan sütunların gövdeleri yivlendirilmiş iyon tarzı volütlü başlıklara sahiptir. Üst katta ise sütun başlıkları korint tarzındadır. Her bir sütunun boyu 4.73 metredir (Fotoğraf 151-152). Sütunlar arasındaki korkuluk levhaları girland kabartmalarıyla bezenmiştir. Sütunun üzerinde bulunan arşitrav kısmında alçıdan süslemelere yer verilmiştir. 1.20 m kalınlığa sahip olan arşitrav yüzeyindeki süslemeler birbirini tekrarlayan gül, palmet ve yumurta dizisinden oluşmaktadır (Fotoğraf 153). Sütunlu bölümün tavanı kare yüzeyler şeklinde kasetlenmiştir. Alçı kabartma olarak yapılan gül motifi her kaset yüzeyini bezemektedir. Bu gül motifinin etrafını hasır örgü şeklinde oluşturulmuş kare bir pano sarmaktadır. Bu panonun etrafını da küçük dış frizlerinin olduğu kare bir pano çevrelemektedir. Her bir kasetin birleşme noktasına da çiçek motifleri eklenmiştir (Fotoğraf 154-155).

Sütunlu galeriyi dört yandan koridor çevrelemektedir. Doğuda ve batıda yer alan koridorun tavanı beş kasete, kuzey ve güneydeki koridorun tavanı ise yedi kasete bölünmüştür. Bu kasetlerin ortası boş bırakılırken, etrafı gül ve palmet motifleri ile süslenmiştir. Güneyde ve kuzeydeki koridorda dört, doğu ve batı koridorda ise altı adet pilastr bulunmaktadır. Pilastrların üst kısmı alçıdan yapıp, yüzeyinde süslemelere yer verilmiştir. En altta gül motifi ve bunun üzerinde de iki sıra yumurta dizisi vardır (Fotoğraf 156). Güneyde yer alan koridorun duvarlarında beş adet pencere bulunmaktadır. Doğudaki koridorda bahçe kapısı, öğretmenler odası ve farklı mekanların bulunduğu A koridoruna açılan iki adet kapı yer almaktadır (Fotoğraf 157). Batıdaki koridorda da bahçe kapısı, elektrik aksamını gizleyen bir kapı ve farklı mekanların bulunduğu B koridoruna açılan iki adet kapı bulunmaktadır (Fotoğraf 158).

Öğretmenler odasına giriş mermerden üç basamaklı merdiven ile sağlanmaktadır. Üçüncü basamağın olduğu yer meander motifli karo taş ile döşenmiştir Öğretmenler odası, 8.74x6.29 m ölçülerine ve 5.28 m tavan yüksekliğine sahiptir. Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Tavan beyaz renkli badana ile boyanıp yüzeyi şeritlere bölünmüştür. Duvarlar

beyaz renkli badana ile boyanmıştır. Duvarın güney cephesinde dört adet dikdörtgen pencereye yer verilmiştir. Pencereleer 3.31x1.33 m, kapı ise 3.37x27 m ölçülerine sahiptir (Fotoğraf 159).

Galerili bölümün doğusunda yer alan A koridoru 26.66x4.72 m ölçülerine sahip olup 5.91 m tavan yüksekliğine sahiptir. Zemin döşemesi, sütunlu galerinin zemini ile aynı şekilde düzenlenmiştir. Duvarların üst kısmı beyaz badana ile alt kısmı ise krem rengi badana ile boyanmıştır. Koridorun kuzey duvarında bir adet vitrin, elektrik aksamını gizlemek için bir kapı, iki adet pencere, bahçeye çıkış kapısı ve bir adet sınıf (12-F) bulunmaktadır (Fotoğraf 160-161). Bahçeye çıkış kapısı 4.55x2.05 m ölçülerinde, pencereler ise 3.33x2.10 m ölçülerindedir. Koridorun güney duvarında da iki adet vitrin ve iki adet de sınıfa (12-C,12-M) yer verilmiştir. Bu koridordaki üç sınıfta kapıları 3.90x1.40 m, pencereleri ise 3.35x1.35 m ölçülerine sahiptir. 12-C ve 12-F sınıfında dikdörtgen formda dört adet pencere, 12-M sınıfında ise üç adet pencere bulunmaktadır. Zemin döşemesinde ahşap malzeme kullanılmıştır. Duvarların üst kısmı beyaz badana ile alt kısmı ise sarı renkli badana ile boyanmıştır. 5.90 m yüksekliğe sahip tavanlar beyaz badana ile boyanıp, yüzeyleri şeritlere bölünmüştür. Bu koridordaki sınıfların hepsi boyuna planda düzenlenmiştir. Sınıfların hepsinin eni 6.25 metredir. Boyu ise 12-C ve 12-F sınıfında 8.79 m, 12-M sınıfında ise 8.07 m ölçülerine sahiptir (Fotoğraf 162). Koridorun doğu duvarında da üst kata çıkışı sağlayan, demir parmaklıklı kapıya sahip merdivenler bulunmaktadır. Merdiven boşluğunun olduğu yerde kızlar tuvaleti bulunmaktadır. Bunun dışında korkuluklarla çevrilmiş bir bölüm ve yemekhaneye geçişi sağlayan kapı da bulunmaktadır (Fotoğraf 163).

Galerili bölümün batısında bulunan B koridoru 24.75x4.74 m ölçülerinde ve 5.98 m tavan yüksekliğine sahiptir. Zemin döşemesi ve duvarlar doğu koridoru ile aynı şekilde düzenlenmiştir. Koridorun kuzey duvarında bir adet vitrin, müdür yardımcısı odası, iki adet pencere, bahçeye çıkış kapısı ve bir adet sınıf (12-L) bulunmaktadır. Bahçeye çıkış kapısı ve iki pencerenin ölçüleri, doğu koridorda yer alan kapı ve pencereler ile aynıdır. Koridorun güney duvarında da üç adet sınıf (12-E,12-G,12-H) ve bir adet vitrin bulunmaktadır (Fotoğraf 164-165). Bu koridordaki dört sınıfın pencere, kapı ve tavan ölçüleri, zemin döşemesi, duvarları ve tavanı doğu koridorda bulunan sınıflarla aynı şekilde düzenlenmiştir. Sınıfların hepsi boyuna planda düzenlenmiştir. Sınıfların hepsinin eni 6.25 metredir. Boyu ise 12-E ve 12-L sınıfında 8.75 m, 12-G sınıfında 8.81 m ve 12-H sınıfında 8.07 m ölçülerine sahiptir. Koridorun batı duvarında da üst kata çıkışı sağlayan demir parmaklıklı merdivenler vardır. Merdiven boşluğunun olduğu yer erkek öğrenci tuvaleti olarak kullanılmaktadır. Bunun dışında doğu koridorunda da olduğu gibi korkuluklarla çevrili bir alan ve spor odasına geçişi sağlayan küçük bir kapı bulunmaktadır (Fotoğraf 166).

Birinci katın merkezinde, zemin kattaki gibi on altı adet sütunun bulunduğu galerili bir alan vardır (Plan 15). Gövdesi yivli olan sütunlar korint başlıklara sahiptir (Fotoğraf 167-168). Sütunların üzerine oturduğu duvarın boyu 85 cm'dir. Her bir sütunun boyu 4.04 m ölçülerine sahiptir. Doğu ve batıda yer alan sütunların arasındaki mesafe 2,5 m iken kuzey ve güneyde yer alan sütunların arasındaki boşluk 2.20 m'dir. Her bir sütunun arasındaki yüzeylerde girland motifleri kullanılarak hareketlilik sağlanmıştır (Fotoğraf 169). Sütunlu galeriyi dört yandan 4.96 m tavan yüksekliğine sahip olan koridor çevrelemektedir. Doğu ve batıdaki koridor 12.89 m uzunluğa, kuzey ve güneydeki koridor ise 13.65 m uzunluğa sahiptir. Doğu ve batıdaki koridorun tavanı beş kasete, kuzey ve güneydeki koridorun tavanı ise yedi kasete bölünerek içleri süslenmiştir. Bu süslemeler, galerinin orta kısmındaki tavan süslemeleri ile aynıdır. Güney ve kuzeydeki koridorda dört, doğu ve batıdaki koridorda ise altı adet pilastra yer verilmiştir. Bu pilastrların yüzeyindeki süslemeler zemin kattaki pilastrlarla aynı şekilde düzenlenmiştir.

Sütunlu galerinin etrafındaki doğu ve batı koridorunda 2.75x1.13 m ölçülerine sahip birer adet pencere, farklı mekanların olduğu bölüme geçişi sağlayan ikişer adet kapı ve birer adet depo kapısı bulunmaktadır. Güney koridorda 2.75x1.45 m ölçülerinde beş adet pencereye yer verilmiştir. Kuzey koridorda da kitli bir arşiv odası, bilgi ve teknoloji sınıfı ve aşağı kata inışı sağlayan kilitli bir kapı bulunmaktadır (Fotoğraf 170). Koridordaki tüm kapılar 3.62x1.64 m ölçülerindedir Bilgi ve teknoloji sınıfı 8.13x7.31 m ve 4.84 m tavan ölçülerine sahiptir (Fotoğraf 171). Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarların üst kısmı beyaz badana alt kısmı ise sarı badana ile boyanmıştır. Tavan dokuz kasete bölünerek her birinin içine daire şekilli süslemeler yerleştirilmiştir (Fotoğraf 172). Kuzey duvarında yer alan üç pencereden ortada bulunan 3.03x2.29 m ölçülerinde iken yandaki iki pencere 3.04x1.77 m ölçülerine sahiptir. Odanın batı duvarında kilitli bir kapı bulunmaktadır. Doğu duvarında bulunan 3.63x1.43 m ölçülerindeki kapı ile de küçük bir odaya geçilmektedir (Fotoğraf 173). Bu oda 4.20x2.65 m ölçülerinde olup 4.92 m tavan yüksekliğine sahiptir. Kuzey duvarında bir adet 2.55x1.25 m ölçülerinde pencere bulunmaktadır.

Galerili sütunlu alandan farklı işlevlere sahip mekanların bulunduğu doğu koridoruna geçilmektedir. Koridorun zemin döşemesi ve duvarları, sütunlu galeri bölümü ile aynı şekilde düzenlenmiştir (Fotoğraf 174). Koridor 26.72x4.78 m ölçülerinde ve 4.98 m tavan yüksekliğine sahiptir. Kuzey ve güney duvarda ikişer adet sade pilastra yer verilmiştir. Koridorun kuzey cephesinde bay ibadethane odası, bayan öğretmen tuvaleti ve dört adet pencere bulunmaktadır. Küçük pencereler 2.97x95 m, büyük pencerelerde 2.67x1.25 m ölçülerine sahiptir. Bay

ibadethane 4.29x5.05 m ölçülerinde olup tavanı 4.94 m'dir. İki adet pencereye yer verilmiştir. Odanın içindeki antre 1.51x2.66 m ölçülerindedir. Oda içinde tuvalet de bulunmaktadır.

Koridorun güney cephesinde ise bir adet 3.64x1.39 m ölçülerinde vitrin ve üç adet sınıf (12-B,12-K,12-R) bulunmaktadır. Sınıfların kapıları 3.64x1.47 m, pencereleri ise 2.75x1.35 m ölçülerindedir. 12-B sınıfında üç adet, 12-K ve 12-R sınıfında ise dört adet pencere yer almaktadır. Sınıfların hepsinin zemini ahşap kaplıdır. Duvarların üst kısmı beyaz badana alt kısmı ise sarı renkli badana ile boyanmıştır. Sınıfların hepsi boyuna planlı olarak düzenlenmiştir (Fotoğraf 175). Üç sınıfında eni 6.32, tavanı ise 4.90 m'dir. 12-B sınıfı 8.13 m, 12-K sınıfı 8.82 m, 12-R sınıfı ise 8.71 m ölçülerindedir. Koridorun doğu cephesinde aşağı inişi ve yukarı çıkışı sağlayan merdiven bulunmaktadır.

Galerili sütunlu alandaki kapıdan farklı işlevdeki mekanların olduğu batı koridoruna geçilmektedir. Koridorun zemin döşemesi, duvarları doğu koridoru ve sütunlu galeri ile aynı şekilde düzenlenmiştir. Koridor 26.69x4.77 m ölçülerine ve 4.93 m tavan yüksekliğine sahiptir. Koridorun kuzey cephesinde dört adet pencere bulunmaktadır. Bu pencereler doğu koridorundaki pencerelerle aynı ölçülere sahiptir. Bunun dışında bu cephede bir sınıf (12-D) ve rehberlik servisi bulunmaktadır (Fotoğraf 176). Rehberlik servisi odasına ulaşılmadan önce küçük bir hol kısmı yer almaktadır. 1.53x2.66 m ve 4.97 m tavan yüksekliğine sahip olan holde tuvalete de yer verilmiştir. Bu holden sonra rehberlik servisi odasına ulaşılmaktadır. 4.23x4.95 m ve 4.95 m tavan yüksekliğine sahip olan odanın duvarlarında iki adet pencere bulunmaktadır.

Koridorun güney cephesinde de bir adet vitrin, üç adet de (12-A,12-İ,12-N) sınıf vardır. Sınıflardaki kapı ve pencere ölçüleri de doğu koridorundaki sınıflarla aynıdır. Bu koridordaki sınıflarda doğu koridoruyla aynı zemin döşemesi ve duvarlara sahiptir. 12-D ve 12-N sınıfında üç adet, 12-A ve 12-İ sınıfında ise dört adet pencere bulunmaktadır. Tavan ölçüleri 4.90 m olan sınıfların hepsi farklı ölçülere sahiptir. Sınıflardan üç adedi (12-D,12-A,12-N) boyuna planda düzenlenirken bir adedi (12-İ) enine planda düzenlenmiştir (Fotoğraf 177). 12-D sınıfının önünde küçük bir hol bulunmaktadır. 3.89x2.15 m ve 4.96 m tavan yüksekliğine sahip olan doğu cephesinde bir adet pencereye yer verilmiştir. Bu holden sonra 3.89x2.15 m ölçülerinde olan 12-D sınıfına geçilmektedir. 12-A sınıfı, 8.85x6.33 m, 12-İ sınıfı 6.32x 8.71 m, 12-N sınıfı 8.13x6.78 m ölçülerindedir.

Birinci katın doğu ve batı duvarında bulunan merdivenlerle ikinci kattaki yan kulelerin olduğu bölüme ulaşılmaktadır (Fotoğraf 178). Doğuda bulunan kule de üç adet mekan vardır (Plan 16). Bunlar bayan ibadethane odası, boş bir oda ve kulüp toplantı odasıdır. Bayan ibadethane 5.85x4.11 m ölçülerinde ve 3.81 m tavan yüksekliğine sahiptir. Duvarda bir adet pencereye yer verilmiştir. İçerisinde tuvalet bulunmaktadır (Fotoğraf 179). Boş oda, 11.27x6.45

m ve 3.71 m tavan yüksekliğine sahiptir. Duvarda 2.04x1.34 m ölçülerinde dört adet pencere vardır (Fotoğraf 180). Kulüp toplantısı odası 14.20x6.32 m ölçülerinde ve 3.50 m tavan yüksekliğine sahiptir. Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarları yeşil renkli badana ile boyanan odada beş adet pencereye yer verilmiştir (Fotoğraf 181).

Batıda bulunan kulede de üç mekan vardır (Plan 17). Bunlardan iki adedi münazara odası bir adedi ise robot kulübü odasıdır. Münazara odaları doğuda bulunan kuledeki boş oda ile aynı ölçülere sahiptir. Robot kulübü odası, 11.06x6.39 m ölçülerinde ve 3.81 m tavan yüksekliğine sahiptir. Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarlar yeşil renkli badana ile boyanmıştır. Duvarda dört adet pencere bulunmaktadır (Fotoğraf 182).

Ortada bulunan kuleye ise zemin kattaki giriş holünde bulunan merdiven ile ulaşılmaktadır (Plan 18). Orta kulede bulunan mekanlara giriş 2.67x1.42 m ölçülerinde demir parmaklıklı bir kapı ile sağlanmaktadır (Fotoğraf 183-184). Burada önceden yatakhane olarak kullanılan odalar yer almaktadır. Günümüzde ise bu yatakhane birimleri, depo olarak kullanılmaktadır. 12.93x2.27 m ölçülerinde ve 4.18 m tavan yüksekliğine sahip olan koridorun zemini taş döşemedir. Duvarların üst kısmı beyaz badana alt kısmı ise sarı renkli badana ile boyanmıştır. Orta kule koridorunun kuzey duvarında C ve D yatakhanesi bulunmaktadır (Fotoğraf 185). Güney duvarında ise 2.40x1.42 m ölçülerinde kapıya sahip olan kilitli bir mekan bulunmaktadır. C yatakhanesi, 8.13x7.49 m ölçülerine ve 4.21 m tavan yüksekliğine sahiptir. Zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarlar yeşil renkli badana ile boyanırken tavan beyaz renkli badana ile boyanıp yüzeyi şeritlere bölünmüştür. Yatakhanenin iki kapısı da 2.66x1.44 m'dir. Kuzey duvarında üç adet pencere bulunmaktadır. Ortadaki pencere 1.99x2.29 m, yandaki iki pencere ise 1.99x1.73 m ölçülerindedir (Fotoğraf 186). Yatakhanenin doğu duvarında bulunan bir kapı ile başka bir odaya geçilmektedir (Fotoğraf 187). Bu oda da 4.16x4.30 m ölçülerinde ve 4.27 m tavan yüksekliğine sahiptir. Odanın kuzey cephesinde bulunan tek pencere, yatakhanedeki iki yanda bulunan pencere ile aynı ölçülere sahiptir.

D yatakhanesi, 11.08x4.17 m ölçülerine ve 4.19 m tavan yüksekliğine sahiptir (Fotoğraf 188). Yatakhanede yer alan iki niş de 1.93x1.20 m ölçülerindedir. Kuzey duvarında bir adet 1.93x1.20 m ölçülerinde pencere bulunmaktadır. Zemin döşemesi ve duvarlar C yatakhanesi ile aynı şekilde düzenlenmiştir.

Değerlendirme

Günümüzde eğitim yapısı olarak işlevini sürdüren yapının inşa kitabesi bulunmayıp, mimarı bilinmemektedir. Aydın Vilayet Salnamesi ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki belgelerden yapının 1886 tarihinde inşa edildiği anlaşılmaktadır. "H" plan şemasına sahip olan

yapının sütunlu ve üç açıklıklı girişi, cephenin vurgulanmasını sağlamıştır. Giriş cephesinin ortada ve yanlarda taşıntı yapan kütlelerine yerleştirilen üçgen alınlıklar dönemin mimari anlayışını yansıtmaktadır. Yapının ikinci katında orta, doğu ve batı kule bölümlerinin yer alması da önemli bir özelliktir. Cephelelerdeki yatay şekilli silmeler, pilastrlar, parapet duvarı ve saçak kısmında yer alan korniş ve konsol kullanımı dikkat çekicidir. İki katlı, sütunlu galeriye sahip olan yapının zemin katında iyon tarzda birinci katında da korint tarzda başlıklar kullanılması Grek canlandırmacı özelliklerini yansıtmaktadır²⁰⁸. Ortada yer alan holün iki kat boyunca sahip olduğu yükseklik, yeni okul mekanlarında pek karşımıza çıkmayan mekan zenginliğini ortaya koymaktadır²⁰⁹. Okul binası döneminde çok fazla tercih edilen ve kullanılan Beaux Arts²¹⁰ ve Rönesans canlandırmacı mimari etkilerini göstermektedir²¹¹.

2.4. İzmir Kız Lisesi

İnas İdadisi²¹² (İzmir Kız Lisesi) İzmir ilinin Konak ilçesinde Mithatpaşa Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Günümüzde okul işlevini devam ettiren yapının inşa kitabesi olmayıp, mimarı bilinmemektedir²¹³. 1917’de, İzmir Valisi Rahmi Aslan Bey tarafından İttihat ve Terakki Mektebi olarak yapımına başlanan okul, 1918 yılında tamamlanmıştır. Kuruluş adı İnas İdadisi olan yapı zaman içerisinde Erkek Öğretmen Okulu, 1919-1922 yılları arasında da Helen Üniversitesi adını almıştır²¹⁴. İzmir’de 1922 yılında işgal sonrasında dönemin yöneticileri tarafından İzmir Kız Sultanisi kurulmuştur. Bu sultani, günümüz Kız Lisesi’nin temellerini oluşturmaktadır. 1924 ve 1925 yıllarında Maarif Bakanlığı’nın aldığı bir kararla “Sultani” sözcüğü “Lise” olarak değiştirilmiştir. Böylece, okulun adı da İzmir Kız Lisesi olmuştur. 1926 ve 1927 yıllarında okulun yatılı bölümünün genişletilmesi sonucunda okul Alsancak’ta yer alan ve günümüzde Namık Kemal Lisesi olarak kullanılan yapıya taşınmıştır. 1927 ve 1928 yılında

²⁰⁸ Eyüce, 2015: 55.

²⁰⁹ Eyüce, 2015: 56.

²¹⁰ Geç 18. Yüzyıl ile 20. Yüzyılın ilk yıllarında Avrupa ve Amerika’da egemen olan Yeni Klasik mimarlık akımı. Bu akımın ana destekçisi Paris’teki Ecole des Beaux Arts olmuştur. Antikite’ye özgü biçim öğeleriyle bezenmiş görkemli yapılar tasarlamayı amaçlayan eklektisist bir eğilimdir. bk. Sözen ve Tanyeli, 2012: 50.

²¹¹ Güner, 2005: 13.

²¹² İzmir’in ilk kız okulu İzmir Kız Lisesi 1915 yılında özel idarenin denetiminde (İnas İdadisi) adı altında eğitime başlamış ancak, dönemin Maarif Bakanlığı bu okulun masrafını kabul etmediğinden dolayı ‘Sultani’ adını alamamıştır. İlk önceleri Kültür Park’a giden yol üzerinde İtalyan Kız Mektebi binasında hizmet veren bu İnas İdadisi, yeterli sayıda öğrencisinin olmaması ve harp yılları nedeniyle, eğitime devam edememiş ve kapanmıştır. Yunan işgalinden sonra, 1922’de, şimdiki Karataş Lisesi’nin bulunduğu yerde mevcut eski bir köşkte eğitime başlamıştır. “İzmir Kız Sultanisi” adını taşıyan eğitim kurumu böylelikle İzmir Kız Lisesi’nin de temellerini oluşturmuştur. bk. <http://izmirkizlisesi.meb.k12.tr>. (erişim tarihi: 10.07.2017)

²¹³ Kız Lisesi ile ilgili şimdiye kadar yapılan çalışmalarda herhangi bir mimar ya da sanatçı adının geçtiği esere rastlanmamıştır. Dr. Öğretim Üyesi Cenk Berkant ile Tanzimat Dönemi İzmir Mimarisi hakkında söyleşi, 10. 02. 2018, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

²¹⁴ Eyüce, 2015: 59.

da günümüzdeki binasına taşınmıştır²¹⁵.1936-1937 yılından itibaren yapı Kız Lisesi adını alıp, günümüzde de aynı isimle eğitime devam etmektedir²¹⁶.

Yapı, güney kuzey yönlerinde eğimli bir arazi üzerinde inşa edilip, dört yandan da bahçe duvarı ile çevrilidir (Fotoğraf 189). Ana bina, doğu ve batı yönlerinde uzanan dikdörtgen planlı iki bölüm ile bu bölümleri birbirine bağlayan orta bölümden oluşmaktadır. Doğu ve batı yönlerde bulunan bölümleri, kuzey güney yönlerinde ortadan kesen bölümle yapı yatık “H” şeklinde bir plan görünümüne sahiptir²¹⁷. Okul, bodrum kat üzerine iki katlı olarak düzenlenmiştir (Plan 19-20). Yapıya bitişik olarak tasarlanan ve binanın güney cephesi boyunca devam eden yapılardan yemekhane, kule, pansiyon ve kantin bölümlerinin tamamı orijinal değildir Kule ve yemekhane. 1931, spor salonu ve pansiyon binası 1965, Faik Eroğlu pansiyonunda 1969 yılında eklenmiştir²¹⁸ (Fotoğraf 190).

Yapının kuzey kanadında yer alan binanın doğu, batı, güney ve kuzey beden duvarları kesme taş, moloz taş ve tuğlayla inşa edilmiştir (Fotoğraf 191-192-193-194). Güney cephesi hariç tüm cephelerde buna ek olarak mermer malzeme de kullanılmıştır. Yapının orta kanadı ile güneyde yer alan kanadında da aynı şekilde kesme taş, moloz taş ve tuğla malzemenin kullanıldığı göze çarpmaktadır (Fotoğraf 195-196). Yapının tüm birimlerinin üzeri kiremit kaplı kırma çatı ile örtülüdür. Çatıya yakın yerde bulunan saçak kısmında da ahşap malzeme kullanılmıştır.

Yatay “H” şeklinde bir plana sahip olan yapının cephelerine pencereler iki kademeli ve simetrik olarak yerleştirilmiştir. Ana binanın doğu cephesindeki üst kat, alt kat ve bodrum katında üçer adet pencere bulunmaktadır. Üst kattaki pencereler yuvarlak, alt kattaki pencereler dikdörtgen, bodrum seviyesindeki pencereler ise kare forma sahiptir. Alt kat ve bodrum katta yer alan pencerelerde demir parmaklıklara yer verilmiştir. Ana binanın batı cephesindeki pencereler de aynı doğu cephedeki gibi tasarlanmıştır. Tek fark doğu cephede bodrum katta yer alan pencereler yerine bursa kemerli üç adet açıklığa yer verilmiştir (Fotoğraf 197). Ana binanın güney cephesinde üst katta yirmi iki adet pencere vardır. Bunlardan altı adedi yuvarlak forma, on altı adedi ise dikdörtgen forma sahiptir. Alt katta da on altı adet pencere vardır. Bu pencerelerin hepsi dikdörtgen formdadır. Ana binanın kuzey cephesinin üst ve alt katlarında on dokuz adet pencereye yer verilmiştir. Üst kattakiler yuvarlak forma sahipken alt kattakiler dikdörtgen forma sahiptir. Bu cephenin bodrum seviyesinde yedi adet kare pencere ve yedi adet bursa kemeri formunda açıklık bulunmaktadır.

²¹⁵ Ürük, 2008: 140.

²¹⁶ Eyüce, 2015: 59.

²¹⁷ Eyüce, 2015: 59.

²¹⁸ Onat, 1992: 64.

Yapının orta kanadının doğu ve batı cephesinin üst ve alt katında sekiz adet dikdörtgen formda pencere vardır. Batı cephenin alt katındaki pencerelerde demir parmaklıklar yer almaktadır. Doğu cephesinin güneydoğu köşesinde de bir adet kapı bulunmaktadır.

Yapının güneyde bulunan ikinci kanadının cephesinde üst katta yirmi dört, alt katta ise on iki adet dikdörtgen formlu pencere bulunmaktadır. Bu kanadın batı cephesinde de üst katta on dört, alt katta yedi adet dikdörtgen pencere vardır. Yapının çatıya yakın bölümünde bulunan ahşaptan saçakların yüzeyi karelerle bölümlere ayrılmış ve saçakların uç kısımlarına baklava motifi içinde bulunan çokgen süsleme yerleştirilmiştir (Fotoğraf 198).

Yapının kuzey ve güney kanatlarındaki cephelerde tuğla ve taş malzemedan yapılmış sade süslemeler yer almaktadır. Kuzeyde yer alan kanadın doğu, batı ve kuzey cephelerinin üst kat pencerelerinde yuvarlak kemerlerin kavisine uygun şekilde taş malzeme ile sade süslemeler yapılırken, güney cephe üst kat pencerelerinde aynı tarzda süsleme tuğla malzeme ile yapılmıştır (Fotoğraf 199-200). Doğu, batı ve kuzeyde yer alan cephelerde üst ve alt kat pencereleri aralarına da tuğla dizisi ile süslemeler yapılarak hareketlilik sağlanmıştır (Fotoğraf 201). Bunun dışında doğu, batı ve kuzey cephelerinin alt kat pencerelerinin üzerlerinde bulunan atkı taşının yüzeyinde üçgen şeklinde süslemelere yer verilmiştir. Bu atkı taşının üzerinde de üç sıra halinde dizilmiş taş ve tuğla kullanımı ile oluşturulan süslemeler vardır (Fotoğraf 202). Kuzey kanadın güney cephesi ile güney kanadın güney cephesinde de aynı süslemeler görülmektedir. Sadece kuzey kanadın güney cephesinde yer alan üst kattaki pencerelerden altı adedi farklılık göstermektedir. Pencere etrafını tek sıra halinde dizilmiş kavisli bir tuğla süsleme çevrelemektedir (Fotoğraf 203). Diğer alt ve üst kat pencerelerin de ise diğer cephelerden farklı olarak atkı taşı yerine tuğla ve taş karışımı süslemeye yer verilmiştir. Bu süslemenin üstünde de kavisli bir şekilde yine tuğla ve taş ile oluşturulan süsleme görülmektedir (Fotoğraf 204). Orta kanadın kuzey ve güneyinde yer alan cephelerin alt pencereleri etrafında süsleme görülemezken, üst kat pencerelerinin alt kısmın da taştan dikdörtgen boş panolara yer verilmiştir (Fotoğraf 205).

Yapının ana girişi olan kuzey cephe diğer cephelere göre daha gösterişli bir görünüme sahiptir. Kuzey cephenin ortasına yerleştirilen giriş bölümünün köşelerinde iki paye ve ortada da iki sütunun taşıdığı sivri kemerli üç açıklık bulunmaktadır (Fotoğraf 206). Bunun dışında köşelerde bulunan iki paye ile duvarda bulunan paye arasına da birer adet sivri kemerli açıklık yerleştirilmiştir (Fotoğraf 207). Sivri kemerlerin üzerinde aynı şekilde sivri hatlı silmeler yer almaktadır. Bu sivri biçimdeki silmelerin uçlarına da birer adet palmet motifi eklenmiştir. Kemerlerin arasında kalan üst bölüme de iki adet madalyon konarak buralara okulun amblemi yerleştirilmiştir (Fotoğraf 208). Köşelerde yer alan payelerin ayak köşeleri, kaide ve

başlıklarında kum saati şeklinde sütunçeler bulunmaktadır. Kum saati şeklindeki sütunçelerin yüzeyi alçak kabartmalı yivlerle hareketlendirilmiştir (Fotoğraf 209-210). Payeler arasında kalan silindirik iki sütunun kaidesi kare biçimlidir. Sütunların kaidesi üzerinde sarı renkli bilezik bulunmaktadır. Sütun başlıkları altına da aynı şekilde bilezik eklenmiştir. Sütun başlıklarının dört köşesine de sarkıt motifi eklenerek bunların arası küçük üçgen motifleriyle süslenmiştir (Fotoğraf 211). Duvarda bulunan payelerin yüzeyinde de aynı şekilde bezenmiş birer adet sütunçeye ve bir adet yarım palmete yer verilmiştir. Giriş bölümünün üst kısmı balkon şeklinde oluşturulmuştur. Balkon korkuluğunda ikişerli olarak dizilen, toplam sekiz adet küçük ayak bulunmaktadır. Bu ayakların araları da Bursa kemeri şeklinde açıklıklarla hareketlendirilmiştir. Balkon korkuluğu ile kemerler arasında kalan alana da üçgen biçimli süslemeler eklenmiştir (Fotoğraf 212).

Kuzey cephenin ortasında yer alan üç adet giriş kapısına on basamaklı bir merdivenle ulaşılır. Bu kapılar ahşaptan iki kanatlı olup, yüzeyleri on adet kare şekilli panoya bölünmüştür. Kapının üst kısmı sivri kemer şeklinde oluşturulup bu kısım camekan ile kaplanmıştır (Fotoğraf 213).

Kuzey cephede bulunan kapılardan içeri girildiği zaman yatay dikdörtgen bir plana sahip olan giriş holü bulunmaktadır. Bu giriş holü orta ve doğu, batı yönünde bulunan iki yan bölüm ile toplamda üç bölümden meydana gelmektedir (Fotoğraf 214-215). Yanlarda yer alan iki holün de yer döşemesi siyah renkli mermerdendir. Mermerin köşelerinde düğüm oluşturacak biçimde alt üst geçme yapan şertilerin meydana getirdiği dikdörtgen pano yer almaktadır. Zeminin orta kısmına da daha küçük boyutlu aynı süslemeden yerleştirilmiştir (Fotoğraf 216). Yanda bulunan iki holün tavan kısmı da aynı şekilde düzenlenmiştir. Tavan sıvalı olup beyaz badana ile boyanmıştır. Tavanın yüzeyi üç bölüme ayrılarak bu bölümün her biri içine büyük boyutlu sekizgen motifler konmuştur. Büyük sekizgenlerin içlerine de yine küçük boyda sekizgenler eklenmiştir. Tüm süslemelerin orta kısmında da yuvarlak bir motif vardır (Fotoğraf 217). Bu iki bölümden doğuda bulunanın kuzey ve doğu duvarı, batı da bulunan bölümün ise kuzey ve batı duvarları ahşap malzeme ile kaplanıp yüzeyleri kare ve dikdörtgen panolara ayrılmıştır (Fotoğraf 218). Yan tarafta bulunan iki bölüm, iki sütunun taşıdığı yuvarlak kemerli üç açıklık ile orta hole açılırken, tek sütunun taşıdığı iki kemerli açıklık ile de koridora açılmaktadır (Fotoğraf 219-220). Yanda bulunan iki bölümün ortadaki hole açılan sütunlarından kuzeyde olan iki adedi aynı başlığa sahiptir. Kuzeyde yer alan sütun başlıklarının alt kısmında birbiri içine geçen kıvrımlar, bitkisel motifler, akantus yaprakları, üst kısmında ise örgü ve gül motifi vardır (Fotoğraf 221). Güneyde yer alan ve orta hole açılan sütun başlıkları da aynı süslemelere sahiptir. Başlıkların alt kesimlerinde C-S kıvrımlarının oluşturduğu bitkisel

süslemeler hakimdir. Başlığın orta kısmının dört köşesine de kanatlarını iki yana açmış, uçmaya hazır halde betimlenen kartal figürleri yerleştirilmiştir. Başlığın üst kısmının merkezine gül motifi yerleştirilmiştir. Bu gül motifinin etrafını da örgü motifi sarmaktadır (Fotoğraf 222). İki yanda bulunan holün koridora açıldığı yerde bulunan iki sütunda aynı bezemeye sahiptir. Bu sütun başlıklarının alt kısmının merkezine içinden yaprakların çıktığı saksı yerleştirilmiştir. Bunun etrafını da örgü motifi çevrelemektedir (Fotoğraf 223).

İki yanda yer alan holdeki sütunların iki köşesine birden mermerden korkuluklar yerleştirilmiştir. Aynı şekilde bu iki holün koridora açılan kemerli bölümlerin olduğu yerdeki iki sütun arasına mermerden korkuluklar yerleştirilerek burası koridordan ayrı tutulmuştur. Korkuluk şebekesi makıli yazı kompozisyonunu hatırlatacak şekilde kare ve dikdörtgen biçimlerin mermer yüzeye kafes oyma tekniğiyle işlenmesiyle meydana gelen geometrik kompozisyonlu bir tasarıma sahiptir (Fotoğraf 224-225).

Ortada bulunan holün zemin döşemesi ve tavanı da yandaki iki hol ile aynı şekilde düzenlenmiştir. Tek fark tavan yüzeyi kaset halinde on iki bölüme ayrılmış ve bunların içine de dörder adet aynı süslemelerden yerleştirilmiştir (Fotoğraf 226). Köşeleri pahlanmış iki kare ayağın taşıdığı bursa kemeri formunda açıklığa sahip olan orta holden beş basamaklı merdiven ile zemin kattaki mekanların bulunduğu koridor kısmına geçilmektedir.

Zemin katta doğu batı doğrultusunda uzanan koridor dikdörtgen bir plana sahiptir. Bu koridor üç bölüme ayrılmıştır. Orta kısımda üst kata geçişi sağlayan merdivenli bölüm bulunurken, doğu ve batı da yer alan kısımlarda sınıflar ve farklı işlevlere sahip birimler yer almaktadır (Fotoğraf 227-228). Yukarıya çıkışı sağlayan merdivenin doğusunda yer alan mekan matematik zümre odası, merdivenin batısında bulunan mekan ise rehberlik servisi olarak kullanılmaktadır. Doğu ve batıda yer alan bölümlere geçiş yuvarlak kemerli demirden bir kapı ile sağlanmaktadır. Doğu da yer alan koridor bölümünün zemininde pembe renkli taş malzeme kullanılmıştır. Duvarın üst kısmında beyaz badana, alt kısmında ise gri renkli yağlı boya kullanılmıştır. 4.0x91 m ölçülerindeki tavan sıvalı olup beyaz badana ile boyanmıştır. Ayrıca tavan yüzeyinde görsel hareketlilik sağlanması amacıyla şeritlere yer verilmiştir (Fotoğraf 229-230). Koridorun güney duvarında iki pencere ve bir adet de bahçeye çıkan kapı bulunmaktadır. Pencereleler 2.73x2.19 m ölçülerine sahip olup kare formda düzenlemiştir. Kapı 2.80x90 m yüksekliğindedir.

Koridorun kuzey duvarında dört adet doğu duvarında bir adet olmak üzere toplamda beş adet sınıf ile güney duvarında bir boş sınıf ve yayın odası bulunmaktadır. Tüm sınıfların pencere ve kapıları aynı ölçülere sahiptir. Pencereleler 2.65x1.51 m ölçülerinde kare formdadır. Aynı formda ve ölçüde olan pencere sayıları sınıflarda farklılık göstermektedir. 12-H sınıfında bir

adet, 12-A ve 12-C sınıfında iki adet, 12-D sınıfında üç adet, 12-B sınıfında ise yedi adet pencere bulunmaktadır. Kapılar ahşap malzemeden yapılmış olup 3.17x1.30 m ölçülerindedir. 4.95 m yüksekliğe sahip olan tavanlar beyaz badana ile boyanıp, yüzeyleri şeritlere bölünmüştür. Sınıflardan üç adedinin (12-A,12-C,12-D) zemin döşemesinde pembe renkli taş kullanılırken, iki adedinde (12-B,12-H) parke kullanılmıştır. Duvarlar sıvalı olup üst kısmı sarı badana, alt kısmı ise gri renkli yağlı boya ile boyanmıştır. Sadece 12-H sınıfının duvarları beyaz badana ile boyanmıştır. Enine ve boyuna olmak üzere iki tipte düzenlenen sınıflardan 12-A, 12-C, 12-D boyuna planda (Fotoğraf 231), 12-B ve 12-H enine planda (Fotoğraf 232) düzenlenmiştir 12-A ve 12-C sınıfı 6.98x6.16 m, 12-D sınıfı 7.77x6.15 m, 12-B sınıfı 6.40 x10.56 m, 12-H sınıfı 4.42x7.20 m ölçülerine sahiptir.

Zemin katın batısında yer alan koridoru da doğu koridoru gibi aynı tavan yüksekliğine, tavan yüzeyine, zemin döşemesine ve duvarlara sahiptir. Koridorda yine doğu koridordaki gibi aynı ölçülerde iki adet pencere ve bir adet kapıya yer verilmiştir (Fotoğraf 233-234).

Koridorun kuzey duvarında dört adet sınıf (12-E,12-F,12-G,12-İ), güney duvarında bir sınıf (9-G), müdür başyardımcısı odası ve doğu duvarında da öğretmenler odası yer almaktadır. Tüm sınıfların pencere ve kapı ölçüleri batı koridorundaki sınıflarla aynıdır. Form ve ölçüleri aynı olan pencerelerin sayıları farklılık göstermektedir. 9-G ve 12-İ sınıfında bir adet, 12-E ve 12-G sınıfında iki adet, 12-F sınıfında da üç adet pencere bulunmaktadır. Tüm sınıfların tavan yüksekliği 4.90 metredir. 12-E sınıfının tavanı diğerlerinden farklı olarak 5.10 m yüksekliğe sahiptir. Sınıflardan üç adedinin (12-E,12-F,12-G) zemin döşemesinde sarı renkli taş kullanılırken, diğer iki sınıfın (9-G,12-İ) zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarlar, doğu koridorundaki sınıflar ile aynı şekilde boyanmıştır. Bu koridorda da sınıflar enine ve boyuna olmak üzere iki tipte düzenlenmiştir. 12-E, 12-F ve 12-G sınıfları boyuna plana (Fotoğraf 235), 9-G ve 12-İ sınıfı ise enine plana sahiptir (Fotoğraf 236). Her sınıfın ölçüleri birbirinden farklıdır. 12-E sınıfı 7.05x6.15 m, 12-F sınıfı 7.73x6.06 m, 12-G sınıfı 7.00x6.07 m, 9-G sınıfı 4.26x5.23 m, 12-İ sınıfı 4.43x7.08 m ölçülerine sahiptir.

Zemin kat koridorunun ortasına yerleştirilen merdivenin doğu ve batısındaki yuvarlak kemerli açıklıklardan matematik test odası ve müzik yayın odasının olduğu koridora ulaşılmaktadır (Fotoğraf 237). Koridorun sonunda bahçeye çıkışı sağlayan kapı bulunmaktadır. Koridorun zemini, giriş holü ile aynı şekilde döşenmiştir. Duvarların üst kısmı sarı badana alt kısmı ile gri yağlı boya ile boyanmıştır (Fotoğraf 238). Bu koridordan da 24.15x2.53 m. ölçülerindeki ikinci bir koridora bağlanılmaktadır. Koridorun doğu ve batı duvarlarında dörder adet pencere bulunmaktadır. Koridorun doğu ve batı duvarlarına farklı işleve sahip, simetrik olarak üçer adet mekan yerleştirilmiştir. Bu mekanlardan ortada bulunan kapıların ölçüleri

4.31x1.32 metredir. Yanlarda bulunan mekanların kapı ölçüleri ise 3.17x1.32 metredir. Burada koridorun doğu duvarında bilim fen ve teknoloji kulübü, laboratuvar ve kilitli bir kapı vardır. Koridorun batı duvarında ise yine bilim fen ve teknoloji kulübü, fizik-kimya-biyoloji zümre odası ve bir sınıf bulunmaktadır (Fotoğraf 239-240).

Koridorun batı duvarında yer alan 9-F sınıfı 6.33x5.97 ölçülerinde boyuna planlı olup 4.89 m tavan yüksekliğine sahiptir. Zemin döşemesi parkedir. Duvarlar sarı badana ile boyanmıştır. Duvarda iki adet 3.35x2.09 m. ölçülerine sahip dikdörtgen pencere bulunmaktadır.

Bu koridorun bitiminde konferans salonuna ve ikinci kata ulaşımı sağlayan üçüncü bir koridor bulunmaktadır. Koridorun zemin döşemesi pembe renkli taştır. Tavan beyaz badana ile boyanıp şeritlere bölünmüştür. Duvarların üst kısmı sarı renkli badana ile boyanıp alt kısmı gri renkli yağlı boya ile boyanmıştır. Koridorun kuzey duvarında 2.71x2.17 ölçülerine sahip iki dikdörtgen pencere ve 3.74x2.13 ölçülerine sahip iki kapı yer almaktadır. Koridorun güney duvarında da 1.11x47 m ölçülerinde küçük pencerelere yer verilmiştir (Fotoğraf 241-242).

Zemin kat koridorunun ortasına yerleştirilen anıtsal merdivenli kısma, iki sütunun taşıdığı yuvarlak kemerli üç açıklık ile ulaşılmaktadır. Sütun başlıkları, giriş holünün kuzey yan bölümlerinde bulunan sütunlar ile aynı süslemeye sahiptir. Basamakları ve korkulukları mermerden olan merdivenin ilk kısmına on beş basamakla ulaşılmaktadır. Bu merdivenden çıkıldıktan sonra zemini mozaik ile kaplı alana ulaşılır. Burada merdiven dört basamak ile iki yöne ayrılmaktadır. Merdivenin iki yöne ayrıldığı yerin zemini, giriş holündeki gibi döşenmiştir. Bu alandan da on üç basamaklı merdiven çıkılarak birinci kata ulaşılmaktadır (Fotoğraf 243-244).

Birinci katın merkezinde bulunan merdiven bölümünün dört yönünü koridor dolanmaktadır. Merdiveni ve etrafını çeviren koridorun zemini de zemin kattaki giriş holünün zemini ile aynı şekilde döşenmiştir. Merdivenin kuzey ve güneyindeki koridoru, iki sütunun taşıdığı yuvarlak kemerli açıklıklar çevrelemektedir. Merdivenin doğu ve batısındaki koridoru ise tek sütunun taşıdığı yuvarlak kemerli iki açıklık sarmaktadır (Fotoğraf 245-246). Merdivenin bulunduğu yerin tavanı ve doğu, batı yönlerinde yer alan koridorun tavanı ahşap malzeme ile kare panolara bölünmüştür. Bu panoların içlerine çıtalarla baklava motifi oluşturulup bunların içine de kare motif yerleştirilmiştir. Kare motifin uçlarından da çıtalar uzatılarak bunlar panoların köşelerine denk getirilmiştir (Fotoğraf 247-248). Merdivenin kuzey ve güneyinde yer alan koridorun tavanı ise beyaz badana ile boyanarak şeritlere ayrılmıştır. Bunun dışında merdivenin dört yönünde yer alan koridorların her birinde de karşılıklı ikişer adet yuvarlak kemerli açıklıklara yer verilmiştir (Fotoğraf 249-250).

Koridorun kuzeyinde yer alan koridor doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen bir plana sahiptir. Koridor üç bölüme ayrılmıştır. Koridorun ortada bölümünün merkezinde müdür odası, sekreter odası ve bir sınıf bulunmaktadır (Fotoğraf 251).

Müdür odası, 6.25x8.21 m ölçülerinde enine plana sahiptir. Tavan yüksekliği 4.97 metredir. Duvarı üç adet yuvarlak kemerli pencere bulunmaktadır. Odanın koridora bakan kısmı üç adet yuvarlak kemerli açıklık şeklinde oluşturulup, ahşap malzeme ile kaplanmıştır. Yuvarlak kemerli bölümün üst kısmı cam kaplanarak koridora ışık girmesi sağlanmıştır. Müdür odasının doğusunda yer alan sekreter odası ile batısında yer alan 12 nolu sınıf aynı ölçülere sahiptir. Her ikisi de 4.96x8.24 m ölçülerinde olup 6.07 metre tavan yüksekliğine sahiptir. İki mekanda da yuvarlak kemerli tek pencere bulunmaktadır. Pencere 3.0x1.42 m kapılar ise 2.50x1.36 m ölçülerindedir.

Doğu ve batıda yer alan koridor bölümlerine geçiş yuvarlak kemerli 4.17x2.81 m ölçülerinde demir kapı ile sağlanmaktadır. Doğu da yer alan koridor bölümünün zemini pembe renkli taş ile döşenmiştir. Duvarın üst kısmında beyaz badana, alt kısmında ise gri renkli yağlı boya kullanılmıştır. Koridor 30.21x3.11 m ölçülerinde olup 4.75 m de tavan yüksekliğine sahiptir. Koridorda iki adet dar tutulmuş 2.20x0.96 m ölçülerinde dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Koridorun kuzey duvarında dört sınıf (11-A,11-B,11-C,11-İ), doğu duvarında da bir adet (11-D) sınıf yer almaktadır. Koridorun güney duvarında erkek öğrenci tuvaleti, bayan öğretmen tuvaleti ve santral fotokopi odası bulunmaktadır (Fotoğraf 252-253). Kuzey duvarda bulunan dört sınıfta zemininde pembe renkli taş kullanılmıştır. Duvarları sıvalı olup üst kısmı sarı badana, alt kısmı ise gri renkli yağlı boya ile boyanmıştır. Doğu duvarında bulunan sınıfın (11-D) ise zemin döşemesinde parke kullanılmıştır. Duvarları ise düz krem rengine boyanmıştır.

Enine ve boyuna olmak üzere iki tipte düzenlenen sınıflardan 11-C haricindeki tüm sınıflar boyuna planda düzenlenmiştir (Fotoğraf 254-255). 11-A, 11-B ve 11- C sınıflarının tavanı 4.73 m, 11-D sınıfının tavanı 4.92 m, 11-İ sınıfının tavanı ise 6.08 m yüksekliğindedir. 11-İ sınıfında bir, 11-A, 11-B, 11-C sınıfında iki, 11-D sınıfında ise yedi adet pencere bulunmaktadır. Sınıfların tümünde yuvarlak formu pencere kullanılmıştır. 11-İ (16 nolu) sınıfının penceresi, 2.40x1.44 m, diğer sınıfların pencereleri ise 2.15x1.40 m ölçülerindedir. 11-İ sınıfının kapısı 3.38x1.35 m, diğer sınıfların kapıları ise 3.50x1.35 m ölçülerindedir.

Koridorun doğu duvarında yer alan 11-D sınıfı ile kuzey duvarında yer alan 11-İ sınıfının bulunduğu hol şeklindeki alana 3.39x1.51 m ölçülerindeki kapıdan girilmektedir. Kapının iki yanında 80x80 m ölçülerinde kolon yer almaktadır. Bu alanın tavan yüksekliği 6.07 metredir. Duvarı bir adet yuvarlak kemerli 2.42x1.43 m ölçülerinde pencereye yer verilmiştir.

11A (13nolu) sınıf 5.75x5.80 m, 11-B (14 nolu) sınıfı, 5.80x5.83 m, 11-C (15 nolu) sınıfı 6.97x6.35 m, 11-D (17 nolu) sınıfı 6.43x10.56 m, 11-İ (16 nolu) sınıfı 4.51x7.37 m ölçülerindedir.

Batıda yer alan koridor bölümünün zemini, duvarları ve tavanı doğuda yer alan koridorla aynı şekilde düzenlenmiştir. Koridorda dört adet dar tutulmuş 2.14x0.96 m ölçülerinde dikdörtgen pencereye yer verilmiştir. Koridorun kuzey duvarında üç adet sınıf (11-E, 11-G, 11-F), güney duvarında bir sınıf (11-H), müdür yardımcısı odası, pansiyon hesap işleri, doğu duvarında da kütüphane bulunmaktadır (Fotoğraf 256-257). Bu koridordaki sınıflardan 11-F sınıfı hariç diğerleri enine planda ve farklı ölçülerde düzenlenmiştir (Fotoğraf 258). Sınıflardan iki adedinin zemininde (11-G,11-E) pembe renkli taş kullanılırken, diğerinde (11-H) parke kullanılmıştır. Duvarların üst kısmında sarı renkli badana, alt kısmında ise gri renkli yağlı boya kullanılmıştır. Tavanlar da beyaz renkli badana ile boyanıp, yüzeyi şeritlere bölünmüştür. Sınıfların kapıları 3.45x1.54 m ölçülerindedir. 11-E ve 11-G sınıfının tavanı 4.65 m, 11-F sınıfının 4.89 m, 11-H sınıfının ise 5.0x10 m yüksekliğindedir. 11- H sınıfında bir, 11-E sınıfında iki, 11-F ve 11-G sınıfında ise üç adet pencere yer almaktadır. 11-H sınıfındaki pencere dikdörtgen formda olup 2.12x1.12 m, diğer sınıflardaki pencereler ise yuvarlak sivri kemerli formda ve 2.18x1.41 m ölçülerindedir. 11-F sınıfı 7.73x6.06 m, 11-G sınıfı, 6.23x8.18 m, 11-E sınıfı, 6.27x7.25 m, 11-H sınıfı, 4.51x5.50 m, kütüphane de 6.43x10.56 m ölçülerine sahiptir.

Birinci katın merkezinde yer alan merdivenli alanın güney bölümünde sınıf, konferans salonu, yemekhane ve yatakhaneye giden ara koridor bulunmaktadır. Bu koridora giriş 4.06x2.32 m ölçülerinde yuvarlak kemerli bir kapı ile sağlanmaktadır (Fotoğraf 259-260). Koridorun sonunda da aynı ebatta kapı bulunmaktadır. 23.30x17.05 m ölçülerinde olan koridorun doğu duvarında üç sınıf (9-D,9-H,9-A), batı duvarında ise iki sınıf (9-B,9-C) ve arşiv bulunmaktadır. Bu koridorda yer alan sınıfların hepsinin kapıları 2.23x1.02 m ölçülerindedir. Sınıfların zemin döşemesi, ölçüleri ve pencere sayısı farklılık göstermektedir. Tüm sınıf duvarlarının üst kısmı sarı badana, alt kısmı ise gri renkli yağlı boya ile boyanmıştır. Bütün sınıflar 4.50 m tavan yüksekliğine sahiptir. 9-A ve 9-D sınıflarının zemininde sarı renkli seramik, 9-B sınıfında pembe renkli taş, 9-C ve 9-H sınıfında da parke kullanılmıştır. 9-C ve 9-H sınıfında birer adet 2.65x1.58 m ölçülerinde dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Diğer sınıflarda da 2.65x2.09 m ölçülerinde üç adet dikdörtgen pencere vardır. 9-A sınıfı, 9.88x6.72 m, 9-D (19 nolu) sınıfı, 9.77x6.68 m, 9-H sınıfı, 6.68x3.14 m, 9-B sınıfı, 9.86x6.70 m, 9-C sınıfı, 6.70x3.16 m ölçülerindedir.

Bu ara koridordan yatakhaneinin olduğu alana ulaşılmaktadır (Fotoğraf 261). Koridor 17.82x3.0 m ölçülerinde ve 4.40 m tavan yüksekliğine sahiptir. Koridordan kemerli bir kapı ile geçilerek konferans salonunun olduğu koridora geçilir. Bu koridorda 2.19x96 m ölçülerinde dar dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Koridorun başında 9-E sınıfı (müzik odası) yer almaktadır. 7.69x5.37 m ölçülerinde boyuna düzenlenen sınıfın tavan yüksekliği 4.65 metredir. Kapı 3.45x1.32 m ölçülerindedir. Zemin döşemesinde pembe renkli taş kullanılmıştır. Duvarların üst kısmı beyaz renkli badana ile alt kısmı ise gri renkli yağlı boya ile boyanmıştır. Duvarda toplamda sekiz adet pencere bulunmaktadır. Batı duvarında dar tutulmuş 2.21x86 m ölçülerinde iki adet dikdörtgen pencere vardır. Kuzey duvarında, batı duvarındaki pencerelerden daha geniş tutulmuş 2.22x1.25 m ölçülerinde iki adet dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Doğu duvarına ise dar ve uzun biçimli dört adet yuvarlak pencere yerleştirilmiştir. Bu pencereler de 2.11x60 m ölçülerine sahiptir. Bu koridorun bitiminde alt kata inışı sağlayan merdivenler vardır. Bu koridorun batısında bulunan koridorda da okul aile birliği, bir kilitli oda ve çamaşırhane yer almaktadır. Koridorda toplamda altı adet pencereye ve bir adet de bahçeye çıkışı sağlayan kapı bulunmaktadır. Pencerelerden dört adedi 2.13x1.94 m, iki adedi ise 2.15x1.28 m ölçülerine sahiptir. Demirden kapı 3.53x1.88 metredir. Koridorun sonundaki merdivenlerle de yemekhane bölümüne ulaşılmaktadır (Fotoğraf 262).

Değerlendirme

Yapının inşa kitabesi yoktur ve mimarı bilinmemektedir. 1917 yılında yapımına başlananan okul 1918 yılında tamamlanmıştır. İzmir'in işgali sonrasında okula Yahudi azınlıklar tarafından Siyonist bayrağı çekilmiş, daha sonrada Yunanlılar "Helen Üniversitesi" yapmak için binaya el koymuşlardır. Binayı ele geçiren Yunanlılar Türk mimari özelliklerini bozarak pencere ve kapıları değiştirerek, binaya sütunları eklemişlerdir. Bina yakın zamanda geçirdiği yangına kadar bu durumuyla gelmiştir. Yangından sonra ise yapılan onarımlarla dış cephede yer alan unsurlar özelliklerini aynı şekilde korumuştur²¹⁹.

Okul, doğu batı yönlerinde dikdörtgen planlı iki kütlenin kuzey ve güney yönlerinde bulunan orta kütleyle bağlanması ile "H" plan şemasını almıştır. Üç katlı olan yapı simetrik bir biçimde düzenlenmiştir. Zemin katta yer alan geniş hol uygulaması, süslemeli sütun başlıkları, mermer korkuluklar ve birinci katta yer alan sütunlu dolaşım koridoru dikkat çekici özelliklerdir. Bir koridordan başka bir koridora geçişin sağlanması da farklı bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Sınıfların ve idari birimlerin geniş ve ferah olduğu bunun dışında yeterli biçimde aydınlatıldığı görülmektedir. "H" plan şemasına sahip olan yapının kuzey cephesinde

²¹⁹ Ürük, 2008: 140.

yer alan mermerden üç açıklıklı girişin formu Selçuklu mimarisinde yer alan taç kapılardan esinlenilerek yapılmıştır²²⁰. Girişin üçlü açıklığa sahip olması, cephe düzeni ve kullanılan sütunlar Neoklasik etkileri de yansıtmaktadır. Mermer girişin üzerinde yer alan balkon korkuluğundaki Türk üçgeni, üçlü kemer açıklığı ve payeler üzerinde yer alan palmet motifleri Osmanlı dini yapılarını andırmaktadır²²¹. Cephelere simetrik olarak yerleştirilen pencere etrafındaki basit şekilli tuğla süslemeler ve mermerden atkı taşları da dikkat çekici unsurlardır. Okulun saçaklarında ve tavan kaplamasındaki ahşap malzeme ve süslemelerde göze çarpmaktadır. İttihat ve Terakki döneminde yapılmış olan diğer yapılar gibi geniş saçaklara ve kırma çatıya sahip, yatay kitlesel etkinin göze çarptığı yapı, I. Ulusal Mimarlık Özelliklerini de yansıtmaktadır²²².

2.5. Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu

İzmir Darülmualimat Mektebi (Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu) İzmir ilinin Karşıyaka ilçesinde Bahariye Mahallesi'nde bulunmaktadır. Günümüzde okul işlevini devam ettiren yapının inşa kitabesi yoktur ve mimarı bilinmemektedir²²³. 1909 yılında İzmir'de kız muallim yetiştirmek amacıyla Vilayet Maarif Meclisi tarafından Darülmualimat Mektebi açılmasına karar verilmiştir²²⁴. Ancak, bu mektep hemen açılmamıştır. 1913 yılında Karşıyaka'da Darülmualimat Mektebi'nin inşası ile ilgilenmek üzere bir komisyon kurulmuştur. 1914 yılında mektebin inşaatına hız verilmiştir²²⁵. Bu sırada 1914 yılında Kız Muallime Mektebi, Bayraklı'da bulunan Yahya Paşa Konağı'nda eğitim vermeye başlamıştır. Yunan işgalinden sonra Darülmualimat Mektebi 1921-1922 yılı başlarında kapatılmıştır²²⁶. 1945-1978 yılları arasında Karşıyaka Erkek Lisesi, 1978 ve 2012 yılları arasında da Ticaret Lisesi²²⁷ adını alan yapı, Bugün Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu olarak hizmet vermektedir. Okulda, günümüzde restorasyon çalışmaları olduğu için yapının pencereleri, kapıları ve yer döşemeleri sökülüştür. Cepheleri, tavanları ve duvarları ise harç ile sıvanmış durumdadır.

Yapı, zemin ve birinci kat olmak üzere iki kattan oluşup “H” şeklinde bir plan görünümüne sahiptir. Okulun doğu, batı kuzey ve güney beden duvarları tuğla malzemeye inşa edilmiştir. Günümüzde restorasyon çalışmaları yapıldığı için cephelerin tamamı harç malzeme

²²⁰ Onat, 1992: 64.

²²¹ Eyüce, 2015: 59.

²²² Eyüce, 2015: 59.

²²³ Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu ile ilgili şimdiye kadar yapılan çalışmalarda herhangi bir mimar ya da sanatçı adının geçtiği esere rastlanmamıştır. Dr. Öğretim Üyesi Cenk Berkant ile Tanzimat Dönemi İzmir Mimarisi hakkında söyleşi, 02.05. 2018, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

²²⁴ Vural, 2013: 228.

²²⁵ Tutsak, 1996: 193.

²²⁶ Özeçoğlu, 2009: 125.

²²⁷ <http://karsiyakaimamhatiportaokulu.meb.k12.tr> (erişim tarihi 08.05.2018).

ile sıvanmış durumdadır. Eski fotoğraflarda tüm cephelerin sıvandığı ve sarı renkli badana ile boyalı olduğu görülmektedir. (Fotoğraf 263-264-265-266-267).

Yapının cephelerine pencereler iki kademeli ve simetrik olarak yerleştirilmiştir. Günümüzde yapı restorasyon sürecinde olduğu için bütün pencereler sökülmüştür. Eski fotoğraflardan tüm cephelerin zemin katında ahşap malzeme ile kaplı beşik kemer formlu pencerelerin yer aldığı anlaşılmaktadır. Doğu ve batı cephelerinin zemin katında altı, kuzey ve güney cephenin zemin katında ise on dokuz adet pencere vardır. Beşik kemer formlu pencerelerin üzeri ve araları güney ve batı cephelerde ince bir silmeyle geçilmiş olup silmeler dış duvarlardan farklı bir renge boyanarak cepheye hareketlilik kazandırılmıştır. Zemin kat pencerelerinin bir kısmının üzerinde beyaz renge boyalı demir korkuluklara yer verilmiştir. Günümüzde bu demir korkuluklar bulunmamaktadır. Yapının tüm cephelerindeki üst kat pencereleri zemin kattan farklı olarak dikdörtgen formda düzenlenmiştir. Doğu ve batı cephelerde altı, kuzey cephede on dokuz, güney cephe de ise on yedi adet pencere bulunmaktadır. Batı ve güney cephelerde pencere üzeri ve araları bir silme sırası ile geçilmiştir. Güney cephede, üst katta köşede bulunan kütlelerin arasında boylu boyunca uzanan teras farklı bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır (Fotoğraf 268). Binanın çatısı kırma çatı olup, üzeri Marsilya tipi kiremit ile kaplanmıştır.

Yapı, zemin ve birinci kat olmak üzere iki kattan oluşmaktadır (Plan 21-22). Yapıya giriş güney cephede bulunan kapı ile sağlanmaktadır. Günümüzde yapı restorasyon sürecinde olduğu için giriş kapısı sökülmüştür. Eski fotoğraflardan bu kapının metal malzeme ile kaplı olup üzerinin de camekanlı olarak tasarlandığı anlaşılmaktadır (Fotoğraf 269-270).

Giriş kapısı, okulun Z01 nolu haçvari bir görünüme sahip olan giriş holüne açılmaktadır (Fotoğraf 271-272). Hol kısmının yer döşemesinde karo mozaik kullanılmıştır. Beyaz renkli bu karo mozaiklerin köşeleri üçgen biçiminde siyah renkli olup, karolar birleştiğinde köşelerde siyah kare deseni oluşturmaktadır. Giriş holünün duvarlarına ve tavanına sıva kaplanarak üzerine badana yapılmıştır. Duvarların alt kısmı gri renkli badana üst kısmı ise krem rengi yağlı boya ile boyalıdır. Tavanlar ise beyaz renkli badana ile boyanmıştır. Giriş holünün doğu ve batısında yer alan koridorda altı adet sınıf, dört adet idari mekan, iki adet tuvalet, bir adet mutfak ve kazan dairesi olmak üzere toplamda on dört adet farklı işlevlere sahip mekan bulunmaktadır (Fotoğraf 273). Mekanların giriş kapıları ahşap doğrama olup üzerleri camekan ile kaplanmıştır (Fotoğraf 274). Tüm mekanların tavanları ve duvarları giriş holü ile aynı şekilde düzenlenmiştir.

Zemin kattaki Z02 nolu mekan 53,25 m², Z03 nolu mekan 53,49 m² ölçülerine sahiptir. Her iki sınıfta da altı adet pencere bulunup, zemin döşemesinde mozaik kullanılmıştır (Fotoğraf

275). Z04 nolu rehberlik odası ve Z05 nolu müdür yardımcısı odası benzer özelliklere sahiptir. Her bir mekanın alanı 15,37 m² dir. sınıflarda ikişer adet pencereye yer verilmiştir. Zemin döşemesinde laminant parke kaplama kullanılmıştır. Z06 ve Z07 nolu mekanlar benzer şekilde tasarlanmıştır. Z06 nolu memur odası 15,32 m², Z07 nolu idareci odası 15,25 m² ölçülerine sahiptir. Her iki mekanda da ikişer adet pencereye yer verilmiştir. Zemin döşemesi, Z04 ve Z05 nolu sınıflar ile aynı şekilde düzenlenmiştir. Z08 nolu sınıf 53,61 m² ölçülerine sahip olup, duvarlarında altı adet pencere bulunmaktadır. Zemin döşemesinde mozaik kullanılmıştır (Fotoğraf 276). Z09 nolu sınıf 52,91 m² ölçülerine sahiptir. Pencere sayısı ve yer döşemesi Z08 nolu sınıf ile aynı şekilde düzenlenmiştir. Sınıfın zemininde çökme ve deformasyonlar bulunmaktadır (Fotoğraf 277). Z10 nolu mekan 17,77 m² ölçülerine sahiptir. Sınıfın dışarıya bakan iki adet penceresi daha sonra tuğla örülerek kapatılmıştır (Fotoğraf 278). Sınıfın döşemesi laminant parke ile kaplıdır. Z11 ve Z12 nolu mekanlar tuvalet olarak kullanılmaktadır. Z13 nolu mekan 18,09 m² ölçülerine sahip olup, Z10 nolu sınıf ile benzer özellikleri taşımaktadır. Z14 nolu mekan 15,01 m² olup mutfak olarak kullanılmaktadır. Üç adet cephede, iki adet ise iç mekanda olmak üzere toplamda beş adet pencere bulunmaktadır. Sınıfın döşemesi seramik ile kaplanmıştır. Z15 nolu mekan yapıya sonradan eklenmiştir. 22,25 m² ölçülerine sahip olup kazan dairesi olarak kullanılmaktadır.

Zemin kattaki giriş holünün karşısında yer alan mermer basamaklı ve ahşap tırabzanlı merdiven ile birinci kata ulaşım sağlanmaktadır (Fotoğraf 279). 98,10 m² ölçülerine sahip olan birinci kat koridorunun zemin döşemesi, duvarları ve tavanı zemin kat ile aynı şekilde düzenlenmiştir (Fotoğraf 280). Birinci katta toplamda on adet farklı işleve sahip mekan bulunmaktadır. Bu mekanlardan sekiz adedi sınıf, bir adedi rehberlik servisi, bir adedi ise tuvalet olarak kullanılmaktadır. Mekanların giriş kapıları ve pencereleri ahşap doğrama ile kaplanmıştır. Tüm mekanların tavanları ve duvarları giriş holü ve zemin katta bulunan mekanlar ile aynı şekilde düzenlenmiştir tüm mekanların zemin döşemesinde dökme mozaik kullanılmıştır. 102 nolu ve 103 nolu mekan benzer özellikler göstermektedir. 102 nolu sınıf 58,65 m², 103 nolu sınıf 57,91 m² ölçülerine sahiptir. Her iki sınıfta da altı adet pencereye yer verilmiştir. 104 nolu sınıf 36,68 m² ölçülerinde olup duvarda dört adet penceresi bulunmaktadır. 105 nolu sınıf 25,86 m² ölçülerine sahiptir. Mekan önceden koridora dahil iken sonradan ahşap sunta malzeme ile bölünerek yeni bir mekan olarak tasarlanmıştır. Sunta malzeme ile bölünen alanın üzeri camekanla kaplanmıştır. Sınıfta iki adet pencereye yer verilmiştir. Bunun dışında sınıfta balkona çıkışı sağlayan kapı bulunmaktadır (Fotoğraf 281-282). Balkon döşemesinde 20x20 cm. karo mozaikler kullanılmıştır (Fotoğraf 283). 106 nolu sınıf 36,09 m² olup dört adet penceresi bulunmaktadır. 107 nolu ve 108 nolu sınıflar benzer özellik göstermektedir. 107 nolu

sınıf 57,34 m², 108 nolu sınıf 57,85 m² ölçülerine sahip olup, duvarlarında altışar adet penceresi yer almaktadır. 109 nolu sınıf 19,24 m² ölçülerine sahip olup duvarında iki adet penceresi bulunmaktadır. 110 nolu mekan tuvalet olarak kullanılmaktadır. 112 nolu sınıf birinci kattaki merdiven holünün sağ tarafında bulunup 12,16 m² ölçülerine sahiptir. Sınıfta üç adet pencereye yer verilmiştir. Sınıfın tavanındaki bir geçiş ile çatı arasına çıkış sağlanmaktadır (Fotoğraf 284). 113 nolu sınıf 19,51 m² olup sınıf olarak kullanılmaktadır. Odada kuzey yöne bakan iki adet ahşap doğramalı pencere bulunmaktadır. Yerler dökme mozaik olup duvarları ve tavanı sıva üzeri boyalıdır.

Yapının güneybatı yönünde tek katlı müstemilat yapısı bulunmaktadır (Fotoğraf 285). Müstemilatın ortada bulunan geçit kısmının ön cephesi taç kapı şeklinde tasarlanmıştır. Yuvarlak kemerli bir açıklık şeklinde tasarlanan taç kapının her iki köşesine birden ay ve yıldız motifi eklenmiştir. Müstemilatın yola bakan cephesi krem ve kırmızı renklerle boyanmıştır (Fotoğraf 286). Ortada bulunan M01 nolu geçit kısmının iki yanından diğer kullanım alanlarına ulaşılmaktadır (Fotoğraf 287). Sağ tarafta bulunan giriş kapısıyla M02 mekanına geçilmektedir. 19,30 m² ölçülerine sahip olan mekanda üç adet pencereye yer verilmiştir. Mekanın zemin döşemesinde karo mozaik kullanılmıştır. Duvarlar krem rengi badan ile boyanmıştır. Tavanları ise ahşap kaplamadır (Fotoğraf 288). M03 mekanına dışarıdan demir kapıyla ulaşılmaktadır. 20,77 m² ölçülerinde olan mekanın zemini, duvarları ve tavanı M02 mekanı ile aynı şekilde düzenlenmiştir. Ortada bulunan geçitten solda M05 nolu koridora geçilmektedir. Bu koridorda da M04, M06, M07 ve M08 nolu mekanlar yer almaktadır. Mekanların zemin döşemesi, duvarları ve tavanı sağ tarafta yer alan mekanlar ile aynı şekilde düzenlenmiştir. Günümüzde kullanılmayan müstemilat yapısında mekanlar yıpranmış durumdadır.

Değerlendirme

Yapının inşa kitabesi yoktur ve mimarı bilinmemektedir 1909 yılında İzmir’de kız muallim yetiştirmek amacıyla Vilayet Maarif Meclisi tarafından Darülmualimat mektebi açılmasına karar verilmiştir²²⁸. Ancak, bu mektep hemen açılmamıştır. 1913 yılında Karşıyaka’da Darülmualimat Mektebi’nin inşası ile ilgilenmek üzere bir komisyon kurulmuştur. 1914 yılında da mektebin inşaatına hız verilmiştir²²⁹. İnşaatı devam eden mektep 1914 yılında Bayraklı’da bulunan Yahya Paşa Konağı’nda eğitim vermeye başlamıştır. Yunan işgalinden sonra Darülmualimat Mektebi 1921-1922 yılı başlarında kapatılmıştır²³⁰.

²²⁸ Vural, 2013: 228.

²²⁹ Tutsak, 1996: 193.

²³⁰ Özeçoğlu, 2009: 125.

Günümüzde okulda restorasyon çalışmaları devam ettiği için okulun kapı, pencereleri sökülmüştür. Dış cephe ve okulun içi tamamen harç malzeme ile sıvanmış durumdadır. Yapı, “H” plan kurgusuna sahip olması bakımından önemli bir yere sahiptir. Okula giriş kısmının ve köşelerdeki kütlelerin vurgulanması dönemin özelliklerini yansıtmaktadır. Eski fotoğraflardan tüm cephelerin zemin katında beşik kemer formu, birinci katında ise dikdörtgen formu ahşap pencerelerin kullanıldığı görülmektedir. Zemin ve birinci katın güney ve batı cephelerinde pencere üzerlerinde ve aralarında ince bir silmeyle cephelerin hareketlendirildiği göze çarpmaktadır. Güney cephede, girişin üst katında boylu boyunca uzanan balkon farklı bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yapının zemin katında haçvari biçimde düzenlenmiş hol kısmının olması dikkat çekici bir özelliktir. Zemin ve birinci katın birbiriyle simetrik olarak düzenlendiği görülmektedir. Sınıfların ve koridorların geniş tutulup, ferah olması ve aydınlatma bakımından yeterli olması ayrıca öneme sahiptir. Yapının her iki katında ulaşımı sağlayan mermer basamaklı ve ahşap tırabzanlı merdivenlerin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Okulun dışında ve iç kısmında hiçbir süsleme ögesi bulunmaması dikkat çekicidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada İzmir’de Tanzimat’tan Cumhuriyet dönemine kadar inşa edilmiş olan toplam beş adet eğitim yapısı incelenmiştir. Bu yapıların tümü tipoloji, malzeme, süsleme, yapı ve cephe elamanları başlığı altında değerlendirilecektir.

3.1. Tipoloji

Tanzimat Dönemi ile birlikte eğitim alanında birçok gelişme meydana gelmiştir. Bu gelişmeye paralel olarak modern tarzda eğitim yapıları inşa edilmeye başlanmıştır. İmparatorlukta farklı düzeylerde olan okulların ortak bir mimari anlayışı ve özelliğinin olmadığı görülmektedir. Bu dönemde daha çok dikdörtgen veya “U” plan şemasına sahip okullar karşımıza çıkmaktadır²³¹. Tanzimat dönemi eğitim yapılarının tipolojisi ile ilgili çalışma daha önce yapılmamıştır. Çalışmaya konu olan okullarda iki plan tipi göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki dikdörtgen planlı okul, diğerleri ise merkezde bir ana mekân ve bunun yanlarına eklenen kütlelerle H plan şemasını andırdığı için “H” plan tipine sahip okullardır. İncelenen okullardan Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi dikdörtgen plana, Namık Kemal Lisesi, Atatürk Lisesi, Kız Lisesi ve Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu ise “H” şeklinde plana sahiptir.

3.1.1. Dikdörtgen Plana Sahip Okullar

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, kuzey-güney yönlerinde uzunlamasına dikdörtgen bir plan şemasına sahip olup bodrum kat üzerine iki katlı olarak inşa edilmiştir. Yapının doğu ve güney yönlerinde atölye, hamam gibi ek binalar bulunmaktadır. Yapının ana girişinde dikdörtgen planlı bir hol bölümü yer almaktadır. Bu bölümden, idari mekanların ve sınıfların olduğu mekana açılan asıl kısma geçilmektedir. Okul, merkezi bir iç avlu etrafında planlanmıştır. İç avlunun kuzey yönünde konumlandırılmış olan şeref merdiveni mermer basamakları ve demirden korkulukları ile iç mekanda dikkat çeken mimari bir eleman olarak karşımıza çıkmaktadır. Üç yönden yuvarlak kemerli revaklarla ve diğer yönden de avlu ile çevrili olan bu bölüm yarı açık, dolaşıma hizmet veren bir anlayışta düzenlenmiştir. Bunun dışında şeref merdiveni katlar boyunca yükselmesiyle dikkat çekici bir özellik kazanıp, alt ve üst kat arasında bir bütünlük sağlamıştır²³². Yapının ortasında yer alan avlu dikdörtgen plana

²³¹ Batur, 1985: 1057.

²³² İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 15.

sahip olup, katlar boyunca yükselerek saydam görünümlü çatısı ile göze çarpmaktadır. Avlu, çelik makaslı ve telli camlar ile kaplanmıştır. Eski fotoğraflarda avlu üst örtüsünün ahşap makaslı olduğu görülmektedir. Avlunun etrafında yer alan kemer dizisi iç ve dış mekanları birbirine bağlamaktadır. Kemerler, zemin katta taş malzeme ile birinci katta ise ahşap bağdadi tekniği kullanılarak çıtalı ve üzeri sıvalı biçimde yapılmıştır²³³. Avlunun, dört bir tarafını zemin ve birinci katta farklı işlevlere sahip mekanların bulunduğu dolaşım koridoru çevrelemektedir. Bu mekanların her biri çeşitli boyutlara sahip birimlerdir. Bu birimlerin tavan kaplaması zemin katta volta döşeme üstüne sıva ve badanadır. Birinci kat tavan örtüsünün tamamı yangın sırasında yok olmuştur. Ancak, eski fotoğraflardan bu örtülerin ahşap kaplı olduğu anlaşılmaktadır. Zemin katta idari birim olarak müdür, öğretmen ve sekreter odası yer almaktadır. Okulun yapıldığı ilk yıllarda bu kattaki mekanların yatakhane olarak kullanıldığı eski fotoğraflarda görülmektedir²³⁴. İdari mekanlardan öğretmenler odası 16.08x6.47 m ölçüsü ile diğer mekanlardan daha geniş tutulmuştur. Zemin ve birinci katta yer alan sınıflar enine ve boyuna olmak üzere iki plan tipinde düzenlenmiştir. Sınıflardan en küçük boyutta olanı 6.50x4.67 m, büyük boyutta olanı ise 9.77x6.50 m ölçülerine sahiptir. Tavan yüksekliği en alçak olan mekan 2.85, en yüksek olan mekan ise 5.10 m ölçülerindedir. Sınıfların boyutlarına göre pencere sayısı değişmektedir. Küçük boyutlu sınıflarda bir ya da iki adet pencereye yer verilirken, büyük boyutlu sınıflarda üç ve dört adet pencereye yer verilmiştir. Tüm birimlerde aydınlatma yeterli biçimde sağlanmıştır. İdari birimlerin ve sınıfların ölçülerine göre bu mekanlarda iki adet kapıya yer verildiği göze çarpmaktadır.

Bu okul, plan olarak İstanbul'daki Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane ile benzerlik göstermektedir. Burada da ortada büyük bir avlu ve bu avluyu batı, güney, kuzey yönlerinde çevreleyen koridor ve mekanlar yer almaktadır. Okulun etrafında mutfak, tuvalet, atölye ve hamam gibi ek binalar bulunmaktadır²³⁵. Aydın İdadi'si de plan özellikleri açısından Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile benzerlik göstermektedir. Bu okulda da yapı, bodrum katla birlikte üç katlı olup kare bir plana sahiptir. Yapıya ulaşım birden fazla giriş kapısı ile sağlanmıştır. Zemin katın ortasında bir avlu ve bu avluyu dört tarafından çevreleyen eyvan biçiminde mekanlar yer almaktadır. Yapı, bu plan şeması ile geleneksel medrese anlayışını tekrarlar niteliktedir. Üst kata çıkışı sağlayan merdivenler, koridorlar ve sınıfların düzeni de Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile aynı şekilde düzenlenmiştir²³⁶.

²³³ İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 23.

²³⁴ İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 37-39.

²³⁵ Batur, 1959: 378.

²³⁶ Duymaz, 2014: 247-254.

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde binanın orta kısmının aydınlanması bakımından yerleştirilen avlu düzenlemesinin benzer örnekleri Manisa, Bursa ve Sivas İdadi Mektepleri’nde de karşımıza çıkmaktadır. Bu okullarda da ana binanın çevresini saran laboratuvar, yemekhane, hamam, yatakhane gibi ek binalar yer almaktadır²³⁷. Tanzimat dönemi içerisinde önemli bir yere sahip olan Darülfunun binası da üç katlı, ortası avlulu ve dikdörtgen planlı²³⁸ olması bakımından Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile benzer özellikler göstermektedir.

3.1.2. “H” Plana Sahip Okullar

Katalogda yer alan Namık Kemal, Atatürk, Kız liseleri ve Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu giriş aksında bulunan ana bina ve buna simetrik olarak yerleştirilen kütlelerle “H” şeklinde plana sahiptir. Namık Kemal Lisesi ana koridor yönüne dik olarak saplanmış üç kütlede meydana gelen simetrik bir plan şemasına sahiptir. Okul, bodrum kat ile birlikte üç katlı olarak düzenlenmiştir. Zemin seviyesinden yüksek tutulduğu için merdivenlerle ulaşımı sağlanan yapıya giriş üç yönden sağlanmıştır. Bunlardan biri ana koridorun doğu cephesinde bulunan kapı, diğer ikisi ise güney ve kuzeydeki kütlelerin cephesine yerleştirilen kapılardır. Sütunlu açıklığa sahip olan girişlerin ardında hol kısmı yer almaktadır. Zemin ve birinci kat koridorlarının orta noktalarına yerleştirilen demirden iki kanatlı kapılar ile koridor üç bölüme ayrılmıştır. Koridorlar çok geniş ve ferah tutulmuştur. Koridora yerleştirilen çeşitli ölçülerdeki pencerelerle aydınlatma yeterli biçimde sağlanmıştır. Yapı içindeki dolaşım ana koridorun ortasına ve yandaki iki kolun ucuna yerleştirilen merdivenlerle gerçekleşmektedir. Tüm merdivenler, mermer basamaklara ve dövmeye demir korkuluklara sahiptir.

Her iki katta da ana koridorda müdür, müdür yardımcısı, öğretmen ve memur odası gibi idari birimler yer alırken, ana koridora dik saplanan kuzey ve güneydeki yan kütlelerde sınıflar bulunmaktadır. Sınıflar enine ve boyuna planda olmak üzere iki tipte düzenlenmiştir. En küçük sınıf 5.0x6.15 m, en büyük sınıf ise 9.82x6.32 m ölçülerine sahiptir. Sınıfların boyutuna göre pencere ve kapı sayısı farklılık göstermektedir. Bazı sınıfların girişinde hol kısmına yer verilmiştir. İdari birimlerden öğretmenler odası 11.55x11.15 m ölçüleriyle diğer mekanlardan daha geniş bir görünüme sahiptir.

Atatürk Lisesi, giriş aksında bulunan ana kütlede yanlarına simetrik olarak yerleştirilen yan kütlelerle “H” tipi plan şemasına sahiptir²³⁹. Üç katlı olarak düzenlenen yapıya giriş kuzey ve güney yönlerinde bulunan kapılarla sağlanmaktadır. Zemin katın giriş holünde üç adet idari

²³⁷ Özgüven, 1990: 238.

²³⁸ Acar, 2000: 258.

²³⁹ Eyüce, 2015: 55.

birimin bulunduğu mekan yer almaktadır. Bunun dışında bu hol kısmında üçüncü katta bulunan yatakhane bölümüne ulaşımı sağlayan merdivenler vardır. Bu giriş holünden, iki katlı sütunlu galerinin olduğu ikinci bir hol kısmına geçilmektedir. Bu holün doğu ve batı yönlerine idari birimlerin ve sınıfların olduğu koridorlar bulunmaktadır. Koridorlar geniş ve yüksek tutulmuştur. Bunun dışında koridorlarda içeriği aydınlatacak biçimde pencere ve bahçe kapısına yer verilmiştir. Zemin ve birinci kattaki koridorların her iki ucuna yerleştirilen mermer basamaklı ve demir korkuluklu merdivenlerle üst katlara ulaşım sağlanmaktadır. Okulda toplamda beş adet idari birim, on altı adet sınıf ve bunun dışında farklı işlevlere sahip mekanlar bulunmaktadır. Sınıflar, enine ve boyuna olmak üzere iki tipte düzenlenmiştir. En küçük boyutta olan sınıf 3.89x2.15 m, en büyük boyutta olanı ise 8.85x6.33 m ölçülerine sahiptir.

Kız lisesi, doğu batı yönlerinde uzanan dikdörtgen planlı iki kütlenin kuzey güney yönlerinde uzanan orta kütleyle bağlanması ile “H” plan şemasını almıştır. Yapı bodrum katla birlikte üç katlı olup ana taşıyıcı malzemesi taş yığmadır²⁴⁰. Zemin katın girişinde geniş dikdörtgen planlı ve kemerli sütun dizisinin oluşturduğu hol bölümü yer almaktadır. Bu hol bölümünden sonra idari mekanların ve sınıfların olduğu bölüme geçilmektedir. Zemin ve birinci katta toplamda yedi adet idari mekan ve yirmi beş adet sınıf bulunmaktadır. Her iki kat arasındaki ulaşım zemin katın orta noktasına yerleştirilen mermer basamaklara ve korkuluklara sahip olan çift yönlü merdivenle sağlanmaktadır. Sınıflar enine ve boyuna olmak üzere iki plan tipinde düzenlenmiştir. En küçük boyutta olan sınıf 4.26x5.23, en büyük boyutta olan sınıf ise 9.88x6.72 m ölçülerine sahiptir. İdari birimlerin ve sınıfların bulunduğu koridorlar uzun ve geniş tutulup yeterli sayıda pencere ile aydınlatması sağlanmıştır. Tavan yüksekliği en alçak olan sınıf 4.73 m, en yüksek olanı ise 6.08 m ölçülere sahiptir.

Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu, ortada ana bina ve bunun iki yanına eklenen kütlerle “H” plan şemasını almıştır. Yapı, zemin ve birinci kat olmak üzere iki katlı olarak düzenlenmiştir. Ana taşıyıcı malzemesi tuğladır. Zemin katın girişinde haçvari biçimde oluşturulmuş hol kısmı yer almaktadır. Bu haçvari holün doğu ve batı yönlerine farklı işlevlere sahip mekanlar yerleştirilmiştir. Zemin kattan üst kata çıkış mermer basamaklı ve ahşap tırabzanlı merdivenler ile sağlanmaktadır. Zemin kat ile birinci kat simetrik olarak düzenlenmiştir. Sınıflar ve koridorlar geniş tutulmuştur. Bunun dışında cephelere açılan pencerelerle yeterli biçimde aydınlatma sağlanmıştır.

Çalışmaya dahil edilen okullar, Edirne idadisi, Trabzon İdadi Mektebi ve Erzincan Askeri Rüşdiyesi ile benzerlik göstermektedir²⁴¹. Edirne Alliance Israelite Universelle erkek

²⁴⁰ Eyüce, 2015: 59.

²⁴¹ Güntan, 2007: 83-91.

okulu'nun öne doğru taşıntı bölümü ve yanlarda bulunan kütleli giriş bölümü de çalışmaya konu olan okulların giriş bölümüyle plan olarak benzetilmektedir²⁴². Edirne Erkek Lisesi'nde üç katlı olması ve iki ayrı kütlenin ortada bir koridor ile birleşmesi sonucunda²⁴³ "H" plan şekline sahip olması bakımından incelenen okullar ile aynı özelliklere sahiptir. Bunun dışında ele alınan her üç okulda Düyun-ı Umumiye binası ile de benzerlik göstermektedir. Düyun-ı Umumiye de doğu batı yönünde dikdörtgen planlı ana kütleyle, kuzey ve güney yönlerinde dik olarak saplanmış kanatlarla "H" plan şemasına sahip olup üç katlıdır²⁴⁴. Binanın girişinin dışa taşıntılı olarak verilmesi, birinci ve ikinci katlardaki hol uygulaması, geniş koridorlar ve bu koridorların orta ve uç noktalarına yerleştirilen merdivenler de incelenen okullarla ortak özellik göstermektedir. Bunun dışında Kayseri'de bulunan Gazipaşa Mektebi de ön ve arka cephelerinin dışa taşıntılı olarak düzenlenmesi sonucu "H" plan şemasına sahiptir. Kayseri'de bulunan Germir, Kamber Köyü ve Darsiyak İbtida Mekteplerinin hol bölümlerinin olması da incelenen okullarla benzerlik göstermesi bakımından önemli bir yere sahiptir.²⁴⁵ İzmir'de 19. Yüzyılda yapılması tasarlanan İzmir Rüşdiye Mektebi'nin²⁴⁶ de cephesinde iki farklı giriş ve hol bölümüne yer verilmesi de incelenen okullarla benzer özellik göstermektedir²⁴⁷.

3.2. Malzeme ve Teknik

İzmir'de Tanzimat'tan Cumhuriyet'in İlanına kadar inşa edilmiş olan beş eğitim yapısında ana malzeme olarak kesme taş, moloz taş, tuğla ve bu malzemelere ek olarak da mermer, ahşap, alçı, demir gibi malzemelerin kullanıldığı tespit edilmiştir.

3.2.1. Taş

İncelenen okullardan Namık Kemal Lisesi'nin beden duvarları kesmetaş ile kaplanmıştır. Bunun dışında bodrum seviyesinde yeşil renkli taş kullanılmıştır.

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin kuzey cephesi tamamen taş malzemeyle kaplanmıştır. Diğer cepheleri ise sıvanarak sarı renkli badana ile boyanmıştır.

²⁴² Hakan, 2003: 68.

²⁴³ Güneş, 2010: 130.

²⁴⁴ Kuruyazıcı, 2006: 56.

²⁴⁵ Özbek, 2017: 150

²⁴⁶ Mektep 1856 yılında "Meclisi Vala" azasından Emin Muhlis Efendi'nin tedarik ettiği arsa üzerinde inşaata başlanmıştır. Mektebin masrafı 55.000 kuruş olarak belirlenmiştir. İnşaatın duvarları yapıldığı halde, binanın masrafı çok fazla olacağı gerekçesiyle mektebin inşaatından 1857 yılında vazgeçilmiştir. bk. Tutsak, 1996: 133. İzmir'de yapılması tasarlanan Rüşdiye Mektebi'ne ön avludan ulaşılan sağda ve solda olmak üzere iki giriş bulunmaktadır. Giriş önlerinde yer alan merdivenlerle alt kattaki hole ulaşım sağlanır. Bu hol, sağ ve solda iki odaya açılır. Holün karşı tarafında da bir sofa yer almaktadır. Bu sofanın da sağ ve sol yönlerinde dolaplı ve su hazneli iki oda bulunmaktadır. Sofanın karşı yönünde büyük bir odaya yer verilmiştir. Mektebin planında hiçbir mekan adına ve ölçüğe rastlanmayıp satranc sayıları belirtilmiştir. Planda tuvaletler arka bahçede konumlandırılmıştır. bk. Şenyurt, 2015: 61-62.

²⁴⁷ Şenyurt, 2015: 61.

Atatürk Lisesi'nin beden duvarları da Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi gibi sıvanıp aynı renge boyanmıştır. Ancak eski fotoğraflarda beden duvarlarının kesme taş ile kaplı olduğu anlaşılmaktadır. Kız Lisesi, kesme taş, moloz taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiştir. Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu, tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Ancak günümüzde restorasyon çalışmaları olduğu için okulun beden duvarları harç ile sıvanmış durumdadır. Eski fotoğraflarda tüm cephelerin sıvandığı ve sarı renkli badana ile boyalı olduğu görülmektedir.

3.2.2. Mermer

Mermer malzeme kullanımı Namık Kemal Lisesi'nin üç yönde bulunan sütunlu giriş açıklığında, merdivenlerinde ve giriş kapısı etrafındaki sövelerde görülmektedir.

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin giriş holünde bulunan kapı ve pencere etrafındaki sövelerde, nişlerde ve zemin katta yer alan şeref merdiveni basamaklarında mermer malzeme kullanımı göze çarpmaktadır.

Atatürk Lisesi'nin kuzey cephe girişinde yer alan sütunlarda, sütunların yanında yer alan saksılarda, zemin ve birinci katta yer alan sütunlarda ve okulun merdivenlerinde mermer kullanılmıştır.

Kız Lisesi'nin kuzeyde yer alan kütlesinin doğu, batı ve kuzey cephelerinin alt kademede pencere üzerlerinde yer alan atkı taşında mermer kullanılmıştır. Okulun kuzey cephesindeki paye, sütun, sütunçe, sivri kemerli açıklıklar ve balkon korkuluğunda mermer kullanımı karşımıza çıkmaktadır. Okulun giriş holünde, zemin katın ve birinci katın orta kısmındaki zemininde mermer kullanımı göze çarpmaktadır. Bunun dışında giriş holündeki, zemin ve birinci kattaki sütunlarda, bloklarda, merdiven ve merdiven korkuluklarında mermer kullanımı yoğundur.

Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu'nun zemin katında bulunan ve üst kata çıkışı sağlayan merdivenlerin basamaklarında mermer malzeme kullanıldığı göze çarpmaktadır.

3.2.3. Tuğla

Katalogda yer alan okullardan sadece bir tanesinde süsleme olarak tuğla malzeme kullanılmıştır. İzmir Kız Lisesi'nin kuzeyde ve güneyde yer alan kütlelerinin tüm cephelerindeki pencere etrafında basit şekilli tuğla süslemeler görülmektedir. Namık Kemal, Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu ve Kız Lisesi'nin üst örtüsünde alaturka kiremit, Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu'nun üst örtüsünde ise Marsilya kiremit kullanılmıştır.

3.2.4. Ahşap

Ahşap malzeme okulların kapı kanatlarında, pencere çerçevelerinde, merdiven direk ve küpeşte bölümlerinde, duvarlarda, tavan üst örtüsünde ve saçaklarında kullanılmıştır.

Namık Kemal Lisesi'nin her iki katında yer alan sınıf ve idari birim gibi mekanların kapılarında ahşap malzemenin kullanıldığı görülmektedir.

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin zemin katında avluyu çevreleyen doğu, batı ve güney koridor duvarlarının alt kesimleri ahşap malzeme ile kaplanmıştır. Zemin katın kuzey tarafına konumlandırılan şeref merdiveninin direk ve küpeşte bölümleri ahşap malzemedendir. Bunun dışında okulun tüm cephelerindeki pencere çerçevelerinde ve sınıf, idari birim gibi mekanların kapı kanatlarının hepsinde ahşap malzeme kullanılmıştır.

Atatürk Lisesi'nin kuzey cephesinin ortasında taşıntı yapan ana kütlein birinci ve ikinci katında yer alan pencerelerin yüzeyleri X şeklinde ahşap çıtalarla hareketlendirilmiştir. Ana kütle ve bunun her iki yanına yerleştirilen kolların orta noktalarına ahşaptan kapılar yerleştirilmiştir. Yapının, her üç katında yer alan sınıf, idari birim gibi çeşitli mekanların kapı ve pencerelerinde ahşap malzeme kullanımı karşımıza çıkmaktadır. Tüm sınıfların zemin döşemesinde, koridor, giriş holü gibi yerlerde bulunan vitrinlerde ahşap malzeme kullanılmıştır.

Kız Lisesi'nin kuzey cephesinde yer alan giriş kapıları ahşap malzeme ile kaplanmıştır. Bunun dışında çatıya yakın olan bölümlerde yer alan saçaklar ahşap malzemedendir. Okulun giriş holünün iki yanında yer alan bölümlerin duvarlarında ahşap malzeme kullanılmıştır. İkinci katın merdivenli bölümünün etrafını saran doğu ve batı yönünde yer alan koridorun tavanında ve müdür odasının koridora bakan bölümünde ahşap malzeme kullanımı dikkat çekmektedir.

Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu'nun zemin ve birinci katında yer alan sınıf ve diğer birimlerin kapı ve pencerelerinde ahşap malzeme kullanılmıştır. Zemin kattan üst kata çıkışı sağlayan merdivenin tirabzanlarında da ahşap malzeme kullanımı göze çarpmaktadır. Bunun dışında okulun güneybatısındaki müstemilatta bulunan mekanların tavanı da ahşap malzeme ile kaplanmıştır.

3.2.5. Alçı

Alçı malzeme Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin giriş holünün tavanında kullanılmıştır. Atatürk Lisesi'nin güney ve kuzey cephelerindeki silmeler, kornişler, konsollar, dış frizleri ve pilastrlar alçıdan yapılmıştır. Bunun dışında sütunlu galerinin tavanında alçı malzeme kullanılmıştır.

3.2.6. Demir

Katalogda yer alan okullarda demir malzeme pencere, kapı ve merdiven korkuluklarında kullanılmıştır. Daha çok dövme tekniğinin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra kapı kepenklerinde döküm tekniğinin kullanıldığı görülmektedir.

Namık Kemal Lisesi'nin doğu, güney ve kuzey yönlerinde yer alan girişlerin kapı ve pencerelerinde demir malzeme kullanılmıştır. Yapının ana kütesinin doğu ve batı cephelerinin bodrum ve zemin kat pencerelerinde demir parmaklıklara yer verilmiştir. Okulun zemin ve birinci katında bulunan ve koridorun orta noktalarına yerleştirilen iki kanatlı kapılarda da demir malzeme kullanılmıştır. Bunun dışında okulun zemin kat koridorunun üç noktasına birden yerleştirilen ve üst kata çıkışı sağlayan merdiven korkuluklarında da demir malzeme kullanıldığı göze çarpmaktadır.

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin doğu, batı, güney ve kuzey cephelerinin alt kat pencerelerindeki parmaklıklarda demir malzeme kullanılmıştır. Okulun giriş holü bölümünün doğu ve batı duvarlarının ortasına yerleştirilen kapıların üst kısmında demir parmaklık, alt kısmında ise yine demir malzemeden kepenk yer almaktadır. Giriş holünün güney duvarının ortasına yerleştirilen kapı da demir doğramalıdır. Kapının iki yanında yer alan pencere parmaklıklarında da demir malzeme kullanılmıştır. Yapının birinci katında yer alan dolaşım koridorunun doğu ve batı yönlerinde yer alan yuvarlak kemerli açıklıkların kavsine uygun olacak biçimde demirden bitkisel motifler yer almaktadır.

Atatürk Lisesi'nin kuzey cephe ortasında taşıntı yapan ana kütleinin ikinci katında yer alan iki pencerenin önüne demir malzemeden korkuluk eklenmiştir. Okulun zemin katında yer alan koridorun doğu ve batı duvarında üst kata çıkışı sağlayan kapı parmaklıklarında demir malzeme kullanılmıştır. Zemin katın doğu ve batı koridorlarının merdiven boşluğunda bulunan korkuluklarla çevrilmiş alanda da demir malzeme yer almaktadır. Zemin katın giriş holünde bulunan ve orta kuleye çıkışı sağlayan merdiven ile birinci kattaki koridorun doğu ve batı uçlarında yer alan ve doğu, batı kuleye ulaşımı sağlayan merdiven kapılarında da demir malzeme kullandığı göze çarpmaktadır.

Kız Lisesi'nin kuzey yönünde bulunan kütleinin doğu ve batı cephesindeki alt ve bodrum kat pencerelerinde demir malzemeden parmaklıklara yer verilmiştir. Yapının orta kanadının batı cephesindeki alt kat pencerelerinde demir malzeme kullanılmıştır. Bunun dışında okulun zemin ve birinci katında yer alan koridorların orta kısımlarına yerleştirilen kapılarda demir malzemedendir.

Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu'nda günümüzde restorasyon çalışmaları olduğu için cephelerdeki tüm pencere ve kapılar sökülüştür. Ancak, eski fotoğraflardan zemin kat

pencerelerinin bir kısmının üzerinde beyaz renge boyalı demir korkuluklara yer verildiği anlaşılmaktadır.

3.3. Süsleme

İzmir’de Tanzimat’tan Cumhuriyet’in İlanına kadar inşa edilmiş olan okullardaki süslemeler, “bitkisel”, “geometrik” “figür” ve “yazı” başlıkları altında ele alınacaktır. Belirttiğimiz süsleme türleri malzeme ve teknik açıdan değerlendirilecektir.

3.3.1. Malzeme ve Teknik

İncelenen okullarda daha çok taş malzeme üzerine süsleme uygulandığı görülmektedir. Bunun yanı sıra alçı, demir ve ahşap malzemeler üzerinde de basit şekilli süsleme öğeleri karşımıza çıkmaktadır. Süslemeler; taş üzerine oyma ve kabartma, alçı üzerine kabartma, demir üzerine dövme tekniğinde işlenmiştir.

3.3.2. Bitkisel Süsleme

Çalışmaya dahil olan okullarda en çok kullanılan bitkisel süsleme öğelerinin; C kıvrımları, palmet, girland, gül, kıvrım dal, kymation, astragal, çelenk, çiçek demetleri ve akantus olduğu tespit edilmiştir. Bitkisel süslemelerin daha çok taş malzeme üstüne uygulandığı göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra alçı, ahşap gibi malzemeler üzerinde de bitkisel motiflere yer verilmiştir.

3.3.2.1. “C” Kıvrımları

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nin kuzey cephesinde yer alan yayvan sivri kemerli üst kat pencerelerinin etrafında “C” şeklinde kıvrımlar yapan basit yaprak kabartmalı süslemeler yer almaktadır. Yine aynı cephede alt kat pencerelerinin basamak şeklinde kademelenen bölümlerinin dış köşelerine “C” şekilli bitkisel kıvrımlar yerleştirilmiştir. Bunun dışında parapet duvarının iki köşesinde yer alan üçgen alınlığın üzerinde “C” kıvrımları bulunmaktadır. Yapının giriş holünün tavan merkezine yerleştirilen madalyon içerisine de alçı malzeme kullanılarak “C” kıvrımları yerleştirilmiştir. Yapının birinci katında yer alan dolaşım koridorundaki yuvarlak kemerli açıklıkların kavisine uygun biçimde demir malzemeden “C” kıvrımları şeklinde bitkisel süslemeler eklenmiştir.

Kız Lisesi’nin giriş holünde, zemin ve birinci katında bulunan sütun başlıklarında da “C” kıvrımlarının oluşturduğu bitkisel süslemeler hakimdir.

3.3.2.2. Palmet

Namık Kemal Lisesi'nin üç girişinde ve okulun içinde yer alan sütun ve paye başlıklarında anthemion palmet dizisi görülmektedir. Palmetin üzerinde astragal motifi bunun üzerinde de ion kymationu yer almaktadır. Bu süslemenin aynısı 1891-92 yıllarında İzmir'de inşa edilmiş olan Gureba-i Müslimin Hastanesi'nin giriş kapısı yanına yerleştirilen iki sütun başlığında da bulunmaktadır²⁴⁸.

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin kuzey cephesinde yer alan üst kat pencerelerinin çerçeve tepeliğinde üç dilimli palmet kabartması bulunmaktadır.

Atatürk Lisesi'nin zemin katındaki iyon sütun başlıklarında ve birinci katındaki korint başlıklarında palmet motifine yer verilmiştir.

Kız Lisesi'nin kuzey cephesinin ortasında bulunan sivri kemerli üç açıklık üzerinde yer alan sivri hatlı silmelerin uç kısmına palmet motifi yerleştirilmiştir. Girişin köşelerinde bulunan iki payenin üzerinde de yarım bir palmet motifi bulunmaktadır. Palmetler, mermer üzerine kabartma tekniği ile işlenmiştir. Abdülhamid Dönemi'nde yapılan Fatih Askeri Rüşdiye'sinin kuzeydoğu cephesinde de mermer üzerine işlenmiş palmet motifi bulunmaktadır²⁴⁹. Sivas Sanayi Mektebi'nin üçgen alınlık bölümünde de palmet motiflerinin stilize yapraklarla bir arada kullanıldığı görülmektedir²⁵⁰.

3.3.2.3. Girland

XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Batılılaşma hareketleri içinde Avrupa mimarisindeki süsleme öğeleri yavaş yavaş kullanılmaya başlanmıştır. Bu motifler içinde en sık kullanılanlardan biri de girland²⁵¹ motifidir. Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin kuzey cephesinde yer alan üst kat pencerelerinden bir tanesinin üst tarafına girland motifi yerleştirilmiştir.

Atatürk Lisesi'nin sütunlu girişinin her iki yanına yerleştirilen gösterişli mermerden saksıların üzerinde girland motifi bulunmaktadır. Bunun dışında okulun birinci katında bulunan sütunların her birisinin arasına alçı malzemeden yapılmış girland motifleri eklenerek yüzeyde hareketlilik sağlanmıştır. İzmir'de günümüze gelemeyen İtalyan Kız Okulu'nun²⁵² dikdörtgen

²⁴⁸ Bubur, 2002: 169-170.

²⁴⁹ Parmaksız, 2008: 369.

²⁵⁰ Bulut, 2006: 32.

²⁵¹ Girland, yaprak, çiçek ve meyve motiflerinden yapılan ve iki yanından asılı olarak gösterilen kabartma yapı süsü. Özellikle, Roma yapı ve mezarlarında kullanılmış bir motiftir. bk. Turani, 2010: 16.

²⁵² İzmir'de 1922 yangını öncesinde kentte İtalyan cemaatin önemli yapılarından biriydi. Yapı, Mühendis Stefano Molli tarafından 1906 yılında tasarlanmıştır. Günümüze ulaşamayan yapının eski fotoğraflarından bodrum ve zemin kat cephelerinde Rönesans mimarisinin önemli öğelerinden biri olan bosajlı duvarlar pencerelerle hareketlendirilmiştir. Birinci katta dikdörtgen pencere açıklıkları üçgen alınlıklarla süslenmiştir. En üst kat diğer katlara göre daha sade tutulmuştur. Bu katta Batı mimarisinde çok kullanılan edikula olarak adlandırılan nişlere

pencere açıklıkları üzerinde yer alan üçgen alınlıkların üst kısmında da girland motiflerine yer verildiği görülmektedir²⁵³.

3.3.2.4. Gül

Namık Kemal Lisesi'nin doğu cephesinde bulunan giriş kapısının söveleri üzerinde beş yapraklı gül motifi yer almaktadır.

Atatürk Lisesi'nin iki katlı sütunlu galerisinin arşitrav yüzeyinde yan yana dizilmiş alçıdan yapılmış gül motiflerine yer verilmiştir. Sütunlu galerinin tavanı kare yüzeylere bölünerek kasetlenmiştir. Her bir kaset²⁵⁴ yüzeyini de yine gül motifleri bezemektedir. Sütunlu galeriyi dört bir yandan çevreleyen koridorların kasetlenmiş tavanlarının merkezine de gül motifleri eklenmiştir.

Kız Lisesi'nin giriş holünün her iki yanında bulunan bölümde yer alan sütunların başlıklarında gül motifi bulunmaktadır. Gül motifinin etrafını bitkisel dallar ve kıvrımlar çevrelemektedir.

3.3.2.5. Kymation

Özellikle Antik mimarlıkta kullanımı karşımıza çıkan üsluplaştırılmış yaprak biçimli öğelerden oluşan kymation²⁵⁵ süslemesi Namık Kemal Lisesi'nde görülmektedir. Yapının ana kütesinin doğu cephesinde ve kuzey, güney yönlerinde yer alan sütunlu girişlerdeki arşitrav bloklarında, saçaklarda ve sütun başlıklarında kymation süslemeleri bulunmaktadır. Bunun dışında doğu cephede yer alan yapıya girişi sağlayan mermer söveli kapının üzerinde de kymation süslemelerine yer verilmiştir.

3.3.2.6. Astragal

Antik mimarlıkta yan yana dizilen küre şekilli öğelerin bir araya gelerek oluşturduğu astragal²⁵⁶ süsleme öğesi Namık Kemal Lisesi'nin doğu cephesinde yer alan kapının söveleri üzerinde yer almaktadır.

yer verilmiştir. Yapının giriş kısmı bir kubbeyele taçlandırılarak görkemli bir görünüm sağlanmıştır. 1922 yangınından az da olsa etkilenen yapı 1945 tarihinde İkinci Kordon'un genişletilmesi sırasında tamamen yok olmuştur. bk. Berkant, 2015: 50-52.

²⁵³ Berkant, 2015: 51.

²⁵⁴ Birbirleriyle kesişen kiriş ya da kaburgaların oluşturduğu kare ya da çokgen biçimli, eş boyutlu strüktürel öğelerin her biri. Antik Yunan, Roma ve Rönesans mimarlıklarında görülür. bk. Sözen ve Tanyeli, 2012: 161.

²⁵⁵ Sözen ve Tanyeli, 2012: 188.

²⁵⁶ Sözen ve Tanyeli, 2012: 37.

3.3.2.7. Çelenk

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin kuzey cephesindeki parapet duvarının iki köşesinde üçgen alınlık vardır. Yanlarda pabuçluklarla sınırlandırılan üçgen alınlığın merkezinde dairesel bir çelenk motifi yer almaktadır. Bu çelengin uç kısımlarına da fiyonk şeklinde süsleme eklenmiştir.

3.3.2.8. Çiçek Demetleri

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin giriş holü tavanının alçıdan süslemeye yer verilmiştir. Tavanın orta noktasına bir madalyon yerleştirilmiştir. Bu madalyonun içine “C” kıvrımları ile dalların meydana getirdiği bir kompozisyon yerleştirilmiştir. Merkezde yer alan bu madalyonun etrafını da daha büyük bir madalyon sarmaktadır. Büyük olan bu madalyonun etrafını da çiçek demetleri, “C” kıvrımları ve stilize dallar çevrelemektedir.

3.3.2.9. Akantus

Namık Kemal Lisesi'nin cephelerinde yer alan üst ve alt kat pencerelerinin arasına yerleştirilen pilastrlardan bazılarında akantus yapraklarına yer verilmiştir. Akantusların her iki yanına da volüt ve “C” kıvrımları eklenerek cephe hareketlendirilmiştir. Bunun dışında okulun doğu cephesinde yer alan giriş kapısı üzerinde arşitrav benzeri bir taşıyıcı blok bulunmaktadır. Bu bloğun altında iki adet konsol vardır. Konsolun alt kısmına da akantus motifi eklenmiştir.

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin parapet duvarının iki ucunda yer alan üçgen alınlığın alt ve üst köşelerinin yüzeylerinde de akantus motifi bulunmaktadır.

Atatürk Lisesi'nin birinci katında yer alan galerideki korint tarzı başlıklarında da akantus yapraklarına yer verilmiştir.

Kız Lisesi'nin giriş holünde yer alan sütunların başlıklarında akantus yapraklarının kullanımı göze çarpmaktadır.

3.3.3. Geometrik Süsleme

Katalogda incelenen okullarda ağırlıklı olarak taş malzeme üzerine geometrik süslemenin uygulandığı göze çarpmaktadır. Bunun dışında ahşap malzeme üzerinde de geometrik karakterli süslemeler bulunmaktadır.

3.3.3.1. “X” Biçimli Süsleme

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nin parapet duvarının alt kısmında bulunan saçak kısmındaki konsol aralarında “X” biçiminde kabartmadan süslemeler yer almaktadır.

3.3.3.2. Düğüm Biçimli Süsleme

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde kuzey cephenin alt kat pencerelerinin alt tarafında düğümlü geçmeli geometrik süslemelere yer verilmiştir.

3.3.3.3. Yürek Biçimli Süsleme

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nin kuzey cephesinde yer alan üç girişli açıklığın üzerindeki üst kat pencerelerinden iki adedinin alt süslemesinde geometrize edilmiş yürek biçimli şeklin geçme yapmasıyla oluşan kompozisyonlar bulunmaktadır.

3.3.3.4. Ay ve Yıldız

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nin doğu, batı ve güney cephelerinde dikdörtgen formlu ve yüzeyi yivli sövelere atılmış sivri kemerli pencerenin üzeri beş dilimli taçla çevrelenmiştir. Bu tacın orta dilimine de bir ay yıldız kabartması eklenerek pencere etrafında hareketlilik sağlanmıştır. Kuzey cephenin sivri kemerli alt kat pencerelerinin basamak şeklinde kademelenen bölümlerinin iç kısımlarına ikişer adet ay ve yıldız motifleri yerleştirilmiştir. Bunun dışında kuzey cephede parapet duvarının iki köşesinde yer alan üçgen alınlığın tepe kısmında ay ve yıldız motifleri birlikte kullanılmıştır. Giriş holünün ortasında bulunan kapının sövelerinde de daire içine alınmış yıldız motifi görülmektedir.

Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu’nun güneybatısında bulunan müstemilat yapısının taçkapı şeklinde oluşturulan girişinin iki köşesinde ay ve yıldız motifi bulunmaktadır.

İstanbul’da Fatih Askeri Rüşdiye’sinin mermer giriş kapısı üzerinde bulunan yarım daire alınlığın ortasındaki kilit taşının üzerinde de ay motifi bulunmaktadır²⁵⁷. Aydın İdadisi’nin güney yönündeki giriş kapısı üzerinde de ay ve yıldız motifinin kullanıldığı göze çarpmaktadır²⁵⁸. Tanzimat döneminde kent merkezlerinde dikkat çekici özelliğe sahip olan yapılardan birisi de saat kuleleridir²⁵⁹. İzmir Saat Kulesi’nde de ay ve yıldız motiflerine yer verildiği görülmektedir²⁶⁰. Batı kültürünün etkisiyle ortaya çıkan yeni konaklama mekanları olan otel yapılarında da dönemin anlayışını yansıtan süslemelere yer verilmiştir. İzmir Meserret

²⁵⁷ Parmaksız, 2008: 368.

²⁵⁸ Duymaz, 2014: 248.

²⁵⁹ Ertuğrul, 2009: 303.

²⁶⁰ Kuyulu, 2000: 279.

Otelî'nin giriş cephesinin üzerinde bulunan alınlığın yüzeyinde de ay ve yıldız motifinin kullanıldığı göze çarpmaktadır²⁶¹.

3.3.3.5. Dikdörtgen

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin kuzey cephesinin alt kat pencereleri aralarında yer alan pilastr görünümlü süslemelerin yüzeylerinde düz silmelerle çerçevelenmiş ve pahlanmış dikdörtgen süslemeler bulunmaktadır.

3.3.3.6. Altıgen Biçimli Panolar

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin kuzey cephesinde yer alan alt kat pencereleri aralarına dikey ekseninde birbirine eklenmiş altıgen panolar yer almaktadır. Bu panoların etrafı da iç ve dış bükey silmelerle çerçevelendirilmiştir.

3.3.3.7. Üçgen

Katalogda bulunan okullardan Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Kız Lisesi'nde üçgen motifinin kullanımı göze çarpmaktadır. Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin parapet duvarı üzerinde yer alan üçgen alınlıkların yüzeyinde bu motife yer verilmiştir. Üçgen alınlığın ortasında bir çelenk motifi bulunmaktadır. Bu çelengin her iki yanına simetrik olarak üçgen motifi yerleştirilmiştir. Kız Lisesi'nin doğu, batı ve kuzey cephelerindeki alt kat pencere üzerlerindeki atkı taşının yüzeyinde üçgen şeklinde süslemelere yer verilmiştir. Giriş cephesinde yer alan sütun başlıklarının dört köşesine eklenen sarkıt motiflerinin arasına küçük üçgen motifleri eklenmiştir. Giriş bölümünde yer alan balkon korkuluğu ile kemerler arasında kalan alanda da üçgen motifli süslemeler bulunmaktadır.

3.3.3.8. Kum Saati Biçimli Süsleme

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin parapet duvarının üzerinde bulunan tepeliklerin yüzeyinde kum saatini andıran süslemeler yer almaktadır. Giriş holünün doğu ve batı duvarlarının ortasına yerleştirilen kapı ve pencerelerin mermerden söveleri üzerinde de kum saati biçimli süslemelere yer verilmiştir. Kız Lisesi'nin kuzey cephesinde yer alan payelerin başlıkları, kaideleri ve ayak köşelerinde kum saati şeklinde sütunçeler bulunmaktadır. Kum saati şeklindeki bu sütunçelerin yüzeyleri de alçak kabartmalı yivlerle hareketlendirilmiştir.

²⁶¹ Kayın, 2000: 158.

3.3.3.9. Kare, Çokgen ve Baklava Motifi

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin kuzey cephesindeki alt kat pencerelerinin üzeri kademeli basamak şeklinde düzenlenmiştir. Bu basamak şeklindeki bölümün iç kısmı küçük kabartma şeklinde taşlarla bezenmiştir. Bu taş kabartmaların bulunduğu bölüme de bir adet küçük baklava motifi yerleştirilmiştir.

Kız Lisesi'nin saçak kısmında ahşap üzerine çıtalarla yapılmış basit şekilli süslemeler eklenmiştir. Yapının saçak kısmının yüzeyleri karelere bölünmüştür. Saçakların uç kısımlarına da baklava motifi eklenerek bunun içine çokgen motifi yerleştirilmiştir. Bunun dışında yapının birinci katında yer alan sütunlu dolaşım merdiveninin doğu ve batı yönlerindeki koridorların tavanı enine ve dikine olmak üzere ahşap kirişlerle panolara ayrılmıştır. Bu kare formundaki panoların her birisinin içine ahşap çıtalarla oluşturulan baklava motifleri eklenmiştir. Baklava motiflerinin içlerine de kare şekilli motif yerleştirilmiştir.

3.3.3.10. Daire ve Diş Frizleri

Namık Kemal Lisesi'nin birinci katında yer alan öğretmenler odasının duvarlarında ahşap malzemeden diş frizlerine ve daire şekilli süslemelere yer verilmiştir. Bu ahşapların yüzeyi beyaz renkli yağlı boya ile boyanmıştır.

Atatürk Lisesi'nin giriş holünde bulunan kapı ve vitrinin üzerinde de ahşaptan yapılmış diş frizleri ve kabartma biçiminde daire süslemeleri bulunmaktadır.

3.3.3.11. Örgü

Atatürk Lisesi'nin sütunlu galeri bölümünün tavanı kare biçiminde kasetlere ayrılmıştır. Kasetlerin her birinin merkezine alçı malzeme ile yapılmış gül motifi yerleştirilip bunun etrafını da hasır örgü şeklinde oluşturulmuş kare bir pano çevrelemektedir.

Kız Lisesi'nin giriş holünün iki yanında yer alan bölümlerin kuzey yönündeki sütun başlıklarının üst kısmında örgü motiflerine yer verilip bunların içine de yaprak motifleri yerleştirilmiştir. Örgü motiflerinin orta kısmında bir adet gül motifi bulunmaktadır Başlığın alt kısmında da örgü motifleri ve grift bitkisel süslemelerin yer aldığı kompozisyon göze çarpmaktadır. Güneyde yer alan ve orta hole açılan sütun başlıklarının alt kesimlerinde “C” kıvrımlarının oluşturduğu bitkisel süslemeler hakimdir. Başlığın orta kısmının dört köşesine kartal figürleri yerleştirilmiştir. Başlığın üst kısmında merkezde gül motifi bunun etrafında da örgü motifi yer almaktadır. Yapının üst kata çıkışı sağlayan ve birinci katında yer alan sütunlar üzerinde de örgü motifi ve bitkisel karakterli süslemeler vardır.

3.3.3.12. Madalyon

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin parapet duvarının merkezine etrafı derin bir yivle oluşturulmuş dairesel bir madalyon yerleştirilmiştir. Madalyonun orta kısmında yuvarlak kabartmalı bir süsleme bulunmaktadır. Bu süslemenin etrafına çeşitli yaprak motifleri alt tarafına da kumaş benzeri bir motif eklenmiştir. Bunun dışında okulun giriş holü tavanına da alçı malzemeden yapılmış bir madalyon eklenerek bitkisel motiflerle etrafı çevrilmiştir.

3.3.4. Figür

3.3.4.1. Kartal

Ele alınan okullardan sadece Kız Lisesi'nde figür kullanımı karşımıza çıkmaktadır. Okulun giriş holünün kuzey yönünde yer alan iki sütun başlığında da kartal figürü bulunmaktadır. Sütun başlığının dört bir köşesinde bulunan kartal figürü kabartma tekniği ile yapılmıştır. Kanatlarını iki yana doğru açmış ve uçmaya hazır halde tasvir edilen figürün vücudundaki ve kanatlarındaki detaylar ayrıntılarıyla işlenmiştir.

3.3.4.2. Saksı

Kız Lisesi'nin giriş holünün doğu ve batı yönündeki hollerin, koridora açılan kısmında ve birinci kattaki merdiven korkuluğunu çevreleyen yerdeki sütunların üzerinde saksı motifi bulunmaktadır. Sütun başlığının merkezine büyük bir saksı bunun her iki yanına da küçük tutulmuş saksılar yerleştirilmiştir. Bu saksı içine de yapraklar eklenmiştir.

3.3.5. Yazı

Türk mimarisinde yapıların kimliği hakkında bilgi ve belgelere ulaşmamızı sağlayan bunun yanı sıra devletlerin kültürünü, dilini, tarihini yansıtmaları bakımından yazı önemli bir yere sahiptir²⁶². İncelenen beş okulda da yazının kullanılmaması dikkat çekici bir özelliktir. İnşa kitabesi olmayan bu yapılar plan, süsleme gibi özellikleri dikkate alınarak ve arşiv belgelerindeki bilgilerden yararlanılarak tarafımızdan tarihlendirilmiştir.

3.6. Yapı Elemanları

3.6.1. Duvarlar

Katalogda yer alan okulların duvar kalınlıkları, 0.60 m ile 0.75 m. arasında değişmektedir. Duvarlarda kullanılan malzemelerle ilgili olarak malzeme bölümünde ayrıntılı bilgi verilmiştir.

²⁶² Tüfekçioğlu, <https://www.tarihtarih.com> (erişim tarihi:30.01.2018).

3.6.2. Üst Örtü Elemanları

Bu çalışmada ele alınan okullar düz tavan olarak yapılmıştır. Kubbe ve tonoz kullanımı karşımıza çıkmamaktadır. Okullardan Namık Kemal, Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu ve Kız Lisesi'nin üst örtüsü alaturka kiremit kaplı çatı ile örtülmüştür. Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin avlu kısmı ise çelik makaslı ve telli cam ile kaplanmıştır²⁶³. Atatürk Lisesi'nin üst örtüsünde beton malzeme kullanılmıştır. Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu'nun üst örtüsü ise Marsilya kiremit ile örtülmüştür.

3.6.3. Taşıyıcı Ayak ve Sütunlar

Katalogda incelenen okullarda ana taşıyıcı sistem tamamen duvardır. İstisnai olarak ayak ve sütunların kullanıldığı göze çarpmaktadır. Sütunlar daha çok girişlerdeki üçgen alınlıklar ve balkon korkuluklarını taşımaktadır. Bunun dışında giriş hollerinde, zemin ve birinci katlarda yer alan galerilerde ve merdivenlerde de sütun ve ayakların kullanıldığı dikkat çekmektedir. Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu hariç diğer dört okulda sütun ve ayak kullanımı karşımıza çıkmaktadır.

Namık Kemal Lisesi'nin doğu, güney ve kuzeyinde yer alan girişlerinde, zemin ve birinci katında kare kesitli ayaklar ve sütunlar kullanılmıştır.

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin kuzey cephesinde, şeref merdiveninde ve avlu revaklarında kare kesitli ayakların, birinci katta ise kare bir platform üzerine oturan sütunların kullanıldığı görülmektedir.

Atatürk Lisesi'nin kuzey cephesinde yer alan girişinde, zemin ve birinci katın merkezinde sütunların kullanıldığı görülmektedir.

Kız Lisesi'nin kuzey cephesindeki girişinde kare kesitli ayaklar ve sütun, zemin ve birinci katında da sütunlar kullanılmıştır.

Sivas İdadisi'nin güneydoğu cephesinin giriş kısmında²⁶⁴, Kastamonu İdadisi'sinin de kuzey yönündeki ana girişinde sütunlu açıklıklara²⁶⁵ yer verildiği görülmektedir. Cephelerde ve yapıların içinde sütun kullanımı bu dönemde eğitim yapıları dışında diğer kamu yapılarında da karşımıza çıkmaktadır. 19. yüzyılda inşa edilmeye başlayan ve dönemin mimari anlayışını yansıtan İzmir, Kütahya ve Bolu hükümet konağının giriş cephelerinde sütunlu açıklıklar bulunmaktadır²⁶⁶.

²⁶³ İpekoğlu ve Hamamcıoğlu, 2002: 23.

²⁶⁴ Bulut, 2006: 24.

²⁶⁵ Duymaz, 2003: 146.

²⁶⁶ Ortaylı vd., 1984: 4-6.

3.7. Cephe Elemanları

İncelenen okulların cephelerinde kapı, pencere, üçgen alınlık, pilastr, konsol, dış frizi, silme, dikdörtgen çerçeve gibi elemanlar yer almaktadır. Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu hariç diğer dört okulda birden fazla girişe yer verilmiştir. Namık Kemal Lisesi'nin doğu, kuzey ve güney yönlerinde, Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin doğu, batı ve kuzey cephesinde, Atatürk ve Kız liselerinin de kuzey ve güney cephelerinde giriş kapıları bulunmaktadır. Okullarda pencereler cephelere simetrik olarak yerleştirilmiştir. Özellikle giriş cepheleri süslü ve gösterişli olarak tasarlanmıştır. Namık Kemal Lisesi diğer liselerden farklı olarak üç girişi de dikkat çekici özellikte düzenlenmiştir. Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin kuzey giriş cephesi diğer cephelere göre daha yoğun bir süsleme programına sahiptir. Atatürk Lisesi ve Kız Lisesi'nin de kuzey yönündeki giriş cepheleri süsleme açısından dikkat çekmektedir. Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu'nda günümüzde restorasyon çalışmaları olduğu için yapının cephelerindeki pencere, kapı ve silme gibi cephe elemanları sökülmüş durumdadır.

3.7.1. Kapılar

Çalışmaya dahil edilen okullardan Namık Kemal ve Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin ana giriş kapıları demir malzemeden, Atatürk ve Kız Lisesi'nin ise ahşap malzemedendir.

Namık Kemal Lisesi'ne giriş kuzey cephenin ortasında yer alan demir doğramalı kapı ile sağlanmaktadır. Kapının sövelerinde mermer kullanılmıştır. Kapı sövesi üzerinde yer alan bezemelere, süsleme başlığı altında detaylı olarak değinilmiştir. Okulun güney ve kuzeyde yer alan kütlelerin ortasına yerleştirilen kapılarda demir doğramalı olup söveleri süslemesiz ve mermerdendir.

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne giriş, kuzey cephenin ortasına yerleştirilen camekan kapı kapı ile sağlanmaktadır. Bu bölümden sonra okula demir doğramalı kapı ile ulaşılmaktadır. Demir doğramalı kapının etrafını mermerden sivri kemer çevrelemektedir. Okulun doğu cephesinde de demir doğramalı kapı bulunmaktadır. Batı cephesindeki kapı da demir doğramalı olup basık kemerlidir.

Atatürk Lisesi'ne giriş kuzey cephenin ortasında taşıntı yapan kütledeki üç adet çift kanatlı ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Taşıntı yapan ana kütlelerin doğu ve batısında yer alan kütlelerin ortasında da aynı şekilde çift kanatlı ahşaptan kapı yerleştirilmiştir. Okulun güney cephesinde taşıntı yapan bölümün doğu ve batısında yer alan kapılar ise demir doğramalıdır.

Kız Lisesi'ne giriş kuzey kanadın ortasına yerleştirilen çift kanatlı üç adet ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Kapının iki kanadının yüzeyi on adet kare formunda sade panolara bölünmüştür. Kapının sivri kemerli üst kısmı cam ile kaplanmıştır. Okulun, kuzey kanadının güney cephesinde, orta kanadının doğu ve batı cephesinin köşesine yerleştirilen kapılar da demir kaplıdır.

Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu'na giriş güney cephede bulunan kapı ile sağlanmaktadır. Ancak günümüzde okulda restorasyon çalışmaları olduğundan dolayı giriş kapısı sökülüştür. Eski fotoğraflardan bu kapının metal malzeme ile kaplı olduğu tespit edilmiştir.

3.7.2. Pencereleler

Okulun iç kısmı beden duvarları üzerine açılan pencerelerle aydınlatılmaktadır. Namık Kemal Lisesi, Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Atatürk Lisesi, Kız Lisesi ve Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu'nun iç kısmı cephelere kademeli olarak yerleştirilen pencerelerle aydınlatılmıştır.

Namık Kemal Lisesi'nin ana kütesinin cephelerine ve kuzey, güney yönünde bulunan kütlelerin cephelerine üç kademeli olarak pencereler yerleştirilmiştir. Bodrum katta bulunan pencereler kare forma sahiptir. Alt kademede yer alan pencereler dikdörtgen forma sahip olup demir parmaklıklıdır. Üst kademedeki pencerelerde dikdörtgen forma sahiptir. Pencerelerin tamamı sade tutulmuştur.

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin batı, güney ve kuzey cephelerine iki kademeli olarak dikdörtgen formda ve sivri kemerli pencereler yerleştirilmiştir. Doğu cephesinde bodrum kata da pencere açılmasından dolayı bu cephe üç kademeli bir görünüme sahiptir. Alt kademedeki pencereler demir parmaklıklıdır. Alt ve üst kademedeki pencerelerin etrafında taştan süslemeler bulunmaktadır.

Atatürk Lisesi'nin doğu ve batı cephelerinde pencereye yer verilmemiştir. Güney ve kuzey cephelerinde bulunan pencereler cephelere iki ve üç kademeli olarak simetrik yerleştirilmiştir. Pencereler sade tutulup dikdörtgen forma sahiptir.

Kız Lisesi'nin kuzey kanadında yer alan kütlelerin doğu, batı, güney ve kuzey cephesindeki pencereler iki kademeli olarak düzenlenmiştir. Doğu, batı ve kuzey cephede yer alan pencerelerden alt kademedekiler dikdörtgen formda ve demir parmaklıklıdır. Pencerelerin üzerinde mermerden atkı taşı ve tuğla süsleme bulunmaktadır. Üst kademedeki pencereler ise yuvarlak formu olup üzerinde tuğla süslemeler yer almaktadır. Güney cephede yer alan pencerelerden bazıları yuvarlak formda bazıları ise dikdörtgen formdadır. Pencere üzerinde

tuğladan süslemeler bulunmaktadır. Okulun orta kanadının doğu ve batı cephesinde yer alan pencerelerin alt ve üst kademesindeki pencereler dikdörtgen formdadır. Okulun güney kanadın da yer alan alt ve üst kademedeki pencerelerde dikdörtgen formda düzenlenmiştir. Her iki kademedeki pencerelerin üzerinde de tuğladan süslemelere yer verilmiştir.

Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu'nun doğu, batı, güney ve kuzey cephelerinde pencereler iki kademeli olarak düzenlenmiştir. Okulda restorasyon çalışmalarından dolayı bütün pencereler sökülmüş durumdadır. Eski fotoğraflardan zemin kat pencerelerinin beşik kemer formu, birinci kat pencerlerinin ise dikdörtgen formu olarak düzenlendiği tespit edilmiştir.

3.7.3. Üçgen Alınlık

Ele alınan okullardan Namık Kemal, Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu ve Atatürk liselerinin cephelerinde üçgen alınlıklara yer verilmiştir. Namık Kemal Lisesi'nin doğu, kuzey ve güney yönlerinde yer alan sütunlu girişlerin üzerinde yer alan üçgen alınlıklar cephede ihtişamlı bir görüntü sağlamıştır.

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin süslemesiyle göze çarpan kuzey cephesinin parapet duvarında iki köşeye yerleştirilmiş üçgen alınlık vardır.

Atatürk Lisesi'nin kuzey cephesinde ortadaki kanadın dışa taşıntı yapan bölümü üzerinde sütunların taşıdığı üçgen alınlık bulunmaktadır. Bunun dışında orta kanadın her iki yanına yerleştirilen kolların üst kısımlarında da üçgen alınlık uygulaması görülmektedir.

Tanzimat dönemi'nde eğitim yapıları dışında gümrük binası, hükümet konağı, kışla gibi diğer kamu binalarında da üçgen alınlık uygulamasının olduğu göze çarpmaktadır. Mersin, Mudanya, Rize ve Trabzon gümrük binası'nda²⁶⁷, Samsun ve Erzincan Hükümet Konağı'nda²⁶⁸, Mecidiye Kışlası'nda²⁶⁹ dönemin mimarlık anlayışını yansıtan üçgen alınlık kullanımı dikkat çekmektedir. Bunun dışında Osmanlı döneminde Kıbrıs'ta inşa edilen eğitim binalarında da üçgen alınlık kullanıldığı göze çarpmaktadır²⁷⁰.

3.7.4. Pilastr

Katalogda yer alan okullardan Namık Kemal, Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu ve Atatürk liselerinin cephelerinde pilastr kullanımı göze çarpmaktadır.

²⁶⁷ Kaya, 2010: 85-88.

²⁶⁸ Güntan, 2007: 50-52.

²⁶⁹ Doğdu, 2002: 287.

²⁷⁰ Özgüven, 2004: 65.

Namık Kemal Lisesi'nin tüm cephelerinde üst ve alt kat pencerelerinin arasında pilastrlara yer verilmiştir. Bu pilastrlardan bazıları akantus, volüt ve “C” kıvrımları ile hareketlendirilirken bazıları sade tutulmuştur.

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin kuzey cephesinde yer alan alt ve üst kat pencerelerinin aralarında pilastrlar vardır. Bu pilastrların hepsinin yüzeyi dokuz bloktan oluşmaktadır. Pilastr yüzeylerinin bazıları sade bırakılırken, bazısında süslemelere yer verilmiştir. Bu süslemeler, yuvarlak kabartma ve geçmeler yaparak petek biçiminde görünüme sahip olan süslemelerdir.

Atatürk Lisesi'nin kuzey ve güney ve cephelerinde de kapı ve pencere etrafında bulunan pilastrlarla cephede hareketlilik sağlanmıştır.

3.7.5. Konsol ve Dış Frizi

Namık Kemal Lisesi'nin doğu, kuzey ve güney cephelerinin girişinde bulunan üçgen alınlığın altındaki saçak kısmında dış frizleri bulunmaktadır.

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin Parapet duvarının alt kısmında yer alan saçak bölümünde üzeri geometrik karakterli bezemelerle süslü olan taş konsollara yer verilmiştir. Bunun dışında yapının kuzey cephedeki üst kat penceresinin iki yanına konsol eklenmiştir.

Atatürk Lisesi'nin kuzey cephesinde öne doğru taşıntı yapan ana kütlelerin saçak kısımlarına konsol ve dış frizleri eklenerek cephede hareketlilik sağlanmıştır.

3.7.6. Silme

Katalogda yer alan Namık Kemal Lisesi ve Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin tüm cephelerinde, Atatürk lisesinin ise kuzey ve güney yönlerinde silmelere yer verilmiştir. Cepheyi hareketli ve ihtişamlı gösteren, katları birbirinden ayıran yatay ve dikey karakterli bu silmeler daha çok pencere aralarında ve etrafında karşımıza çıkmaktadır. Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu'nun cephelerinde restorasyon öncesinde silmeler kullanıldığı göze çarpmaktadır. Yapının, Güney ve batı cephelerinin zemin katındaki beşik kemer formu ve birinci katındaki dikdörtgen formu pencerelerin üzerinde ve aralarında silmelere yer verilmiştir. Kuzey ve doğu cephelerde ise sadece zemin ve birinci kat arasında silmeler bulunmaktadır. Silmeler, dış duvarlardan farklı bir renge boyanarak cephede hareketlilik sağlanmıştır.

3.7.7. Dikdörtgen Çerçeve

Çalışmaya dahil olan okullardan sadece Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin cephelerinde yer alan pencere altlarında dikdörtgen çerçeveler görülmektedir. Bu çerçevelerin her birinin içine de bitkisel ve geometrik karakterli motiflerin eklenmesi cephenin daha dikkat çekici olmasını sağlamıştır.

SONUÇ

Osmanlı Devlet’inde 18. Yüzyılda ortaya çıkan Batılılaşma hareketleri 19. yüzyılda özellikle de Tanzimat’ın ilanından sonra hız kazanmıştır. Batılılaşma süreciyle birlikte siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel anlamda değişiklikler meydana gelmiştir. Yaşanan bu değişimler sonucunda kentin biçimlenmesinde ve mimarisinde farklılıklar ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılda Osmanlı Devleti’nde ortaya çıkan yeni yapı tiplerinden birisi de modern tarzda kurulan eğitim yapılarıdır. İzmir’de de Tanzimat döneminin getirmiş olduğu yenilikler doğrultusunda eğitim alanında ilerlemeler meydana gelmiş ve bunun sonucunda modern tarzda eğitim yapıları inşa edilmiştir.

Bu çalışma, Tanzimat’tan Cumhuriyet’in ilanına kadar İzmir il merkezinde inşa edilen beş okulu kapsamaktadır. Katalogda yer alan okullarla ilgili şimdiye kadar yapılan çalışmalarda herhangi bir mimar ya da sanatçı adının geçtiği esere rastlanmamıştır. İncelenen okullarda dikdörtgen ve “H” plan tipi olmak üzere iki farklı plan tipinin uygulandığı görülmektedir. Okullardan dört tanesi üç katlı olarak inşa edilirken, bir tanesi iki katlı olarak inşa edilmiştir. Okulların planları incelendiği zaman alt ve üst katların simetrik olarak düzenlendiği, sınıfların ve idari birimlerin yüksek tavanlı, geniş, ferah, estetik ve fonksiyonel olarak tasarlandığı göze çarpmaktadır. Bunun dışında tüm yapılarda uzun ve geniş koridorların, hol bölümlerinin, tek ve çift yönlü merdivenlerin kullanılması da tüm okullarda ortak özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

İncelenen okulların tamamı zemin seviyesinden yüksek tutulduğu için bu yapılara giriş merdivenlerle sağlanmıştır. Çoğunlukla okulların etrafına farklı fonksiyonları karşılamak üzere yemekhane, spor salonu, konferans salonu, atölyeler, kule, müstemilat gibi bölümler eklenmiştir.

Bütün okullarda ana yapı malzemesi olarak daha çok kesme taş kullanılmıştır. Bunun yanı sıra kabayonutaş, moloztaş ve tuğla kullanıldığı da görülmektedir. Okulların duvar kalınlıkları 0.60 m ile 0.75 m arasında değişmektedir. Okullarda üst örtüyü taşımak için duvar, ayak ve sütunlar kullanılmıştır.

Okullardan Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu hariç diğer okulların ortak özelliği giriş cephelerinin çok özenli ve ihtişamlı bir biçimde tasarlanmış olmalarıdır. Okullarda diğer cephelerden farklı olarak giriş cephelerinde daha çok taş malzeme, sütun, pilastr, üçgen alınlığın kullanıldığı görülmektedir. Namık Kemal Lisesi’nin üç girişi de daha etkili ve vurgulu bir biçimde ele alınırken, diğer okulların sadece kuzey yönünde yer alan girişleri vurgulanıp diğer cepheleri daha sade tutulmuştur. Yapıların ön cephelerinde zengin bir bezeme anlayışı

hakimdir. Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi süsleme programı ve yoğunluğu açısından diğer üç okuldan farklı olarak daha ön plana çıkmaktadır.

Simetrik ve aksiyal olarak düzenlenen cephelerde girişlerin dışa taşıntılı olarak düzenlenmesi ve üçgen alınlıkların kullanılmasıyla cephenin vurgulanması sağlanmıştır. Özellikle cephelerde üçgen alınlıklar, sütunlu ve kemerli açıklıklar, pilastrlar, silmeler, dış frizleri ve konsollar kullanılması dönemin Neoklasik etkilerini yansıtmaktadır. Kız Lisesi ve Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu'nun giriş cephesinde balkon uygulamasının olması dikkat çekici özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okulların iç kısmı beden duvarları üzerine açılan pencerelerle aydınlatılmaktadır. İncelenen okullarda dikdörtgen, yuvarlak ve beşik kemer formu olmak üzere üç tip pencere kullanılmıştır. Daha çok dikdörtgen pencerenin tercih edildiği görülmektedir. Bu pencereler cephelere belli bir kademeye ve simetriye göre yerleştirilmiştir. Pencere etrafında ve aralarında dönemin anlayışını yansıtan süslemeler daha çok taş ve mermer üzerinde bulunmaktadır.

Okullarda geometrik, bitkisel ve figürlü süslemenin olduğu göze çarpmaktadır. Bitkisel süslemenin daha az, geometrik süslemenin ise daha yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Figür kullanımı olması da dikkat çekici bir özelliktir. Yapılarda yazı, kitabe kullanımı karşımıza çıkmamaktadır. Eğitim yapıları olmasına rağmen tuğra kullanımı da görülmemektedir. Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi cephe tasarımında taş malzemenin yoğun bir biçimde kullanılması bakımından ünik bir örnektir.

Sonuç olarak; İzmir il merkezinde inşa edilen eğitim yapılarının anıtsal ve kent dokusu içinde dikkat çeken yapılar oldukları göze çarpmaktadır. Okullarda çoğunlukla Neoklasik bir anlayışın hakim olduğu görülmektedir. 19.yy.'da eğitim alanındaki gelişmelere paralel olarak İzmir'de birçok okul inşa edilmesine rağmen ne yazıkki bu okulların büyük bir kısmı günümüze ulaşamamıştır.

KAYNAKÇA

- Acar, G. (2000). *Tanzimat Dönemi Fikir ve Düşünce Hayatının Mimari Alana Yansıması* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akgün, S. (1990). “Türkiye’de Cumhuriyet Öncesi Amerikan Eğitim Kurumları” V. *Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi Tebliğler Kitabı* 21-25 Ağustos 1990, Ankara, s. 591-602.
- Akkurt, H., Eyüce, Ö., Güner, D., Kayın, E., Özkut, D., Gültekin, R., Sayar, R. (2005), *İzmir Mimarlık Rehberi*, İstanbul.
- Akkutay, Ü. (1984). *Enderun Mektebi* Ankara Üniversitesi Yayınevi, Ankara.
- Akyıldız, A. (1993). *Tanzimat Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform* Eren Kitabevi, İstanbul.
- Akyüz, Y. (2011). “Osmanlı Döneminden Cumhuriyete Geçilirken Eğitim- Öğretim Alanında Yaşanan Dönüşümler”. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(2): 9-22.
- Akyüz, Y. (1997). *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1997’ye)* İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- Akyüz, Y. (1989). “Tanzimat Döneminde Eğitim Biliminde ve Öğretim Yöntemlerinde Gelişmeler”, *Tanzimat’ın 150. Yıldönümü Uluslararası Sempozyumu*, 31 Ekim-3 Kasım 1989, Ankara, s.501-513.
- Akyüz, Y. (2009). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2008* Pegem Akademi Yayınevi, Ankara.
- Alkan, M. (2000). *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Modernleşme Sürecinde Eğitim İstatistikleri (1839-1924)*, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınevi, Ankara.
- Alkan, M. (2001). “Resmi İdeolojinin Doğuşu ve Evrimi Üzerine Bir Deneme”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Cumhuriyet’e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyet’in Birikimi*, 1: 377-407.
- Alpaslan, H. İ. (2015). “19. Yüzyılda İzmir’in Demografik ve Mekânsal Durumu” *Ege Mimarlık*, 89-90: 46-49.
- Atay, Ç. (1998). “İzmir’e İlişkin Demiryolu Önerileri ve Gerçekleşen Hatların Kent Yapısına Etkileri” *II. Uluslararası İzmir Sempozyumu Tebliğler*, İzmir, s.159-179.
- Atilla, A. N. (2001). *Gelişen İzmir* İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınevi, İzmir.
- Atuf, N. (1931). *Türkiye Maarif Tarihi* Literatür Yayınevi, İstanbul.

- Ayas, N. (1948). *Türkiye Cumhuriyet'i Milli Eğitimi: Kuruluşlar ve Tarihçeler* Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- Aydın Vilayet Salnamesi 1298, 1300, 1303, 1307, 1308, 1311, 1313, 1316, 1317, 1320, 1326. <http://isamveri.org/salname/sayilar.php?sidno=D02786> (erişim tarihi 15.11.2017).
- Batur, A. (1959). “Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Binası”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, 5: 377-379.
- Batur, A. (1985). “Batılılaşma Dönemi’nde Osmanlı Mimarlığı”, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, 4: 1038-1067.
- Baykara, T. (1974). *İzmir Şehri ve Tarihi* Ege Üniversitesi Yayınevi, İzmir.
- Baytal, Y. (2000). “Tanzimat ve II. Abdülhamid Dönemi Eğitim Politikaları”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, (11).
- Berkant, C. (2015). İzmir’de İki İtalyan Projeci: Stefano Molli (1858-1916) ve Giulio Mongeri (1873-1953), *Ege Mimarlık*, 89-90: 50-53.
- Berkes, N. (2012). *Türkiye’de Çağdaşlaşma Yapı Kredi Yayınevi*, İstanbul.
- Beyru, R. (2000). *19. Yüzyılda İzmir’de Yaşam* Literatür Yayınevi, İstanbul.
- Beyru, R. (2011). *19. Yüzyılda İzmir Kenti* Literatür Yayınevi, İstanbul.
- Bora, S. (2000). *İzmir Yahudileri (1908-1923)* Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayınevi, İzmir.
- Bubur, R. (2002). “İzmir Gureba-i Müslimin Hastanesi”, *Uluslararası Sanat Tarihi Sempozyumu Bildiriler*, 10-13 Ekim 2001, İzmir, s.163-173.
- Bulut, M. (2006). *Sivas’taki Geç Dönem Osmanlı Kamu Yapıları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Can, C. (1999). “Tanzimat ve Mimarlık”, Osmanlı Mimarlığının 7 yüzyılı “Uluslarüstü Bir Miras, 25-27 Kasım 1999, İstanbul, s.130-136.
- Candemir, A. (2000). *Uluslararası Amerikan Koleji Araştırma Komitesi İzmir 1921*, İzmir.
- Cevad, M. (2001). *Maarif-i Umumiye Nezareti Tarihçe-i Teşkilat ve İcraatı XIX. Asır Osmanlı Maarif Tarihi* Yeni Türkiye Yayınevi, Ankara.
- Cuinet, V. (1894). *La Turquie D’Asie*, Paris.
- Çadırcı, M. (1993). “Tanzimat Döneminde İzmir”, *Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 1(3): 73-87.
- Demirel, M. (2002). “Türk Eğitiminin Modernleşmesinde Rüşdiye Mektepleri”, *Türkler Ansiklopedisi*, 15: 64-93.
- Demirtürk, S. ve Kaya, M. (2012). “1922 Yangını Sonrasında İzmir’de Bunalımlar”, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 1(2): 122-128.

- Deniz, B. (2005). “Anadolu Türk Halı Sanatının Kaynakları”, *Sanat Tarihi Dergisi*, 14(1):79-103.
- Diñçel, T. (2012). *XIX. Yüzyılda İzmir’deki Rum Okulları*, Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Doğdu, Z. (2002). “Kışla Mimarisi”, *Türkler Ansiklopedisi*, 12: 275-294.
- Döbel, E. (1994). *Gezginlerin Gözüyle İzmir XIX. Yüzyıl* Akademi Kitabevi, İzmir.
- Duman, T. (2002). “Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelişimi”, *Türkler Ansiklopedisi*, 15: 94-114.
- Duymaz, A. (2003). *II. Abdülhamid Dönemi İmar Faaliyetleri (Türkiye Örnekleri)*, Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Duymaz, A. Ş. (2014). “Osmanlı Son Döneminden Bir Eğitim Yapısı: Aydın İdadisi” *Uluslararası XVIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazımları Sempozyumu Bildiriler*, 22-25 Ekim 2014, Aydın., s.243-256.
- Ergün, M. (1996). *II. Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri (1908-1914)* Ocak Yayınevi, Ankara.
- Ergün, M. ve Çiftçi, B. (2006). “Türk Dünyasının İlk Ortak Eğitim Reformu: Usul-ü Cedid Hareketi”, *1. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı Bildiri Kitabı*, 9-15 Nisan 2006, İzmir, s. 1-15.
- Ertuğrul, A. (2009). “XIX. Yüzyılda Osmanlı’da Ortaya Çıkan Farklı Yapı Tipleri”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 7(13): 293-312.
- Ertuğrul, H. (1998). *Azınlık ve Yabancı Okulları, Türk Toplumuna Etkisi*, Nesil Yayınevi, İstanbul.
- Eyüce, Ö. (2015). “20. Yüzyılın Eşiğinde İzmir’de Eğitim Mekanları”, *Ege Mimarlık*, 89-90: 54-59.
- Fortna, B. C. (2005). *Mekteb-i Hümayun, Osmanlı İmparatorluğu’nun Son Döneminde İslam, Devlet ve Eğitim İletişim* Yayınevi, İstanbul.
- Gelişli, Y. (2002). “Osmanlı İlköğretim Kurumlarından Sıbyan Mektepleri (Kuruluşu, Gelişimi ve Dönüşümü)”, *Türkler Ansiklopedisi*, 15: 45-63.
- Güner, D. (2005). “İzmir’in Kentsel Tarihi”, *İzmir Mimarlık Rehberi*, 1-17.
- Güneş, C. (2010). *Edirne’deki Tarihi Eğitim Yapılarının Pencere Sistemleri, Sorunları ve Çözüm Önerileri* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.

- Güntan, Ç. (2007). *II. Abdülhamit Döneminde İmparatorluk İmajının Kamu Yapıları Aracılığı İle Osmanlı Kentine Yansıtılması* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gürel, A. (2016). “İzmir’in Eğitim Çınarı Okulları”, *Kent Konak Dergisi*, 27: 70-71.
- Güven, B. (1985). “İdadi Binaları”, *Toplumsal Tarih*, 82: 44-47.
- Hakan, Ç. (2003). *Edirne’de Azınlık Eğitim Yapıları (1839-1920) ve Mimari Özellikleri* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Huyugüzel, Ö. (2004). *İzmir’de Edebiyat ve Fikir Hareketleri Üzerine Araştırmalar*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınevi İzmir.
- İhsanoğlu, E. (1992). “Tanzimat Öncesi ve Tanzimat Dönemi Osmanlı Bilim ve Eğitim Anlayışı”, *150. Yılında Tanzimat*, 335-395.
- İnalcık, H. ve Seyitdanlıoğlu, M. (2017). *Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu* Türkiye İş Bankası Yayınevi, Ankara.
- İpekoğlu, B. (2015). “İzmir Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi Binası Restorasyon Projesi ve Uygulama Danışmanlığı”, *Research Highlights*, 7: 14.
- İpekoğlu, B. ve Hamamcıoğlu, M. (1998). “İzmir Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi Binasının Tanıtımı, Yangın Sonrası Durumu ve Onarım Kararları” *Ege Mimarlık*, 26: 14-16.
- İpekoğlu, B. ve Hamamcıoğlu, M. (2002). *İzmir Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi Yangın Sonrası Restorasyonu* Anka Yayınevi, İzmir.
- Kansu, N. (1932). *Türkiye Maarif Tarihi (ikinci kitap)* Literatür Yayınevi, İstanbul.
- Kaptan, S. (10 Şubat 2018). Dr. Öğretim Üyesi Cenk Berkant ile söyleşi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Karataş, S. (2003). “Osmanlı Eğitim Sisteminde Batılılaşma”, *Afyon Sosyal Bilimler Dergisi*, V: 231-242.
- Kaya, Ş. (2010). “Bazı Liman Kentlerindeki Örnekler Işığında Tanzimat Dönemi ve Sonrasında İnşa Edilen Gümrük Binalarının Mimari Özellikleri” *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (4): 73-92.
- Kayın, E. (2000). *İzmir Oteller Tarihi*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınevi, İzmir.
- Kayın, E. (2013). “Ticaret Yapıları Mimarisi” *İzmir Kent Ansiklopedisi Mimarlık*, 1: 30-72
- Keleş, E. (2013). “II. Abdülhamid Devrinde Aydın Vilayetinde Sanat ve Meslek Okulları”, *History Studies*, 5(2): 199-238.

- Koca, M.Y., Yavuz, A. B., Kıncal, C., Türk, N. (2001).. “Yangın Sonucu Mermer Sütunların Özelliklerindeki Değişimler”, *Türkiye III. Mermer Sempozyumu (Mersem) Bildiriler Kitabı*, 3-5 Mayıs 2001, Afyon, s. 197-207.
- Koçer, H. (1970). *Türkiye’ de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi* Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- Koyuncu, G. (1992). “İzmir Sanayi Mektebi Piyangosu”, *Tarih ve Toplum*, 18(107): 11-12.
- Koyuncu, G. (1997). *İzmir Sanayi Mektebi (Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi) (1868-1923)* Anadolu Yayınevi, İzmir.
- Kuruyazıcı, H. (2006). “Bir Geç Osmanlı Binasında Mimari Bir Gezinti”, *Düyun-ı Umumiye’den İstanbul (Erkek) Lisesi’ne*, 43-122.
- Kuyulu, İ. (1997). “İzmir Mekteb-i Sultani” *Uluslararası Dördüncü Türk Kültürü Kongresi Bildirileri II*, Ankara, 4-7 Kasım 1997, s. 71-78.
- Kuyulu, İ. (2000). “İzmir Saat Kulesi”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, IV: 277-289.
- Kütükoğlu, M. (2001). “İzmir”, *İslam Ansiklopedisi*, 23: 515-524.
- Mihail, G. (1998). *İzmir 1920: Yunanistan Rehberinden İşgal Altındaki Bir Kentin Öyküsü* (Çev. E. Berber), Akademi Kitabevi, İzmir.
- Martal, A. (1993). “19. Yüzyılın İkinci Yarısında İzmir’in Sosyo-Ekonomik Yapısında Gerçekleşen Değişmeler” *Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 1(3): 117-131.
- Nahum, H. (2000). *İzmir Yahudileri*, İletişim Yayınevi, İstanbul.
- Onat, N. (1992). “İzmir’de Cumhuriyet Dönemi Yapıları” *Ege Mimarlık*, 2: 63-66.
- Ortaylı, İ., Aslanoğlu, İ., İdil, B., İnan, U., Karaaslan, M., Özbek, N., Yatman, A., Birkan, G., (1984). “Söyleşi: Osmanlı’dan Bugüne Hükümet Konakları”, *Mimarlık*, 203: 3-15.
- Ortaylı, İ. (2000). *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)* Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Ankara.
- Özbek, Y. (2017). “Osmanlı Modernleşmesinin Kayseri Anıtları: Mektep Yapıları” *Osmanlı Dünyasında Kültürel Karşılaşmalar ve Sanatsal Yansımaları*, s.145-158.
- Özeçoğlu, H. (2008). “Modernleşme Sürecinde İzmir’de İtalyan Okulları”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 7(16-17): 3-18.
- Özeçoğlu, H. (2009). *Modernleşme Sürecinde İzmir’de Müslim ve Gayrimüslimlerin Eğitime Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım (1856-1908)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özgün, C. (2008). “19. Yüzyılın İkinci Yarısında İzmir’in Aydın Sancağı İle Ticari İlişkileri”, *2. Ulusal İktisat Kongresi*, 20-22 Şubat 2008, İzmir, s.1-20.
- Özgüven, B. (1990). “İdadi Binaları”, *Toplumsal Tarih*, 82: 44-47.

- Özgüven, B. (2004). From The Ottoman Province The Colony: Late Ottoman Educational Buildings in Nicosia *Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 21(1-2): 33-66.
- Özgüven, B. (2016). “Son Dönem Osmanlı İmparatorluğu’nda Meslek Öğrenimi: Sanayi Mektebi Binaları”, *Geç Osmanlı Döneminde Sanat Mimarlık ve Kültür Karşılaşmaları*,45-49.
- Özyaka, Y. ve Akyıldız, A. (2006). “Muhassıl” *İslam Ansiklopedisi*, 31: 18-20.
- Öztürk, C. (1999). “İslahhane”, *İslam Ansiklopedisi*, 19: 190-191.
- Öztürk, C. (2000). “İdadi”, *İslam Ansiklopedisi*, 21: 464-466.
- Poyraz, C. (2013). “19. Yüzyılda Yabancıların Gözüyle Osmanlı Eğitimi” *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(1): 308-316.
- Parmaksız, E. (2008). II. Abdülhamid Dönemi (18760-1909) Eğitim Sistemi Eğitim Yapıları ve Askeri Rüşdiyeler Yayınlanmamış Doktora Tezi Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Rougon, F. (1892). Smyrne, Paris.
- Scherzer, K. (2001). İzmir 1873 (Çev. İ. Pınar), İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınevi, İzmir.
- Somel, S. (2010). *Osmanlı’da Eğitimin Modernleşmesi (1839-1908) İslamlaşma, Otokrasi ve Disiplin İletişim Yayınevi*, İstanbul.
- Somel, S. (2015). “Tanzimat Döneminde Eğitim Reformunun Dönüm Noktası:1869 Tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi, Eshab-ı Mucibe Lahiyası ve İdeolojik Temelleri”, *Sultan Abdülmecid ve Dönemi (1823-1861)*,136-167.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2012). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, Remzi Yayınevi, İstanbul.
- Şenocak, B. (2008). *Levant’ın Yıldızı İzmir Levantenler, Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler*, Şenocak Yayınevi, İzmir.
- Şenyurt, O. (2015). “19. Yüzyılda Tasarlanan İzmir Rüşdiye Mektebi’nin Çizim ve Mimarlık Terminolojisi Bağlamında Değerlendirilmesi, *Ege Mimarlık*, 89-90: 60-63.
- Takvim-i Vakayi, 21 Zilkade 1254, No:176.
- Taş, N. (1989). “Tanzimat’ın Getirdikleri”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3: 533-542.
- Tekeli, İ.ve İlkin, S. (1999). *Osmanlı İmparatorluğu’nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü* Türk Tarik Kurumu Yayınevi, Ankara.

- Tinal, M. (2008). “Mekteb-İ İdadiden Günümüze İzmir Atatürk Lisesi” *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24: 125-134.
- Tinal, M. (1999). *İzmir Atatürk Lisesi Tarihçesi*, İzmir Atatürk Lisesi Eğitim Vakfı Yayınevi, İzmir.
- Tozlu, N. (1991). *Kültür ve Eğitim Tarihimizde Yabancı Okullar*, Akçağ Yayınevi, Ankara.
- Turani, A. (2010). *Sanat Terimleri Sözlüğü*, Remzi Yayınevi, İstanbul.
- Tutsak, S. (1996). *İzmir’de Eğitim ve Eğitimciler (1580-1950) Yayımlanmış Doktora Tezi* Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Türk, İ. (2011). “Osmanlı Devleti’nde Okul Öncesi Eğitim”, *Milli Eğitim Dergisi*, 192: 160-173.
- Unat, F. (1964). *Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış* Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- Unat, F. (1962). “Niş İslahhanesinin Açılış Tarihini Aydınlatan Bir Belge”, *Mesleki ve Teknik Öğretim Dergisi*, 114: 5.
- Uyanık, E. (2009). “II. Meşrutiyet Dönemi’nde Toplumsal Mühendislik Aracı Olarak Eğitim: İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin Eğitim Politikaları (1908-1918) *Amme İdaresi Dergisi*, 42(2): 67-88.
- Uzun, D. (2013). “Osmanlı’nın Son Dönemi’nde Eğitim, Kültür ve Sanat Hayatına Genel Bir Bakış” *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, 4: 1-9.
- Ürekli, F. (2002). “Tanzimat Dönemi Osmanlı Eğitim Sistemi ve Kurumları” *Manas Journal of Social Studies*, 3: 382-406.
- Ürük, Y. (2008). *İzmir’i İzmir Yapan Adlar*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınevi İzmir.
- Vural, M. (2013). “Cumhuriyet Döneminde İzmir’de Eğitim”, *İzmir Kent Ansiklopedisi*, 2: 224-233.
- Yazıcı, N. (2007). *Osmanlılarda Mimarlık Kurumunun Evrimi ve Tanzimat Dönemi Mimarlık Ortamı* Yayımlanmamış Doktora Tezi Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İnternet Kaynakları

- <http://izmirkizlisesi.meb.k12.tr> (erişim tarihi: 10.07.2017).
- <http://izmirnamikkemallisesi.meb.k12.tr> (erişim tarihi: 08.06.2017).
- <http://web.iyte.edu.tr> (erişim tarihi: 03.12.2016).
- <http://karsiyakaimamhatiportaokulu.meb.k12.tr> (erişim tarihi 08.05.2018).
- Tüfekçioğlu, A., “Türk Mimarisinde Yazı” <https://www.tarihtarih.com> (erişim tarihi:30.01.2018).

EK 1-FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

- Fotoğraf 1 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Doğu Cephesi ve Sütunlu Girişi
- Fotoğraf 2 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Batı Cephesi ve Konferans Salon
- Fotoğraf 3 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Üzerinde Konumlandırılmış Lojman Binası
- Fotoğraf 4 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Güney Yönüne Dik Olarak Yerleştirilen Güneydeki Kütle
- Fotoğraf 5 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Güney Yönüne Dik Olarak Yerleştirilen Kuzeydeki Kütle
- Fotoğraf 6 Namık Kemal Lisesi Cephelerdeki Silmeler, Pilastrlar ve Kornişler
- Fotoğraf 7 Namık Kemal Lisesi Cephelerdeki Nişler
- Fotoğraf 8 Namık Kemal Lisesi Cephelerdeki Sade Başlıklı Pilastrlar
- Fotoğraf 9 Namık Kemal Lisesi Cephelerdeki Bitkisel Süslemeli Pilastrlar
- Fotoğraf 10 Namık Kemal Lisesi Doğu, Güney ve Kuzeyde Yer Alan Sütunlu Girişler
- Fotoğraf 11 Namık Kemal Lisesi Giriş Cephelerindeki Monoblok Sütunlar
- Fotoğraf 12 Namık Kemal Lisesi Giriş Cephelerindeki Attik İon Kaideli Sütunlardan Detay
- Fotoğraf 13 Namık Kemal Lisesi Giriş Cephesindeki Arşitrav Üzerinde Yer Alan Süslemeler
- Fotoğraf 14 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Doğu Cephesinde Yer Alan Hol ve Giriş Kapısı
- Fotoğraf 15 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Doğu Cephesindeki Giriş Kapısı ve Süslemeleri
- Fotoğraf 16 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Doğu Cephesindeki Giriş Kapısı Üzerindeki Arşitrav Benzeri Blok ve Konsollar
- Fotoğraf 17 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Doğu Cephesindeki Giriş Kapısı Üzerindeki Konsollardan Detay
- Fotoğraf 18 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Doğu Cephesindeki Giriş Kapısı Sövelerinde Yer Alan Süsleme Detayları
- Fotoğraf 19 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Doğu Cephesindeki Girişin İki Yanında Bulunan Mekanlar
- Fotoğraf 20 Namık Kemal Lisesi Kuzeyde Yer Alan Kütlenin Hol ve Giriş Kapısı
- Fotoğraf 21 Namık Kemal Lisesi Güneyde Yer Alan Kütlenin Holü ve Giriş Kapısı
- Fotoğraf 22 Namık Kemal Lisesi Güneyde Yer Alan Kütlenin Doğu ve Batı Duvarında Yer Alan Sınıflar
- Fotoğraf 23 Namık Kemal Lisesi Güneyde Yer Alan Kütlenin Doğu Duvarında Yer Alan 9-C Sınıfı
- Fotoğraf 24 Namık Kemal Lisesi Güneyde Yer Alan Kütlenin Batı Duvarında Yer Alan

9-D Sınıfı

Fotoğraf 25 Namık Kemal Lisesi Güneyde Yer Alan Kütlenin Batı Duvarında Yer Alan

9-E Sınıfının Hol Kısım

Fotoğraf 26 Namık Kemal Lisesi Güneyde Yer Alan Kütlenin Batı Duvarında Yer Alan

9-E Sınıfı

Fotoğraf 27 Namık Kemal Lisesi A Koridorundan İniline Ulaşılan Bodrum Kat

Fotoğraf 28 Namık Kemal Lisesi A Koridorundan İniline Ulaşılan Bodrum Kat Seminer Salonu

Fotoğraf 29 Namık Kemal Lisesi A Koridorundan İniline Ulaşılan Bodrum Kattaki Mescid ve Depo Mekanına Girişi Sağlayan Birinci Hol

Fotoğraf 30 Namık Kemal Lisesi A Koridorundan İniline Ulaşılan Bodrum Kattaki Mescid ve Depo Mekanına Girişi Sağlayan İkinci Hol

Fotoğraf 31 Namık Kemal Lisesi A Koridorundan İniline Ulaşılan Bodrum Kattaki Mescid

Fotoğraf 32 Namık Kemal Lisesi A Koridorundan İniline Ulaşılan Bodrum Kattaki Işık

Fotoğraf 33: Namık Kemal Lisesi B ve C Koridorlarından İniline Ulaşılan Bodrum Kat

Fotoğraf 34 Namık Kemal Lisesi B ve C Koridorlarından İniline Ulaşılan Bodrum Kattaki 1 ve 2 Numaralı Sınav Salonu

Fotoğraf 35 Namık Kemal Lisesi Zemin Kat Koridoru

Fotoğraf 36 Namık Kemal Lisesi Zemin Kat Koridorunda Duvardaki Pilastrlardan Detay

Fotoğraf 37 Namık Kemal Lisesi A Koridorunun Doğu Duvarındaki Mekanlar

Fotoğraf 38 Namık Kemal Lisesi A Koridorundaki Tuvaletler, Bodrum Kata İniş ve Yukarı Kata Çıkışı Sağlayan Merdivenler

Fotoğraf 39 Namık Kemal Lisesi A Koridorunda Bulunan Boyuna Planlı Sınıflar

Fotoğraf 40 Namık Kemal Lisesi A Koridorundaki Memur Odası

Fotoğraf 41: Namık Kemal Lisesi B Koridoru

Fotoğraf 42 Namık Kemal Lisesi B Koridorunun Batı Duvarında Bulunan Konferans Salonu ve Üst Kata Çıkış Merdivenleri

Fotoğraf 43 Namık Kemal Lisesi B Koridorunun Doğu Duvarındaki Sütunlu Alan

Fotoğraf 44 Namık Kemal Lisesi B Koridorunun Doğu Duvarındaki Müdür Yardımcısı Odası

Fotoğraf 45 Namık Kemal Lisesi B Koridorunun Doğu Duvarındaki Sütunlu Alan Alanın Gerisinde Kalan Müdür Yardımcısı Odası

Fotoğraf 46 Namık Kemal Lisesi B Koridorunun Doğu Duvarındaki Sütunlu Alan Alanın Gerisinde Kalan Rehberlik Odası

Fotoğraf 47 Namık Kemal Lisesi B Koridorunun Doğu Duvarındaki Sütunlu Alan

Fotokopi Odası

Fotoğraf 48 Namık Kemal Lisesi B Koridorunun Doğu Duvarındaki Resim Odası

Fotoğraf 49 Namık Kemal Lisesi C Koridoru

Fotoğraf 50 Namık Kemal Lisesi C Koridoru ve Üst Kata Çıkışı Sağlayan Merdivenler

Fotoğraf 51 Namık Kemal Lisesi C Koridorundaki Sınıflar ve Bodrum Kata İnışı Sağlayan Merdivenler

Fotoğraf 52 Namık Kemal Lisesi C Koridorundaki Boyuna Planlı Sınıf (9-A)

Fotoğraf 53 Namık Kemal Lisesi C Koridorundaki Enine Planlı Sınıf (9-B)

Fotoğraf 54 Namık Kemal Lisesi C Koridorundaki Müzik Odası

Fotoğraf 55 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat A Koridorunun Kuzey Kolu

Fotoğraf 56 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat A Koridorunun Kuzey Kolunda Bulunan Boyuna Planlı Sınıflar

Fotoğraf 57 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat A Koridoru

Fotoğraf 58 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat B Koridoru

Fotoğraf 59 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat B Koridorunun Doğu Duvarında Bulunan Rehberlik Odası

Fotoğraf 60 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat B Koridorunun Doğu Duvarında Bulunan Öğretmenler Odası

Fotoğraf 61 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat B Koridorunun Doğu Duvarında Bulunan Öğretmenler Odası

Fotoğraf 62 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat B Koridorunun Doğu Duvarında Bulunan Öğretmenler Odası Tavanındaki Kasetler

Fotoğraf 63 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat B Koridorunun Doğu Duvarında Bulunan Öğretmenler Odasının Duvarındaki Süslemeler

Fotoğraf 64 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat C Koridoru

Fotoğraf 65 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat C Koridorunun Kuzey Yönünde Uzanan Kolu

Fotoğraf 66 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat C Koridorunun Kuzey Yönünde Bulunan Müdür Yardımcısı Odası

Fotoğraf 67 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Doğu Cephesinden Görünüş

Fotoğraf 68 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Batı Cephesinden Görünüş

Fotoğraf 69 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Güney Cephesinden Görünüş

Fotoğraf 70 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephesinden Görünüş

Fotoğraf 71 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Doğu, Batı ve Güney Cephede Yer Alan Pencere Etrafındaki Süslemelerden Görünüş

Fotoğraf 72 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Doğu Cephedeki Alt Kat Pencerelelerinden Farklı Forma ve Süslemeye Sahip Olanlar

Fotoğraf 73 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Güney Cephedeki Alt Kat Pencerelelerinin Alt Tarafındaki Düşen Süslemeler

Fotoğraf 74 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Güney ve Doğu Cephedeki Alt Kat Pencerelelerinin Alt Tarafındaki Düşen Süslemeler

Fotoğraf 75 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Yeri Alan Parapet Duvarı ve Süslemeleri

Fotoğraf 76 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Yeri Alan Parapet Duvarının İki Köşesinde Yeri Alan Üçgen Alınlık ve Süslemeleri

Fotoğraf 77 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Yeri Alan Parapet Duvarının Ortasında Yeri Alan Yuvarlak Alınlık ve Süslemeleri

Fotoğraf 78 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Yeri Alan Korniş ve Süslemelerden Detay

Fotoğraf 79 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Yeri Alan Üst Kat Pencereleleri Genel Görünüm

Fotoğraf 80 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Yeri Alan Üst Kat Pencerelelerinden Ortada Yeri Alanın Üst Tarafında Bulunan Süslemelerinden Detay

Fotoğraf 81 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Yeri Alan Üst Kat Pencerelelerinin Alt Tarafında Bulunan Süslemelerden Detay

Fotoğraf 82 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Yeri Alan Üst Kat Pencerelelerinden Ortadan Bulunan Üç Tanesinin Alt Tarafında Bulunan Süslemeler

Fotoğraf 83 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Yeri Alan Üst Kat Pencerelelerinin Aralarında Yeri Alan Pilastr ve Pano Süslemeler

Fotoğraf 84 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Yeri Alan Alt Kat Pencereleleri Genel Görünüm

Fotoğraf 85 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Yeri Alan Alt Kat Pencereleleri Arasındaki Pilastr ve Pano Süslemeler

Fotoğraf 86 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Yeri Alan Alt Kat Pencereleleri Arasındaki Pilastr Yüzeyinde Bulunan Süslemelerden Detay

Fotoğraf 87 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Yeri Alan Alt Kat Pencereleleri Arasındaki Pilastrların Yanında Bulunan Süslemelerden Detay

Fotoğraf 88 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Kemerli Giriş

Fotoğraf 89 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Girişte Yer Alan Kolonların Yanında Bulunan Pilastr Yüzeyinden Detay

Fotoğraf 90 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Giriş Holü

Fotoğraf 91 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Giriş Holü Tavan Süslemesi

Fotoğraf 92 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Giriş Holünün Doğu ve Batı Duvarında Yer Alan Nişlerden Detay

Fotoğraf 93 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Giriş Holünün Güney Duvarında Yer Alan Kapı ve Pencereler

Fotoğraf 94 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Dikdörtgen Planlı Bodrum Kat

Fotoğraf 95 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Dikdörtgen Planlı Bodrum Katının Batı Duvarında Bulunan Koridor ve Merdiven

Fotoğraf 96 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümü

Fotoğraf 97 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümü

Fotoğraf 98 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümünün Güney Duvarında Yer Alan Çift Kanatlı Kapı

Fotoğraf 99 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümünün Duvarında Yer Alan Silmeler ve Pilastrlar

Fotoğraf 100 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümünün Güneyinde Yer Alan Avlu

Fotoğraf 101 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümünün Güneyinde Yer Alan Avlunun Karo Desenli Zemini

Fotoğraf 102 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümünün Güneyinde Yer Alan Avlunun Ortasında Bulunan Havuz ve Karo Desenli Zemini

Fotoğraf 103 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümünün Kuzeyinde Yer Alan Üç Sağır Kemer

Fotoğraf 104 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Avlunun Etrafını Çevreleyen Batıdaki Koridor

Fotoğraf 105 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Avlunun Etrafını Çevreleyen Doğudaki Koridor

Fotoğraf 106 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Avlunun Etrafını Çevreleyen Güneydeki Koridor

Fotoğraf 107 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Avlunun Etrafını Çevreleyen Kuzeydeki Koridor

Fotoğraf 108 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Katta Bulunan Enine Planlı Sınıf (9-B)

Fotoğraf 109 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Katta Bulunan Boyuna Planlı Sınıf (9-E)

Fotoğraf 110 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Katta Bulunan Bilgisayar Odası

Fotoğraf 111 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Katın Güneydoğusundaki Üst Kata Çıkışı Sağlayan Merdiven

Fotoğraf 112 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Katın Güneydoğusunda Merdivenden Ek Binalara Geçişi Geçiş

Fotoğraf 113 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kattaki Sütunlu Dolaşım Koridoru

Fotoğraf 114 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kattaki Dolaşım Koridorunun Doğu, Batı Güney ve Kuzey Yönlerindeki Açıklıklar

Fotoğraf 115 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kattaki Dolaşım Koridorunun Doğu, Batı Güney ve Kuzey Yönlerindeki Açıklıklardan Detay

Fotoğraf 116 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kattaki Dolaşım Koridorunun Doğu, Batı Güney ve Kuzey Yönlerindeki Açıklıkların Eski Hali

Fotoğraf 117 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Doğu Koridoru

Fotoğraf 118 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Batı Koridoru

Fotoğraf 119 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Kuzey Koridoru

Fotoğraf 120 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Güney Koridoru

Fotoğraf 121 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Doğu, Batı ve Güney Koridoru Karo Döşemesinden Ayrıntı

Fotoğraf 122 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Kuzey Koridoru Karo Döşemeden Ayrıntı

Fotoğraf 123 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Ahşap Kaplı Tavan Örtüsü

Fotoğraf 124 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Katta Bulunan Boyuna Planlı Sınıf (26 Numaralı)

Fotoğraf 125 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Katta Bulunan Boyuna Planlı Sınıf (29 Numaralı)

Fotoğraf 126 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kattaki Yatakhane Birimleri

Fotoğraf 127 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kattaki Cami Odası Mekanının Tavan Süslemesi

Fotoğraf 128 İzmir Mekteb-i İdadi'sinin Kurulduğu İlk Bina

Fotoğraf 129 İzmir Mekteb-i İdadi'sinin Kurulduğu İlk Bina

Fotoğraf 130 İzmir Mekteb-i İdadi'sinin Kurulduğu İlk Bina

Fotoğraf 131 İzmir Mekteb-i İdadi'sinin Kuruluş Tarihini İçeren 1886 Tarihli Aydın Vilayet Salnamesi

Fotoğraf 132 Atatürk Lisesi Günümüzde Sıvalı ve Badanalı Olan Kuzey Cephe Beden Duvarları

Fotoğraf 133 Atatürk Lisesi'nin Kesme Taş Ile Kaplı Kuzey Cephe Beden Duvarları

Fotoğraf 134 Atatürk Lisesi Günümüzde Sıvalı ve Badanalı Olan Güney Cephe Beden Duvarları

Fotoğraf 135 Atatürk Lisesi'nin Kesme Taş Ile Kaplı Kuzey Cephe Beden Duvarları

Fotoğraf 136 Atatürk Lisesi Güney Cephede Taşıntı Yapan Bölümde Yer Alan Kapı ve Pencereleler

Fotoğraf 137 Atatürk Lisesi Güney Cephede Taşıntı Yapan Bölümün İki Yanında Bulunan Kolların Cephesinde Yer Alan Pencereleler

Fotoğraf 138 Atatürk Lisesi Kuzey Cephenin Ortasında Taşıntı Yapan Kütlenin Cephesinde Bulunan Pencereleler

Fotoğraf 139 Atatürk Lisesi Kuzey Cephenin Ortasında Taşıntı Yapan Ana Kütlenin Doğu ve Batısında Yer Alan Kütlelerin Cephelelerinde Bulunan Pencereleler

Fotoğraf 140 Atatürk Lisesi Ana Kütlenin En Dışında Bulunan Kolların Kuzey Cephesinde Yer Alan Pencereleler

Fotoğraf 141 Atatürk Lisesi Kuzey ve Güney Cephede Yer Alan Silmeler ve Pilastrlar

Fotoğraf 142 Atatürk Lisesi Yan Kollarda Yer Alan Üçgen Alınlıklar

Fotoğraf 143 Atatürk Lisesi Kuzey Cephedeki Ana Kütlenin Saçak Kısımlarındaki Korniş, Konsol ve Dış Frizleri

Fotoğraf 144 Atatürk Lisesi Kuzey Cephedeki Sütunlu Giriş ve Üçgen Alınlık

Fotoğraf 145 Atatürk Lisesi Kuzey Cephedeki Sütunlu Girişin Yanında Bulunan Saksılar

Fotoğraf 146: Atatürk Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Ahşap Kapılar

Fotoğraf 147 Atatürk Lisesi Giriş Holü

Fotoğraf 148 Atatürk Lisesi Giriş Holünde Bulunan Hizmetli Odası ve Arşiv Odası

Fotoğraf 149 Atatürk Lisesi Giriş Holünde Bulunan Memur Odası, Müdür Başyardımcısı Odası

Fotoğraf 150 Atatürk Lisesi Giriş Holünün Güney Duvarındaki Kapı ve Vitrin Üzerindeki Süslemeler

Fotoğraf 151 Atatürk Lisesi Zemin Kattaki Sütunlu Galeri

Fotoğraf 152 Atatürk Lisesi Zemin Kattaki Gövdesi Yivli İyon Başlıklı Sütunlardan Detay

Fotoğraf 153 Atatürk Lisesi Sütunun Üzerinde Bulunan Arşitrav Kısımındaki Alçıdan Süslemeler

Fotoğraf 154 Atatürk Lisesi Sütunlu Bölümün Kasetlere Ayrılmış Süslemeli Tavanı

Fotoğraf 155 Atatürk Lisesi Sütunlu Bölümün Kasetlere Ayrılmış Süslemeli Tavanındaki Detay

Fotoğraf 156 Atatürk Lisesi Sütunlu Bölümün Dört Yanındaki Koridorların Kaset Etrafındaki Süslemeleri ve Pilastrlar

Fotoğraf 157 Atatürk Lisesi Sütunlu Bölümün A Koridoruna Açıldığı Kapılar ve Öğretmenler Odası

Fotoğraf 158 Atatürk Lisesi Sütunlu Bölümün B Koridoruna Açıldığı Kapılar

Fotoğraf 159 Atatürk Lisesi Öğretmenler Odası

Fotoğraf 160 Atatürk Lisesi Sütunlu Galeriden A Koridoruna Geçilen Kapılar

Fotoğraf 161 Atatürk Lisesi Sütunlu Galerinin Doğusunda Yer Alan A Koridoru

Fotoğraf 162 Atatürk Lisesi Sütunlu Galerinin Doğusunda Yer Alan A Koridorundaki Boyuna Planlı Sınıflar

Fotoğraf 163 Atatürk Lisesi Sütunlu Galerinin Doğusunda Yer Alan A Koridorundan Üst Kata Çıkışı Sağlayan Merdiven ve Yemekhane Bölümüne Geçişi Sağlayan Kapı

Fotoğraf 164 Atatürk Lisesi Sütunlu Galeriden B Koridoruna Geçilen Kapılar

Fotoğraf 165 Atatürk Lisesi Sütunlu Galerinin Batısında Yer Alan B Koridoru

Fotoğraf 166 Atatürk Lisesi Sütunlu Galerinin Batısında Yer Alan B Koridorundaki Spor Odasına Geçişi Sağlayan Kapı ve Üst Kata Çıkışı Sağlayan Merdivenler

Fotoğraf 167 Atatürk Lisesi Birinci Kat Sütunlu Galeri

Fotoğraf 168 Atatürk Lisesi Birinci Kattaki Korint Başlıklı Sütunlardan Detay

Fotoğraf 169 Atatürk Lisesi Birinci Kattaki Sütunlar Arasında Kalan Yüzeydeki Süslemeler

Fotoğraf 170 Atatürk Lisesi Birinci Kattaki Sütunlu Galeri Etrafındaki Mekanlar

Fotoğraf 171 Atatürk Lisesi Birinci Kattaki Bilgi ve Teknoloji Odası

Fotoğraf 172 Atatürk Lisesi Birinci Kattaki Bilgi ve Teknoloji Odasının Tavanı

Fotoğraf 173 Atatürk Lisesi Birinci Kattaki Bilgi ve Teknoloji Odasından Diğer Mekana Geçiş

Fotoğraf 174 Atatürk Lisesi Birinci Kat Doğu Koridoru

Fotoğraf 175 Atatürk Lisesi Birinci Kat Doğu Koridoru Boyuna Planlı Sınıflar

Fotoğraf 176 Atatürk Lisesi Birinci Kat Batı Koridoru

Fotoğraf 177 Atatürk Lisesi Birinci Kat Batı Koridoru Enine Planlı Sınıf (12-İ)

Fotoğraf 178 Atatürk Lisesi Birinci Katın Doğu ve Batısındaki Koridorlardan Kule Kısımına Çıkışı Sağlayan Merdivenler

Fotoğraf 179 Atatürk Lisesi Doğuda Bulunan Kulede Yer Alan İbadethane

Fotoğraf 180 Atatürk Lisesi Doğuda Bulunan Kulede Yer Alan Boş Oda

Fotoğraf 181 Atatürk Lisesi Doğuda Bulunan Kulede Yer Alan Kulüp Toplantı Odası

Fotoğraf 182 Atatürk Lisesi Batıda Bulunan Kulede Yer Alan Robot Kulübü Odası

Fotoğraf 183 Atatürk Lisesi Orta Kuleye Ulaşımı Sağlayan Birinci Kattaki Giriş Holünde Yer Alan Merdiven

Fotoğraf 184 Atatürk Lisesi Orta Kuleye Ulaşımı Sağlayan Zemin Kattaki Giriş Holünde Yer Alan Merdiven

Fotoğraf 185 Atatürk Lisesi Orta Kule Koridoru ve Yatakhane Birimleri

Fotoğraf 186 Atatürk Lisesi Orta Kulede Bulunan C Yatakhanesi

Fotoğraf 187 Atatürk Lisesi Orta Kulede Bulunan C Yatakhanesindeki Kapıdan Diğer Mekana Geçiş

Fotoğraf 188 Atatürk Lisesi Orta Kulede Bulunan D Yatakhanesi

Fotoğraf 189 İzmir Kız Lisesi Genel Görünüş

Fotoğraf 190 İzmir Kız Lisesi Genel Görünüş

Fotoğraf 191 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Doğu Cephesi

Fotoğraf 192 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Batı Cephesi

Fotoğraf 193 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Kuzey Cephesi

Fotoğraf 194 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Güney Cephesi

Fotoğraf 195 İzmir Kız Lisesi Orta Kanat

Fotoğraf 196 İzmir Kız Lisesi Güney Kanadı

Fotoğraf 197 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Doğu Cephesindeki Bodrum Katta Yer Alan Bursa Kemer Formunda Açıklık

Fotoğraf 198 İzmir Kız Lisesi Ahşap Saçak

Fotoğraf 199 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Doğu, Batı ve Güney Cephelerinin Üst Kat Pencere Etrafında Bulunan Taş Süslemeler

Fotoğraf 200 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Güney Cephesindeki Üst Kat Pencere Etrafındaki Tuğla Süslemeler

Fotoğraf 201 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Doğu, Batı, Güney Cephelerindeki Üst ve Alt Kat Pencere Aralarındaki Tuğla Dizisi

Fotoğraf 202 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Doğu, Batı, Güney Cephelerindeki Alt Kat Pencereleri Etrafındaki Mermer ve Tuğla Süslemeler

Fotoğraf 203 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Güney Cephesindeki Üst Kat Pencerelerinden Altı Tanesinin Etrafındaki Tuğla Süsleme

Fotoğraf 204 İzmir Kız Lisesi Kuzey ve Güney Kanadın Güney Cephesindeki Pencerelerin Etrafındaki Tuğla Süsleme

Fotoğraf 205 İzmir Kız Lisesi Orta Kanadın Üst Kat Pencerelerinin Altında Bulunan Taş Panolar

Fotoğraf 206 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephesinin Ortasında Yer Alan Üç Kemerli Açıklık

Fotoğraf 207: İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephesinin Ortasında Yer Alan Üç Kemerli Açıklığının Köşede Bulunan Açıklıkları

Fotoğraf 208 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephesinin Ortasında Yer Alan Üç Kemerli Açıklığın Etrafındaki Süslemeler

Fotoğraf 209 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephenin Köşesinde Yer Alan Payelerin Üzerindeki Sütunçe ve Süslemeleri

Fotoğraf 210 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephenin Köşesinde Yer Alan Payelerin Üzerindeki Sütunçeden Detay

Fotoğraf 211 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Sütun ve Süslemeleri

Fotoğraf 212 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephedeki Girişin Üzerinde Yer Alan Balkon Korkuluğu ve Süslemeleri

Fotoğraf 213 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephedeki Giriş Kapıları

Fotoğraf 214 İzmir Kız Lisesi Üç Bölüme Ayrılmış Giriş Holü

Fotoğraf 215 İzmir Kız Lisesi Üç Bölüme Ayrılmış Giriş Holü

Fotoğraf 216 İzmir Kız Lisesi Giriş Holünün Yanda Bulunan İki Bölümünün Zemini

Fotoğraf 217 İzmir Kız Lisesi Giriş Holünün Yanda Bulunan İki Bölümünün Tavanı

Fotoğraf 218 İzmir Kız Lisesi Giriş Holünün Yanda Bulunan İki Bölümünün Ahşap Kaplı Duvarları

Fotoğraf 219 İzmir Kız Lisesi Yanda Bulunan Holün Ortadaki Hole Açılan Yuvarlak Kemerli Üçlü Açıklık

Fotoğraf 220 İzmir Kız Lisesi Yanda Bulunan Holün Koridora Açılan Yuvarlak Kemerli İkili Açıklık

Fotoğraf 221 İzmir Kız Lisesi Orta Hole Açılan Bitkisel Motifli Sütun Başlığı

Fotoğraf 222 İzmir Kız Lisesi Orta Hole Açılan Kartal Figürlü ve Bitkisel Bezemeli Sütun Başlığı

Fotoğraf 223 İzmir Kız Lisesi Yandaki Holün Koridora Açıldığı Yerde Bulunan Bitkisel Motifli Sütun Başlığı

Fotoğraf 224 İzmir Kız Lisesi İki Holün Koridora Açılan Kemerli Bölümdeki İki Sütun Arasına Yerleştirilen Mermer Bloklar

Fotoğraf 225 İzmir Kız Lisesi İki Holün Koridora Açılan Kemerli Bölümdeki İki Sütun Arasına Yerleştirilen Mermer Blok

Fotoğraf 226 İzmir Kız Lisesi Orta Holün Tavanı

Fotoğraf 227 İzmir Kız Lisesi Zemin Katta Doğu-Batı Doğrultusunda Uzanan Koridor ve Üst Kata Çıkışı Sağlayan Merdivenler

Fotoğraf 228 İzmir Kız Lisesi Zemin Katta Doğu ve Batıda Yer Alan Dikdörtgen Planlı Koridor

Fotoğraf 229 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Doğusunda Bulunan Koridor

Fotoğraf 230 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Doğusunda Bulunan Koridor

Fotoğraf 231 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Doğusunda Bulunan Boyuna Planlı Sınıf (12-C)

Fotoğraf 232 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Doğusunda Bulunan Enine Planlı Sınıf (12-B)

Fotoğraf 233 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Batısında Bulunan Koridor

Fotoğraf 234 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Batısında Bulunan Koridor

Fotoğraf 235 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Batısında Bulunan Boyuna Planlı Sınıf (12-G)

Fotoğraf 236 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Batısında Bulunan Enine Planlı Sınıf (9-G)

Fotoğraf 237 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Ortasında Bulunan Anıtsal Merdivenin Doğu ve Batısında Bulunan Koridor

Fotoğraf 238 İzmir Kız Lisesi Zemin Ortasında Bulunan Anıtsal Merdivenin Doğu ve Batısında Bulunan Koridor

Fotoğraf 239 İzmir Kız Lisesi Zemin Ortasında Bulunan Anıtsal Merdivenin Doğu ve Batısındaki Koridordan İkinci Koridora Geçiş

Fotoğraf 240 İzmir Kız Lisesi Zemin Ortasında Bulunan Anıtsal Merdivenin Doğu ve Batısındaki Koridordan İkinci Koridora Geçiş

Fotoğraf 241 İzmir Kız Lisesi Konferans Salonuna ve Birinci Kata Ulaşımı Sağlayan Üçüncü Koridor

Fotoğraf 242 İzmir Kız Lisesi Konferans Salonuna ve Birinci Kata Ulaşımı Sağlayan Üçüncü Koridor

Fotoğraf 243 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Ortasında Yer Alan ve Birinci Kata Çıkışı Sağlayan Anıtsal Merdiven

Fotoğraf 244 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Ortasında Yer Alan ve Birinci Kata Çıkışı Sağlayan Anıtsal Merdivende Yer Alan Mozaik

Fotoğraf 245 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Merkezinde Bulunan Merdiven Bölümünün Dört Yönünü Saran Koridor ve Sütunlu Alan

Fotoğraf 246 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Merkezinde Bulunan Merdiven Bölümünün Dört Yönünü Saran Koridor ve Sütunlu Alan

Fotoğraf 247 İzmir Kız Lisesi Birinci Katta Merdivenli Bölümün Ahşap Tavanı

Fotoğraf 248 İzmir Kız Lisesi Birinci Katta Merdivenli Bölümün Ahşap Tavanından Detay

Fotoğraf 249 İzmir Kız Lisesi Birinci Kat Merdiveninin Dört Yönünde Yer Alan Koridorlardaki İkili Yuvarlak Kemerli Açıklıklar

Fotoğraf 250 İzmir Kız Lisesi Birinci Kat Merdiveninin Dört Yönünde Yer Alan Koridorlardaki İkili Yuvarlak Kemerli Açıklıklar

Fotoğraf 251 İzmir Kız Lisesi Birinci Kat Merdiveninin Kuzeyinde Yer Alan Koridorun Ortada Bölümündeki Müdür Odası, Sekreter Odası ve Sınıf

Fotoğraf 252 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Doğusunda Bulunan Koridor

Fotoğraf 253 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Doğusunda Bulunan Koridor

Fotoğraf 254 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Doğusunda Bulunan Enine Planlı Sınıf (11-B)

Fotoğraf 255 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Doğusunda Bulunan Enine Planlı Sınıf (11-C)

Fotoğraf 256 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Batısında Bulunan Koridor

Fotoğraf 257 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Batısında Bulunan Koridor

Fotoğraf 258 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Batısında Bulunan Boyuna Planlı Sınıf (11- G)

Fotoğraf 259 İzmir Kız Lisesi Birinci Katta Merdivenli Alanın Güney Bölümünde Sınıf, Konferans Salonu, Yemekhane ve Yatakhaneye Giden Ara Koridor

Fotoğraf 260 İzmir Kız Lisesi Birinci Katta Merdivenli Alanın Güney Bölümünde Sınıf, Konferans Salonu, Yemekhane ve Yatakhaneye Giden Ara Koridor

Fotoğraf 261 İzmir Kız Lisesi Yatakhane ve Konferans Salonunun Olduğu Koridor

Fotoğraf 262 İzmir Kız Lisesi Yemekhane Bölümüne Ulaşım Sağlayan Koridor ve Merdivenler

Fotoğraf 263 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Güney Cephe Restorasyon Hali

Fotoğraf 264 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Kuzey Cephe Restorasyon Hali

Fotoğraf 265 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Güney Cephe Eski Hali

Fotoğraf 266 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Kuzey Cephe Eski Hali

Fotoğraf 267 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Batı ve Doğu Cephe Eski Hali

Fotoğraf 268 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Güney Cephe Yere Alan Balkon

Fotoğraf 269 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Güney Cephe Giriş Kapısı ve Merdivenleri

Fotoğraf 270 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Güney Cephe Kapı ve Pencere Açıklıkları

Fotoğraf 271 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Giriş Holü

Fotoğraf 272 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Giriş Holü

Fotoğraf 273 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Koridoru ve Mekanlar Fotoğraf

Fotoğraf 274 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Koridorunda Yer Alan Mekanların Ahşap Kapıları

Fotoğraf 275 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Koridorunda Yer Alan Z02 ve Z03 Nolu Sınıf

Fotoğraf 276 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Koridorunda Yer Alan Z08 Nolu Sınıf

Fotoğraf 277 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Koridorunda Yer Alan Z09 Nolu Sınıfın Zemin Döşemesi

Fotoğraf 278 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Koridorunda Yer Alan Z10 Nolu Sınıfın Sonradan Kapatılan Pencereleri

Fotoğraf 279 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kattan Birinci Kata Ulaşımı Sağlayan Merdivenler

Fotoğraf 280 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Birinci Kat Koridoru

Fotoğraf 281 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Birinci Kat 105 Nolu Sınıf

Fotoğraf 282 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Birinci Kat 105 Nolu Sınıf ve Balkona Çıkış Kapısı

Fotoğraf 283 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Birinci Katta Yer Alan Balkon

Fotoğraf 284 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu 112 Nolu Sınıf ve Çatı Arasına Çıkış Kapağı

Fotoğraf 285 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Müştemilat Yapısı

Fotoğraf 286 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Müştemilat Yapısının Taçkapısı

Fotoğraf 287 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Müştemilat Yapısının İki Yanında Bulunan Mekanlar

Fotoğraf 288 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Müştemilat Yapısı M02 Nolu Mekan

EK 2-FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1 Namık Kemal Lisesi Ana Binanın Doğu Cephesi ve Sütunlu Girişi

Fotoğraf 2 Namık Kemal Lisesi Ana Binanın Batı Cephesi ve Konferans Salonu

Fotoğraf 3 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Üzerinde Konumlandırılmış Lojman Binası

Fotoğraf 4 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Güney Yönüne Dik Olarak Yerleştirilen Güneydeki Kütle

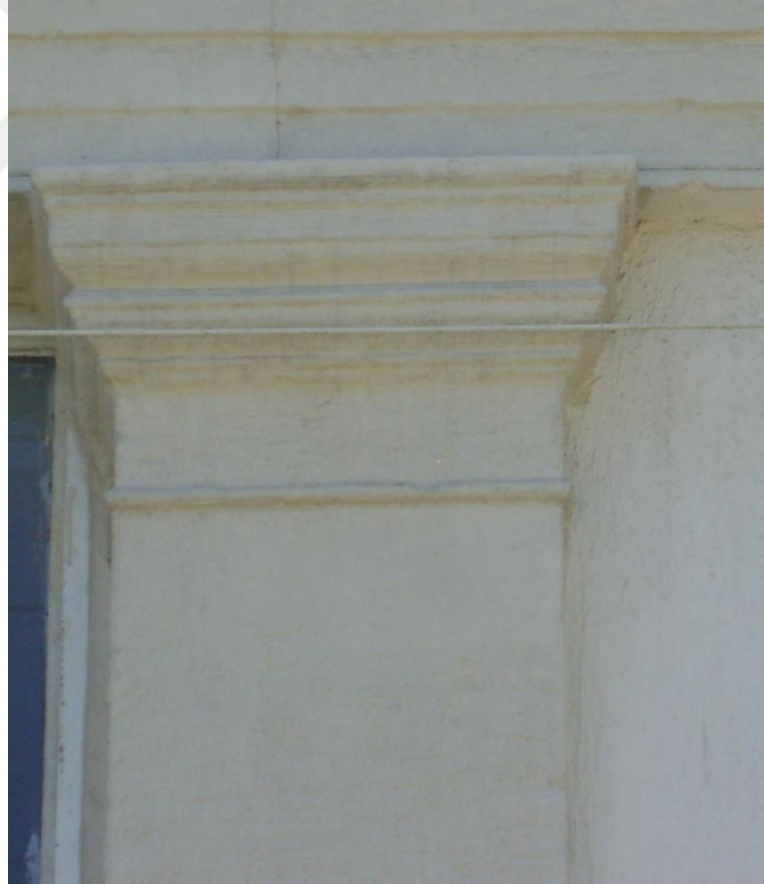
Fotoğraf 5 Namık Kemal Lisesi Ana Binanın Güney Yönüne Dik Olarak Yerleştirilen Kuzeydeki Kütle

Fotoğraf 6 Namık Kemal Lisesi Cephelerdeki Silmeler, Pilastrlar ve Kornişler

Fotoğraf 7 Namık Kemal Lisesi Cephelerdeki Nişler

Fotoğraf 8 Namık Kemal Lisesi Cephelerdeki Sade Başlıklı Pilastrılar

Fotoğraf 9 Namık Kemal Lisesi Cephelerdeki Bitkisel Süslemeli Pilastrlar

Fotoğraf 10 Namık Kemal Lisesi Doğu, Güney ve Kuzeyde Yer Alan Sütunlu Girişler

Fotoğraf 11 Namık Kemal Lisesi Giriş Cephelerindeki Monoblok Sütunlar

Fotoğraf 12 Namık Kemal Lisesi Giriş Cephelerindeki Attik İon Kaideli Sütunlardan Detay

Fotoğraf 13 Namık Kemal Lisesi Giriş Cephesindeki Arşitrav Üzerinde Yer Alan Süslemeler

Fotoğraf 14 Namık Kemal Lisesi Ana Binanın Doğu Cephesinde Yer Alan Hol ve Giriş Kapısı

Fotoğraf 15 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Doğu Cephesindeki Giriş Kapısı ve Süslemeleri

Fotoğraf 16 Namık Kemal Lisesi Ana Binasının Doğu Cephesindeki Giriş Kapısı Üzerindeki Arşitrav Benzeri Blok ve Konsollar

**Fotoğraf 17 Namık Kemal Lisesi Ana Binanın Doğu Cephesindeki Giriş Kapısı Üzerindeki Konsollardan
Detay**

**Fotoğraf 18 Namık Kemal Lisesi Ana Binanın Doğu Cephesindeki Giriş Kapısı Sövelerinde Yer Alan
Süsleme Detayları**

Fotoğraf 19 Namık Kemal Lisesi Ana Binanın Doğu Cephesindeki Girişin İki Yanında Bulunan Mekanlar

Fotoğraf 20 Namık Kemal Lisesi Kuzeyde Yer Alan Kütlenin Hol ve Giriş Kapısı

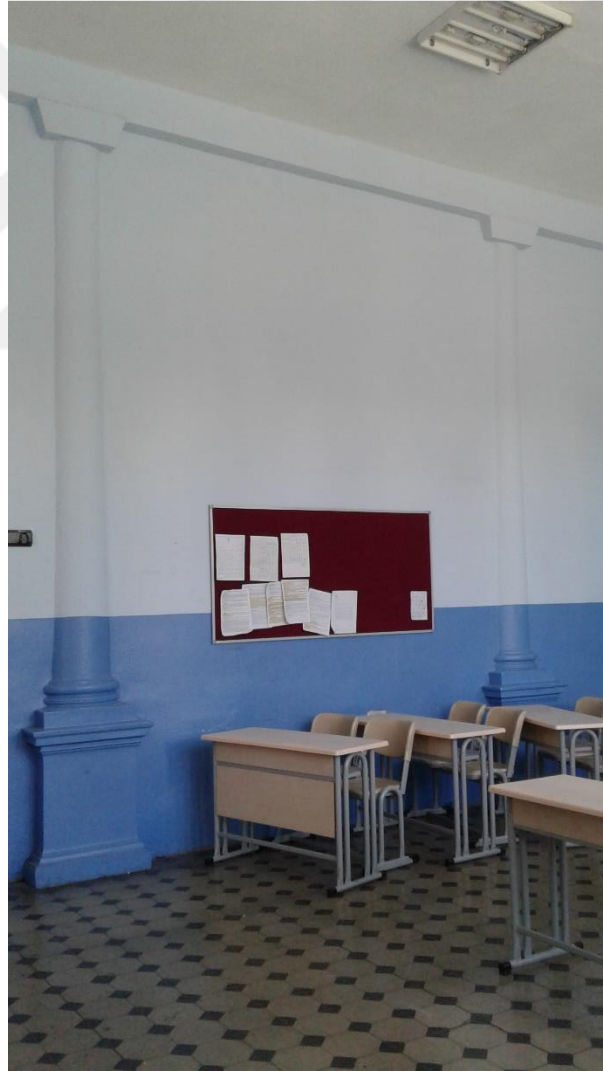
Fotoğraf 21 Namık Kemal Lisesi Güneyde Yer Alan Kütlenin Holü ve Giriş Kapısı

Fotoğraf 22 Namık Kemal Lisesi Güneyde Yer Alan Kütlenin Doğu ve Batı Duvarında Yer Alan Sınıflar

**Fotoğraf 23 Namık Kemal Lisesi Güneyde Yer Alan Kütlenin Doğu Duvarında Yer Alan
9-C Sınıfı**

**Fotoğraf 24 Namık Kemal Lisesi Güneyde Yer Alan Kütlenin Batı Duvarında Yer Alan
9-D Sınıfı**

**Fotoğraf 25 Namık Kemal Lisesi Güneyde Yer Alan Kütlenin Batı Duvarında Yer Alan
9-E Sınıfının Hol Kısım**

**Fotoğraf 26 Namık Kemal Lisesi Güneyde Yer Alan Kütlenin Batı Duvarında Yer Alan
9-E Sınıfı**

Fotoğraf 27 Namık Kemal Lisesi A Koridorundan İnilince Ulaşılan Bodrum Kat

Fotoğraf 28 Namık Kemal Lisesi A Koridorundan İnilince Ulaşılan Bodrum Kat Seminer Salonu

Fotoğraf 29 Namık Kemal Lisesi A Koridorundan İniline Ulaşılan Bodrum Kattaki Mescid ve Depo Mekanına Girişi Sağlayan Birinci Hol

Fotoğraf 30 Namık Kemal Lisesi A Koridorundan İniline Ulaşılan Bodrum Kattaki Mescid ve Depo Mekanına Girişi Sağlayan İkinci Hol

Fotoğraf 31 Namık Kemal Lisesi A Koridorundan İniline Ulaşılan Bodrum Kattaki Mescid

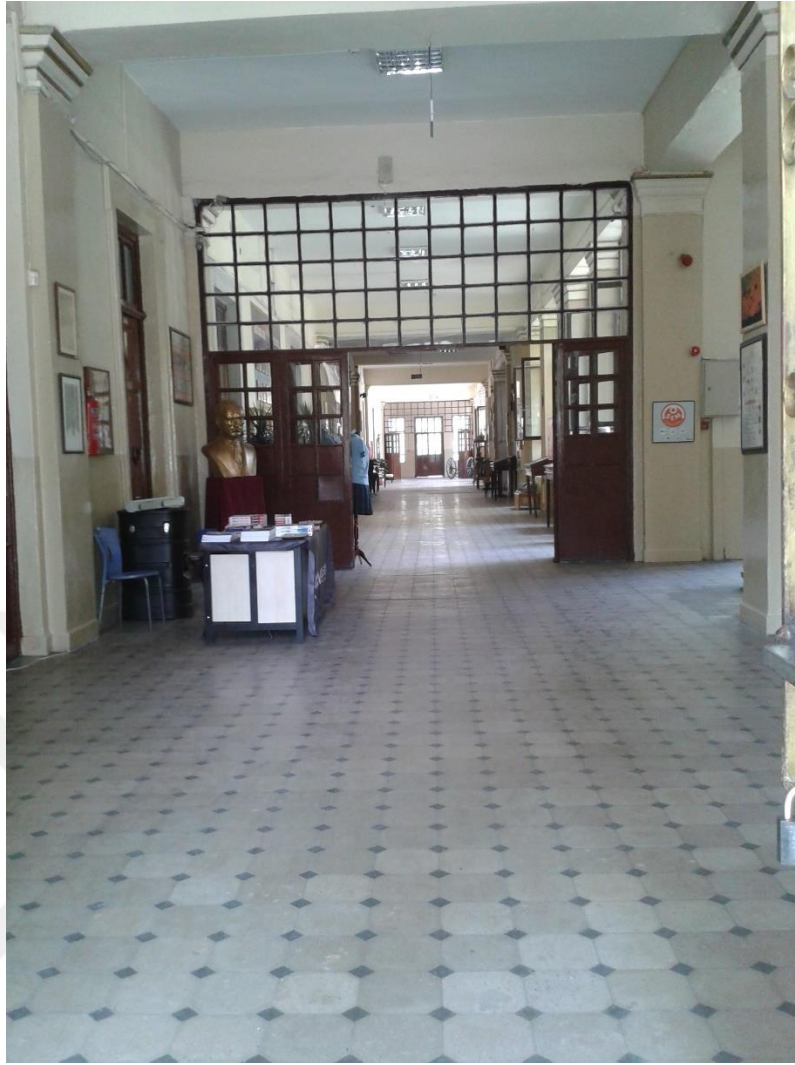
Fotoğraf 32 Namık Kemal Lisesi A Koridorundan İniline Ulaşılan Bodrum Kattaki Işık Bölümü

Fotoğraf 33 Namık Kemal Lisesi B ve C Koridorlarından İniline Ulaşılan Bodrum Kat

Fotoğraf 34 Namık Kemal Lisesi B ve C Koridorlarından İniline Ulaşılan Bodrum Kattaki 1 ve 2 Numaralı Sınav Salonu

Fotoğraf 35 Namık Kemal Lisesi Zemin Kat Koridoru

Fotoğraf 36 Namık Kemal Lisesi Zemin Kat Koridorunda Duvardaki Pilastrlardan Detay

Fotoğraf 37 Namık Kemal Lisesi A Koridorunun Doğu Duvarındaki Mekanlar

Fotoğraf 38 Namık Kemal Lisesi A Koridorundaki Tuvaletler, Bodrum Kata İnış ve Yukarı Kata Çıkışı Sağlayan Merdivenler

Fotoğraf 39 Namık Kemal Lisesi A Koridorunda Bulunan Boyuna Planlı Sınıflar

Fotoğraf 40 Namık Kemal Lisesi A Koridorundaki Memur Odası

Fotoğraf 41 Namık Kemal Lisesi B Koridoru

Fotoğraf 42 Namık Kemal Lisesi B Koridorunun Batı Duvarında Bulunan Konferans Salonu ve Üst Kata Çıkış Merdivenleri

Fotoğraf 43 Namık Kemal Lisesi B Koridorunun Doğu Duvarındaki Sütunlu Alan

Fotoğraf 44 Namık Kemal Lisesi B Koridorunun Doğu Duvarındaki Müdür Yardımcısı Odası

**Fotoğraf 45 Namık Kemal Lisesi B Koridorunun Doğu Duvarındaki Sütunlu Alan
Alanın Gerisinde Kalan Müdür Yardımcısı Odası**

**Fotoğraf 46 Namık Kemal Lisesi B Koridorunun Doğu Duvarındaki Sütunlu Alan
Alanın Gerisinde Kalan Rehberlik Odası**

**Fotoğraf 47 Namık Kemal Lisesi B Koridorunun Doğu Duvarındaki Sütunlu Alan
Fotokopi Odası**

Fotoğraf 48 Namık Kemal Lisesi B Koridorunun Doğu Duvarındaki Resim Odası

Fotoğraf 49 Namık Kemal Lisesi C Koridoru

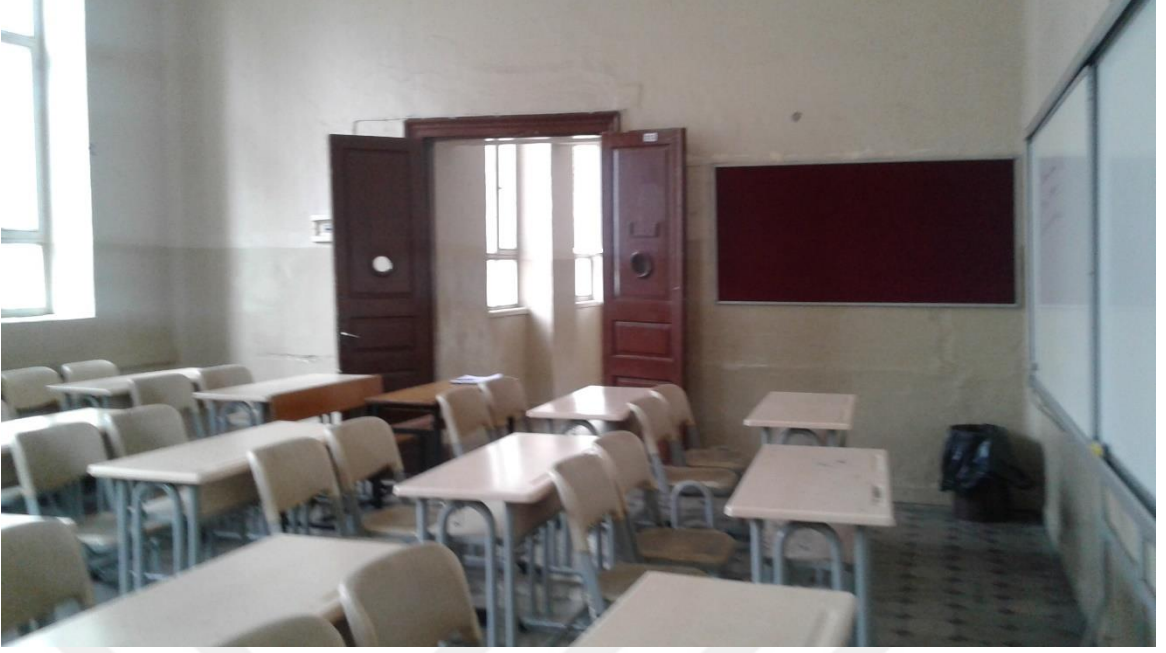
Fotoğraf 50 Namık Kemal Lisesi C Koridoru ve Üst Kata Çıkışı Sağlayan Merdivenler

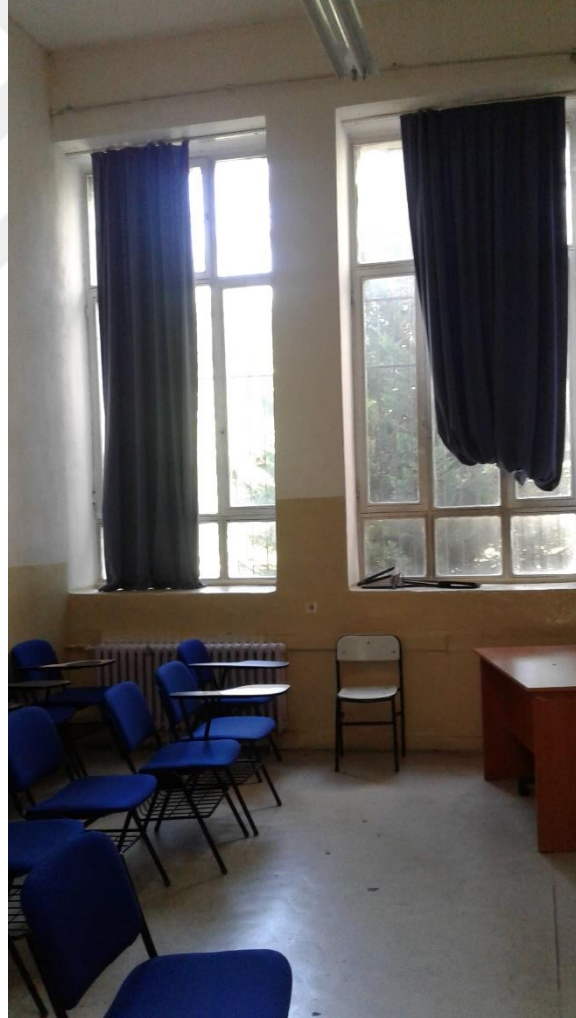
Fotoğraf 51 Namık Kemal Lisesi C Koridorundaki Sınıflar ve Bodrum Kata İnişi Sağlayan Merdivenler

Fotoğraf 52 Namık Kemal Lisesi C Koridorundaki Boyuna Planlı Sınıf (9-A)

Fotoğraf 53 Namık Kemal Lisesi C Koridorundaki Enine Planlı Sınıf (9-B)

Fotoğraf 54 Namık Kemal Lisesi C Koridorundaki Müzik Odası

Fotoğraf 55 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat A Koridorunun Kuzey Kolu

Fotoğraf 56 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat A Koridorunun Kuzey Kolunda Bulunan Boyuna Planlı Sınıflar

Fotoğraf 57 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat A Koridoru

Fotoğraf 58 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat B Koridoru

Fotoğraf 59 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat B Koridorunun Doğu Duvarında Bulunan Rehberlik Odası

Fotoğraf 60 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat B Koridorunun Doğu Duvarında Bulunan Öğretmenler Odası

Fotoğraf 61 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat B Koridorunun Doğu Duvarında Bulunan Öğretmenler Odası

Fotoğraf 62 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat B Koridorunun Doğu Duvarında Bulunan Öğretmenler Odası Tavanındaki Kasetler

Fotoğraf 63 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat B Koridorunun Doğu Duvarında Bulunan Öğretmenler Odasının Duvarındaki Süslemeler

Fotoğraf 64 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat C Koridoru

Fotoğraf 65 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat C Koridorunun Kuzey Yönünde Uzanan Kolu

Fotoğraf 66 Namık Kemal Lisesi Birinci Kat C Koridorunun Kuzey Yönünde Bulunan Müdür Yardımcısı Odası

Fotoğraf 67 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Doğu Cephesinden Görünüş

Fotoğraf 68 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Batı Cephesinden Görünüş

Fotoğraf 69 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Güney Cephesinden Görünüş

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephesinden Görünüş

Fotoğraf 71 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Doğu, Batı ve Güney Cephede Yer Alan Pencere Etrafındaki Süslemelerden Görünüş

Fotoğraf 72 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Doğu Cephedeki Alt Kat Pencerelerinden Farklı Forma ve Süslemeye Sahip Olanlar

Fotoğraf 73 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Güney Cephedeki Alt Kat Pencerelelerinin Alt Tarafındaki Düşen Süslemeler

Fotoğraf 74 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Güney ve Doğu Cephedeki Alt Kat Pencerelelerinin Alt Tarafındaki Düşen Süslemeler

Fotoğraf 75 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Parapet Duvarı ve Süslemeleri

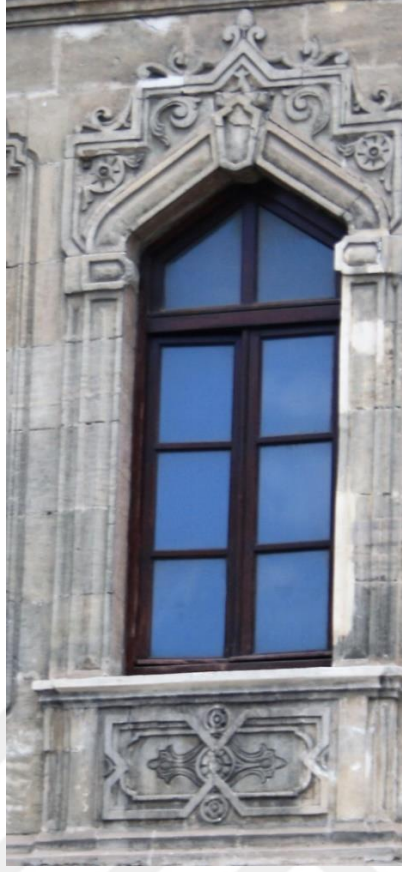
Fotoğraf 76 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Parapet Duvarının İki Köşesinde Yer Alan Üçgen Alınlık ve Süslemeleri

Fotoğraf 77 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Parapet Duvarının Ortasında Yer Alan Yuvarlak Alınlık ve Süslemeleri

Fotoğraf 78 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Korniş ve Süslemelerden Detay

Fotoğraf 79 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Üst Kat Penceresi Genel Görünüm

Fotoğraf 80 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Üst Kat Penceresinden Ortada Yer Alanın Üst Tarafında Bulunan Süslemelerinden Detay

Fotoğraf 81 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Üst Kat Pencerelelerinin Alt Tarafında Bulunan Süslemelerden Detay

Fotoğraf 82 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Üst Kat Pencerelelerinden Ortadan Bulunan Üç Tanesinin Alt Tarafında Bulunan Süslemeler

Fotoğraf 83 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Üst Kat Pencerelelerinin Aralarında Yer Alan Pilastr ve Pano Süslemeler

Fotoğraf 84 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Alt Kat Pencereleleri Genel Görünüm

Fotoğraf 85 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Alt Kat Pencereleeri Arasındaki Pilastr ve Pano Süslemeler

Fotoğraf 86 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Alt Kat Pencereleeri Arasındaki Pilastr Yüzeyinde Bulunan Süslemelerden Detay

Fotoğraf 87 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Alt Kat Pencereleeri Arasındaki Pilastrların Yanında Bulunan Süslemelerden Detay

Fotoğraf 88 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Kemerli Giriş

Fotoğraf 89 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephede Girişte Yer Alan Kolonların Yanında Bulunan Pilastr Yüzeyinden Detay

Fotoğraf 90 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Giriş Holü

Fotoğraf 91 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Giriş Holü Tavan Süslemesi

Fotoğraf 92 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Giriş Holünün Doğu ve Batı Duvarında Yer Alan Nişlerden Detay

Fotoğraf 93 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Giriş Holünün Güney Duvarında Yer Alan Kapı ve Pencereler

Fotoğraf 94 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Dikdörtgen Planlı Bodrum Kat

Fotoğraf 95 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Dikdörtgen Planlı Bodrum Katının Batı Duvarında Bulunan Koridor Ve Merdiven

Fotoğraf 96 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümü

Fotoğraf 97 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümü

Fotoğraf 98 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümünün Güney Duvarında Yer Alan Çift Kanatlı Kapı (İ. Başakoğlu, M. Hamamcıoğlu, 2002, S.36)

Fotoğraf 99 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümünün Duvarında Yer Alan Silmeler ve Pilastrlar

Fotoğraf 100 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümünün Güneyinde Yer Alan Avlu

Fotoğraf 101 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümünün Güneyinde Yer Alan Avlunun Karo Desenli Zemini

Fotoğraf 102 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Avlu Ortasında Bulunan Havuz ve Karo Desenli Zemini

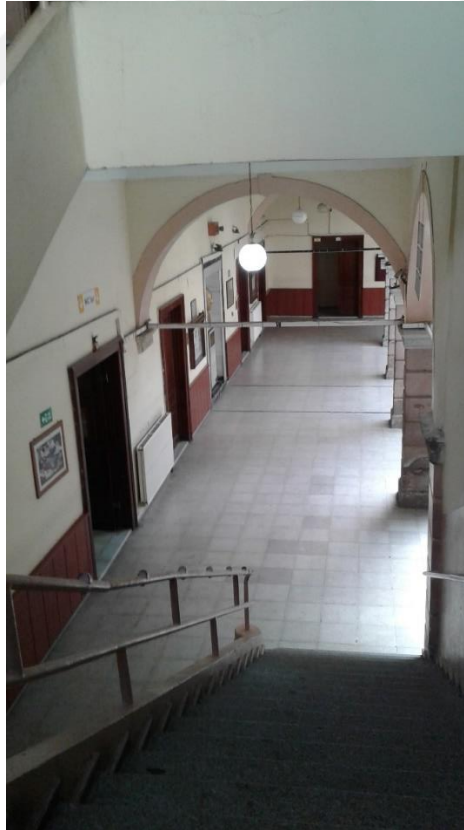
Fotoğraf 103 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Şeref Merdiveni Bölümünün Kuzeyinde Yer Alan Üç Sağır Kemer

Fotoğraf 104 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Avlunun Etrafını Çevreleyen Batıdaki Koridor

Fotoğraf 105 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Avlunun Etrafını Çevreleyen Doğudaki Koridor

Fotoğraf 106 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Avlunun Etrafını Çevreleyen Güneydeki Koridor

Fotoğraf 107 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Avlunun Etrafını Çevreleyen Kuzeydeki Koridor

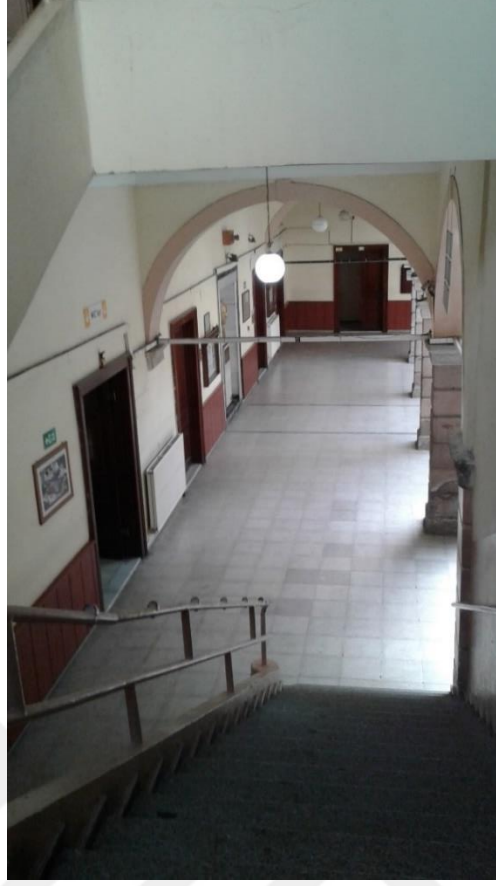
Fotoğraf 108 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Katta Bulunan Enine Planlı Sınıf (9-B)

Fotoğraf 109 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Katta Bulunan Boyuna Planlı Sınıf (9-E)

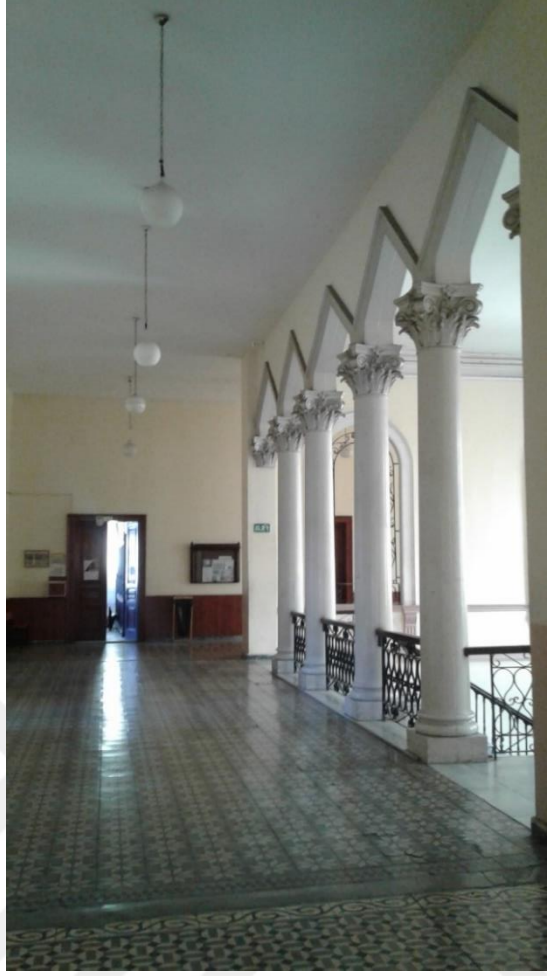
Fotoğraf 110 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Katta Bulunan Bilgisayar Odası (İ. Başakoğlu, M. Hamamcıoğlu, 2002, S.73.)

Fotoğraf 111 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Katın Güneydoğusundaki Üst Kata Çıkışı Sağlayan Merdiven

Fotoğraf 112 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Katın Güneydoğusundaki Merdivenden Ek Binalara Geçiş

Fotoğraf 113 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kattaki Sütunlu Dolaşım Koridoru

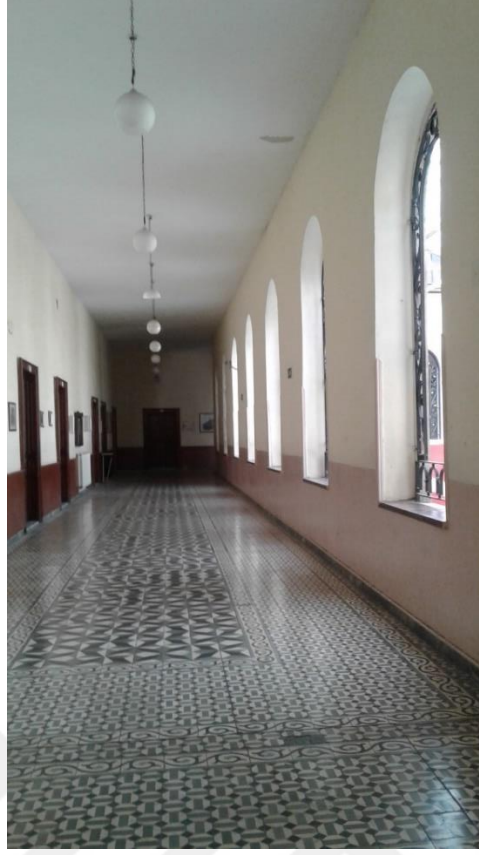
Fotoğraf 114 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kattaki Dolaşım Koridorunun Doğu, Batı Güney Ve Kuzey Yönlerindeki Açıklıklar

Fotoğraf 115 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kattaki Dolaşım Koridorunun Doğu, Batı Güney Ve Kuzey Yönlerindeki Açıklıklardan Detay

Fotoğraf 116 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kattaki Dolaşım Koridorunun Doğu, Batı Güney Ve Kuzey Yönlerindeki Açıklıkların Eski Hali (İ. Başakoğlu, M. Hamamcıoğlu, 2002, S40.)

Fotoğraf 117 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Doğu Koridoru

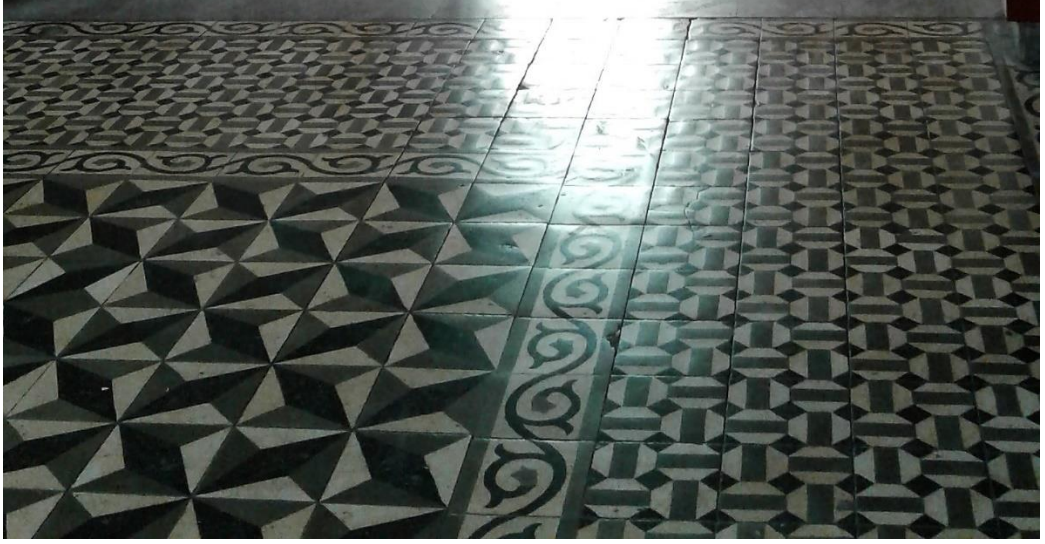
Fotoğraf 118 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Batı Koridoru

Fotoğraf 119 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Kuzey Koridoru

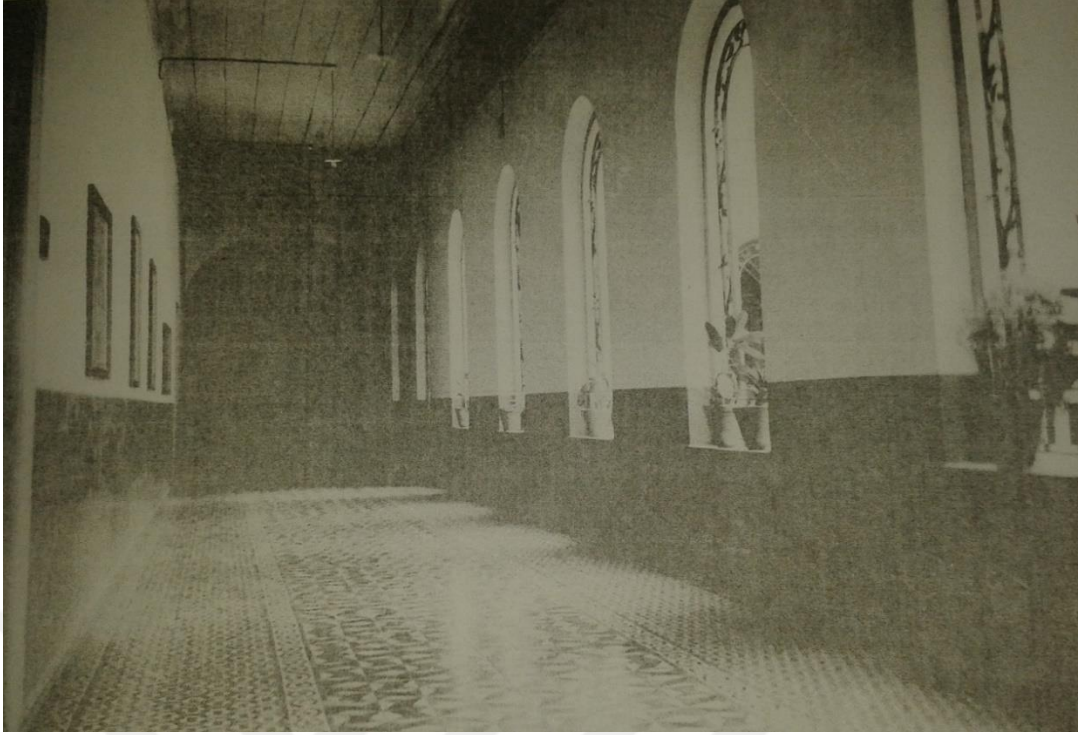
Fotoğraf 120 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Güney Koridoru

**Fotoğraf 121 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Doğu, Batı Ve Güney Koridoru
Karo Döşemesinden Ayrıntı**

**Fotoğraf 122 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Kuzey Koridoru Karo Döşemeden
Ayrıntı**

Fotoğraf 123 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Ahşap Kaplı Tavan Örtüsü (İ. Başakoğlu, M. Hamamcıoğlu, 2002, S.41.)

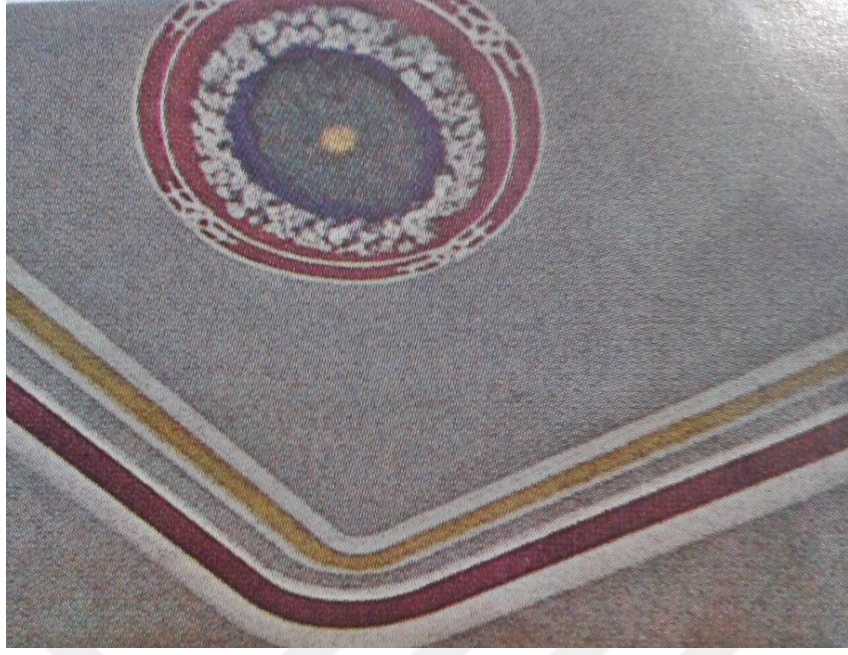
Fotoğraf 124 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Katta Bulunan Boyuna Planlı Sınıf (26 Numaralı)

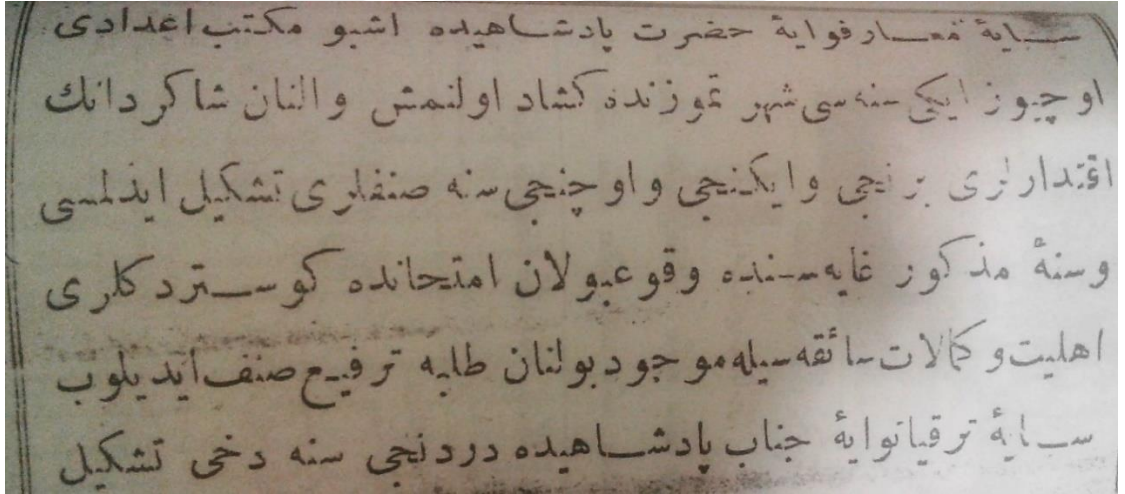
Fotoğraf 125 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Katta Bulunan Boyuna Planlı Sınıf (29 Numaralı)

Fotoğraf 126 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kattaki Yatakhane Birimleri (İ. Başakoğlu, M. Hamamcıoğlu, 2002, S.38.)

Fotoğraf 127 Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kattaki Cami Odası Mekanının Tavan Süslemesi (İ. Başakoğlu, M. Hamamcıoğlu, 2002, S.76)

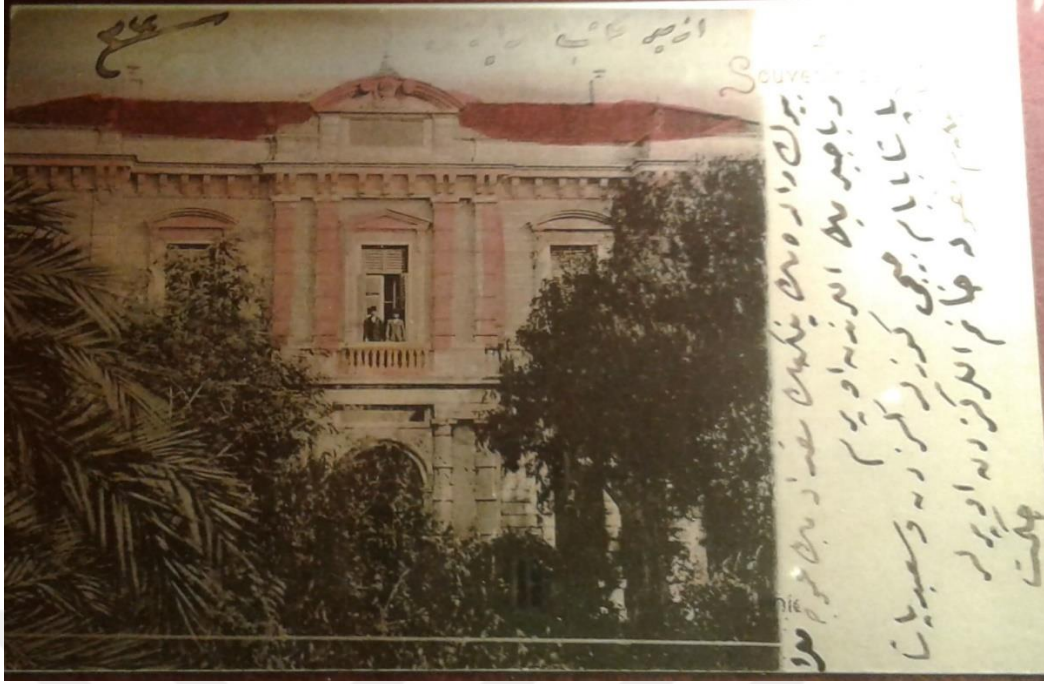
Fotoğraf 128 İzmir Mekteb-i İdadi'sinin Kuruluş Tarihini İçeren 1886 Tarihli Aydın Vilayet Salnamesi

Fotoğraf 129 İzmir Mekteb-i İdadi'sinin Kurulduğu İlk Bina

Fotoğraf 130 İzmir Mekteb-i İdadi'sinin Kurulduğu İlk Bina

Fotoğraf 131 İzmir Mekteb-i İdadî'sinin Kurulduğu İlk Bina

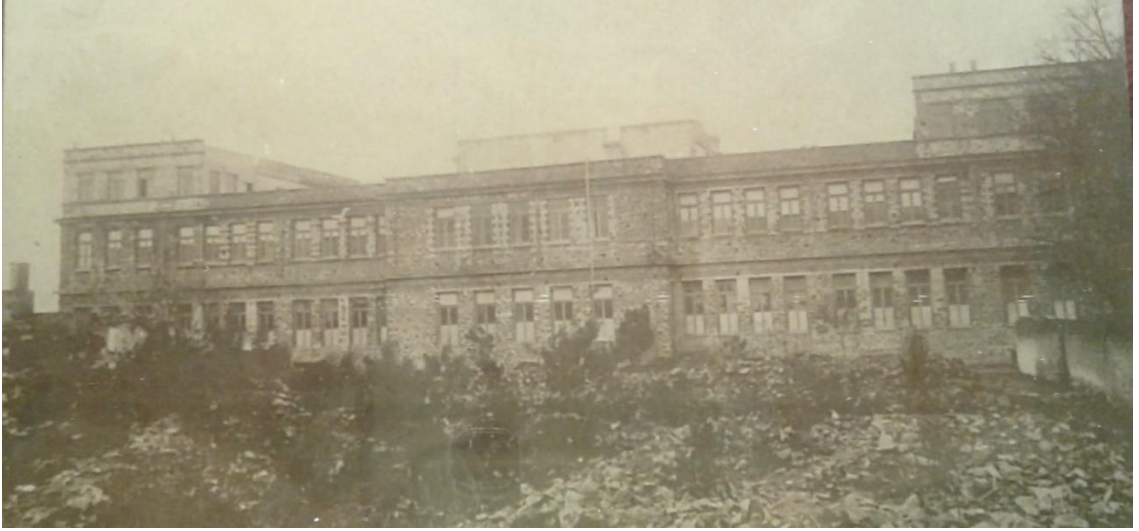
Fotoğraf 132 Atatürk Lisesi Günümüzde Sıvalı ve Badanalı Olan Kuzey Cephe Beden Duvarları

Fotoğraf 133 Atatürk Lisesi'nin Kesme Taş İle Kaplı Kuzey Cephe Beden Duvarları

Fotoğraf 134 Atatürk Lisesi Günümüzde Sıvalı ve Badanalı Olan Güney Cephe Beden Duvarları

Fotoğraf 135 Atatürk Lisesi'nin Kesme Taş İle Kaplı Güney Cephe Beden Duvarları

Fotoğraf 136 Atatürk Lisesi Güney Cephede Taşıntı Yapan Bölümde Yer Alan Kapı ve Pencereleler

Fotoğraf 137 Atatürk Lisesi Güney Cephede Taşıntı Yapan Bölümün İki Yanında Bulunan Kolların Cephesinde Yer Alan Pencereleler

Fotoğraf 138 Atatürk Lisesi Kuzey Cephenin Ortasında Taşıntı Yapan Kütlenin Cephesinde Bulunan Pencereleler

Fotoğraf 139 Atatürk Lisesi Kuzey Cephenin Ortasında Taşıntı Yapan Ana Kütlenin Doğu ve Batısında Yer Alan Kütlelerin Cephelerinde Bulunan Pencereleler

Fotoğraf 140 Atatürk Lisesi Ana Kütlenin En Dışında Bulunan Kolların Kuzey Cephesinde Yer Alan Pencereleler

Fotoğraf 141 Atatürk Lisesi Kuzey ve Güney Cephede Yer Alan Silmeler ve Pilastrlar

Fotoğraf 142 Atatürk Lisesi Yan Kollarda Yer Alan Üçgen Alınlıklar

Fotoğraf 143 Atatürk Lisesi Kuzey Cephedeki Ana Kütlenin Saçak Kısımlarındaki Korniş, Konsol ve Dış Frizleri

Fotoğraf 144 Atatürk Lisesi Kuzey Cephedeki Sütunlu Giriş ve Üçgen Alınlık

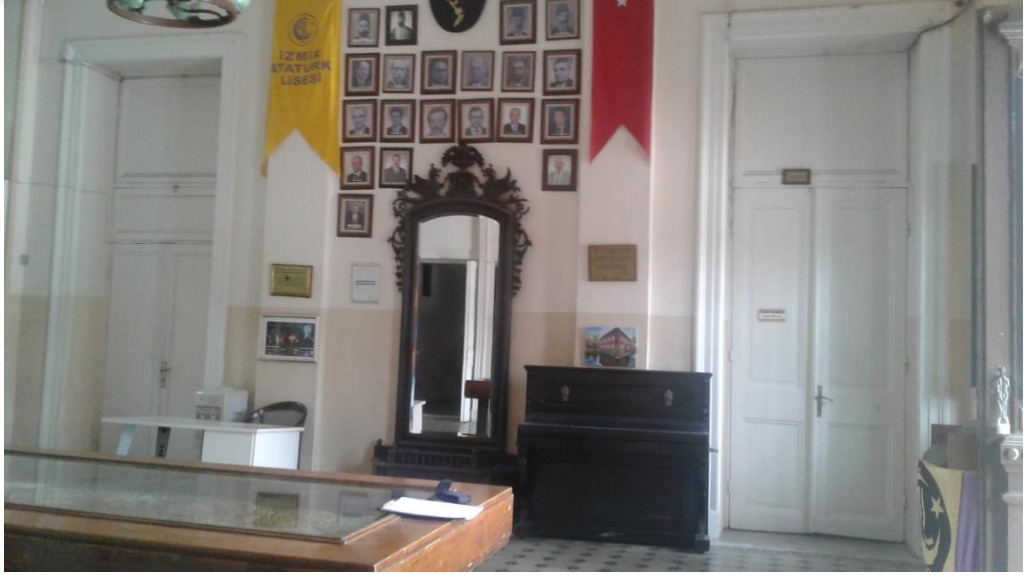
Fotoğraf 145 Atatürk Lisesi Kuzey Cephedeki Sütunlu Girişin Yanında Bulunan Saksılar

Fotoğraf 146 Atatürk Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Ahşap Kapılar

Fotoğraf 147 Atatürk Lisesi Giriş Holü

Fotoğraf 148 Atatürk Lisesi Giriş Holünde Bulunan Hizmetli Odası ve Arşiv Odası

Fotoğraf 149 Atatürk Lisesi Giriş Holünde Bulunan Memur Odası, Müdür Başyardımcısı Odası

Fotoğraf 150 Atatürk Lisesi Giriş Holünün Güney Duvarındaki Kapı ve Vitrin Üzerindeki Süslemeler

Fotoğraf 151 Atatürk Lisesi Zemin Kattaki Sütunlu Galeri

Fotoğraf 152 Atatürk Lisesi Zemin Kattaki Gövdesi Yivli İyon Başlıklı Sütunlardan Detay

Fotoğraf 153 Atatürk Lisesi Sütunun Üzerinde Bulunan Arşitrav Kısımındaki Alçıdan Süslemeler

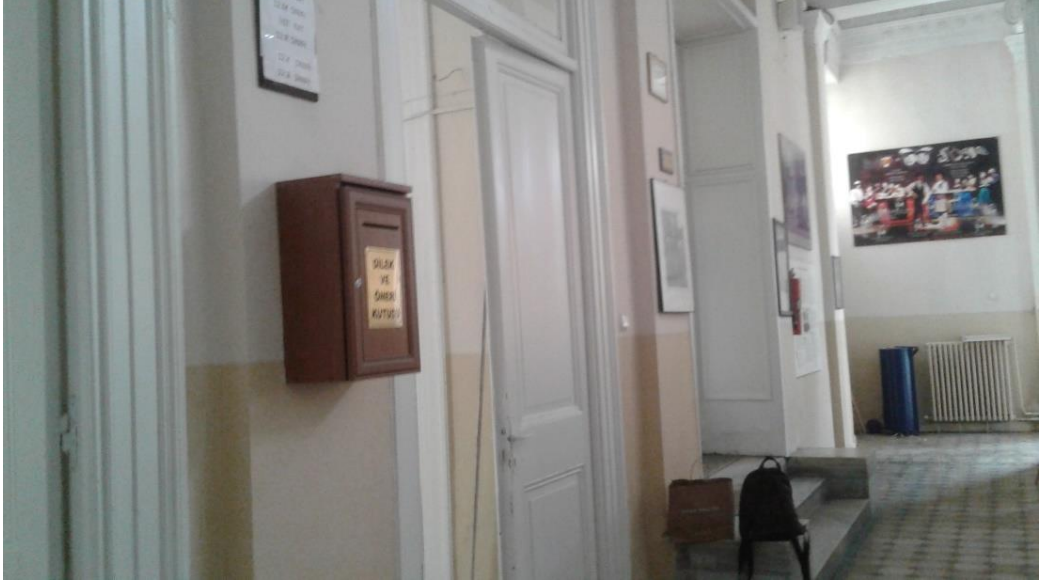
Fotoğraf 154 Atatürk Lisesi Sütunlu Bölümün Kasetlere Ayrılmış Süslemeli Tavanı

Fotoğraf 155 Atatürk Lisesi Sütunlu Bölümün Kasetlere Ayrılmış Süslemeli Tavanındaki Detay

Fotoğraf 156 Atatürk Lisesi Sütunlu Bölümün Dört Yanındaki Koridorların Kaset Etrafındaki Süslemeleri ve Pilastrlar

Fotoğraf 157 Atatürk Lisesi Sütunlu Bölümün A Koridoruna Açıldığı Kapılar ve Öğretmenler Odası

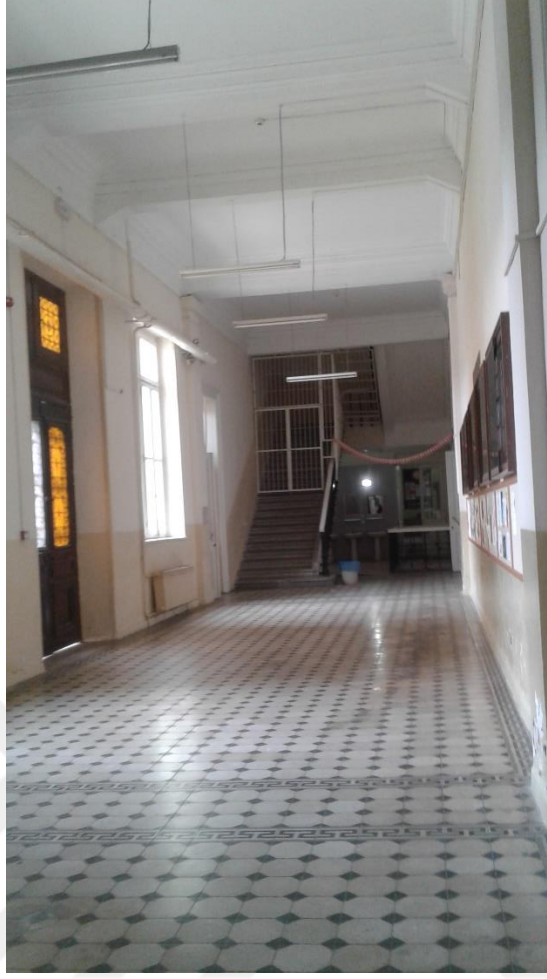
Fotoğraf 158 Atatürk Lisesi Sütunlu Bölümün B Koridoruna Açıldığı Kapılar

Fotoğraf 159 Atatürk Lisesi Öğretmenler Odası

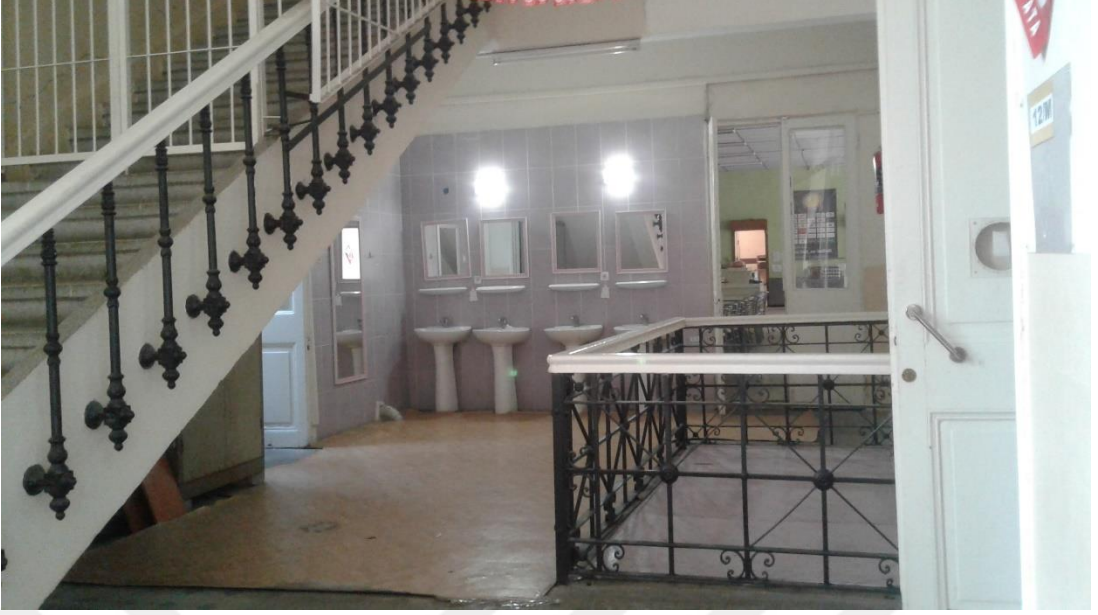
Fotoğraf 160 Atatürk Lisesi Sütunlu Galeriden A Koridoruna Geçilen Kapılar

Fotoğraf 161 Atatürk Lisesi Sütunlu Galerinin Doğusunda Yer Alan A Koridoru

Fotoğraf 162 Atatürk Lisesi Sütunlu Galerinin Doğusunda Yer Alan A Koridorundaki Boyuna Planlı Sınıflar

Fotoğraf 163 Atatürk Lisesi Sütunlu Galerinin Doğusunda Yer Alan A Koridorundan Üst Kata Çıkışı Sağlayan Merdiven ve Yemekhane Bölümüne Geçişi Sağlayan Kapı

Fotoğraf 164 Atatürk Lisesi Sütunlu Galeriden B Koridoruna Geçilen Kapılar

Fotoğraf 165 Atatürk Lisesi Sütunlu Galerinin Batısında Yer Alan B Koridoru

Fotoğraf 166 Atatürk Lisesi Sütunlu Galerinin Batısında Yer Alan B Koridorundaki Spor Odasına Geçişi Sağlayan Kapı ve Üst Kata Çıkışı Sağlayan Merdivenler

Fotoğraf 167 Atatürk Lisesi Birinci Kat Sütunlu Galeri

Fotoğraf 168 Atatürk Lisesi Birinci Kattaki Korint Başlıklı Sütunlardan Detay

Fotoğraf 169 Atatürk Lisesi Birinci Kattaki Sütunlar Arasında Kalan Yüzeydeki Süslemeler

Fotoğraf 170 Atatürk Lisesi Birinci Kattaki Sütunlu Galeri Etrafındaki Mekanlar

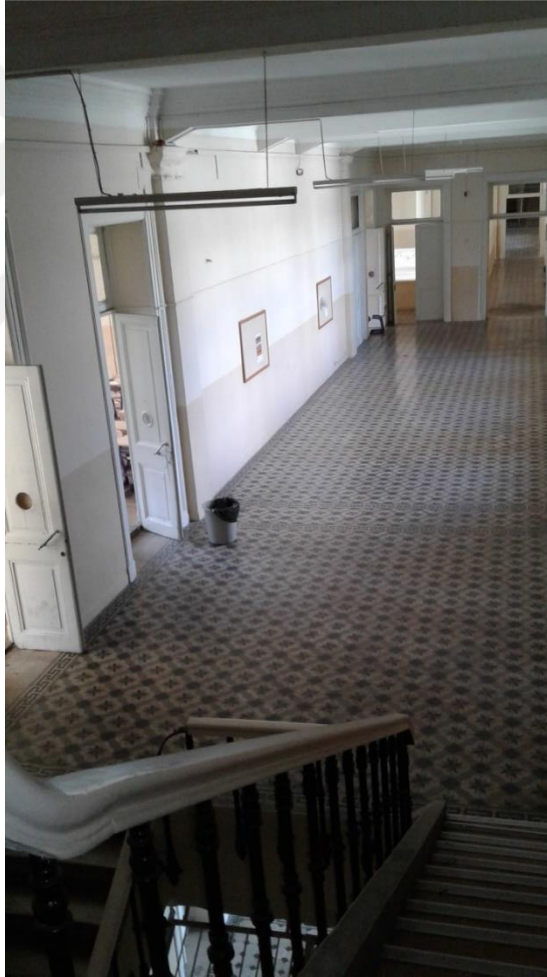
Fotoğraf 171 Atatürk Lisesi Birinci Kattaki Bilgi ve Teknoloji Odası

Fotoğraf 172 Atatürk Lisesi Birinci Kattaki Bilgi ve Teknoloji Odasının Tavanı

Fotoğraf 173 Atatürk Lisesi Birinci Kattaki Bilgi ve Teknoloji Odasından Diğer Mekana Geçiş

Fotoğraf 174 Atatürk Lisesi Birinci Kat Doğu Koridoru

Fotoğraf 175 Atatürk Lisesi Birinci Kat Doğu Koridoru Boyuna Planlı Sınıflar

Fotoğraf 176 Atatürk Lisesi Birinci Kat Batı Koridoru

Fotoğraf 177 Atatürk Lisesi Birinci Kat Batı Koridoru Enine Planlı Sınıf (12-İ)

Fotoğraf 178 Atatürk Lisesi Birinci Katın Doğu ve Batısındaki Koridorlardan Kule Kısımına Çıkışı Sağlayan Merdivenler

Fotoğraf 179 Atatürk Lisesi Doğuda Bulunan Kulede Yer Alan Ibadethane

Fotoğraf 180 Atatürk Lisesi Doğuda Bulunan Kulede Yer Alan Boş Oda

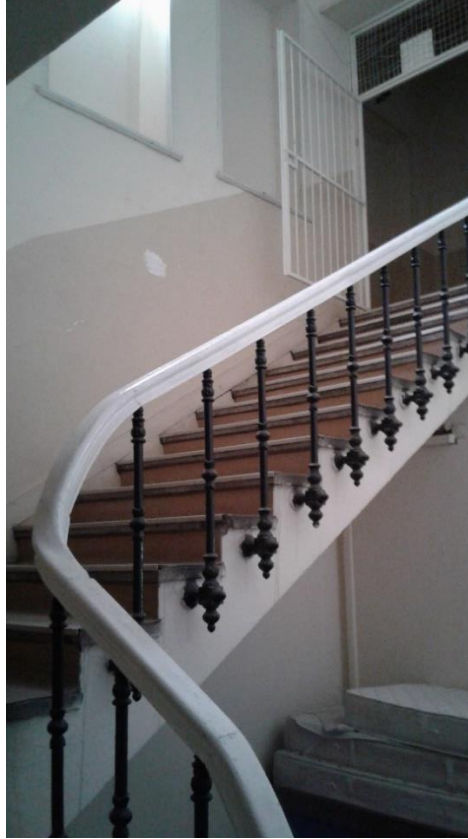
Fotoğraf 181 Atatürk Lisesi Doğuda Bulunan Kulede Yer Alan Kulüp Toplantı Odası

Fotoğraf 182 Atatürk Lisesi Batıda Bulunan Kulede Yer Alan Robot Kulübü Odası

Fotoğraf 183 Atatürk Lisesi Orta Kuleye Ulaşımı Sağlayan Zemin Kattaki Giriş Holünde Yer Alan Merdiven

Fotoğraf 184 Atatürk Lisesi Orta Kuleye Ulaşımı Sağlayan Zemin Kattaki Giriş Holünde Yer Alan Merdiven

Fotoğraf 185 Atatürk Lisesi Orta Kule Koridoru ve Yatakhane Birimleri

Fotoğraf 186 Atatürk Lisesi Orta Kulede Bulunan C Yatakhanesi

Fotoğraf 187 Atatürk Lisesi Orta Kulede Bulunan C Yatakhanesindeki Kapıdan Diğer Mekana Geçiş

Fotoğraf 188 Atatürk Lisesi Orta Kulede Bulunan D Yatakhanesi

Fotoğraf 189 İzmir Kız Lisesi Genel Görünüş

Fotoğraf 190 İzmir Kız Lisesi Genel Görünüş

Fotoğraf 191 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Doğu Cephesi

Fotoğraf 192 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Batı Cephesi

Fotoğraf 193 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Kuzey Cephesi

Fotoğraf 194 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Güney Cephesi

Fotoğraf 195 İzmir Kız Lisesi Orta Kanat

Fotoğraf 196 İzmir Kız Lisesi Güney Kanadı

Fotoğraf 197 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Doğu Cephesindeki Bodrum Katta Yer Alan Bursa Kemer Formunda Açıklık

Fotoğraf 198 İzmir Kız Lisesi Ahşap Saçak

Fotoğraf 199 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Doğu, Batı ve Güney Cephelerinin Üst Kat Pencereleri Etrafında Bulunan Taş Süslemeler

Fotoğraf 200 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Güney Cephesindeki Üst Kat Pencereleri Etrafındaki Tuğla Süslemeler

Fotoğraf 201 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Doğu, Batı, Güney Cephelerindeki Üst ve Alt Kat Pencere Aralarındaki Tuğla Dizisi

Fotoğraf 202 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Doğu, Batı, Güney Cephelerindeki Alt Kat Pencere Etrafındaki Mermer ve Tuğla Süslemeler

Fotoğraf 203 İzmir Kız Lisesi Kuzey Kanadın Güney Cephesindeki Üst Kat Pencerelelerinden Altı Tanesinin Etrafındaki Tuğla Süsleme

Fotoğraf 204 İzmir Kız Lisesi Kuzey ve Güney Kanadın Güney Cephesindeki Pencerelelerin Etrafındaki Tuğla Süsleme

Fotoğraf 205 İzmir Kız Lisesi Orta Kanadın Üst Kat Pencerelelerinin Altında Bulunan Taş Panolar

Fotoğraf 206 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephesinin Ortasında Yer Alan Üç Kemerli Açıklık

Fotoğraf 207 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephesinin Ortasında Yer Alan Üç Kemerli Açıklığının Köşede Bulunan Açıklıkları

Fotoğraf 208 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephesinin Ortasında Yer Alan Üç Kemerli Açıklığın Etrafındaki Süslemeler

Fotoğraf 209 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephenin Köşesinde Yer Alan Payelerin Üzerindeki Sütunçe ve Süslemeleri

Fotoğraf 210 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephenin Köşesinde Yer Alan Payelerin Üzerindeki Sütunçeden Detay

Fotoğraf 211 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephede Yer Alan Sütun ve Süslemeleri

Fotoğraf 212 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephedeki Girişin Üzerinde Yer Alan Balkon Korkuluğu ve Süslemeleri

Fotoğraf 213 İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephedeki Giriş Kapıları

Fotoğraf 214 İzmir Kız Lisesi Üç Bölüme Ayrılmış Giriş Holü

Fotoğraf 215 İzmir Kız Lisesi Üç Bölüme Ayrılmış Giriş Holü

Fotoğraf 216 İzmir Kız Lisesi Giriş Holünün Yanda Bulunan İki Bölümünün Zemini

Fotoğraf 217 İzmir Kız Lisesi Giriş Holünün Yanda Bulunan İki Bölümünün Tavanı

Fotoğraf 218 İzmir Kız Lisesi Giriş Holünün Yanda Bulunan İki Bölümünün Ahşap Kaplı Duvarları

Fotoğraf 219 İzmir Kız Lisesi Yanda Bulunan Holün Ortadaki Hole Açılan Yuvarlak Kemerli Üçlü Açıklık

Fotoğraf 220 İzmir Kız Lisesi Yanda Bulunan Holün Koridora Açılan Yuvarlak Kemerli İkili Açıklık

Fotoğraf 221 İzmir Kız Lisesi Orta Hole Açılan Bitkisel Motifli Sütun Başlığı

Fotoğraf 222 İzmir Kız Lisesi Orta Hole Açılan Kartal Figürlü ve Bitkisel Bezemeli Sütun Başlığı

Fotoğraf 223 İzmir Kız Lisesi Yandaki Holün Koridora Açıldığı Yerde Bulunan Bitkisel Motifli Sütun Başlığı

Fotoğraf 224 İzmir Kız Lisesi İki Holün Koridora Açılan Kemerli Bölümdeki İki Sütun Arasına Yerleştirilen Mermer Bloklar

Fotoğraf 225 İzmir Kız Lisesi İki Holün Koridora Açılan Kemerli Bölümdeki İki Sütun Arasına Yerleştirilen Mermer Blok

Fotoğraf 226 İzmir Kız Lisesi Orta Holün Tavanı

Fotoğraf 227 İzmir Kız Lisesi Zemin Katta Doğu-Batı Doğrultusunda Uzanan Koridor ve Üst Kata Çıkışı Sağlayan Merdivenler

Fotoğraf 228 İzmir Kız Lisesi Zemin Katta Doğu ve Batıda Yer Alan Dikdörtgen Planlı Koridor

Fotoğraf 229 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Doğusunda Bulunan Koridor

Fotoğraf 230 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Doğusunda Bulunan Koridor

Fotoğraf 231 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Doğusunda Bulunan Boyuna Planlı Sınıf (12-C)

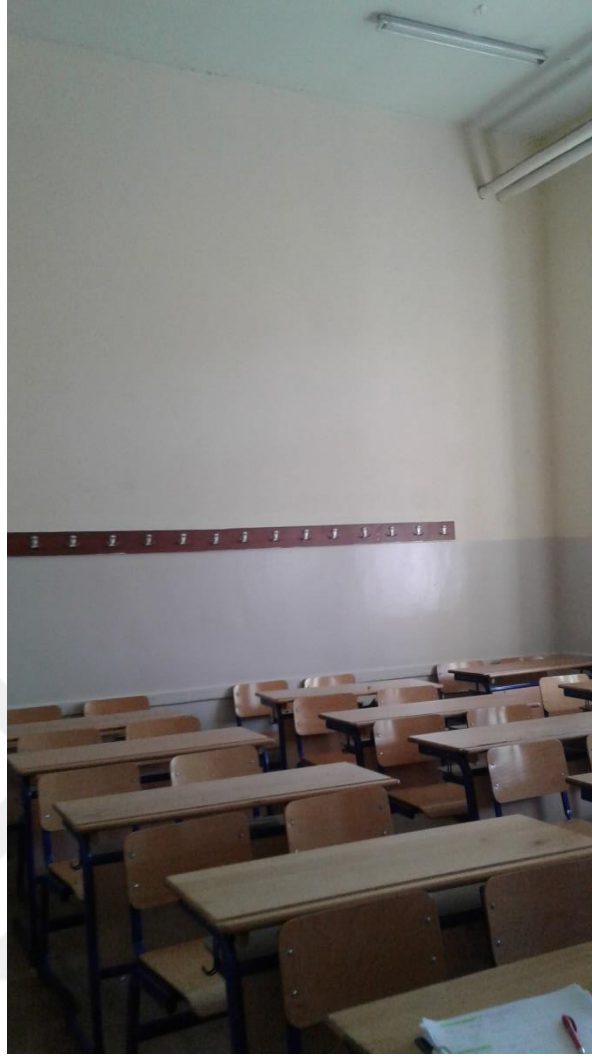
Fotoğraf 232 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Doğusunda Bulunan Enine Planlı Sınıf (12-B)

Fotoğraf 233 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Batısında Bulunan Koridor

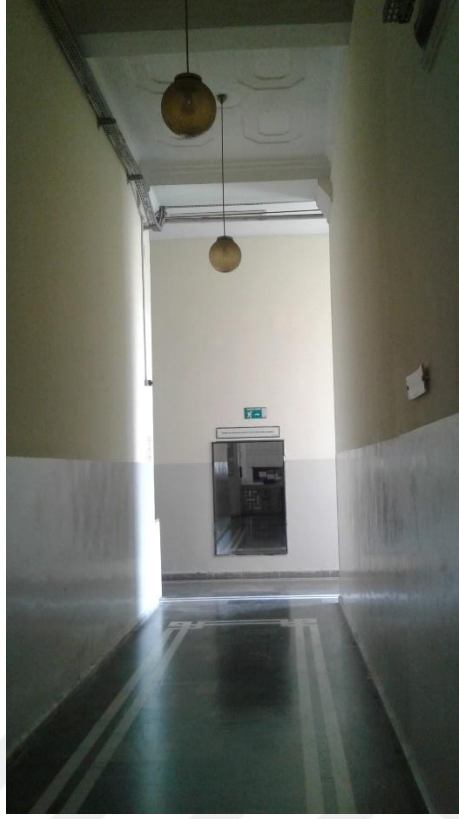
Fotoğraf 234 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Batısında Bulunan Koridor

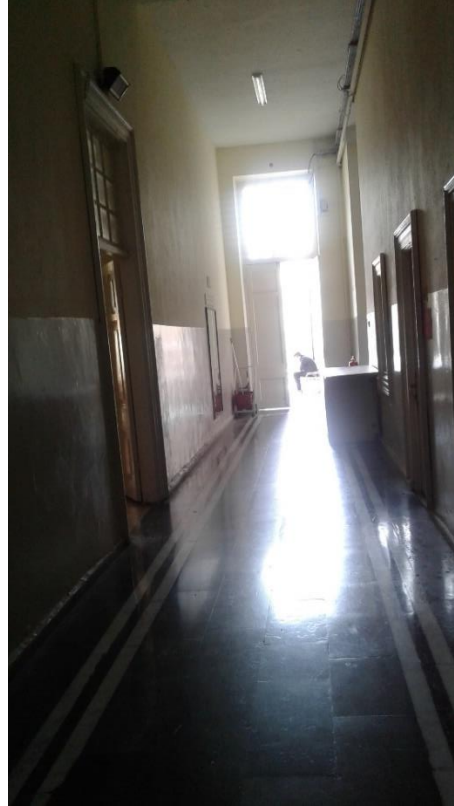
Fotoğraf 235 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Batısında Bulunan Boyuna Planlı Sınıf (12-G)

Fotoğraf 236 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Batısında Bulunan Enine Planlı Sınıf (9-G)

Fotoğraf 237 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Ortasında Bulunan Anıtsal Merdivenin Doğu ve Batısında Bulunan Koridor

Fotoğraf 238 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Ortasında Bulunan Anıtsal Merdivenin Doğu ve Batısında Bulunan Koridor

Fotoğraf 239 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Ortasında Bulunan Anıtsal Merdivenin Doğu ve Batısındaki Koridordan İkinci Koridora Geçiş

Fotoğraf 240 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Ortasında Bulunan Anıtsal Merdivenin Doğu ve Batısındaki Koridordan İkinci Koridora Geçiş

Fotoğraf 241 İzmir Kız Lisesi Konferans Salonuna ve Birinci Kata Ulaşımı Sağlayan Üçüncü Koridor

Fotoğraf 242 İzmir Kız Lisesi Konferans Salonuna ve Birinci Kata Ulaşımı Sağlayan Üçüncü Koridor

Fotoğraf 243 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Ortasında Yer Alan ve Birinci Kata Çıkışı Sağlayan Anıtsal Merdiven

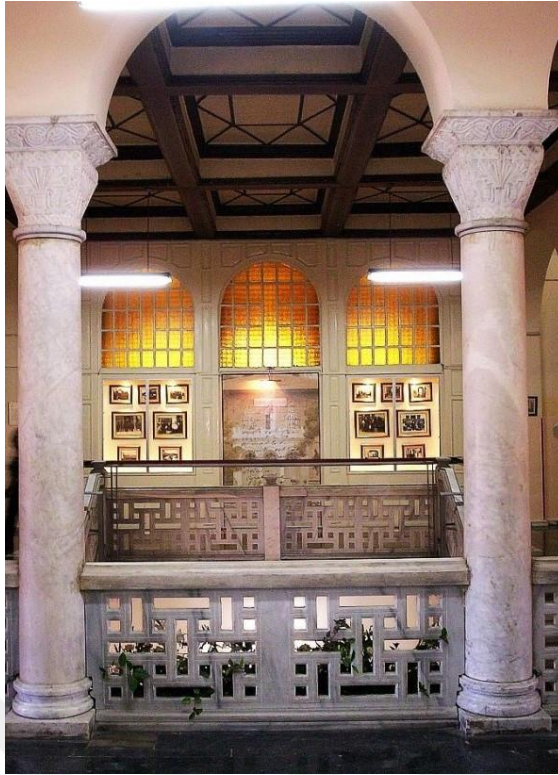
Fotoğraf 244 İzmir Kız Lisesi Zemin Katın Ortasında Yer Alan ve Birinci Kata Çıkışı Sağlayan Anıtsal Merdivende Yer Alan Mozaik

Fotoğraf 245 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Merkezinde Bulunan Merdiven Bölümünün Dört Yönünü Saran Koridor ve Sütunlu Alan

Fotoğraf 246 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Merkezinde Bulunan Merdiven Bölümünün Dört Yönünü Saran Koridor ve Sütunlu Alan

Fotoğraf 247 İzmir Kız Lisesi Birinci Katta Merdivenli Bölümün Ahşap Tavanı

Fotoğraf 248 İzmir Kız Lisesi Birinci Katta Merdivenli Bölümün Ahşap Tavanından Detay

Fotoğraf 249 İzmir Kız Lisesi Birinci Kat Merdiveninin Dört Yönünde Yer Alan Koridorlardaki İkili Yuvarlak Kemerli Açıklıklar

Fotoğraf 250 İzmir Kız Lisesi Birinci Kat Merdiveninin Dört Yönünde Yer Alan Koridorlardaki İkili Yuvarlak Kemerli Açıklıklar

Fotoğraf 251 İzmir Kız Lisesi Birinci Kat Merdiveninin Kuzeyinde Yer Alan Koridorun Ortada Bölümündeki Müdür Odası, Sekreter Odası ve Sınıf

Fotoğraf 252 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Doğusunda Bulunan Koridor

Fotoğraf 253 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Doğusunda Bulunan Koridor

Fotoğraf 254 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Doğusunda Bulunan Enine Planlı Sınıf (11-B)

Fotoğraf 255 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Doğusunda Bulunan Enine Planlı Sınıf (11-C)

Fotoğraf 256 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Batısında Bulunan Koridor

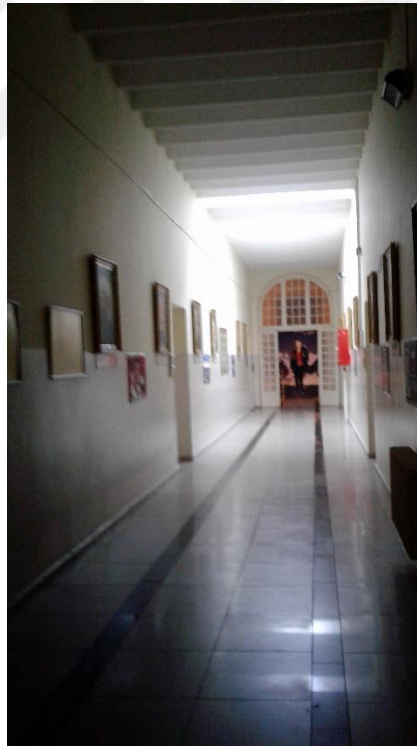
Fotoğraf 257 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Batısında Bulunan Koridor

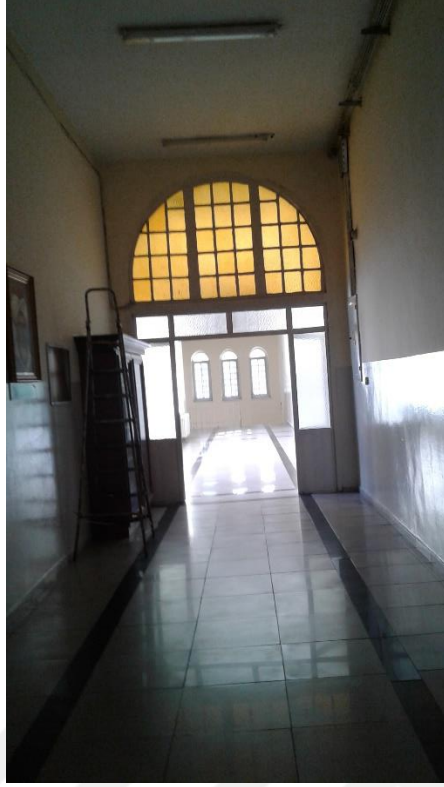
Fotoğraf 258 İzmir Kız Lisesi Birinci Katın Batısında Bulunan Boyuna Planlı Sınıf (11- G)

Fotoğraf 259 İzmir Kız Lisesi Birinci Katta Merdivenli Alanın Güney Bölümünde Sınıf, Konferans Salonu, Yemekhane ve Yatakhaneye Giden Ara Koridor

Fotoğraf 260 İzmir Kız Lisesi Birinci Katta Merdivenli Alanın Güney Bölümünde Sınıf, Konferans Salonu, Yemekhane ve Yatakhaneye Giden Ara Koridor

Fotoğraf 261 İzmir Kız Lisesi Yatakhane ve Konferans Salonunun Olduğu Koridor

Fotoğraf 262 İzmir Kız Lisesi Yemekhane Bölümüne Ulaşım Sağlayan Koridor ve Merdivenler

Fotoğraf 263 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Güney Cephe Restorasyon Hali

Fotoğraf 264 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Kuzey Cephe Restorasyon Hali

Fotoğraf 265 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Güney Cephe Eski Hali

Fotoğraf 266 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Kuzey Cephe Eski Hali

Fotoğraf 267 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Batı ve Doğu Cephe Eski Hali

Fotoğraf 268 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Güney Cephede Yer Alan Balkon

Fotoğraf 269 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Güney Cephe Giriş Kapısı ve Merdivenleri

Fotoğraf 270 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Güney Cephe Kapı ve Pencere Açıklıkları

Fotoğraf 271 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Giriş Holü

Fotoğraf 272 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Giriş Holü

Fotoğraf 273 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Koridoru ve Mekanlar

Fotoğraf 274 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Koridorunda Yer Alan Mekanların Ahşap Kapıları

Fotoğraf 275 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Koridorunda Yer Alan Z02 ve Z03 Nolu Sınıf

Fotoğraf 276 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Koridorunda Yer Alan Z08 Nolu Sınıf

Fotoğraf 277 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Koridorunda Yer Alan Z09 Nolu Sınıfın Zemin Döşemesi

Fotoğraf 278 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Koridorunda Yer Alan Z10 Nolu Sınıfın Sonradan Kapatılan Pencereleeri

Fotoğraf 279 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kattan Birinci Kata Ulaşımı Sağlayan Merdivenler

Fotoğraf 280 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Birinci Kat Koridoru

Fotoğraf 281 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Birinci Kat 105 Nolu Sınıf

Fotoğraf 282 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Birinci Kat 105 Nolu Sınıf ve Balkona Çıkış Kapısı

Fotoğraf 283 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Birinci Katta Yer Alan Balkon

Fotoğraf 284 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu 112 Nolu Sınıf ve Çatı Arasına Çıkış Kapağı

Fotoğraf 285 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Müştemilat Yapısı

Fotoğraf 286 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Müştemilat Yapısının Taçkapısı

Fotoğraf 287 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Müştemilat Yapısının İki Yanında Bulunan Mekanlar

Fotoğraf 288 Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Müştemilat Yapısı M02 Nolu Mekan

EK 3-PLANLAR LİSTESİ

Plan 1: İzmir Rüşdiye Mektebi Planı

Plan 2: İzmir Aya Dimitri Mahallesinde Yapılacak Olan Rum Mektebi Planı

Plan 3: İzmir Aya Dimitri Mahallesinde Yapılacak Olan Rum Mektebi Planı

Plan 4: Yeni Mahalledeyapılacak Olan Bir Kilise İki Okul Planı

Plan 5: İzmir Karşıyaka'da Rum Mektebi Planı

Plan 6: İzmir-Sinekli Arasında Yapılacak Olan Rum Kilisesi Ve Mektebi Planı

Plan 7: Namık Kemal Lisesi A Koridorundan İnilen Bodrum Kat Planı

Plan 8: Namık Kemal Lisesi B Ve C Koridorundan İnilen Bodrum Kat Planı

Plan 9: Namık Kemal Lisesi Zemin Kat Planı

Plan 10: Namık Kemal Lisesi Birinci Kat Planı

Plan 11: Mithatpaşa Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Bodrum Kat Planı

Plan 12: Mithatpaşa Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Planı

Plan 13: Mithatpaşa Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Planı

Plan 14: Atatürk Lisesi Zemin Kat Planı

Plan 15: Atatürk Lisesi Birinci Kat Planı

Plan 16: Atatürk Lisesi İkinci Kat Doğu Kule Planı

Plan 17: Atatürk Lisesi İkinci Kat Batı Kule Planı

Plan 18: Atatürk Lisesi İkinci Kat Orta Kule Planı

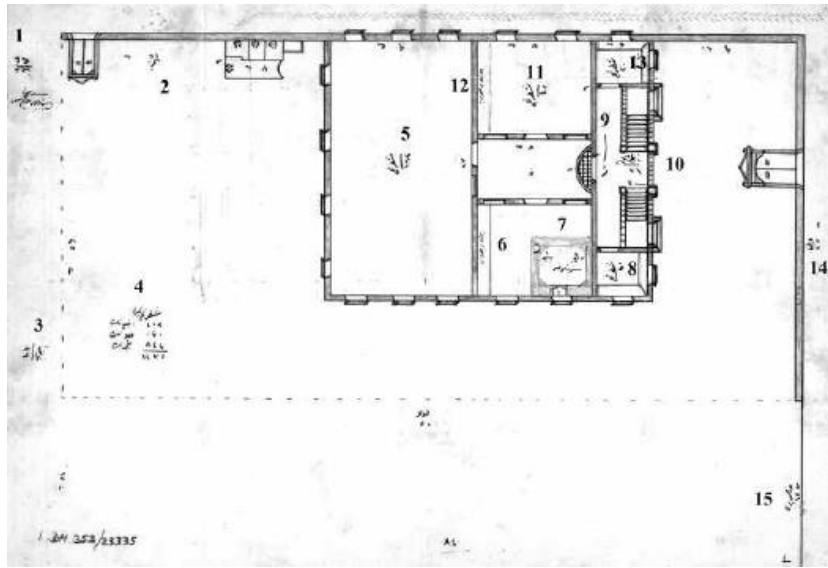
Plan 19: Kız Lisesi Zemin Kat Planı

Plan 20: Kız Lisesi Birinci Kat Planı

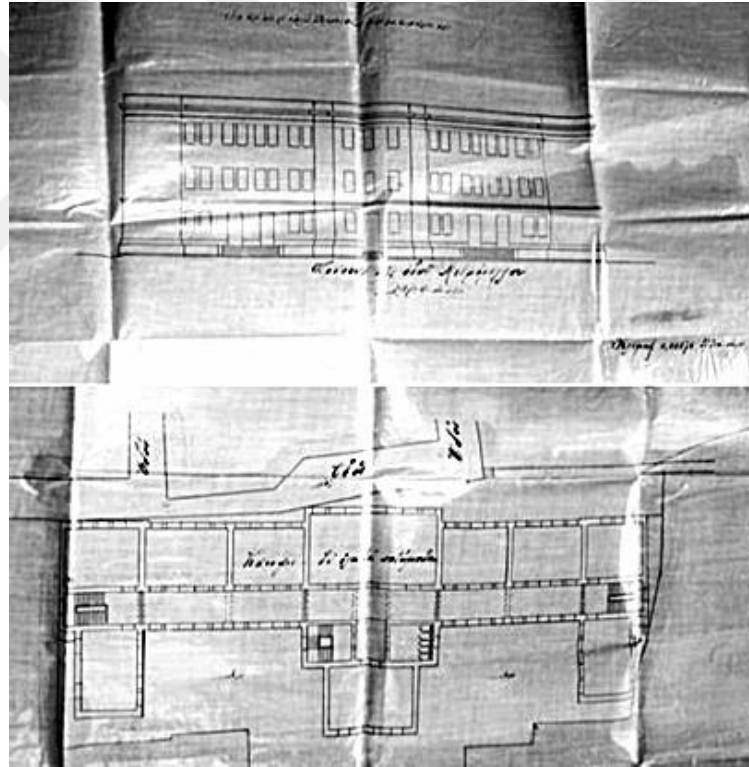
Plan 21: Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Planı

Plan 22: Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Birinci Kat Planı

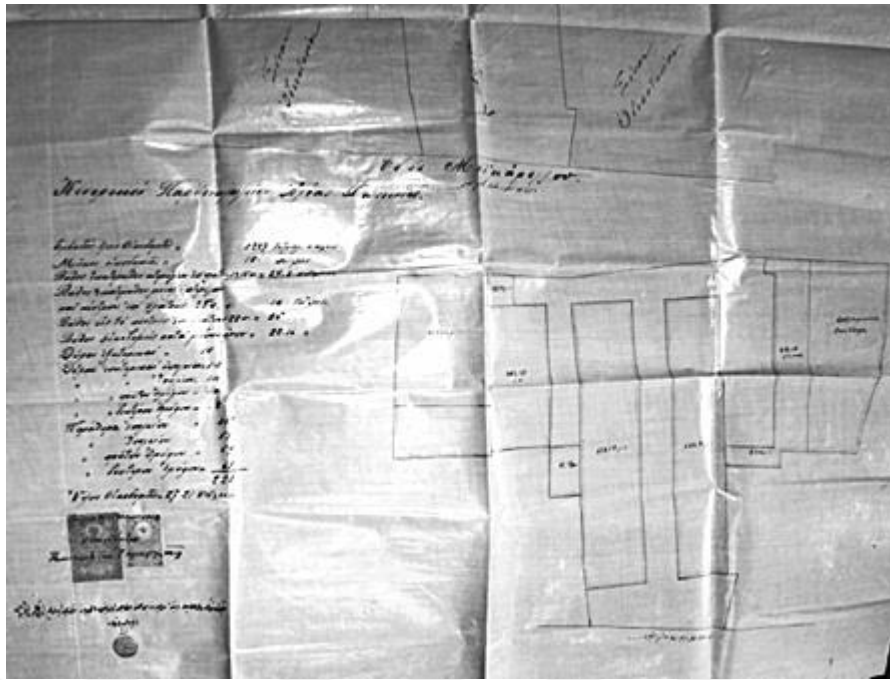
EK 4-PLANLAR

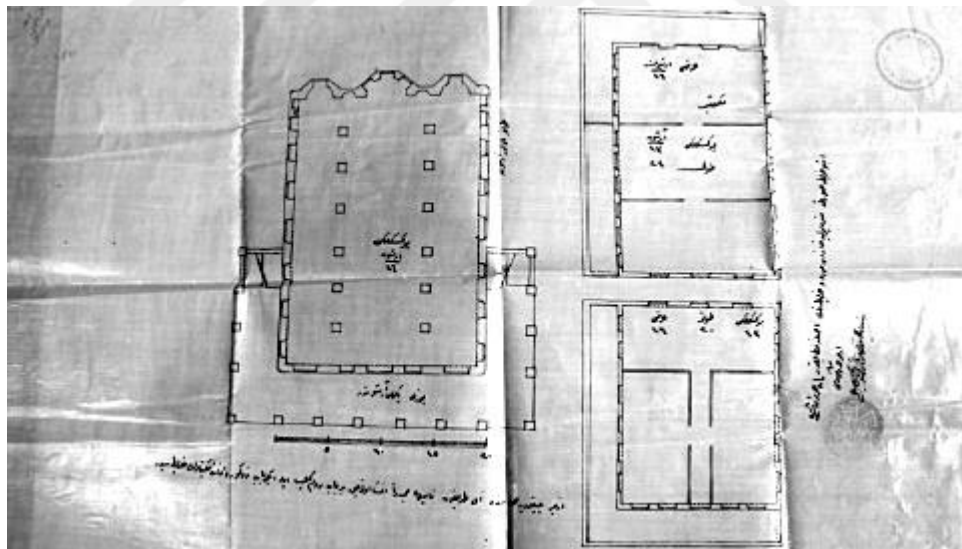
Plan 1: İzmir Rüşdiye Mektebi Planı B.O.A., İ.D., Dosya No:353 Gömlek No:23335

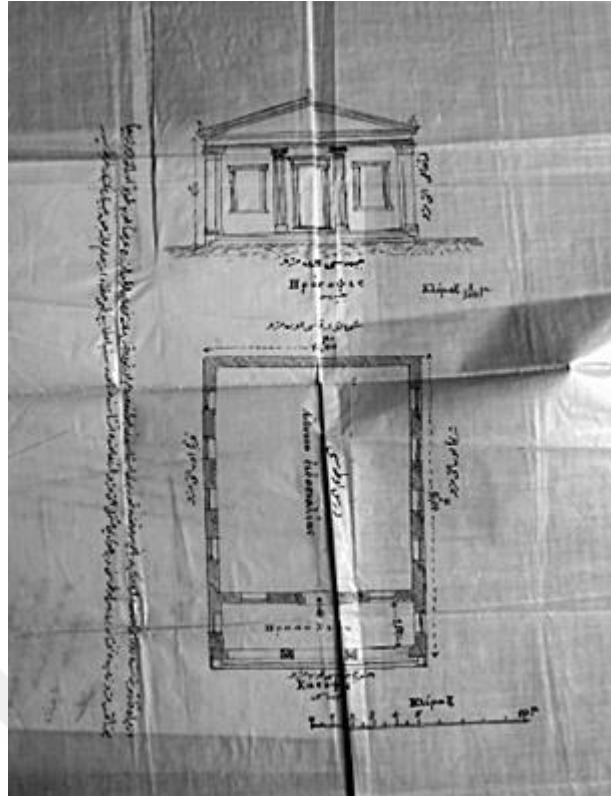
**Plan 2: İzmir Aya Dimitri Mahallesiinde Yapılacak Olan Rum Mektebi Planı B.O.A,
İ.A.Z.N, Dosya No:89 Gömlek No:23 1315 B. 26**

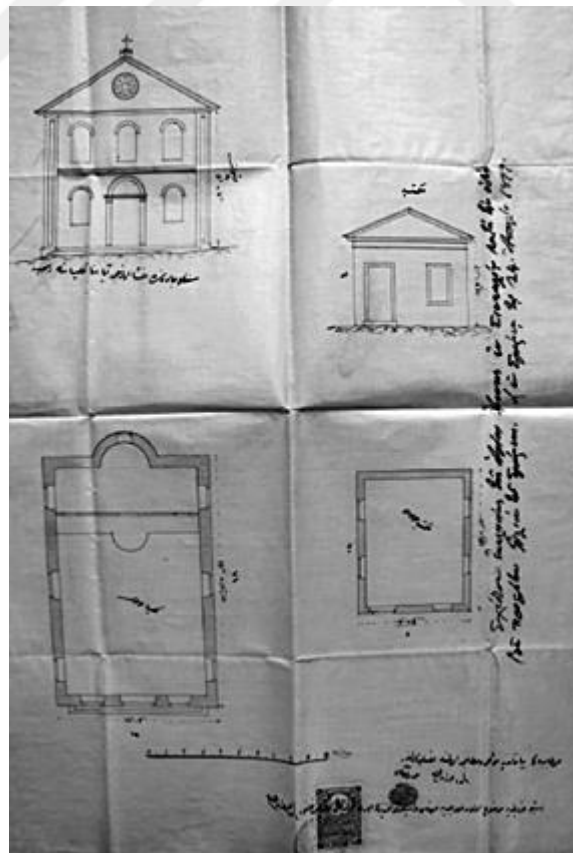
**Plan 3: İzmir Aya Dimitri Mahallesiinde Yapılacak Olan Rum Mektebi Planı B.O.A,
İ.A.Z.N, Dosya No:89 Gömlek No:23 1315 B. 26**

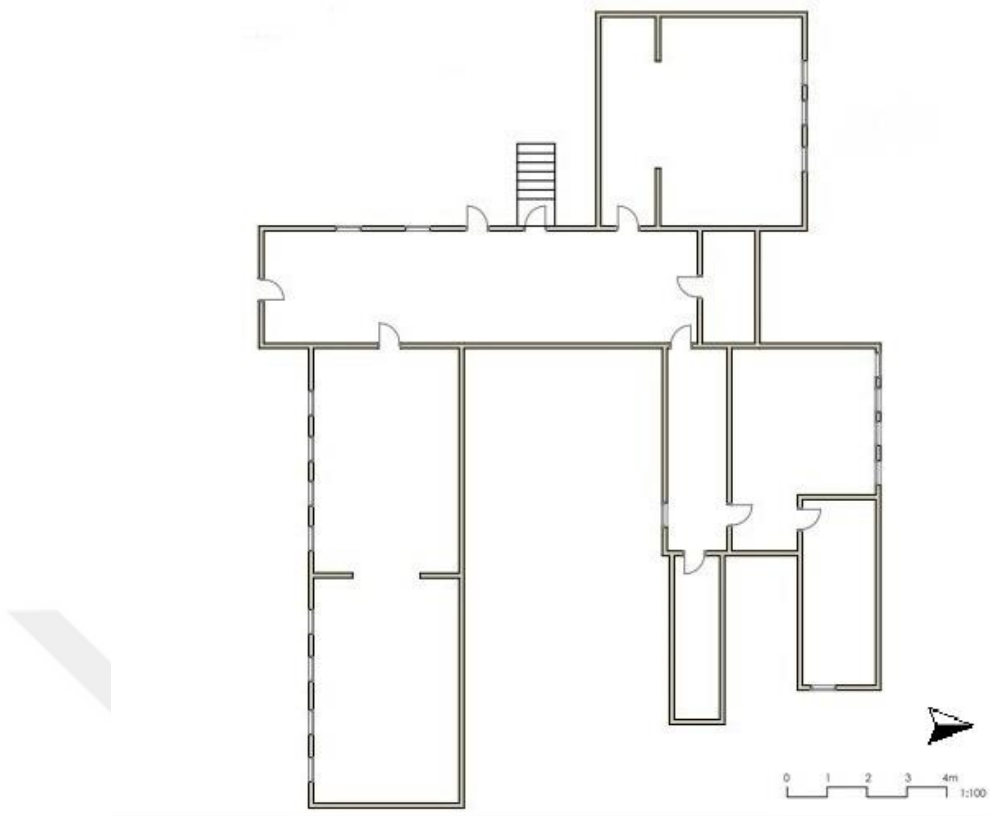
**Plan 4: Yeni Mahalledeyapılacak Olan Bir Kilise İki Okul Planı
B.O.A, İ.A.Z.N., Dosya No:3 Gömlek No:42 1310 Ş. 17.**

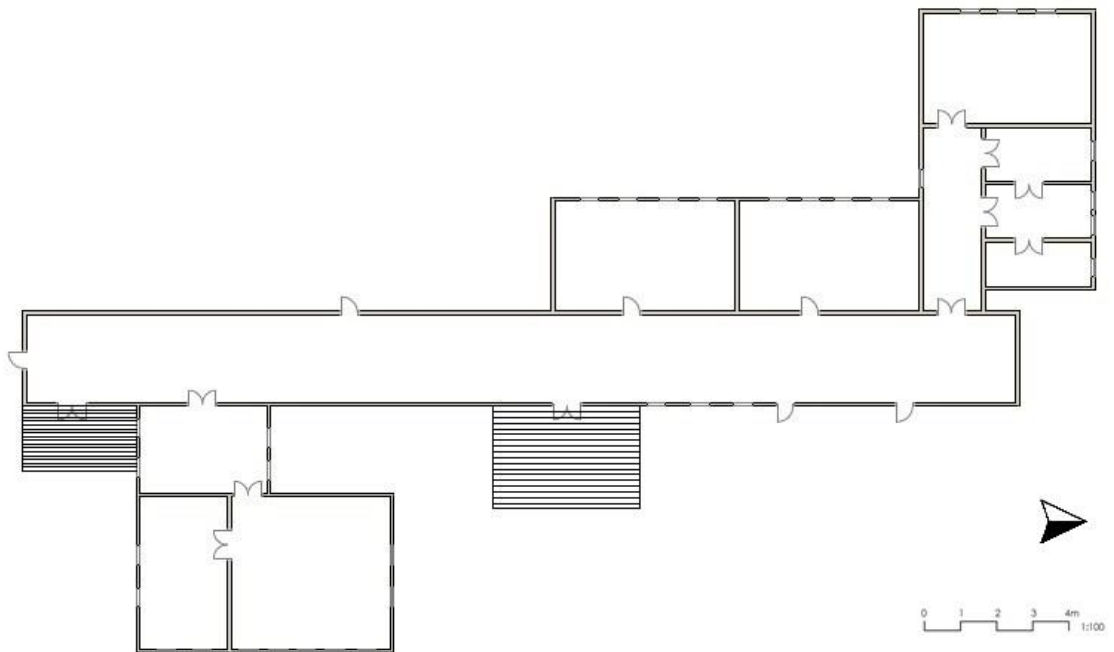
Plan 5: İzmir Karşıyaka'da Rum Mektebi Planı
B.O.A, İ.M, Dosya No:17 Gömlek No:3 1328 Z. 3.

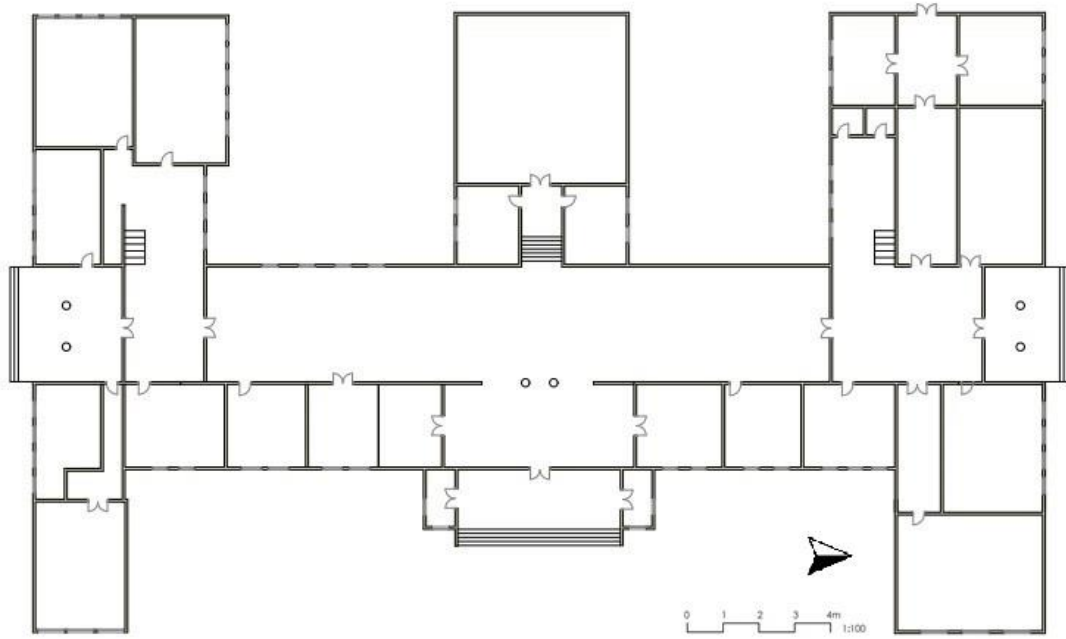
Plan 6: İzmir-Sinekli Arasında Yapılacak Olan Rum Kilisesi Ve Mektebi Planı
B.O.A, Y.A. R.E.S., Dosya No:154 Gömlek No:109 1326 S 28.

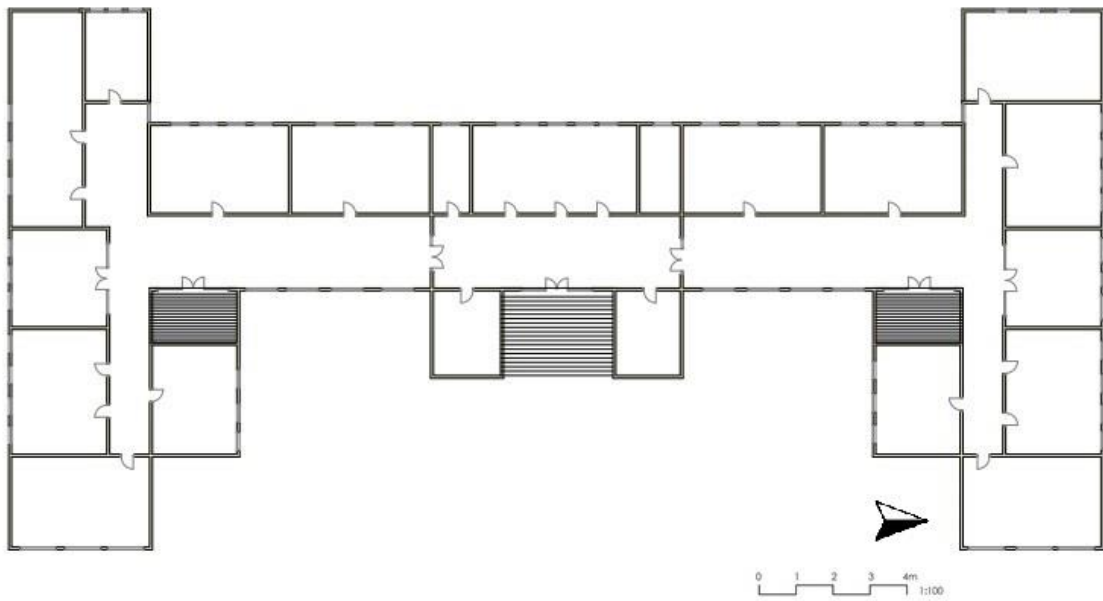
Plan 7: Namık Kemal Lisesi A Koridorundan Inilen Bodrum Kat Planı

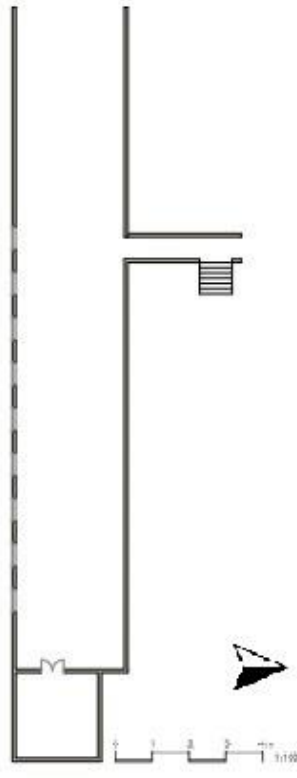
Plan 8: Namık Kemal Lisesi B Ve C Koridorundan Inilen Bodrum Kat Planı

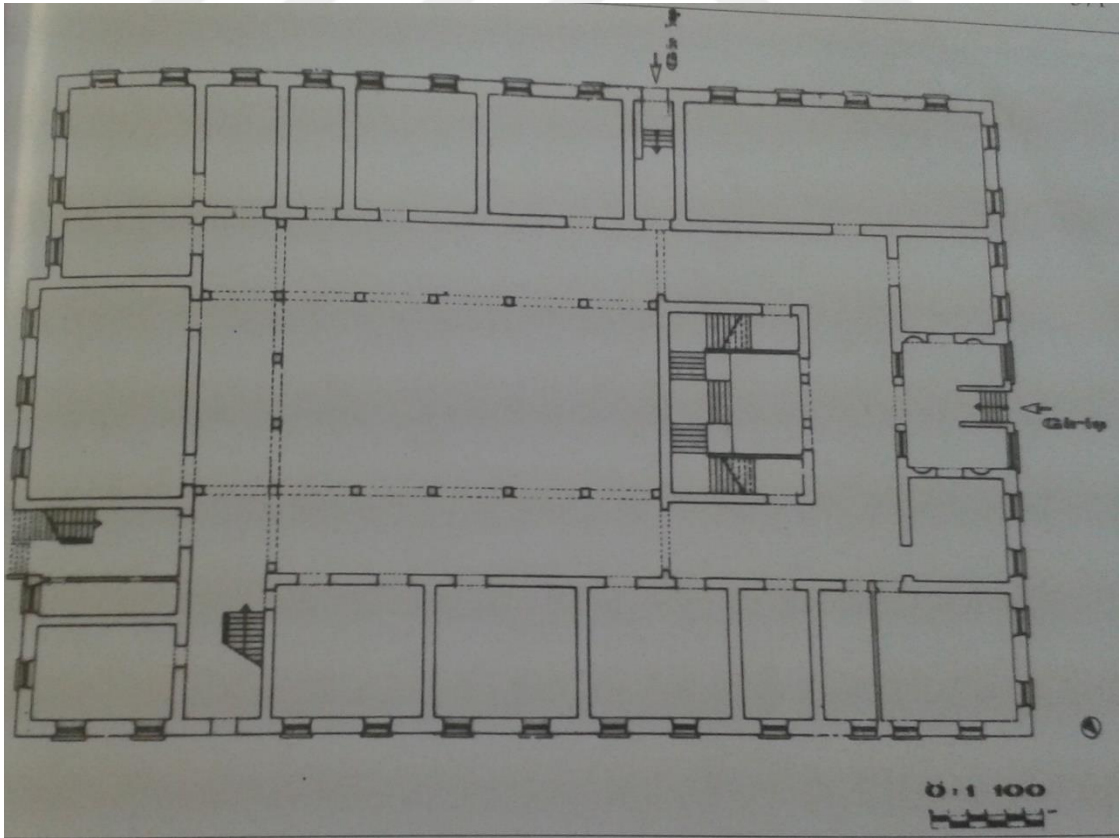
Plan 9: Namık Kemal Lisesi Zemin Kat Planı

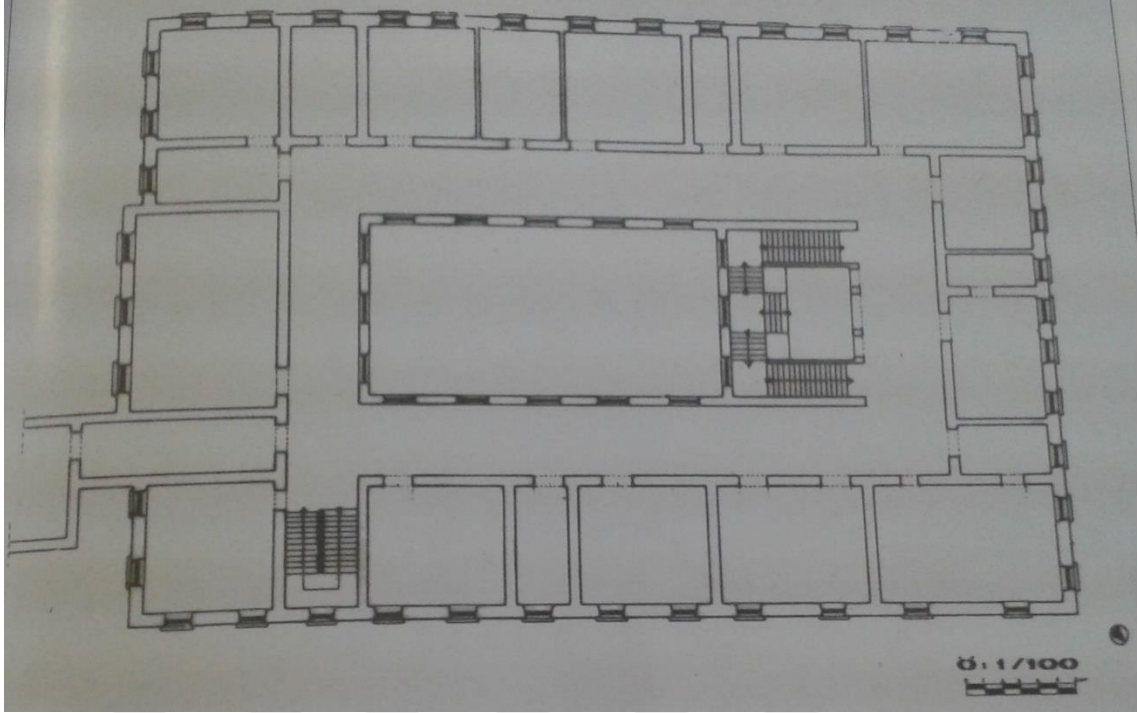
Plan 10: Namık Kemal Lisesi Birinci Kat Planı

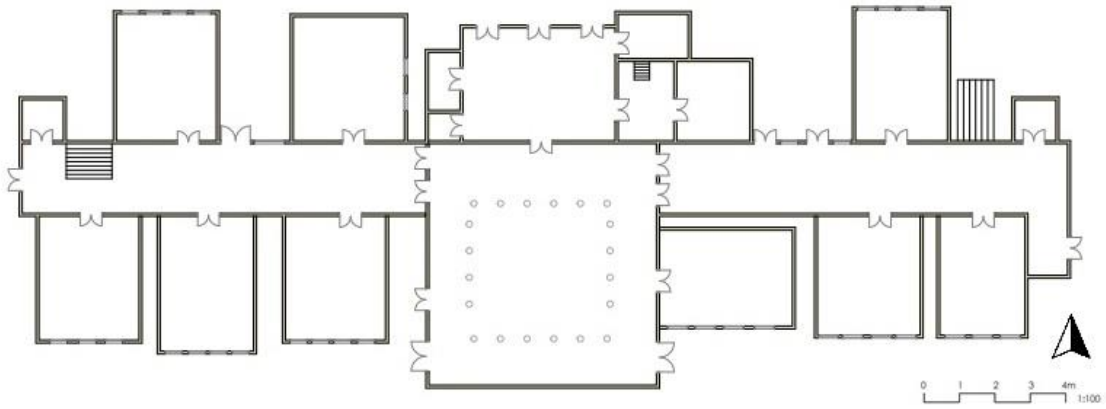
Plan 11: Mithatpaşa Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Bodrum Kat Planı

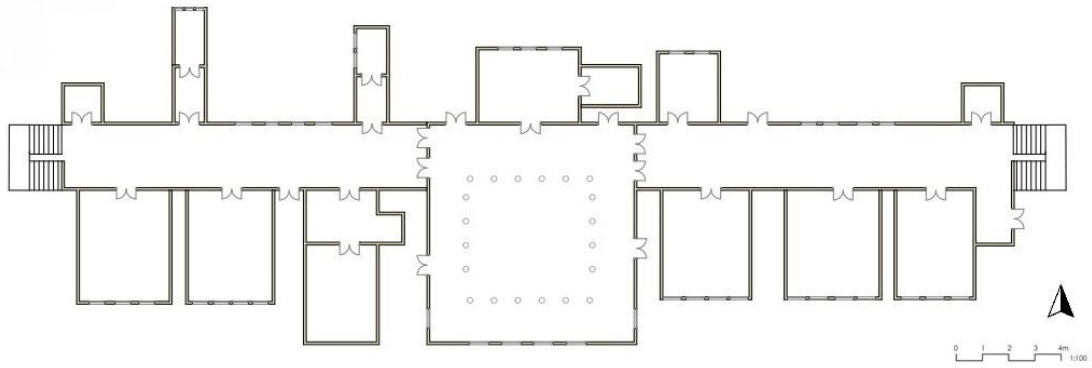
Plan 12: Mithatpaşa Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Zemin Kat Planı (İ. Kuyulu 1997, S.371.)

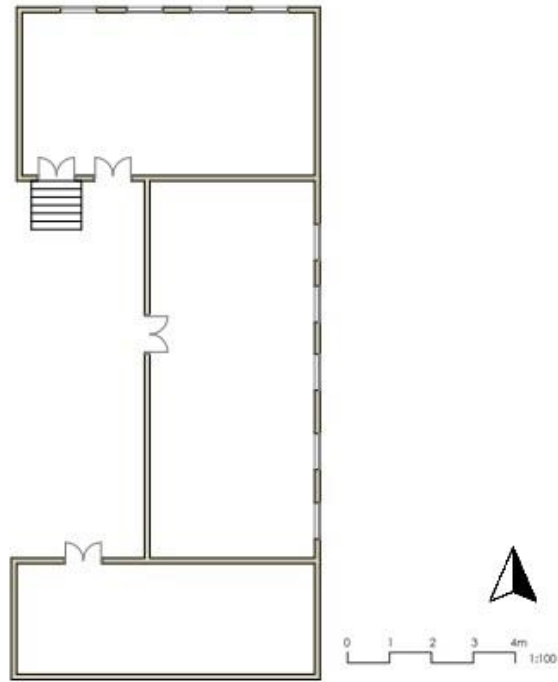
Plan 13: Mithatpaşa Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Birinci Kat Planı (İ. Kuyulu 1997, S.372.)

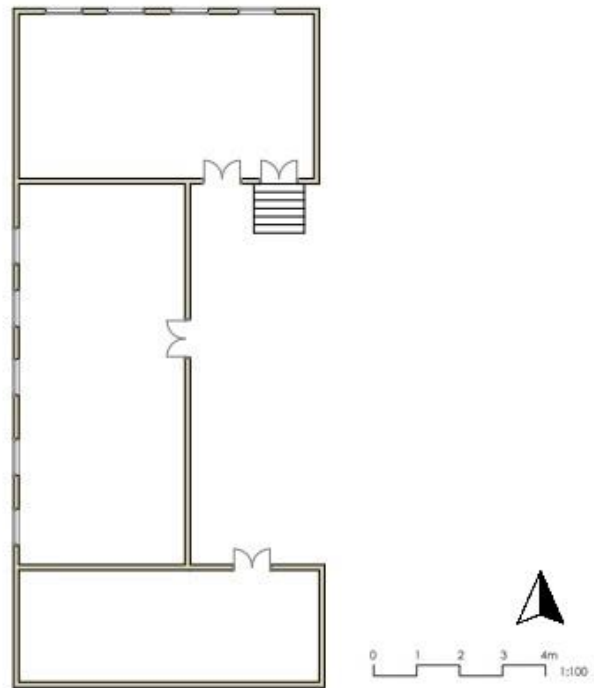
Plan 14: Atatürk Lisesi Zemin Kat Planı

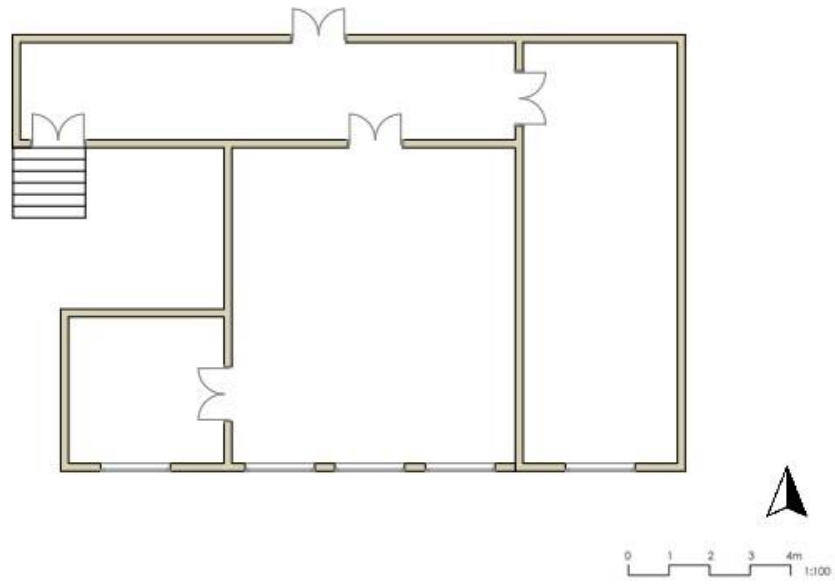
Plan 15: Atatürk Lisesi Birinci Kat Planı

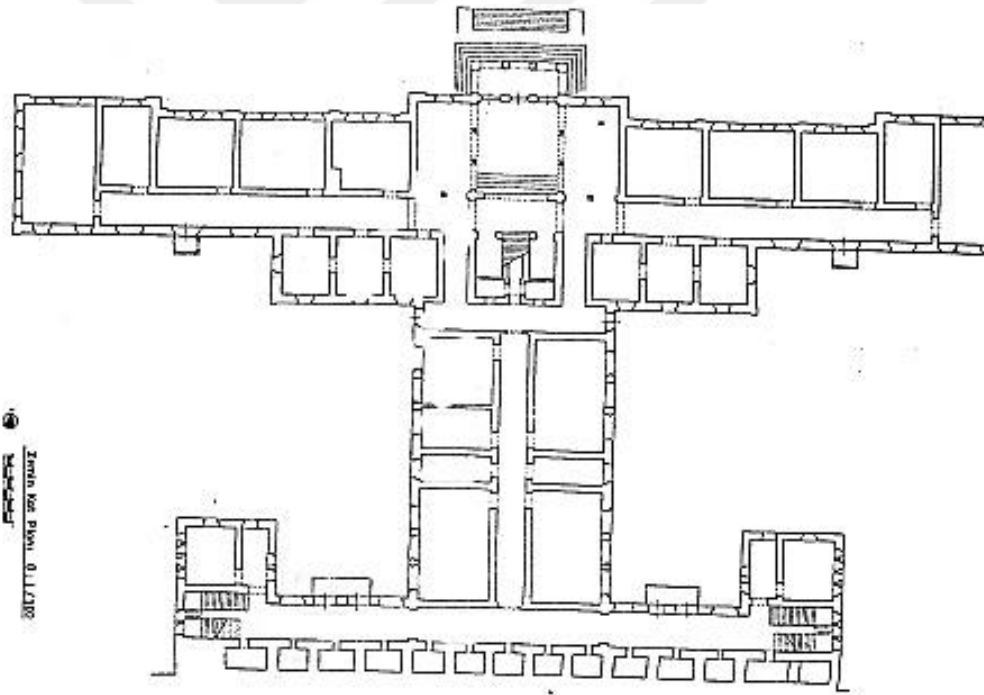
Plan 16: Atatürk Lisesi İkinci Kat Doğu Kule Planı

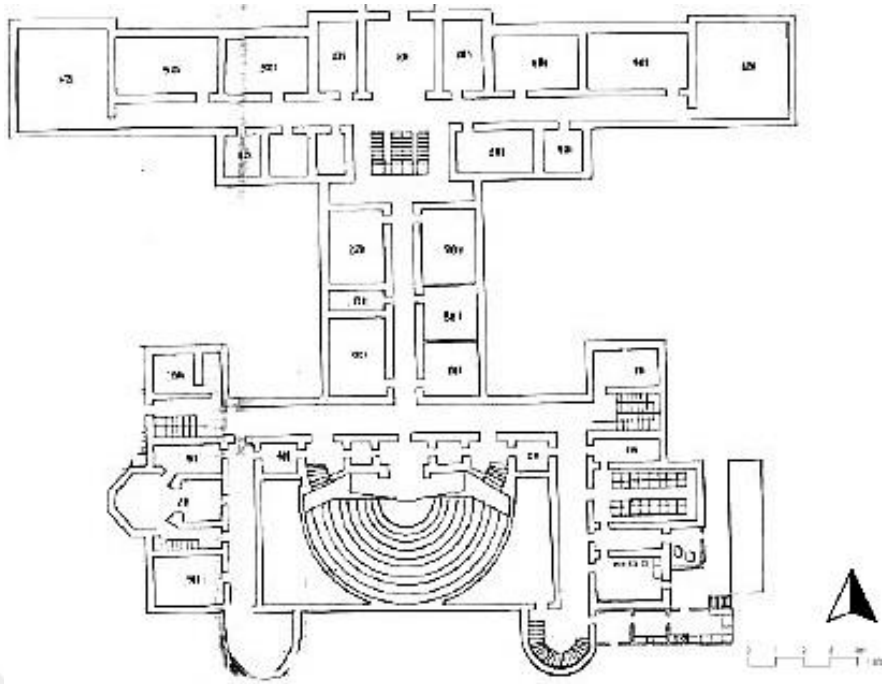
Plan 17: Atatürk Lisesi İkinci Kat Batı Kule Planı

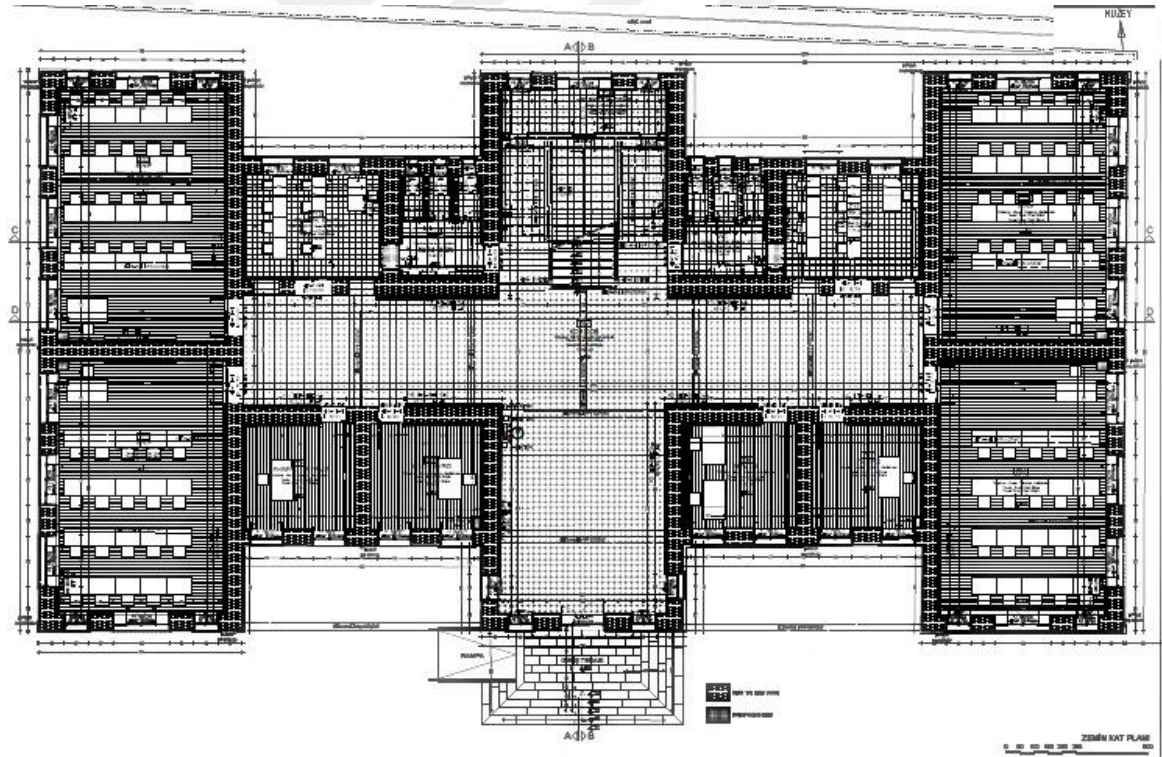
Plan 18: Atatürk Lisesi İkinci Kat Orta Kule Planı

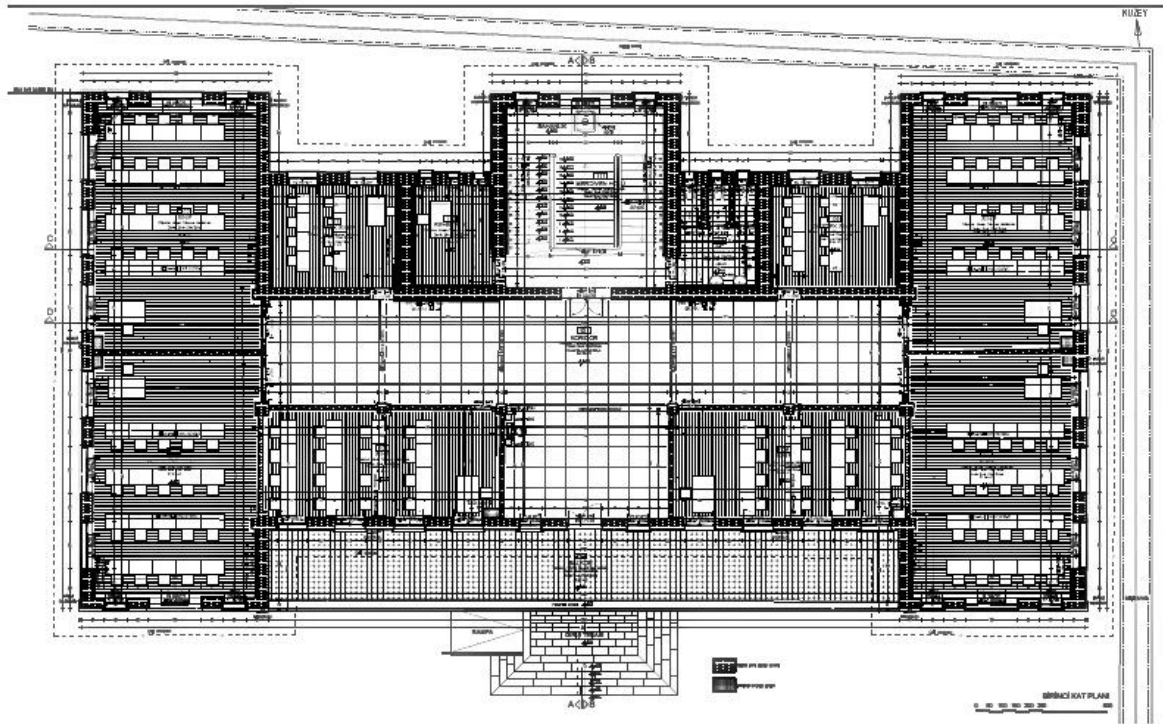
Plan 19: Kız Lisesi Zemin Kat Planı (Türkelleri, B., 2004, S.297.)

Plan 20: Kız Lisesi Birinci Kat Planı (Eyüce, Ö., 2015, S.58.)

Plan 21: Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Zemin Kat Planı

Plan 22: Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Birinci Kat Planı

EK 5-ÇİZİMLER LİSTESİ

Çizim 1: Namık Kemal Lisesi Kuzey-Güney Cephe Çizimi

Çizim 2: Namık Kemal Lisesi Doğu Cephe Çizimi

Çizim 3: Namık Kemal Lisesi Doğu Cephe Çizimi

Çizim 4: Mithatpaşa Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Çizimi

Çizim 5: Mithatpaşa Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Güney Cephe Çizimi

Çizim 6: Mithatpaşa Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Doğu Ve Batı Cephesi

Çizim 7: Atatürk Lisesi Kuzey Cephe Çizimi

Çizim 8: Atatürk Lisesi Güney Cephe Çizimi

Çizim 9: İzmir Kız Lisesi Kuzey Cephe Çizimi

Çizim 10: İzmir Kız Lisesi Güney Cephe Çizimi

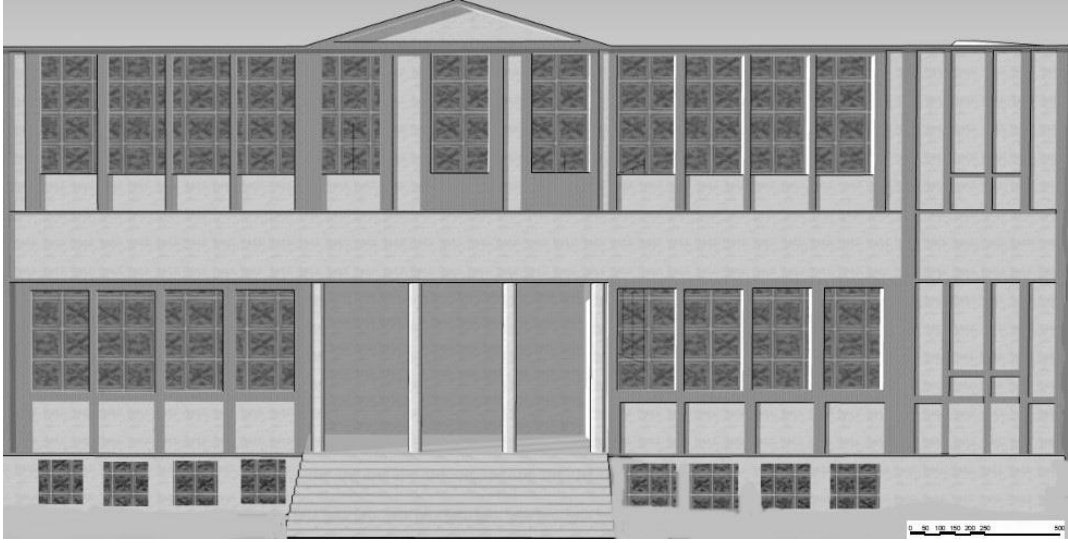
Çizim 11: Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Güney Cephe Çizimi

Çizim 12: Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Kuzey Cephe Çizimi

Çizim 13: Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Doğu Cephe Çizimi

Çizim 14: Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Batı Cephe Çizimi

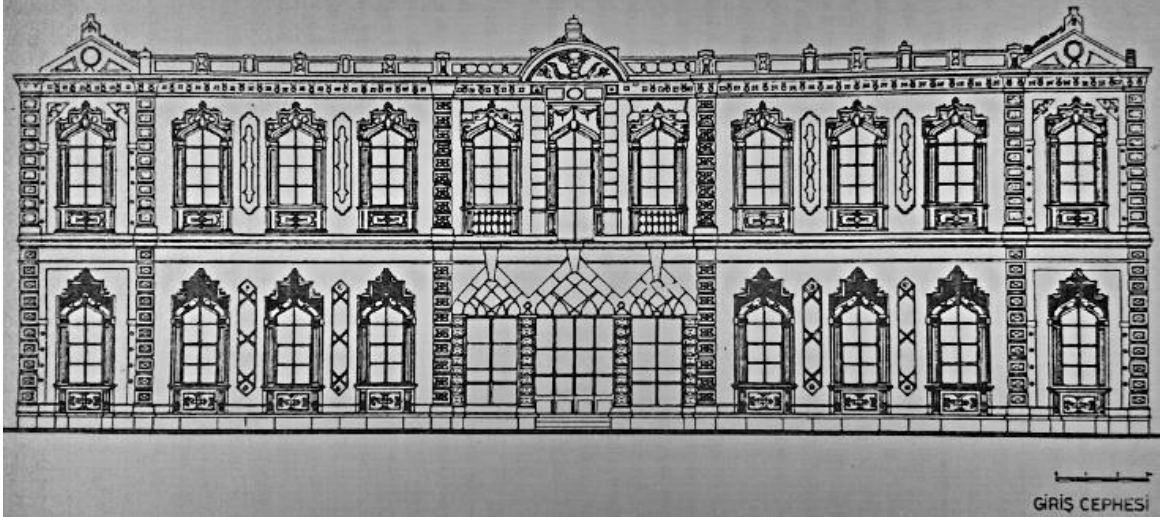
EK 6-ÇİZİMLER

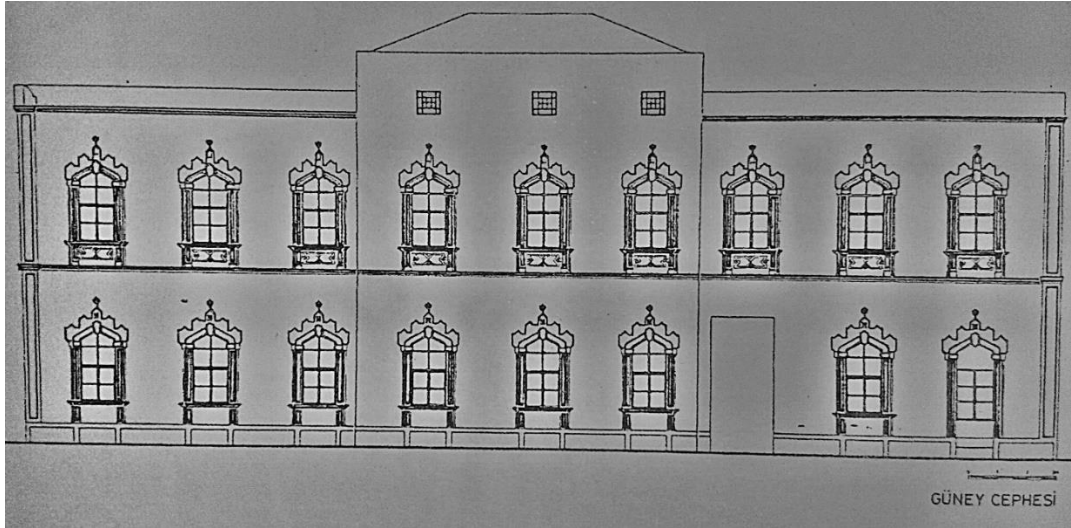
Çizim 1: Namık Kemal Lisesi Kuzey-Güney Cephe Çizimi

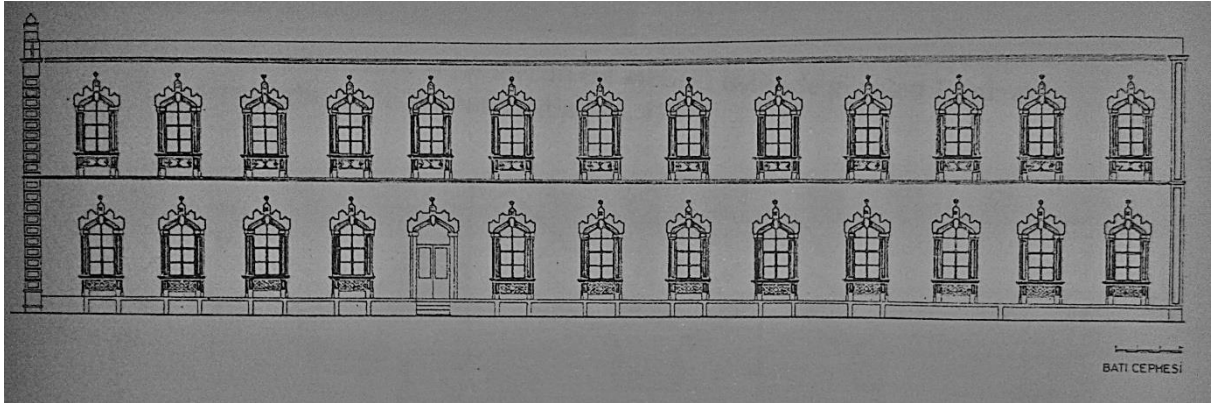
Çizim 2: Namık Kemal Lisesi Doğu Cephe Çizimi

Çizim 3: Mithatpaşa Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Kuzey Cephe Çizimi

Çizim 4: Mithatpaşa Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Güney Cephe Çizimi

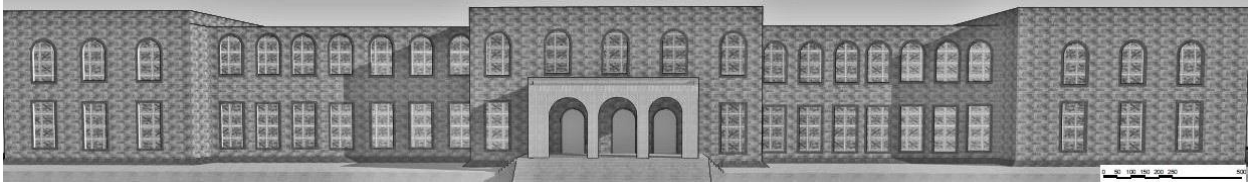
Çizim 5: Mithatpaşa Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Doğu Ve Batı Cephe Çizimi

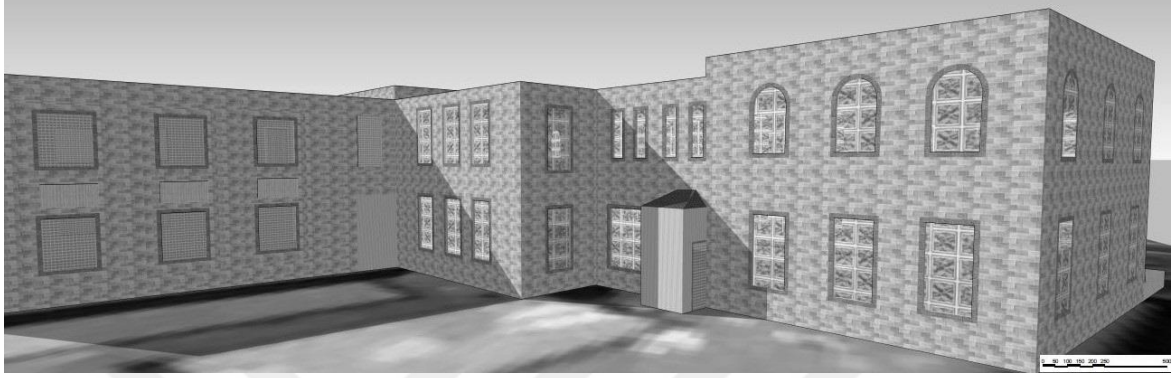
Çizim 6: Atatürk Lisesi Kuzey Cephe Çizimi

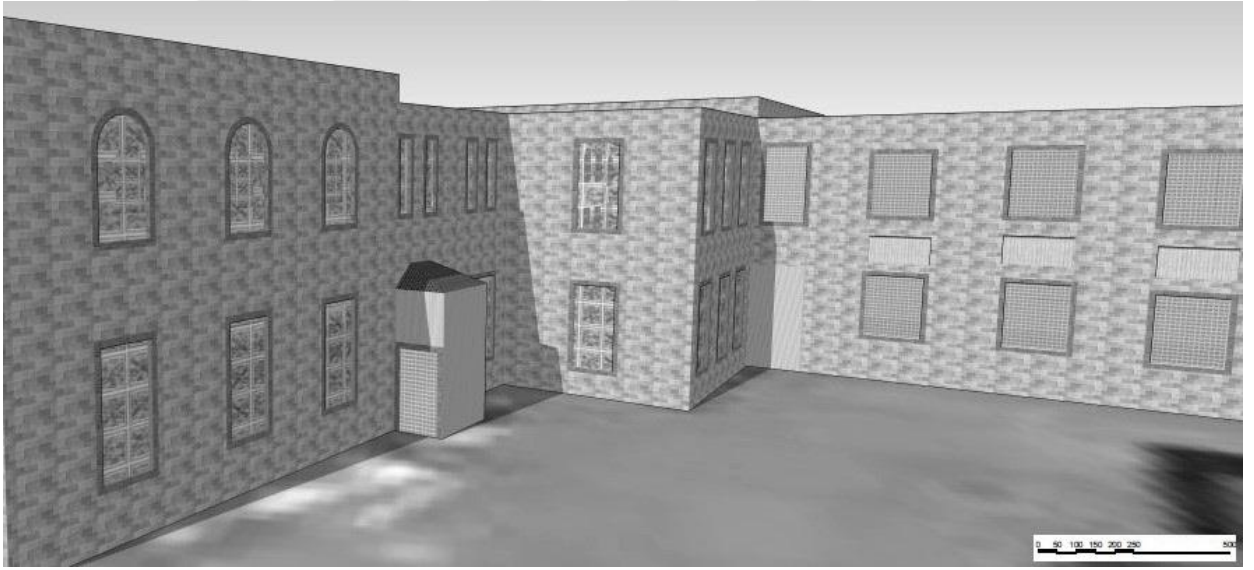
Çizim 7: Atatürk Lisesi Güney Cephe Çizimi

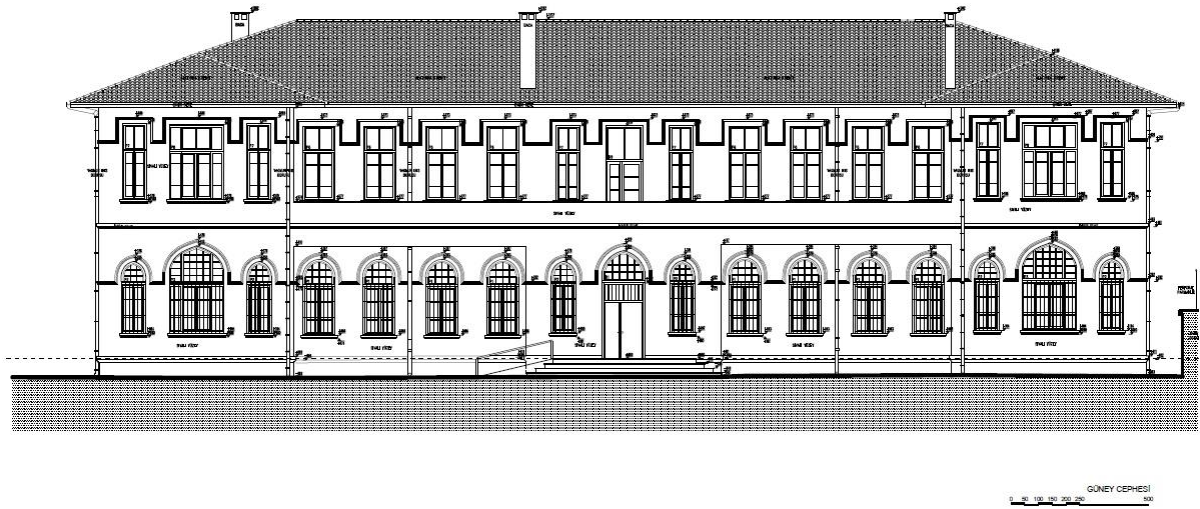
Çizim 8: Kız Lisesi Kuzey Cephe Çizimi

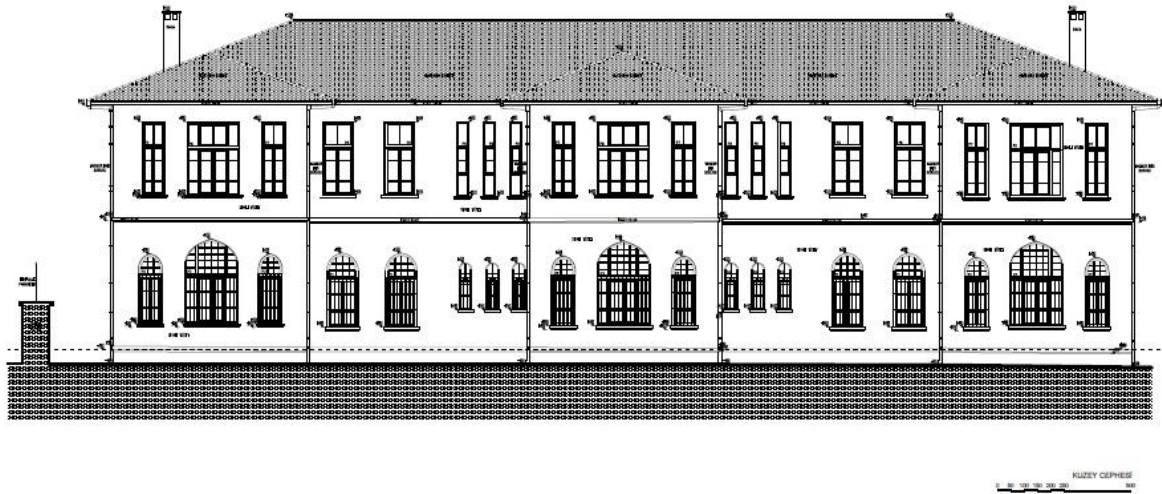
Çizim 9: Kız Lisesi Güney Cephe Çizimi

Çizim 10: Kız Lisesi Güney Cephe Çizimi

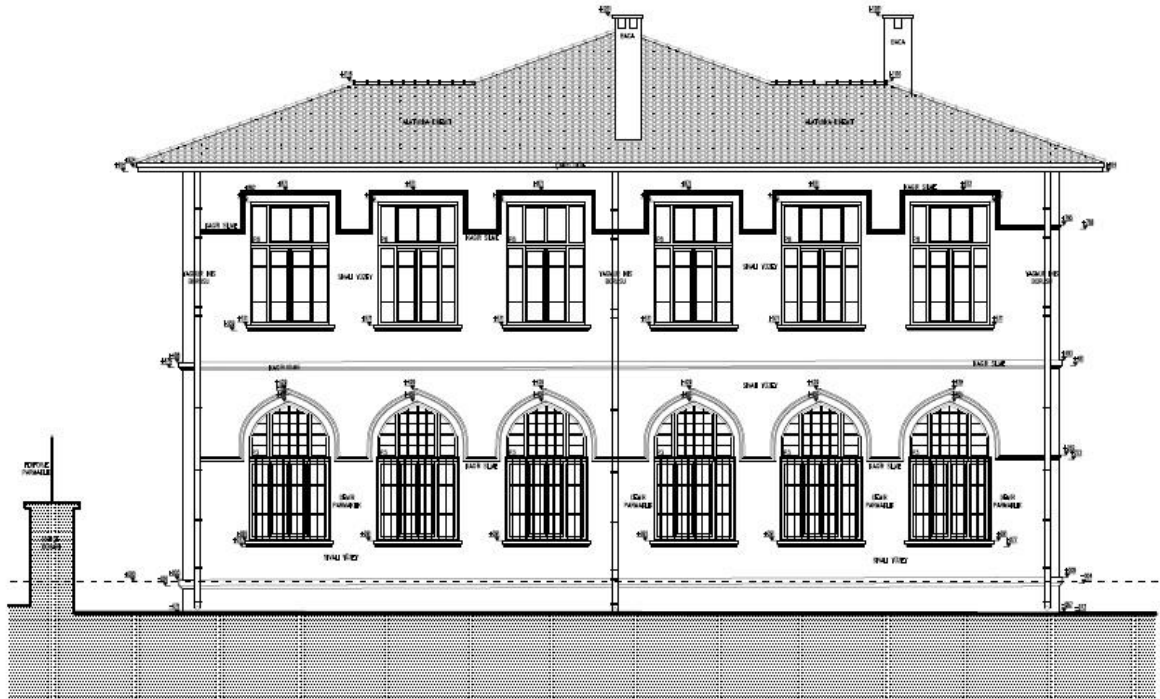
Çizim 11: Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Güney Cephe Çizimi

Çizim 12: Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Kuzey Cephe Çizimi

Çizim 13: Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Doğu Cephe Çizimi

Çizim 14: Karşıyaka İmam Hatip Ortaokulu Batı Cephe Çizimi

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI	Sıla KAPTAN
Doğum Yeri - Tarihi	12.09.2018
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Karşıyaka Gazi Anadolu Lisesi
Lisans Diploması	Adnan Menderes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü
Yabancı Dil	İngilizce
Bilimsel Faaliyetler	Uluslararası XVIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, Aydın 2014. (Görevli-Katılımcı)
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	İzmir Bornova Yunus Emre Anadolu Lisesi – Görsel Sanatlar Öğretmenliği – 3 Ay (Ege Üniversitesi Pedagojik Formasyon 2016)
E-Posta	silacaptain@gmail.com